

najbolje svetoske sf priče

1986

• Kentaur • Naučna fantastika

Harlan Ellison: NEKO SE ŠUNJA U GRADU NA RUBU SVETA

I prvo bi grad a ne noć, nikada noć. Od belog lima što odbija svetlost, sa zidovima od antiseptičnog metala, ličio je na neizmeran sud za sterilizaciju. Čist i oslobođen prašine, toliko tih da su i damari njegovog srca i vrtlozi njegove svesti izmicali opažaju. Grad je bio povučen u sebe i povremeni koraci odjekivali su kao prigušene note nekog kožom povezanog egzotičnog instrumenta. Zvuci su se razlegali i vraćali onima od kojih su poticali kao što se jeka jodlovanja razleže i vraća preko brda i dolina. A poticali su od smernih stanovnika čiji su životi bili isto tako sređeni, isto tako sanitarni i isto tako metalni kao i grad koji su stvorili zato da bi ih on, držeći ih čvrsto u zagrljaju, štitio od godina. Grad je bio složena arterija a ljudi su bili krv koja je, ledena, tekla kroz arteriju. Oni su jedno s drugim bili geštalt i, zajedno, sačinjavali jedinstvenu celinu. Bio je to grad večnog blistaja i večne ideje, u oblikovanom i uobličenom stanju egzaltacije; najmoderniji od svih modernih tvorevina, zamišljen kao davnoprešlo obitavalište savršenih ljudi. Konačan rezultat svih socioloških planova za izgradnju Utopije. Prostor življenja, tako su ga nekad nazvali, pa su i njegovi stanovnici bili osuđeni da žive u tom Erevonu nakalemljene, poštovanja dostojne, urednosti i čistote.

Nikada noć.

Nikada osenčen.

...neka senka. Neka se mrlja kreće po aluminskoj čistoti. Pokret rita i grumenje lepljive zemlje iz grobova zapečaćenih pre mnogo vekova.

Neki oblik.

Dotiče, u prolazu, olovnosivi zid: otisak prašnjavih prstiju. Pognuta senka šunja se kroz antiseptično čiste ulice koje se - dok ona prolazi - pretvaraju u mračne sokake iz drugog vremena.

Iako nejasno, znao je šta se dogodilo. Nije znao ništa određeno, nije znao pojedinosti; ali, bio je jak i bio je kadar da pobegne od tankih, krhkih zidova svoje svesti koji su se rušili. Ta blistava građevina nije imala ni jedno jedino mesto u koje bi se povukao, u kome bi razmišljao, ali on je imao vremena, morao je da ga ima. Ne videvši

nikoga, usporio je korak. Na neki čudan, neobjašnjiv način osećao se... bezbednim? Da, bezbednim. Prvi put posle mnogo, mnogo vremena.

Pre nekoliko minuta stajao je u tesnom prolazu Milers Kort broj 13. Bilo je 6.15 sati ujutru. London bejaše tih kada se zaustavio u prolazu Kartijevih jazbina za izdavanje, u tome smrdljivom hodniku koji je vonjao na mokraću i u koji su kurve Spajtlfildsa *Spitalfilds (Spajtlfilds): sirotinjska četvrt Londona; prim. prev.* dovodile svoje mušterije. Pre nekoliko minuta je, sa fetusom u rastvoru formaldehida koji je, čvrsto začepljen u staklenoj boci, ležao u njegovoj Gledstonovoj torbi, *Gledstonova torba: laka putna torba sa dve pregrade iste veličine, nazvana tako po britanskom državniku iz devetnaestog veka V. E. Gledstonu (W. E. Gladstone); prim. prev.* zastao da upije u sebe gustu maglu pre nego što se zaobilaznim putem vrati u Tajnbi Hol. Dešavalo se to pre nekoliko minuta. A onda se, odjednom, obreo na drugom mestu i više nije bilo 6.15 sati jednog hladnog novembarskog jutra 1888. godine.

Podigao je pogled kada ga je na tom drugom mestu preplavila svetlost. U Spajtlfildsu je vladao čađavi mrak a onda ga je, odjednom, mada nije bio svestan toga da se premestio ili bio premešten, preplavila svetlost. A kada je podigao pogled, nalazio se na tom drugom mestu. Sada je, samo nekoliko minuta posle promene mesta, ponovo zastao, naslonio se na blistavi gradski zid i setio se svetlosti. Iz hiljadu ogledala. Iz zidova, iz tavanice. U spavaćoj sobi jedne devojkice. Divne devojkice. Ni nalik na Crnu Meri Keli ili na Tamnu Eni Čepmen ili na Kejt Edouvs ili na bilo koju drugu patetičnu kurvu koju je morao da vreba.

Divna devojkica. Plava, zdrava - sve dok nije rastvorila haljinu, sve dok se nije pretvorila u drolju, istu onakvu kakve su bile i one kojima je morao da služi obavljajući svoj posao u Vajtčapelu. *Whitechapel (Vajtčapl): sirotinjska četvrt u istočnom Londonu; prim. prev.*

Sibarićanka, razvratnica, žena za uživanje, jedna Džulijeta, predstavila se pre nego što je on upotrebio nož sa velikim sečivom. Našao je nož ispod jastuka, na krevetu u koji ga je povelala - kako je bio posramljen, neotporan i koliko zbunjen dok je, stežući svoju crnu torbu drhtao kao dete; on, koji se kroz londonsku noć kretao poput mačke; on, koji je išao kuda je hteo; on, koji je, neometan, povereni

zadatak obavio osam puta, on je srljao u greh predvođen još jednom običnom uličarkom koja ga je bestidno zavodila dok je pokušavao da shvati šta mu se dogodilo i gde se nalazi kako je sve to bilo sramno - onda je potegao nož.

Zbilo se pre nekoliko minuta, ali je on nju za to kratko vreme vrlo brižljivo i uspešno obradio.

Nož je bio prilično neobičan. Činilo se da je sečivo sazdano od dva veoma tanka metalna lista između kojih je nešto pulsiralo, iskrilo, svetlucalo. Neka vrsta varnica kakve bi, na primer, proizveo van de Grafov generator. Čista besmislica. Ta stvar nije imala žice, nije imala ni provodnike, ničeg što bi moglo da izazove najprostije električno pražnjenje. Nož je gurnuo u Gledstonovu torbu gde je ležao i sada, pored skalpela, kalema žice od životinjskih creva, fiola u kožnim futrolama i fetusa u boci. Fetusa Meri Džejn Keli.

Posao je obavio spretno i brzo; rasporio je devojkicu gotovo na isti način kao i Kejt Edouvs: grkljan presečen od uha-do-uha, trup rasporen od grudi do vagine, utroba izvučena i prebačena preko desnog ramena, a jedno parče creva izdvojeno i smešteno između leve ruke i tela. Jetra probušena vrhom noža, uz vertikalni rez preko levog reznja. (Bio je iznenađen činjenicom da na jetri nema znakova ciroze koja tako snažno buja u spajtfildskim uličarkama što se nalivaju bez prestanka u jadnom pokušaju da se oslobode bremena dosadnog življenja i sumornog života kroz koji se naprosto vuku, groteskno. Ova drolja, uistinu, nimalo nije ličila na ostale, premda je, uvodeći ga u seksualnu igru bila bestidnija od svih njih. I taj nož ispod jastuka na njenom krevetu... Pošto je presekao vena cavca, usredsredio se na lice.

Pomislio je da i ovoga puta odseče levi bubreg, onako kako je to učinio sa bubregom Kejt Edouvs. Osmehnuo se sam sebi zamišljajući izraz koji se morao pojaviti na licu gospodina Džordža Laska, predsednika vajtčapelskog dobrovoljnog Odbora građana za čuvanje javnog poretka, u trenutku kada je primio poštansku pošiljku, kartonsku kutiju u kojoj se nalazio bubreg gospodice Edouvs a i pismo poročno puno pravopisnih grešaka:

Iz pakla, dragi gosin Lask, vam šaljem bupca što sam ga izvuko iz jedne ženske, sačuvao Ga za vas, a parče ispeko i pojo - prijalo mi.

Mogu da doturim krvavu čakiju kojom sam ga izvuko ako malko popričeknete.

Vatajte me gde možete, gosin Lask.

To je pismo hteo da potpiše 'Iskreno vaš, Džek Trbosek' ili Brzonogi Džek ili, možda, Krvava Kecelja, već kako mu je šta padalo na pamet, ali ga je u tome sprečilo osećanje za stil. Svako preterivanje moglo je da osujeti njegove namere. Možda je već bio preterao i onda kada je gospodinu Lasku saopštio da je bubreg pojeo. Gnusno, odista! Uistinu, samo ga je omirisao...

Ova plavokosa devojka, ova Džulijeta sa nožem ispod jastuka, ona je bila deveta. Još se jače osloni o glatki čelični zid bez pukotine, bez brazgotine, i protrlja oči. Kad će već jednom prestati s tim? Kada će oni shvatiti, kada će primiti njegovu poruku koju, savršeno jasnu i krvlju pisanu, ne mogu da razumeju samo zato što su zaslepljeni sopstvenom pohotom? Zar će morati da desetkuje čitave čete spajtfildskih drolja da bi im otvorio oči? Zar će morati da gazi u onoj krvi do kolena da bi razumeli šta im govori i najzad pristupili reformama?

Ali kada je krvave ruke sklonio sa očiju, shvatio je ono što je morao naslućivati sve vreme: on nije više u Vajtčapelu. Ovo nije Milers Kort a nije ni Spajtfilds. Ovo možda čak nije ni London. Ali, kako je to moguće?

Da ga nije uzeo Bog?

Da nije umro u nekom besvesnom trenutku između anatomskeg časa Meri Džejn Keli (ta besramnica ga je još i poljubila!) i vađenja utrobe ove Džulijete u njenoj spavaćoj sobi? Da ga Bog nije konačno uzeo sebi i tako ga nagradio za valjano obavljen posao?

Prečasni gospodin Barnet bi stvarno bio srećan kada bi ovo znao. Ali, trebalo bi onda da zna i sve ostalo. A Krvava Kecelja ništa neće reći. Neka do reforme dođe onako, kako bi to želeli Prečasni i njegova žena, neka ih, neka misle da su reforme prouzrokovali njihovi pamfleti a ne Džekovi skalpeli!

Ali, da li će njegov posao biti završen ako je već mrtav? Osmehnuo se sam sebi. Ako ga je uzeo Bog, onda to mora da znači da je posao završen. Sa velikim uspehom. Samo, ako to jeste tako, ko je onda ova Džulijeta koja leži vlažna i sve hladnija u spavaćoj sobi sa hiljadu

ogledala. I u tom trenutku oseti strah.

Šta ako je čak i Bog pogrešno shvatio ono što je činio?

Kao što ga je pogrešno shvatio onaj dobri svet u Londonu kraljice Viktorije. Kao što ga je pogrešno shvatio ser Čarls Voren. Šta ako je i Bog površan, ako ni on ne zna pravi razlog? Ne! Smešno. Ako iko može da razume, onda je to dobri Bog, jer On mu je poslao poruku i On mu naložio da sredi stvari.

Bog ga je voleo kao što je on voleo Boga, i Bog sve zna.

Ali, osetio je strah, u tom trenutku.

Ko je bila devojka koju je rasporio?

"Moja unuka, Džulijeta", reče glas pored njega. Njegova glava je odbijala da se pokrene, da se samo malo okrene i vidi ko je te reči izgovorio. Gledstonova torba bila je pored njega, na glatkoj površini ulice koja je odbijala svetlost. Uhvatiće ga pre nego što izvadi nož. Džek je, na kraju, ipak dolijao. Počeo je da se tresе, nekontrolisano.

"Ne boj se", reče glas. Bio je topao, ohrabrujući. Glas starijeg čoveka. Džek se tresao kao u groznici, ali se okrenuo i pogledao. Pored njega je stajao ljubazan starac sa blagim osmehom. I progovorio opet, ne pomerajući usne: "Niko te neće povrediti. Kako si?"

Čovek iz 1888. godine pade na kolena. "Oprosti mi, mili moj Bože, nisam znao." Starčev osmeh obasja čoveka na kolenima kao što sunčevi zraci od dvanaest do jedan u podne obasjavaju vajtčapelske budžake, otkrivajući i osvetljavajući sive opeke čađavih zidova. Obasja ga i rasvetli.

"Ja nisam Bog. Ideja je sjajna, ali šta vredi kad ja nisam Bog. A ti bi baš voleo da se upoznaš sa Bogom. E, pa, naći ćemo nekog umetnika koji će ga izliti. Zar ti je toliko stalo da toga? Ne, vidim da nije. Kako je čudna ta tvoja svest! Ne veruješ, ali i ne sumnjaš. Kako ti polazi za rukom da obe ideje nosiš u sebi istovremeno?... Hoćeš da ja ispravim neke od obrazaca u tvom mozgu? Nećeš! Bojiš se, vidim. Pa, ostavimo to za drugi put."

On zgrabi čoveka; koji je klečao i podiže ga.

"Sav si krvav. Moram da te očistim. Tu je u blizini jedan ablutorijum. Uzgred... oduševio si me načinom na koji si obrađivao Džulijetu. Prvi si, možda znaš. Ali kako bi ti to mogao da znaš! U svakom slučaju, ti si je prvi sredo onako kako je ona sređivala

druge. Ludo bi se zabavljao da si mogao da vidiš šta je radila sa Kasparom Hauzerom. Pošto mu je zgnječila deo mozga, vratila ga je u svet, dozvolila da odživi deo života, a onda je - ta mala vragolanka! - naterala mene da ga ponovo dovedem ovamo i ovde upotrebila nož. Onaj isti nož koji si, mislim, ti uzeo. I na kraju ga vratila u njegovo vreme. Čudesna tajna, zabeležena na svim tejpovima posvećenim nerasvetljenim fenomenima. Ali, moja unuka je bila prilično nemarna. U svoje zabave unosila je mnogo žara, ali malo eclat. Sem u slučaju sudije Krejtera; tu je bila... nenadmašna..." Prekide priču i nasmeši se: "Star sam čovek i kad počnem da trabunjam ne umem da stanem! A ti bi da se opereš i razgledaš okolinu, znam. Pričaćemo posle toga."

"Hteo sam samo da ti kažem koliko si me zadovoljio svojim umećem. Sjajno si se otarasio te male vragolanke, iako će mi ona nedostajati na izvestan način. Mnogo me je dobro tucala."

Starac podiže Gledstonovu torbu i, držeći čoveka uprskanog krvlju za ruku, krete niz čistu svetlucavu ulicu. "Ti si hteo da ona bude ubijena?" upita zaprepašćeno čovek iz 1888. godine.

Starac klimnu glavom, ali ni ovoga puta ne pomeri usne. "Naravno. Zašto bih joj, da to nisam hteo, doveo Džeka Trboseka?"

O, mili moj Bože, pomisli on, pa ja sam u Paklu! Zaveden pod imenom Džek.

"Ne, momče, ne, ne, ne! Nisi ti u Paklu. Ti si u budućnosti. Za tebe je ovo budućnost, a za mene svet sadašnjeg trenutka. Došao si iz 1888. godine, a sad je...", starac promrmlja nešto sebi u bradu, kao da kompjuterski jabuke preračunava u dolare, pa nastavi, "...3097. godina. Ovo je divan svet, ispunjen srećnim vremenima, i mi se baš radujemo što si nam došao. Hajdemo, krajnje je vreme da se opereš."

U ablutorijumu, deda pokojne Džulijete promeni glavu.

"Prezirem je, zaista", obavesti on čoveka iz 1888. godine, pipkajući svoje obraze i rastežući mlitavu kožu kao gumu. "Ali, eto, Džulijeta je uporno zahtevala da je menjam. A ja sam joj opet ugađao ne bih li je privoleo da legne. Međutim, te igračke iz prošlosti i činjenica da sam, kad god bih poželeo da me tuca, morao da menjam glavu, bile su za mene naporene, vrlo, vrlo naporene."

On uđe u jednu od mnogih istovetno oblikovanih kabina u zidu. Rolo

vrata se spustiše i začu se tihi, gotovo hitinski zvuk. Rolo vrata se podigoše i iz njih izađe deda pokojne Džulijete, bar šest godina mlađi od čoveka iz 1888. godine; bio je potpuno go i imao novu glavu: "Telo je u odličnom stanju, zamenio sam ga prošle godine", reče zagledajući genitalije i mladež na desnom ramenu. Čovek iz 1888. godine odvratila pogled. Ovo je bio Pakao i Bog ga je mrzeo.

"Nemoj tek tako da stojiš tu, Džek", reče Džulijetin deda i nasmeši se. "Uskoči u neku od ovih kabina i speri grehe sa sebe."

"Ja se ne zovem Džek", reče čovek iz 1888. godine jedva čujno, kao da su ga bičevali.

"U redu, u redu ... hajde na pranje."

Džek priđe jednoj kabini svetlozelene boje a ona, čim on stade pred nju, dobi boju sleza. "Da li će me ona..."

"Ona će te samo očistiti, čega se bojiš?"

"Neću da se promenim."

Džulijetin deda se ovoga puta nije nasmejao.

"Grešiš", reče zagonetno. Odsečno zamahne rukom i čovek iz 1888. godine uđe u kabinu, koja se brzo okrete u niši i uz veseo zvuk siđe i nestade u podu. A kada se popela, okrenula i otvorila, iz nje je, posrćući, izašao duboko zbunjen Džek. Dugački zalisci bili su podrezani, strnjika od brade obrijana, kosa svetlija za tri nijanse, a nekadašnji razdeljak na sredini prebačen na levu stranu. Imao je na sebi isti dugački, tamni kaput postavljen astraganom, crno odelo sa belim okovratnikom i crnom leptir mašnom (u koju je bila zabodena igla u obliku potkovice), ali, sada je ta odeća izgledala nova i bila, naravno, savršeno čista, sintetička, da bi što više ličila na onu nekadašnju.

"Tako", reče Džulijetin deda. "Zar se ne osećaš mnogo bolje? Valjano čišćenje umiruje i čoveka i njegovu savest." On uđe u drugu kabinu i u deliću sekunde izvadi iz nje meki papirnati džemper koji mu je stajao kao saliven. Pođe prema vratima.

"Kuda ćemo?" upita čovek iz 1888. godine mnogo mlađeg starca. "Hteo bih da te upoznam sa nekim", odgovori Džulijetin deda i Džek uoči da ovoga puta pokreće usne. Odustade od daljih pitanja. Starac sigurno zna šta radi i kuda ga vodi.

"Odvešću te tamo ako obećaš da se nećeš glasno diviti našem gradu. Grad jeste lep, ali ja živim u njemu i mislim da je turizam,

iskreno rečeno, strašno dosadan." Džek nije odgovorio, a deda je to shvatio kao prihvatanje postavljenog uslova.

Hodali su, a Džeka je počela da guši težina grada. Taj grad je bio tako prostran, tako masivan, tako užasno čist. Ostvarivao se, dakle, njegov san o tome kako bi Vajtčapl trebalo da izgleda. Raspitivao se o ćumezima, o sirotinjskim prenoćištima, a deda je odmahivao glavom. "Sve je to odavno nestalo."

Ipak se dogodilo. Reforme za koje je u zalog dao svoju besmrtnu dušu ipak su sprovedene. Mašući Gledstonovom torbom, koračao je veseo i zadovoljan. Ubrzo je, međutim, opet usporio korak: na ulicama nije bilo žive duše.

Postojale su samo blistave, čiste zgrade i ulice koje su vodile u nekom besciljnom pravcu i koje su se završavale potpuno neočekivano, kao da su graditelji još na početku bili zaključili da je besmisleno mučiti se i put praviti od početka do kraja kada su ljudi kadri da iščeznu na jednom i da se ponovo pojave na nekom drugom mestu.

Tle je bilo metalno, nebo je bilo metalno, metalne su bile i zgrade koje su se dizale sa svih strana - bezoblično istraživanje prostora putem neosetljivog metala. Čovek iz 1888. godine osećao se strahovito usamljen, kao da ga je svako delo koje je počinio otuđivalo od ljudi kojima je pokušavao da pomogne.

Kada je došao u Tojnbi Hol i kada mu je prečasn Barnet otvorio oči i otkrio mu sve užase spajtlfildskih ćumeza, zakleo se da će mu pomoći na bilo koji način. A posle nekoliko meseci provedenih u vajtčapelskim jazbinama poroka, shvatio je šta treba da radi, i to mu je izgledalo isto toliko jednostavno kao i vera u Gospoda. Od kakve su koristi bile te kurve? Ta stvorenja su koristila isto toliko, koliko i klice bolesti koja ih je razarala. I tako je, kao Džek, krenuo da izvrši volju Božju i istrebi šljam koji je živio u londonskom Ist Endu. Saznanje da i lord Voren, komesar prestoničke policije, i njegova Kraljica i svi ostali misle da je Džek Trbosek neki izludeli doktor ili krvožedni kasapin-koljač ili zver u ljudskom obličju, nije ga mnogo ojadilo. Znao je da će ostati nepoznat i bezimen do kraja i duboko verovao u to da će njegova dobročinstva imati čudesne posledice.

Uništiće najgnusniju gradsku četvrt i otvoriće viktorijanske oči. Ali, to vreme je prošlo i on se sada nalazi ovde, u jednom svetu u kome

jazbine poroka više ne postoje, u sterilno čistoj Utopiji, otelovljenju snova prečasnog gospodina Barneta. A ipak, to nije bila... prava Utopija.

Deda sa svojom mladom glavom.

Tišina u praznim ulicama.

Devojka Džulijeta i njen neobični hobi.

Ravnodušnost prema njenoj smrti.

Dedino očekivanje da je on, Džek, ubije. I sada njegova ljubaznost.

Kuda su to krenuli?

(Oko njih, Grad. Dedu ništa nije interesovalo, a Džek je pomno gledao i nije shvatao. U tom gradu videli su: (Hiljadu trista snopova svetlosti, od kojih je svaki bio širok jednu stopu i debeo sedam molekula, izbijalo je iz gotovo nevidljivih proreza metalnih ulica; širili se u obliku lepeze i prali gradske fasade; pretvarali sve boje u bledaplavu i prali gradske fasade; prelazili preko otvorenih površina i savijali ih pod pravim uglom kao origami figure od hartije i opet boju menjali u blago-zlatnu; prodirali su u zgrade, šireći se i skupljajući se u snažnim talasima, prali unutrašnje površine a onda se hitro povlačili na trotoare; ceo proces trajao je dvanaest sekundi.)

(Noć, koja je pala na Gradsku četvrt od šesnaest blokova. Spustila se u obliku stuba oštih ivica i zaustavila se na uličnim uglovima. Iz mraka su doprli daleki zvuci zrikavaca, barskih žaba, noćnih ptica, šum povetarca u krošnjama drveća i prigušena muzika nepoznatih instrumenata.)

(Ploče zamznute svetlosti, koje su se pojavile iznad njihovih glava i ostale da lebde u vazduhu. Neko treperavo nematerijalno svojstvo navali na najviše ravni visoke građevine tačno ispred svetlosnih ploča. I dok su se one polako spuštale nadole kroz vazduh, građevina se zamagli, pretvori u čestice svetlosti i zalebde nagore. U trenutku kada su ploče dotakle pločnik, zgrada je već bila dematerijalizovana. Ploče promeniše boju, postadoše tamnonarandžaste i ponovo krenuše nagore. U tom momentu, na mestu iščezle građevine poče da se oblikuje neka nova zgrada koja je, kako se bar činilo, privlačila iz vazduha svetlosne čestice i sastavljala ih u povezanu celinu iz koje je, čim bi se ploče zaustavile u pokretu nagore, izrastala nova zgrada. Tada svetlosne ploče zatreperiše i ugasiše se.)

(Nekoliko sekundi čulo se zujanje bumbara a onda je i ono utihnulo.)
(Gomilu ljudi u gumenim odelima, koji su žurno izašli iz sive, pulsirajuće rupe u vazduhu; potapkali su pločnik pod nogama i brzo skrenuli za prvi ugao odakle se čulo kašljanje. A onda je ponovo zavladała tišina.)

(Jednu kap vode nalik na živo srebro koja je, laka kao pero, pala na pločnik, odbila se o njega, poskočila, malo se odigla i, pretvorivši se u grimiznu crvenu mrlju, isparila u obliku kitovog zuba koji je, nepokretan, ostao da leži na pločniku.)

(Dva bloka zgrada, koja su se srušila na pločnik; metalna površina ostala je glatka, neoštećena, a na njoj se uzdizalo metalno drvo sa vitkim, srebrnim stablima, lisnatom krošnjom satkanom od zlatnih vlakana koja je blistala, u savršeno oblikovanom krugu. Nije se čuo nikakav zvuk.)

(Deda pokojne Džulijete i čovek iz 1888. godine nastaviše svoju šetnju.)

"Kuda idemo?"

"Zove se van Klef. Ovde se retko pešači, retko korača, ni šetnja nije više ono što je nekad bila. Sada pešačim samo zbog tebe. Uživaš, a?"

"Pa... neobično je."

"Ne podseća na Spajtlfilds, a? A meni se, vidiš, više dopada Spajtlfilds, onakav kakav je bio u svoje vreme. Stvar je u tome što ja imam Putilicu, jedinu Putilicu koja je ikada napravljena. Sklopio ju je Džulijetin otac, moj sin. Da bih prigrabio Putilicu, morao sam da ubijem sina. Ponašao se strašno nerazumno, stvarno nerazumno, kada je ona bila u pitanju. Bila je za njega obična, uzgredna stvar. Kao poslednji kotlokrpa na svetu, mogao je sebi da napravi novu Putilicu a meni podari staru. Ama, mislim da je uistinu bio ćaknut. Onda sam se setio tebe i doveo te ovamo da mi izrečkaš unuku, jer bi se ona sada već motala oko mene. Dosađivala se, ludo se dosađivala, pa to ti je..."

Pred njihovim očima se, u vazduhu, pojavi gardenija i pretvori u lice žene sa dugačkom sedom kosom. "Ne možemo više da čekamo, Hernone!" Žena je bila zlovoljna.

Džulijetin deda preblede kao krpa. "Ološu prokleti, kučko! Šta sam ti rekao - korakom! Ali ti ne znaš šta je korak, znaš samo za skok, a?"

Skačeš, skačeš, večito skačeš! E, pa, ostaćemo bez fedela. Fedeli, prokleta bila! Sve sam podesio na korak. radio na tome, a ti!..."

Podiže ruku i lice mu istog časa obavi mahovina. Ženina glava nestade da bi se odmah potom, samo malo dalje, ponovo pojavila gardenija. Mahovina se nabra a Hernon, Džulijetin deda, polako spusti ruku, kao da ga je zamorila ženina glupost. Pored gardenije pojaviše se ruža, lokvanj, zumbul, dva floksa, *Rod travastih ili zeljastih biljaka Severne Amerike; prim. prev. divlja žuta trava i čičak.* Ali kada su se svi cvetovi pretvorili u ljudska lica, Džek, sav prepadnut, uzmače.

Lica se okretoše onome koje je bilo čičak. "Varalice! Bedniče! Kopile prokleta!" vrištala su na usko blede lice koje je bilo čičak. Žena-gardenija iskolači oči; sa dubokim, purpurno-crvenim senkama oko očnih duplji ličila je na pobesnelu životinju u kavezu. "Govno!" vrisnu na čoveka-čička. "Lepo smo se dogovorili i svi se složili, ali si ti pošto-poto morao da oblikuješ čičak, nikogoviću! Pokazaću ti ja..."

Pa se obrati ostalima: "Sad! Do đavola sa čekanjem! Jebi korak! Sad!"

"Ne, prokleta bila!" ciknu Hernon. "Trebalo je da idemo korakoom." Ali, suviše kasno. Pošto je obavio čoveka-čička, vazduh se zgusnu kao mulj na dnu reke i postade crn čim se ukazala spirala u kojoj je bilo, sad užasnuto, lice čoveka-čička i koja je, obrćući se u kovitlacu prema spoljnoj strani, eksplodirala, povlačeći sobom Džeka i Hernona i sve ljude-cvetove i Grad i odjednom bi noć u Spajtlfildsu i čovek iz 1888. godine se nađe u 1888. godini, sa Gledstonovom torbom u ruci a u susret mu je išla žena obavijena londonskom maglom.

(U Džekovom mozgu bilo je osam dodatnih kvržica.)

Žena je imala četrdesetak godina, bila je umorna i ne preterano čista. Imala je na sebi tamnu haljinu od grube tkanine koja joj je dopirala do čizmica. Bela kecelja, privezana preko suknje, bila je umrljana i izgužvana. Haljina sa tričetvrt 'puf' rukavima zakopčavala se sve do grla. Imala je maramu vezanu oko vrata i na glavi šešir nalik na raširena ptičja krila za čiju je traku bio prikačen patetičan cvetić nepoznatog porekla. Velika, perlama ukrašena torbica visila je o gajtanu obavijenom oko ručnog zgloba.

On je stajao duboko skriven u senci, a ona je usporila karak čim ga

je ugledala. Ne ugledala - osetila.

Džek izađe iz senke i lako se pokloni, iz pasa: "Lepo vam veče ja želim, gospođice. Jeste l' za kriglu piva?"

Njeno lice - opušteno, potonulo u onu vrstu jada koja je poznata samo ženama što u sebe primaju nebrojena, od-krvi-nabrekla koplja muškog tela - naglo se zategne. "Juft, gospod'ne, a mene žacnu, on je, pomislih! Stari Džek, Krvava Kecelja. Iju, Gospodamu, kako me prepadoste!" Pokušala je da se nasmeši. Bio je to grč a ne osmeħ. Obrazi su joj bili posuti svetlim pegama bolesti i prekomernog džina, a glas promukao, skrhan, jedva upotrebljiv.

"Kad ono jedan pravozastupnik bez društva", umiri je Džek. "Sav srećan što lepoj dami može da ponudi kriglu jakog crnog piva za malo druženja."

Ona mu priđe i uhvati ga pod ruku. "Emili Metjuz, gospodne i rado će poći s vama. Noć je strašno hladna i sa Prevejanim Džekom unaokolo nimalo bezbedna za pristojnu ženu ko što sam ja."

Krenuli su polako niz ulicu i prošli pored sirotinjskih prenoćišta u koja će uličarka kasnije navratiti ukoliko joj pođe za rukom da iskamči nekoliko bakarnih novčića od ovog urednog, dobro odevenog neznanca sa tamnim očima.

Čim su skrenuli u Trgovačku ulicu, on je grubo povuče u smrdljivi sokak koji se graničio sa ulicom Flower & Dean. Žena uđe u sokak i, misleći da će joj on zavući ruku pod suknju, nasloni se na zid, raširi noge i podiže suknju. Džek, međutim, uhvati maramu za oba kraja i čvrsto je, čvrsto zategne presekavši joj dah. Njoj se naduše obrazi i on pri ćudljivoj svetlosti ulične plinske svetiljke vide u magnovenju kako njene oči boje lešnika dobijaju mrku boju suvog lišća. Na licu joj se odražavao užas, ali i duboka tuga; zbog toga što joj je izmaklo pivo, što te noći neće otići na spavanje, što je uobičajno baksuzna Emili Metjuz i noćas bila te hude sreće da naleti na jedinog čoveka koji će zloupotrebiti njenu ljubaznost. Bila je to bezgranična tuga zbog neminovne sudbine.

Iz noći ti dolazim, Emili. Iz noći koja mi je darovala sve trenutke naših života do ovoga časa. Od sada će se ljudi pitati šta se u ovom času dogodilo. Bez reči će žudeti za tim da se vrate, da dođu u moj trenutak sa tobom i vide moje lice i otkriju moje ime i neće me možda

ni zaustaviti, jer ako to učine, ja više neću biti onaj koji jesam nego samo onaj koji je pokušao a nije uspeo. Ah! Za tebe i mene ovo postaje istorija koja će ljude neodoljivo privlačiti; ali oni nikada istinski neće razumeti zašto smo i ti i ja umrli na tako strašan način.

Ženi pade koprena na oči i dok se ona krkljajućim, preklinjućim drhtajima borila za dah, njegova slobodna ruka zavuče se u džep zimskog kaputa. Još dok su šetali, znao je da će mu biti potreban i na vreme ga je izvadio iz crne Gledstonove torbe. Ruka uđe u džep i izađe sa skalpelom.

"Emili...", reče blago.

I zaseče je.

Spretno je vrhom skalpela zasekao meku kožu iza i ispod levog uveta. Sternocleidomastoideus. Pritisnuo je nežnu rskavicu, još čvršće stegao instrument i još spretnije ga povukao nadole preko grla, sledeći liniju jake čeljusti. Glandula submandibularis. Krv mu šiknu preko ruku u gustom mlazu a onda štrcne pored njega i zapljusne susedni zid sokaka. Izli se na rukave i natopi bele manžetne. Žena zakrklja jedva čujno i mlitavo mu se sruči u naručje; njegovi su prsti i dalje čvrsto stezali maramu oko njenog vrata, pa su na zasečenom mesu ostajale crne brazde. On produži rez nagore, uz liniju čeljusti i skalpelom uđe u školjku. Povuču ženu na prljavi pločnik i ispravi je kad se ona skljoka. Raseče joj odeću i goli trbuh izloži bleđoj, treperavoj svetlosti ulične plinske svetiljke. Njen trbuh je bio strašno naduven. On se vrati udubljenju u guši. Glandula thyreoeidea. Sigurnom rukom povlačio je crnu liniju krvi sve niže i niže do dojki, pa između njih. Sternum. I duboko urezao krst u otvor pupka iz kojeg je istekla neka žućkasta tečnost. Plica umbilicalis medialis. Pređe skalpelom uzduž i popreko okruglog stomaka, zavuču ga još dublje, izvuču, i napravi sledeći vešt rez. Mesenterium dorsale commune. Rez naniže, u znojavu okruglinu polnih organa. Vesica urinaria. I, na kraju - vagina.

Prjljava rupa.

Odvratno-smrdljiva crvena pahotljiva jama, vlažna rupa svih drolja.

U njegovoj glavi, kurve. I u njegovoj glavi oči koje gledaju. I u njegovoj glavi svesti koje se sukobljavaju. I u njegovoj glavi nadražnost koju izazivaju

gardenija
lokvanj
ruža
zumbul
dva floksa
divlja žuta trava

i jedan tamni cvet sa peteljka od opsidijana, sa prašnikom od oniksa, sa tučkovima od antracita i sa svešču Hernona koji je bio deda pokojne Džulijete.

Oni su gledali ceo taj stravični ludački čas iz anatomije. Gledali kako zarezuje očne kapke. Gledali kako vadi srce. Gledali kako iseca i vadi jajnike. Gledali kako gnječi 'džinasti' bubreg sve dok se nije raspukao. Gledali kako, parče po parče, seče dojke i svako to bezoblično parče krvavog mesa smešta u još-zureće, širom otvoreno, iz-očne-duplje-izvadeno oko. Oni su gledali.

Gledali i pili iz vira njegove duboko poremećene svesti. Žedno su sisali vlažno drhtavo srce njegovog id-a. I uživali.

Oh bože, kako je Ukusno vidi ovo Liči na koru za Pizze ili vidi Ono Liči na lumaconi o bože JAJAJAJA se pitam kako bi prijalo kad bi Ga probali!

Kako je gladak čelik!

On ih mrzi, sve zajedno i svaku ponaosob, a to je povezano sa jednom devojkom, nekom veneričnom bolešču, strahom od Boga, Hrista, od prečasnog gospodina Barneta, on želi, želi da... jebe ženu prečasnog Barneta!

Društvenu reformu mogu da prouzrokuju samo brižljivo isplanirani naponi nekolicine požrtvovanih. Društvena reforma je cilj koji opravdava sredstvo, svako sredstvo, pa i desetkovanje one većine što sačinjava više od pedeset posto ljudi kojima će reforma biti od koristi. Najbolji društveni reformatori su uvek i najsmelij. On veruje u to! Divno!

Vi ste čopor vampira, vi ste đubrad, vi ste šljam...

On nas oseća!

Proklet da je! Proklet da si i ti, Hernone, zašao si suviše duboko, on zna da smo mi ovde, a to je ogavno, a to više nema smisla! Ja se

povlačim!

"Vratite se, prekinućete oblikovanje..."

...a oni uroniše u spiralu koja se u spiralnom letu vrati u samu sebe i tama noći iz 1888. godine se povuče. Spirala se smanjivala sve više i više i na svojoj najinfinitezimalnijoj tački zatvorila pred ugljenisanim crnim licem čoveka-čička. On je bio mrtav. Izgorele duplje bez očiju i pustoš, na mestu gde je živela inteligencija pružali su stravičan prizor pokolja. Oni su čoveka-čička iskoristili kao žižu.

Čovek iz 1888. godine je istog časa došao k sebi. Sećao se sa gotovo fotografskom tačnošću onoga što je maločas doživeo. To nije bila ni vizija ni opsena, to nije bio ni san a ni proizvod njegove svesti. To se dogodilo. Oni su ga vratili, izbrisali mu iz svesti prenos u budućnost, Džulijetu, sve što se dešavalo posle onog trenutka kada je zastao pred zgradom Milers Kort broj 13. I nagnali ga da obavi posao samo zato, da bi uživali u tom prizoru. Oni su iz njega iscedili sve emocije i sve nesvesne misli, hraneći se i napajajući njegovim najintimnijim osećanjima, i onima kojih ni sam, sve do ovoga trenutka, nije bio svestan. I dok je njegova svest tonula i vodila ga iz jednog otkrića u drugo, on oseti da mu je zlo, da mu je sve gore. Svest je, sledeći jednu ideju, pokušavala da ga povuče natrag, da ga zagnjuri u mrak, odbijala da ga suoči sa njim. Ali brane su popustile, pojavili su se novi obrasci koje je on mogao da pročita i zapamti. Smrdljiva vlažna rupa, drolje, one moraju da crknu. Ne, on nikada na taj način nije razmišljao o ženama, ni o jednoj ženi, ma kako prosta i bedna ona bila. Bio je džentlmen i žene su se morale poštovati. Ona ga je zarazila sifilisom. Setio se. Setio se stida i beskonačnog straha koji su ga mučili sve dok nije otišao kad svog oca-lekara i priznao mu istinu. Setio se njegovog pogleda i izraza lica. Svega se sećao. I kako ga je otac lečio, a lečio ga je kao da ima kugu - i kako njihovi odnosi nikada više nisu bili onakvi kao pre toga. Hteo je da, postane sveštenik. Društvena reforma hahahaha. Čista obmana. Bio je pajac, običan klovn... i gore od toga. Klao je zbog nečega u šta ni sam nije verovao. Oni su mu ostavili širom otvorenu svest, misli su zapinjale... pa se otele, sledeći sve brže i brže misao o EKSPLOZIJI! U NJEGOVOJ SVESTI!

On pade na glatki metalni pločnik, ali ga ne dotače. Nešto je

zaustavilo pad i zato ostade da visi, napola presavijen, kao lakrdijaš, kao lutak koga više niko ne povlači odozgo. Oseti dah nečega nevidljivog i osvesti se pre nego što je svest i izgubio. Svest je morala da se suoči sa tim!

On želi da jebe ženu prečasnog gospodina Barneta.

Henrijetu, koja kraljici Viktoriji podnosi bogobojažljivu peticiju: "Gospo! Mi, žene Istočnog Londona, užasavamo se strašnih grehova koji su u poslednje vreme počinjeni u našoj sredini..." i koja traži da se uhvati on, Džek, a da u njega čak nije ni posumnjala iako sa njom i Prečasnim živi baš tu, u Tojnbi Holu. Misao je ležala gola, izložena, kao što je golo i izloženo bilo njeno telo u tajnim snovima kojih se, posle buđenja, nije sećao. Svi su ga oni ostavili pred otvorenim vratima, pred nepreglednim horizontima, i on ugleda sebe u pravoj svetlosti.

Ugleda psihopatu, krvnika, bludnika, hipokritu, klovna.

"Ti si mi to uradila! Zašto?"

Njegove reči obavi plašt mahnitosti. Lica-cvetovi pretvoriše se u nepokolebljive hedoniste koji su ga na tome besmislenom putovanju u pokolj vratili u 1888. godinu.

Van Klef, žena-gardenija, slatko se zakikota: "Zašto, šta misliš, smešni, tunjavi stvore? Pravi si tunjavko. Da li je tunjavko kolokvijalni izraz, Hernone? Vrlo sam nesigurna kad se služim međunarečjem. Hernon je hteo da te vrati onog trenutka kad si sredio Džulijetu. Ali, zašto bi te vratio? Dugovao nam je bar tri oblika, a ti si pogodovao jednom."

Džek je zaurloao i urlao je na njih sve dok mu glasne žice nisu ispale iz grla: "Zar je bilo potrebno ovo Poslednje? Zar sam i to morao da uradim da bih ubrzao reforme... zar je zaista to bilo nužno?"

Hernon se nasmeja: "Nije, naravno."

Džek pade na kolena. Grad ga je na to naterao. "Oh Bože, Bože svemogući, učinih što učinih... Ogrezao sam u krvi... ni za šta, ni za šta..."

Kašio, koji je bio jedan od floksova, upita zbunjeno: "Zašto ga toliko muči ova poslednja kad za one ostale i ne haje?"

Nati Verlag, koji je bio divlja žuta trava, reče oštro: "I one ga muče, sve ga muče. Proveri, uverićeš se."

Kašio zakoluta očima, podiže ih načas, uperi u Džeka, pa ponovo

spusti - Džek se strese, oseti načas živo srebro u glavi, ali ono odmah nestade i reče prenemažući se: "Mm-hmm."

Džek je nespretno otvorio Gledstonovu torbu i iz nje izvukao bocu sa fetusom. Nerođenim detetom Meri Džejn Keli, izvađenim 9. novembra 1888. godine. Držao ga je malo ispred svog lica, a onda ga svom snagom tresnuo o metalni pločnik. Ali fetus nije dodirnuo metalni pločnik. Iščezao je kao čestica čiste, sterilne površine Gradske ulice.

"Kakvo očaravajuće gađenje!" uzviknu Rouz, koja je bila ruža.

"Hernone", reče van Klef, "on se usredsredio na tebe. Sada tebe optužuje za sve."

Hernon se smejao (ne pomerajući usne), a Džek iz Gletlstonove torbe izvadi Džulijetin električni skalpel i napade. Govorio je nepovezano; ali ono što je, napadajući, hteo da kaže, bilo je: "Pokazaću ja vama, đubradi! Nećete vi više raditi takve stvari! Naučiću vas ja pameti! Umrećete, svi!" On je govorio, ali je to što je govorio izrazio jednim dugačkim krikom osvete, frustracije, mržnje i usmerene mahnitosti.

Hernon se još smejao kada mu je Džek zario u grudi kao šapat tanko sečivo sa svetlucavim iskrama. Sečivo je, skoro bez Džekovog učešća, ocrtalo savršenu rupu od 360 stepeni, ugljenisanu i zbrčkanu rupu koja je otkrila Hernonovo pulsirajuće srce i, vlažne organe. Zbunjeni Hernon je jedva uspeo da vrisne pre nego što je Džek zasekao i drugi put i srce odvojio od žila. Vena cava superior. Aorta. Arteria pulmonalis. Bronchus principalis

Srce pljusne i pod užasnim pritiskom izbaci mlaz krvi, oblivši Džeka takvom silinom da ga je zaslepelo i strgnulo mu šešir s glave. Njegovo lice postade kolaž crta i krvi.

Sledeći svoje srce, Hernon pade Džeku u naručje. Ljudi-cvetovi vrisnuše uglas, nestadoše, a Hernonovo telo skliznu Džeku iz ruku i iščeze iz postojanja pre nego što mu je palo pred noge. Okolni zidovi bili su čisti, neumrljani, sterilni, metalni, ravnodušni.

Džek je stajao na ulici, držeći krvavi nož.

"Sad!" kriknuo je podižući nož. "Sad počinje!"

Grad ga je možda i čuo, ali ničim to nije nagovestio.

(Pritisak je rastao u vremenskim lančanim zgloboštima.)

(Deo blistavog zida zgrade udaljene osam ili deset milja promenio je

svoju srebrnu boju u boju truleži.)

(U komorama za zamrzavanje, spušteno je u kadu za odmrzavanje dve stotine želatinskih kontejnera.)

(Stroj za vreme promrmlja nešto sebi u bradu, primi podatke i istog trenutka izgradi nedodirljivo mnemoničko kolo.)

U blistavom večitom gradu u kome noć pada samo onda kada njegovi stanovnici osete potrebu za njom i izričito zatraže da padne noć...

Pade noć. Uz samo jedno upozorenje: "Sad!"

U gradu sterilne krasote šunjalo se stvorenje koje se raspadalo od prljavštine i truleži. U poslednjem Gradu sveta, u Gradu na rubu sveta, u kome su živeli oni koji su izumeli sopstveni raj, čovek-koji-se-šunja snalazio se u mraku kao u svojoj kući. Klizeći iz tame u tamu, sa očima koje su videle samo pokret, švrljao je tražeći ortaka za smrtonosnu igru udvoje.

Na prvu je ženu naišao onda, kada se ona materijalizovala pored malog vodopada koji je isticao iz praznine u vazduhu i svojom svetlucavom, zvonkom vlažnošću punio nebeskoplavu kocku od bezimenog materijala. Toj prvoj ženi zario je živo sečivo u zadnji deo vrata, izrezao očne duplje i iskopane oči položio na njene otvorene dlanove.

Na drugu je ženu naišao u jednoj od kula: vodila je ljubav sa nekim starcem koji je dahtao i brektao i hvatao se za srce dok ga je mlada žena raspaljivala. Ona je ubijala starca, a Džek je ubio nju. Zavukao je živo sečivo u trbušnu okruglinu i vrhom zahvatio polne organe dok je mlada žena, raskrečenih nogu, jahala na starcu. Iz nje se izli krv i lepljiva tečnost i one obliše starca koji takođe izdahnu, jer mu je Džek nožem isekao penis koji se nalazio u mladoj ženi. Ona se sruči na starca i Džek ih ostavi u tom položaju, sjedinjene u poslednjem zagrljaju.

Onda je naišao na muškarca i udavio ga golim rukama, mada je čovek pokušao da se dematerijalizuje. Džek ga je prepoznao tek na kraju - bio je to jedan od flaksova. Sa nekoliko veštih i brzih rezova, napravio je na njegovom licu dovoljno mesta za parčice genitalija.

Na sledeću ženu naišao je u trenutku kada je ona okupljenoj deci pevala nežnu pesmu o jajima. Rasporio joj je grlo, presekao glasne

žice i pustio da joj padnu na grudi. Decu, koja su u tom prizoru požudno uživala, nije ni pipnuo. Voleo je decu.

Šunjao se kroz beskonačnu noć i sakupljao grotesknu zbirku srca koja je izvadio iz tri, pet, devet tela. A kada je prikupio celo tuce, uzeo je ta srca i postavio ih kao saobraćajne znake na jednom od širokih bulevara kroz koje vozila nikada ne saobraćaju jer stanovnici Grada nemaju potrebu za njima.

Čudno, doista čudno: Grad nije očistio srca. A ni ljudi nisu više iščezavali. Kretao se gotovo slobodno i krio samo od veće grupe ljudi koji su, možda, tragali za njim. U Gradu se nešto događalo... (Čuo je, samo jedanput, neobičan zvuk metala koji se grebe o metal, ono šššrik plastike koja se urezuje u plastiku - iako taj materijal, tu plastiku, nije mogao da vidi - i instinktivno osetio da je to zvuk mašine koja se kvari.

Naišao je na ženu koja se kupa i vezao je delovima odeće; noge joj je odsekao do kolena i ostavio je da sedi u vrtlogu grimizno crvene kade i da, vrišteći, iskrvari. Noge je poneo sa sobom.

Kada je naišao na čoveka koji je žurio da izađe iz noći, skočio je na njega, prerezao mu grlo, odsekao ruke i te ruke zamenio nogama žene iz kade.

Trajalo je to i trajalo sve vreme, a ono se nije moglo izmeriti. Džek im je pokazivao šta sve zlo može da ostvari. Pokazivao im je da je njihova besmrtnost u odnosu na njegovu čista besmislica.

Dobio je i potvrdu svoje pobede. Dok se šunjao po antiseptično čistom prostoru između dve aluminske kocke, začuo je glas koji je dopirao odnekud, odnekud pored njega, iznad njega, pa čak i iz njega. Bilo je to javno saopštenje, emitovano putem nekoga metalnog sistema komunikacija kojim se služio narod iz Grada na rubu sveta.

NAŠ GRAD JE DEO NAS, MI SMO DEO NAŠEGA GRADA. ON SE ODAZIVA NA POZIV NAŠE SVESTI A MI GA NADZIREMO. POSTALI SMO GEŠTALT KOJI JE SAD UGROŽEN. U NAŠEM GRADU NALAZI SE JEDNA STRANA SILA, JEDAN STRANAC, I MI SE UKLJUČUJEMO DA BISMO GA OTKRILI. ALI, SVEST TOGA ČOVEKA JE MOĆNA. ONA OMETA FUNKCIJE GRADA. JEDAN OD PRIMERA JE OVA BESKONAČNA NOĆ. USREDSREDIMO SE,

USMERIMO MISA O NA OPSTANAK GRADA. OPASNOST JE VELIKA. AKO UMRE NAŠ GRAD, UMREĆEMO I MI.

Saopštenje nije baš tako glasilo, ali ga je Džek tako protumačio. Poruka je bila i duža i složenija, ali je njeno značenje, sve u svemu, bilo to, i Džek je znao da pobeđuje, da ih uništava. Društvena reforma je smešna, kazali su. E, pa, pokazaće im on šta je smešno. Nastavio je, dakle, sa ludačkim pogromom. Kasapio ih je i klao i sekao, a oni nisu mogli da iščeznu i nisu mogli da pobegnu i nisu mogli da ga zaustave. Zbirka srca popela se sa pedeset na sedamdeset, pa na stotinu primeraka.

Kada su mu se smučila srca, počeo je da im seče mozgove. I ta je kolekcija brzo rasla.

Trajalo je to i trajalo u beskonačnost, a on je s vremena na vreme u tome čistom, namirisanom Gradu nalik na sud za sterilizaciju mogao da čuje i poneki vrisak. Ruke su mu stalno bile vlažne i lepljive.

Kada je naišao na van Klef, iskočio je iz mračnog skrovišta, zamahnuo živim sečivom u njene grudi ali žena-gardenija

isčeze.

On se uspravi i osvrte: van Klef se pojavila na rastojanju od deset stopa. Jurnuo je ka njoj, ali je ona ponovo nestala i ponovo se pojavila na rastojanju od deset stopa. Kada je, najzad, poleteo i šesti put a ona mu opet umakla, Džek stade, jedva dišući, spuštenih ruku, gledajući u nju.

Ona mu, ravnodušno, uzvratila pogled.

"Ne zabavljaš nas više", reče, ne pokrećući usne.

Zabavljaš? Njegova svest se uskovitla i spusti u prostor mračniji od svih prostora koje je do tada upoznao i on kroz tminu svoje žudnje-za-krvlju shvati. Sve se to događalo zato da bi se oni zabavljali. Oni su ga pustili da radi to što je radio. Oni su mu dali slobodan prolaz kroz Grad i on se ludirao na njihovo veliko zadovoljstvo.

Zlo? Do tada nije čak ni nazirao vidike te reči. On jurnu na nju, ali van Klef ovoga puta iščeze zauvek.

Stajao je na istom mestu i kada se vratio dan. Grad je raščičavao lom, preuzimao iskasapljena tela i sa njima činio što je trebalo činiti.

U komorama za zamrzavanje, želatinski kontejneri vraćeni su u svoje niše; više nije postojala potreba da se stanovnici Grada otapaju zato, da bi Džeka Trboseka snabdeli priborom za zabavu razvratnika. Njegov posao bio je konačno završen.

Stajao je na istom mestu, u praznoj ulici. U ulici koja će za njega uvek biti prazna. Stanovnici Grada su mu sve vreme izmicali a sada su mu izmakli zauvek. On jeste bio klovn i oni jesu bili u pravu kada su to tvrdili. On nije bio zao, bio je patetičan.

Pokušao je da sebe dokrajči živim sečivom, ali se ono rastvorilo u svetlosne čestice koje je otpirio za to poručen povetarac.

Sam, stajao je na istom mestu i zurio u pobedonosnu čistotu Utopije. Oni će ga svojim bezbrojnim talentima održati u životu možda zauvek, oni će mu pokloniti besmrtnost jer im jednog dana može opet zatrebati za zabavu. Njegova svest, ogoljena do suštastva, bila je sada još samo jedna pihtijasta masa. Biće sve luđi i luđi i više nikada neće znati šta znači san i mir i kraj.

Stajao je na istom mestu - biće iz prljavih, mračnih sokaka u svetu čistom kao dah novorođenčeta.

"Ja se ne zovem Džek", rekao je tiho. Oni nikada neće doznati njegovo ime, njegovo pravo ime. A neće se ni potruditi da ga otkriju.

"Ja se ne zovem Džek", rekao je glasno ali ga niko nije čuo.

"NE ZOVEM SE DŽEK, BIO SAM ZAO! VRLO VRLO ZAO. ZAO JESAM, ALI SE NE ZOVEM Džek!" vrištao je i vrištao, idući besciljno kroz praznu ulicu, izložen pogledima. Više nije morao da se šunja - bio je stranac u Gradu.

(Prevela Gordana Velmar-Janković)

Teodor Sterdžen: KADA BI SVI MUŠKARCI BILI BRAĆA, DA LI BI NEKOME OD NJIH DAO SESTRU ZA ŽENU?

Sunce je postalo Nova 33. godine p.e., što znači 'Posle Egzodusa'. Egzodus je, moglo bi se reći, trajao vek i po p.p., a p.p. znači 'Posle Pogona'. Pogon je, ako izbegnemo tehničke pojedinosti, bio uređaj jednostavniji od Žene i

složeniji od seksa, uređaj koji je svakome svom plovilu omogućavao da, zaobilazeći ograničenja što ih je nametala brzina svetlosti, prestane da postoji ovde i da se istovremeno pojavi tamo. Opis astrogacije posredstvom Pogona, sa svim detaljima o orijentaciji ovde i tamo i unekoliko filozofskim problemima koje bi postavilo utvrđivanje odnosa među njima, bio bi bez sumnje vrlo zanimljiv, ali ovo nije ta vrsta naučnofantastične priče.

Za ono što mi nameravamo da ispričamo dovoljno je reći da je Sunce, uz mnogo upozorenja, postalo Nova, da je prvih pedeset godina p.p. proteklo u usavršavanju Pogona i u istraživanjima koja su vršile svemirske letelice bez posade sa zadatkom da pronađu planete pogodne za naseljavanje, a da je sledećih sto godina proteklo u pripremanju čovečanstva za odlazak sa Zemlje. Za to vreme su se, prirodno, stvorile i nekolike grupe ideologa, koji su imali neobično zanimljive planove za ovakvu ili onakvu Savršenu Kulturu i koji su se ogorčeno svađali sa svima ostalima. Pogon je, međutim, nudio Zemlji takvo obilje novih svetova i oni su, subjektivno gledano, bili tako beznačajno udaljeni od matične planete, da disidenti nisu imali ni potrebe za otporom - bilo je dovoljno da se prijave za neki drugi svet pa da ga odmah i dobiju. Poređenja između različitih kulturnih teorija veoma su privlačna, ali ovo nije, ili bar nije u potpunosti, ni ta vrsta naučnofantastične priče.

Dogodilo se u svakom slučaju to, da se za nešto više od tri decenije Tera raselila, da su je, odlazeći na stotine svetova, napustile hiljade brodova (ostavljajući za sobom, naravno, i one nepopustljive koji su, naravno, pomislili da su novi svetovi osnovani sa nejednakom hrabrošću i nejednakim uspehom).

Dogodilo se i to (na način suviše zagonetan da bi bio opisan u ovoj vrsti naučnofantastične priče) da Pogonska Centrala na Zemlji, kompjuterska centrala, nije bila samo jedino sredstvo za održavanje veze sa svim svetovima nego i jedino sredstvo za održavanje veze jednog sveta sa drugim; a kada je taj uređaj blistavom okeanu Nove dodao još i trunčicu svog svetloga kratkotrajnog sjaja, svetovi su se međusobno pronalazili samo uz pomoć složenog procesa Pogonskih brodova bez posade i njihovog pretraživanja. Novim svetovima trebalo je mnogo vremena da razviju potrebnu tehnologiju i još više vremena da ona stupi u dejstvo, ali se na jednoj planeti - koja je,

zato što je nekim slučajem bila treća planeta sunca tipa GO, samu sebe prozvala Teratu (značenje sufiksa bilo je istovremeno 'takođe' i 'dva') *Obe engleske reči - too (takođe) i two (dva) izgovaraju se kao tu; prim. prev.* na kraju pojavilo nešto što se nazivalo Arhivom, neka vrsta ustanove u kojoj su se nalazili katalozi o svim znanim nastanjenim svetovima i u kojoj su se izmirivala njihova razna potraživanja; zbog toga se planeta Teratu ubrzo pretvorila u centralu za komunikaciju i postala središte trgovanja sa svim svetovima, ali i trgovanja jednog sveta sa drugim - velika pogodnost za sve. Sporedna posledica zbivanja bilo je, naravno, uverenje stanovnika Teratua da je njihova planeta, kao centrala za komunikaciju, i središte univerzuma i da zato univerzumom treba i da vlada; uostalom, tom se riziku izlažu svi svesni entiteti.

Sada već možemo da odredimo vrstu u koju spada ova naučnofantastična priča.

"Čarli Baks", odseče Čarli Baks, "traži prijem kod Gospodara Arhiva."

"U redu", reče lepa devojka za radnim stolom, onim odmerenim tonom kojim se lepe devojke služe u razgovoru sa nestrpljivim i ljutim posetiocima koji očigledno ne primećuju ili neće da primete njihovu lepotu. "Zakazali ste sastanak?"

On je, činilo se, bio veoma drag i veoma zgodan mlad čovek i pored sve svoje žurbe i ozlojeđenosti. Ali, način na koji je skrivao svoje vrline i sužene oči spustio na njeno podignuto lice, ne pokazujući znake divljenja prema lepoti-mladosti, nagnao je devojku da postane isto toliko ne-lepa koliko je on bio ne-zgodan.

"Imate li", upita on hladno, "knjigu za sastanke?"

Nije na to odgovorila, jer imala je knjigu za sastanke - ležala je, otvorena, pred njom. Stavila je okrugli zlatni nokat na ime upisano na prvoj strani, uporedila ime sa licem i sa splasnutim oduševljenjem povukla noktom do mesta na kome je bilo označeno vreme sastanka. Pogledala je u cifarnik položen u sto, prešla rukom preko pozivne kancelarije i rekla: "Neki gospodin Čarli, hm, Baks moli da ga primite, Gospodaru Arhiva."

"Neka uđe", reče konzola.

"Možete da uđete."

"Znam", odseče on osorno.

"Ne dopadate mi se."

"Šta?" upita on, ali mislio je, očigledno, na neke druge stvari jer je, pre nego što je devojka uspela da ponovi primedbu, nestao kroz unutrašnja vrata.

Gospodar Arhiva je s pravom očekivao poštovanje, učtivost i pokornost; to mu se uvek ukazivalo i on je to voleo. Čarli Baks upade u sobu, tresnu neku knjižurinu na sto, sede neponuđen, naže se i zaurla: "Do đavola!"

Gospodar Arhiva se nije iznenadio, bio je upozoren. Tačno je isplanirao kako će obuzdati tog drskog mladog čoveka ali je, suočen sa Baksovim gnevom, shvatio da su svi planovi pali u vodu. Tek sad se iznenadio: jedan jedini posetiočev pogled na njegova otvorena usta i na njegove drhtave ruke - a verovao je da je te znake odavno izgubio i zauvek zaboravio - postigao je više nego svi planovi zajedno.

"Oooh... h... u krasnu klopavu kučkinu preklapaču", zareža Čarli Baks, čiji je bes primetno splasnuo. Onda pogleda u starčeve užasnite obrve i iskezi se. "Ali, niste vi krivi." Kez nestade: "Od svih hidrocefalnih, kretenidnih trčkarala koje znam, najveći idiot sam ja! Znate li vi u koliko sam kancelarija ušao i izašao iz njih sa ovim ovde", reče i ponovo tresnu tešku knjižurinu o sto, "otkako sam se vratio?"

Gospodar Arhiva je znao u koliko, ali je ipak upitao: "U koliko?"

"U premnogo, ali je to upola manje od onog broja kancelarija u koje sam ulazio pre odlaska na Veksvelt." Naglo je zatvorio usta i opet se nagao preko stola, uperivši u starca dva sjajna prodorna oka nalik na dva lasera-blizanca. Gospodar Arhiva se iz petnih žila upinjao da ne skrene pogled, ali se usled tog napora sve više i više povlačio dok na kraju nije potpuno utonuo u jastuke na stolici, iz kojih je sada virila samo isturena brada. Sam sebi je izgledao smešan, jer se osećao tako, kao da ga je u rvanju udarcem na prevaru ošamutio sluga jednog stranca.

Glavu je prvi okrenuo Čarli Baks, ali pobeda nije bila starčeva, jer se njegov pogled povukao isto tako vidljivo kao što se povukao i pritisak šake što ga je osećao na grudima, pa se doslovno skljojao na sto. Bila je to, dakle, pobeda Čarlija Baksa, samo on toga, čini se, nije bio svestan. "Mislim", reče posle duge, koncentrisane stanke, "da ću

vam ispričati nešto o tome... o tome kako sam stigao na Veksvelt. A nisam hteo - ili, tačnije, bio sam spreman da vam ispričam samo onoliko koliko sam mislio da treba da čujete. Kad se, međutim, setim šta sam sve doživeo da bih stigao tamo i šta sve doživljavam otkako sam se vratio odande, čini mi se da je posredi jedna te ista stvar. E, pa, neće biti tako! I najupornije trčkaralo mora jedanput da stane. Ne znam šta će mi se ovde dogoditi, ali tako mi svih rogatih sova na severoistoku Pakla, dozlogrdilo mi je obijanje pragova, ovo je poslednji put! Važi?"

Ako je to bila molba za saglasnost, Gospodar Arhiva nije znao sa čim bi trebalo da se saglasi. I zato reče, diplomatski: "Mislim da bi bilo najbolje da počneš odnekud." I dodade, ne podižući glas, sa velikim autoritetom: "Ali mirno."

Čarli Baks prsnu u smeh. "Do sada ni sa kim nisam proveo više od tri minuta a da mi nije rekao "Pst!" Dobrodošli u Čarlijev 'Pst-klub' u koji je učlanjeno pola univerzuma, dok ona druga polovina čeka na red. Izvinite. Rođen sam i odgojen na Biluliju, gde ne postoji ništa drugo osim vetra-pasata, stenovitih klisura i udaranja talasa o obalu i gde se više a ne šapuće." Pa nastavi, mirnije: "Skačem s teme na temu, ali, sve u svemu, mislim da postoji planeta o kojoj niko ništa ne zna."

"Postoje hiljade..."

"Hoću da kažem - planeta o kojoj niko ništa ne želi da zna, zbog čega se ni vama ne dozvoljava da nešto saznate o njoj."

"Čuo si za Magdalu, pretpostavljam."

"Čuo sam. Ona ima četrnaest vrsta halucinogenih mikrospora u atmosferi i karcinogene elemente u vodi. Na nju niko ne želi da ode, ali vam niko i ne brani da dobijete obaveštenja o njoj. Ne, ja govorim o planeti koja ima ne samo 99 ili 99,99 posto teranskih optimalnih uslova, nego još toliko devetica da se procentualni odnos može i obrnuti i reći da u odnosu na nju Tera ima samo 97 posto optimalnih uslova."

"To bi, drugim rečima, moglo da znači da je ona normalna 102 posto", reče Gospodar Arhiva podrugljivo.

"Da, ako su vam statističke skale milije od istine", zareža Baks. "Ona ima vazduh, klimu, pravu floru i faunu, prirodna bogatstva sa šest i više devetica, i isto je toliko pristupačna kao i svako drugo mesto - a

ipak niko ništa ne zna o njoj, ili, ako neko i zna, pravi se da ne zna. A kada tome nekom, podnesete dokaze, šalje vas u drugi sektor."

Gospodar Arhiva raširi ruke. "Ja bih rekao da se okolnosti same dokazuju. Ako se sa tim, hm, tako izvanrednim mestom ne trguje, znači da ono svoje blago budno čuva samo za sebe."

Baks dreknu: "Đavola, do balavog magarećeg..." pa se savlada i pokajnički reče: "Ponovo se izvinjavam, Gospodaru Arhiva, ali sam zbog svega toga već vrlo dugo van sebe od besa. Ono što vi rekoste maločas podseća na priču o trogloditima koji sede i ćaskaju, pa kažu - što bismo zidali kuću kad živimo u pećini." Ali kad vide zatvorene oči i duge bele prste na belim slepoočnicama, Baks dodade: "Izvinite što sam vikao."

"U svakom gradu", reče Gospodar Arhiva strpljivo, "na svakoj planeti naseljenoj ljudima u vascelom znanom univerzumu postoji besplatna, svima pristupačna klinika gde se lako postavlja dijagnoza stresova svih vrsta, gde se pacijenti leče brzo, efikasno i na dostojanstven način. Verujem da ovo nećeš shvatiti kao pokušaj mešanja u tvoj lični život i da ćeš mi dozvoliti jednu neprofesionalnu opasku (ne izigravam terapeuta, kao što vidiš): u izvesnim trenucima, građanin nije ni svestan toga da je pod stresom, ali je zato drugima to savršeno, možda, bolno jasno. Ne bi se, dakle, moglo shvatiti ni kao neučtivost ni kao neljubaznost, zar ne, ako bi neki neznanac pun razumevanja tom građaninu savetovao da..."

"Ono što vi u tom moru reči hoćete da kažete je da meni treba isprati mozak."

"Ne, jer za to nisam nadležan. Ali mislim da bi poseta klinici - a ona je na dva koraka od nas mogla, možda, da doprinese našem sporazumevanju. Rado ću ti zakazati sledeći sastanak čim se budeš osećao bolje, to jest čim budeš... ah..." Starac uputi posetiocu bezizrazan osmeh i pruži ruku ka pozivnoj konzoli.

Poput Pogonskog broda, Baks prestade da postoji na stolici i istovremeno se pojavi pored stola, preprečivši dugačkom, snažnom ispruženom rukom i debelom šakom put ka konzoli. "Saslušajte me prvo", reče blago. Uistinu blago. A to je bilo pravo iznenađenje, mnogo veće nego što bi bilo da je Gospodar Arhiva zatrubio kao slon. "Saslušajte me, molim vas."

Starac povuče ruku, položi je na drugu i ukrštenim prstima osloni se

o sto. Nije voleo tvrdoglave ljude. "Moje je vreme ograničeno, a tvoj dosje vrlo debeo."

"Debeo je zato što obožavam detalje, a to je mana a ne vrlina. Ponekad zbilja ne umem da se zaustavim. Ali priču ću vam brzo ispričati, ovaj materijal će je samo potkrepiti. Možda bi i jedna desetina dosjea bila dovoljna, ali meni je, vidite... strašno stalo do toga, ja dajem dve pare na to, dve visoke, dve široke, dve teške pare. U svakom slučaju, pritisli ste na pravo dugme u Čarliju Baksu kad ste pomenuli sporazumevanje. U redu. Neću psovati, neću urlati i neću vas dugo zadržati."

"Možeš li da postigneš sve to?"

"Prokleta dobro znate, do đavola... stoj, Čarli!" Uključi osmeh od trideset hiljada sveća, obori glavu, duboko udahnu vazduh, podiže oči i reče mirno: "Mogu, svakako, gospodine."

"Dobro." Gospodar Arhiva mu rukom pokaza stolicu. Čarli Baks, čak i ovaj skrušeni Čarli Baks bio je u stojećem stavu suviše visok i suviše krupan. Ali kada je seo, ćutao je, u sedećem stavu, tako dugo da se starac nestrpljivo promeškoltio. Čarli Baks ga uznemireno pogleda: "Pokušavam da sažmem priču, gospodine. A vi ćete, čim je čujete, lako postaviti dijagnozu i bez stručnog znanja: ošamućen divnim dugačkim boravkom na jednoj zagonetnoj farmi. Pročitao sam davno priču o devojčici koja se majke bojala zato što je u ormanu stajao dlakavi purpurni čovečuljak sa zubima punim zmijskog otrova i što su joj svi govorili ne, ne, tako nešto ne postoji, budi razumna, budi hrabra. Na kraju su je našli u mraku, mrtvu, sa tragovima nečega-što-je-ličilo-na-zmijski-ujed, a njen pas je zaklao jednog dlakavog purpurnog i tako dalje. A ja vam sad kažem da postoji neka vrsta zavere protiv mene i mojih pokušaja da dobijem informacije o jednoj planeti, da sam se zbog toga žestoko razbesneo i odlučio da odem tamo i uverim se sopstvenim očima, a da su 'Oni' učinili sve da me u tome onemoguće; 'Oni' su mi dodelili nagradno putovanje na neko drugo mesto jer su hteli da tamo provedem svoj odmor; a kada sam to odbio, 'Oni' su mi rekli da oko te planete ne kruži Pogonski Vodič, da je ona suviše daleko da bi se do nje stiglo putovanjem kroz stvarni kosmos i da se do nje ne može doći redovnim putem (a to je, bogamu, uh, prokleta laž, gospodine!); a kada sam ja otkrio put do nje sa presedanjem, 'Oni' su mi napravili nepojamnu zbrku na

bankovnom računu i tako mi onemogućili da kupim prevoz. Ne mogu vam, dakle, zameriti to što me proglašavate paranoidnim i što mi ljubazno nudite izlečenje. Ali te su se stvari zbilja događale i nisu bile opsena, ma šta svi vi i dve trećine Čarlija Baksa mislili o tome. Imao sam gram dokaza verovao u njega. I imao sam tonu suprotnih mišljenja. Ja sam, gospodine, morao da odem. Morao sam do kolena da ugazim u meku travu Veksvelta i osetim miris kedrovog drveta u logorskoj vatri i topao vetar na licu... i svoje ruke u rukama devojke po imenu Ting, ruke i srce i nadu, da vidim zasenjujuću krasotu sa bojama rađajućeg sunca i ukusom suza... da bih shvatio to da sam sve vreme bio u pravu, da uistinu postoji planeta koja se zove Veksvelt i da ima sve ono što sam znao da ima... i više, više, oh, mnogo više nego što ću ti ikada reći, starče..." Čarli Baks ućuta i obori svoj blistavi pogled.

"Šta te je navelo na - traganje?"

Baks podiže veliku glavu i zagleda se nekuda daleko, u neki nezaboravni detalj. "Uh, izgubio sam se. Elem, radio sam u Međusvetskoj banci i podacima hranio računar u računovodstvu. Posao nije bio tako dosadan kao što mislite. Pa struci sam mineralog, pa sam u robnim pošiljkama i tovarnim listovima video i nešto više a ne samo naziv, količinu i cenu. I tako mi se jednoga dana otelo: 'Ura! Eureka, našao sam!' Odmah ću vam reći šta je bilo posredi. Feldspar. Koristi se u izradi porcelana i stakla, starovremenski stil. Mnogo pamtim, kao što vidite. U vreme kada sam radio u banci, feldspar se, samleven i upakovan u vreće, prodavao na stovarištu za dvadeset pet kredita po toni. A onda ga, odjednom, jedna naša mušterija doprema za osam i po kredita po toni, franko stovarište prodavca. Pozvao sam firmu, tek toliko da proverim. Nije mi do toga bilo naročito stalo, ali sam pomislio da bi razlika u ceni mogla da utiče i na konačnu statističku sliku uvoza i izvoza. Knjigovođa firme proverio je podatke i potvrdio: osam i po kredita po toni, prvoklasan feldspar, samleven i upakovan u vreće. Isporučio ga je posrednik sa Lete, ali sa njim više nisu uspeali da uspostave vezu.

Sve bih ja to zaboravio da nisam nabasao na još jedan slučaj. Ovoga puta bio je posredi niobijum. Negde ga zovu i kolumbijum. Služi za razne stvari, a između ostalog i za to da čelik ne rđa. Njegova cena, u šipkama, nikada nije bila niža od sto trideset sedam

kredita, onda se odjednom pojavio na tržištu za trideset sedam kredita, a onda se odjednom pojavio po ceni od devedeset kredita, franko isporuka. Cena sledeće pošiljke, niobijum u pločama, bila je čak 30 posto niža od uobičajene, sa plaćenim prevozom. Proverio sam i taj slučaj. Podatak je bio tačan. Čist, prvoklasan niobijum, reče mi čovek. Zaboravio sam i to, ili sam bar mislio da sam zaboravio. Onda sam sreo jednu svemirsku skitnicu... Moksi Megidl, tako se, na časnu reč, zvao taj razroki čovečuljak od čijeg su gromkog smeha odjekivali zidovi bučnog bifea na kosmodromu. Pio je samo alkohol i bio krotak kao jagnje. Ispričao mi je priču o moku sa velikim zlatnim šrafom u pupku, pričao mi o svojim putovanjima po svemiru i mestima koja je obišao. Bio je pun priča i umeo je da priča... Čovek je uzgred pomenuo da je Leta jedina planeta na kojoj vlada zakon 'Zabavljaj se' i na kojoj zakon niko ne krši. Cela Leta - velika trgovačka luka; mesto-za-odmor-i-razonodu. Vodeni svet sa parčencetom kopna u tropskom predelu. Uvek toplo, uvek prijatno. Nema industrije, nema agrikulture, postoje samo - pa, usluge, recimo. Ljudi troše stotine hiljada kredita, nekoliko tuceta zarađenih miliona. I svi su srećni. Uzgred pomenuh feldspar, tek toliko da mu pokažem da i ja znam nešto o Leti... Tako sam uprskao stvar do daske. Moksi Megidi me je pogledao kao da me vidi prvi put i nije mu se dopalo ono što je video. Nije mogao da shvati zašto lažem kada je laž bila tako providna. 'Feldspar se ne vadi iz močvare, sinko. Zezaš li ti to mene ili sebe? I jedno bajno veče presuši i propade... A on reče da feldspar ne potiče sa Lete, jer je ona vodeni svet. Zaboravio bih možda i to da nije bilo kafe u zrnu. Kafa sa Plavih planina, tako se zvala. Na nalepnici je pisalo da potiče direktno sa Stare Zemlje, sa ostrva zvanog Jamajka. A to je značilo da uspeva u tropskim predelima, ali u hladovitim planinama - u pravim planinama. Kafa mi se mnogo dopala, pa sam otišao da kupim još, ali oni rekoše da je rasprodata. Zamolio sam direktora da mi pronađe podatke o toj kafi i krenuo njenim tragom od prodavca na veliko sa Teratua do posrednika i uvoznika - baš mi se dopala ta kafa! 'Poticala je sa Lete', tvrdio je direktor. Visoke hladovite planine, koješta! Svemirska luka Leta nalazila se u tropskom predelu, ali hladovite, prave planine nije imala.

Tvrdili su da i feldspar dolazi sa Lete, a to je bilo nemoguće jer je

njegova cena bila suviše niska. Zato sam proverio i slučaj sa pošiljkom niobijuma. Ovoga puta sam odgovor znao unapred - i on je dolazio sa Lete. A čisti niobijum se, ni u šipkama ni u pločama, ne može dobiti bez rudnika i topionica.

Prvi slobodan dan proveo sam u ovom Arhivu i o Leti saznao ono šta me je interesovalo, saznao sve, tako, mi Ilemu i Velikog Praska! Leta je bila močvara, oduvek močvara, i tu nešto nije bila u redu.

U pitanju je bila sitnica za koju je verovatno postojalo valjano i jednostavno objašnjenje, ali mene je ta sitnica proganjala, mučila... Zbog nje sam, uostalom, ispao pravo dupe u očima toga proklete dobrog čoveka. Kad bih ti rekao, starče, koliko sam vremena proveo po kosmodromu tražeći krivonogog maloga svemirskog gnoma, ti bi me prekinuo i pozvao stražare sa revolverima-za-ošamućivanje. Nije me mučila kao što muči droga, mučila me je kao što muči malecni ali duboko zaboden trn u nožnom palcu, koji ne boli nego štreca pri svakom koraku. Jednoga dana - oh, tek posle nekoliko meseci - naleteh konačno na starog Moksija Megidla a on mi izvadi trn iz palca. Stari, dobri Moksi... U prvom trenutku me nije prepoznao, nije uistinu. Tome čudnom čovečuljku polazilo je za rukom da zaboravi, potpuno zaboravi, sve što mu se ne dopada. Kao, na primer, feldspar i momka sa kojim je voleo da pije i da priča a koji je bio običan lažov sa providnim lažima. Ocenio me je nulom i tu nulu umanjio za cenu petočasovne pijanke. Ali kada sam ga saterao u škripac - zamalo ga nisam istukao - i rekao mu da i feldspar i niobijum i kafa-koja-se-gaji-u-planinskim-krajevima dolaze sa Lete, fakturisani, upakovani, istovareni, osigurani, dao mu na uvid sve proklete dokaze, e, pa, onda je počeo da se smeje grohotom sve dok smeh nije prešao u plač, a plakao je malo zbog sebe, malo zbog situacije, a najviše zbog mene. Sedeli smo do u sitne sate i pili - do kraja života neću otkriti kako Moksi Megidl može da podnese toliki alkohol. Ali rekao mi je odakle dolaze pošiljke i natuknuo zašto to niko neće da prizna. Od njega sam saznao čak i ime koje se nadeva svim Veksveltovcima muškog roda... Pomenio sam tu sitnicu jednom prilikom nekom prevozniku", nastavio je Baks svoju priču Gospodaru Arhiva, "i on mi je razrešio zagonetku - i feldspar i niobijum i kafa stizali su sa Veksvelta preko Lete, odakle su ih lokalni posrednici slali dalje. Uvek su, naravno, malo robe ostavljali i za

sebe, preprodavali je za gotov novac i sa njim se prepuštali zaboravu koji im je pružala njihova Leta.

Čudom sam se čudio. Svakoj planeti, kadrož da zaradi na robu tog kvaliteta i te cene - na robu koja se još i pretovaruje, zamislite! - išlo bi u račun da posluje direktno a ne preko posrednika. Osim toga, niobijum je Element 41, a Elkhart u svojoj Hipotezi kaže da ćete na planeti koja ima elemente iz Perioda Tri do Pet najverovatnije pronaći i sve ostale. A kako me je tek mučila ona kafa! Noćima sam ležao budan, pitajući se imaju li ti Veksveltovci i nešto što vole, šta ne daju drugima, kad svoju kafu cene tako malo da je isporučuju bez žaljenja.

Zato sam, prirodno, došao ovamo da bih ovde saznao nešto o Veksveltu. Veksvelt se nalazio na spisku moje banke, ali ako se sa njim nekada i trgovalo, podaci su bili davno izbrisani - ćelije memorije brišu se svakih pedeset godina kada je reč o poslovima koji miruju.

Znate li šta Arhiv ima o Veksveltu?"

Gospodar Arhiva nije odgovorio. Znao je šta Arhiv ima o Veksveltu. I znao je gde se ti podaci nalaze i gde se ne nalaze. Kao što je znao i to koliko je puta ovaj tvrdoglavi mladić dolazio u Arhiv pokušavajući da pronikne u tajnu, kako je dovitljivo prilazio problemu i kako malo saznao, i kako bi tek malo saznao, on i svako drugi, kada bi o Veksveltu pokušao da sazna danas. Čutao je.

Čarli Baks podiže prste i počne da broji: "Astronomski podaci: u toku poslednje dve godine planeta nije osmatrana; oko nje samo (mrtve) sestrinske planete i sateliti. Kosmološki podaci: ako su ikada postojali (a postojali su jer u suprotnom ta prokleta stvar ne bi ni bila na spisku!), onda ih je neko uzeo i nije vratio. Nemoguće je, znači, utvrditi gde se planeta nalazi u stvarnom kosmosu. Geološki, podaci: nedostaju. Antropološki podaci: nedostaju. Postoji samo neka budalaština o lokalnom vodoničnom pritisku i emisiji matične zvezde, ali je ona od slabe pomoći. Trgovinsko-statistički podaci: sa planetom se ne trguje, jer je nepoželjna za trgovanje. Ni reči o tome ko to kaže i zašto kaže.

Počeo sam da tragam za istraživačkim brodovima sa posadom, ali sam u vezi sa Veksveltom pronašao imena samo trojice astronauta. Prvi je Trošan. On je, po povratku, nešto skrivio i bio pogubljen -

znate li da smo pre šest-sedam stotina godina ubijali kriminalce? - ali nisam, naravno, uspeo da saznam zašto. U svakom slučaju, ubijen je pre nego što je podneo izveštaj. Drugi je Balru. E, taj Balru je podneo izveštaj. Ceo izveštaj mogu da vam prenesem od reči do reči: 'S obzirom na uslove, ne preporučuje se kontakt sa Veksveltom tačka. To je po svoj prilici i najskuplji izveštaj u Arhivi.'

I jeste, reče Gospodar Arhiva, ali u sebi.

"Posle njih, Veksvelt je istraživao neki Olmen, ali se, kako piše, posle njegovog povratka ispostavilo da čovek pati od iscrpljenosti kao posledice dugog zatočeništva u svemirskom brodu i da je moć njegovog rasuđivanja bitno umanjena. Izveštaj je odbijen. Znači li to da je uništen, Gospodaru Arhiva?"

Da, pomisli starac, ali reče: "Ne mogu da kažem."

"Eto tako stoje stvari", reče Čarli Baks. "Kada bih sve ispričao tačno onako kako se događalo, izložio bih klasičan primer onoga što se u starim knjigama naziva manijom gonjenja. Zar nisam imao valjane razloge da posumnjam čak i u to da su me 'Oni' odabrali kao dobru metu i naprosto mi podmetnuli sve te nagoveštaje - feldspar po niskoj ceni i prvoklasnu kafu - da su mi bacili mamac koji sam morao da progutam, kome nisam mogao da odolim? Zar nisam imao puno pravo da se pitam nije li ta živa karikatura sa lakrdijaškim imenom - Moksi za-ime-sveta Megidl - radila za Njih? A šta se dogodilo kad sam se otvoreno i pošteno prijavio za putovanje na Veksvetl i rekao da bih tamo želeo da provedem odmor? Odgovorili su mi da u orbiti Veksvelta ne postoji Pogonski Vodič i da se do te planete može doći samo kroz normalni svemir. A to je, naravno, bila laž, mada se ni ovde ni na Leti taj podatak ne može proveriti - to čak ni Moksi nije znao. Onda sam se prijavio za Veksvelt preko Lete, sa prevozom kroz pravi svemir, ali mi je odmah rečeno da se Leta ne preporučuje kao turističko mesto i da sa nje ne postoji prevoz do Veksvelta kroz pravi svemir. Prijavio sam se za Batil zato što sam znao da je turističko mesto i znao da ima šatlove i čarter letelice i znao da je u zvezdanim kartama ubeležen kao Kriker III, dok je Leta Kriker IV, ali sam baš toga dana dobio ono prok... uh, nagradno putovanje na divni, predivni Zenip, raj svih rajeva koji ima dva unutrašnja golf-igrališta sa 36 rupa i besplatne mlečne kupke. Nagradu sam priložio u dobrotvorne svrhe, da bih smanjio poreske obaveze, tako sam

rekao, i kupio prevoz do Botila, kako sam i planirao. Sve sam morao da radim ispočetka, jer mi je putnička agencija poništila rezervaciju čim je čula za moje nagradno putovanje. Njihov postupak je, na izgled, bio opravdan, ali meni je trebalo mnogo vremena da sve to ponovo obavim, pa sam zakasnio na zakazani let i izgubio nedelju dana od odmora. A kad sam došao da uplatim putovanje, moj bankovni račun bio je na nuli, tako da mi je trebalo još nedelju dana da ispravim 'nemilu' grešku. Međutim, putnička agencija imala je samo jedno slobodno mesto i to mesto odmah ustupila drugome: zaključila je, naime, da sam već iskoristio dve nedelje odmora i da, budući da tura traje znatno duže, neću moći da krenem na put."

Čarli Baks pogleda u svoje ruke i steže šake. Zvuk krckanja kostiju ispuni kancelariju Arhiva, ali Baks na to ne obrati pažnju. "Svako iole razuman već bi do tada shvatio poruku, ali 'Oni' su me ipak potcenili. Dozvolite da vam objasnim šta time mislim da kažem. Ne mislim da sam čovek od čelika, ali tako mi boga - kad nešto odlučim, onda je to odlučeno. Ne razmećem se smelošću svojih ubeđenja. Nisam ni bio ubeđen u bogzna šta, osim u to da postoji čitav lanac koincidencija koje niko neće da mi objasni, iako je objašnjenje moralo biti smešno jednostavno.

Nisam bio hrabar, bio sam samo - uplašen. Oh, i frustriran i besan, ali najviše uplašen. Da mi je neko tada pružio razumno objašnjenje, zaboravio bih celu tu mučnu stvar. Da se neko vratio sa Veksvelta i rekao da je planeta zatrovana ali da ima šačicu feldspara i jednu planinsku padinu, nasmejao bih se i sve zaboravio. Ali sled događaja - naročito onaj poslednji deo, moji pokušaji da rezervišem prevoz - grdno me je uplašio. Došao sam do tačke na kojoj je mogla da me smiri samo jedna jedina stvar - da ustanem i odšetam do Veksvelta i saznam šta je. A tu jednu jedinu stvar mi nisu dozvoljavali da uradim. Dokaze nisam imao i ko bi smeo da tvrdi da sledećih nekoliko stotina godina ne bih proveo pitajući se o čemu je reč da mi se u nožni palac nije zabio i drugi malecni trn? Čovek može da pati zbog nečega, ali može da pati i od straha što pati zbog nečega. To nisam hteo da dozvolim. Bio sam uplašen i svestan toga da ću biti uplašen sve dok ne razjasnim to što me muči."

"Bože moj." Starac je ćutao i slušao tako dugo da mu je glas sada bio nov i privlačan. "Meni se čini da je postajao mnogo jednostavniji

put do razjašnjenja. Svaki grad na svakome naseljenom svetu ima besplatne klinike gde..."

"To mi kažete već drugi put", prasnu Čarli Baks. "I o tome imam svoje mišljenje. Obojica vrlo dobro znamo da oni u toj krpionici ama baš ništa ne mogu da izmene. Sem da vas nateraju da budete zadovoljni svojim stanjem, ma kakvo ono bilo."

"Ne vidim razliku, ali ako ona i postoji, šta je rđavo u tome šta si rekao?"

"Sreo me jedan prijatelj na ulici i saopštio mi da će za osam nedelja umreti od raka, baš na vreme (tako je rekao i tako me zviznuo da sam sve zvezde video), 'baš na vreme za sahranu' i nastavio put klikćući."

"A bilo bi, misliš, bolje da je ležao zgrčen u krevetu, užasnut, u bolovima?"

"Na to pitanje ne mogu da odgovorim, ali znam da ni ono što sam video i čuo nije dobro. U svakom slučaju - postojalo je nešto što se zvalo Veksvelt i ja se ne bih osećao bolje da su me ubacili u neku mašinu za ispiranje mozga i da sam iz nje izašao uveren da ne postoji nešto što se zove Veksvelt. I nemojte mi reći da oni ljubazni, predusretljivi vidari ne bi to sa mnom uradili."

"Ali zar ne shvataš da ti onda više ne bi..."

"Nazovite me nazadnjakom, naprednjakom, neznačicom, kako god hoćete." Čarli Baks je opet podigao glas, samo je ovoga puta bio dovoljno ljut da na to ne obrati pažnju. "Znate sigurno onu staru priču o tome da u svakome debelom čoveku čuča mršavi čovečuljak koji vrišti jer hoće da izađe. Ako nešto jeste tako kako jeste možete da me čačkate, lupkate, pipkate i obrađujete kako vam padne na pamet, mogu ja da se češkam, kikoćem i priznajem da nije tako kako jeste, mogu da izađem čak i na ulicu, da držim govore i ubeđujem druge - ali će negde duboko u meni čučati čovečuljak moga drugog ja i pokušavati da, bez obzira na vezane ruke i vezane noge, izađe i kaže da to ipak jeste tako. Ali zašto govorimo o meni? Došao sam ovamo da pričamo o Veksveltu."

"Da li stvarno misliš da postoje 'Oni' i da su te 'Oni' ometali u traganju?"

"Ne, do đavola! Mislim da je posredi neka starovremenska glupost koja se ukorenila i ostala do dana današnjeg, mislim da je glupost

kriva za to što dokumentacija o Veksveltu ne postoji. Ne verujem da i danas ima budala, više volim da mislim da su ljudi na ovoj planeti kadri da se suoče sa istinom, da ih istina ne plaši i da će se, ako ih čak i plaši, sami izboriti sa njom. A što se tiče one mrtve trke sa rezervacijom za odmor, moram priznati da je za svaku stvar kaja se desila postojao opravdan razlog. Nauka i matematika su valjano obavile posao i detaljno objasnile sve 'nemile greške' i 'srećne okolnosti', samo ja od toga nisam imao nikakve koristi."

"Tako, dakle." Gospodar Arhiva je raširio prste i pogledao u tavanicu. "Pa kako ti je onda pošlo za rukom da stigneš na Veksvelt?"

Baks uključi širok, vedar kez. "Razne se stvari pričaju o ovome slobodnom društvu, pa i to da uvek postoji neko ko kreše na jednoj i zabranjuje na drugoj strani. Možda je to tačno, ali čoveku još nije oduzeta sloboda da bude prokleta budala i da, na primer, napusti posao. Pojavio se, kao što rekoh, jeziv niz nemilih grešaka, ali se mogu nadmudriti i one i svemoćni, genijalni 'Oni'. Greška je najčešće u samom čoveku. Ako se čovek sa greškom povuče iz glavnog toka, naleće na svakom koraku na kamen, a ako pokuša da ode svojim putem i održi korak, sapleće se o čitavo brdo kamenja koje će mu slomiti noge. Jedino što mu preostaje je, dakle, da krene uz vodu. Teritorija je možda nepoznata, opasnosti ga možda vrebaju, ali je bar u jedno siguran - da neće morati da prođe kroz čitav niz apsolutno izvesnih i apsolutno planiranih agonija."

"Kako si stigao do Veksvelta?"

"Rekao sam vam." Malo je sačekao, pa se osmehnuo. "I ponoviću: napustio sam posao. 'Oni' ili 'vreme gubljenja' ili prokleta vašljiva Sudbina, ma kako da se zvalo ono što me je snašlo - oni su to mogli da mi rade zato što su uvek znali gde se nalazim, gde ću se nalaziti i šta želim. I tako su me uvek sačekivali. Krenuo sam, dakle, uz vodu. Sačekao da mi prođe odmor, izašao iz kuće bez prtljaga, otišao u prvu banku i pokupio sve pare sa računa ne čekajući da se pojavi sledeća nemila greška. Ukrcao sam se na Pogonski skakač za Lunatu i rezervisao prevoz na poluteretnom plovilu za Letu."

"Mesto si rezervisao ali se nisi ukrcao na brod."

"Znate to?"

"Pitam samo."

"Oh! Tako je, nisam ni kročio u svoju prijatnu malu kabinu. Sakrio

sam se u brodski prostor za robu i putovao sa tonom zobi. Moj položaj na brodu bio je vrlo zanimljiv, Gospodaru, pa mi je na neki način čak i žao što me nisu otkrili. Ali nikome ne pada ni na pamet da se putnik sa kartom može sakriti negde u brodu, a zakon kaže - ja to vrlo dobro znam - da je slepi putnik čovek koji brodom plovi bez rezervisanog i plaćenog prevoza. A ja sam prevoz rezervisao i platio punu kartu, a i sve moje isprave bile su u savršenom redu - za pravac u kome sam krenuo. Ono što je u mnogome olakšalo celu stvar bila je činjenica da tamo kuda sam išao isprave nikoga nisu interesovale."

"Mislio si da na Veksvelt odeš preko Lete?"

"Mislio sam da mi je to jedina šansa. Robne pošiljke sa Veksvelta bile su na Leti, jer se u suprotnom ne bih ni upleo u čitavu tu stvar. Nisam znao da li je to teretno plovilo veksveltovsko ili neki čarter-brod (sve redovne linije znao sam napamet), nisam znao kada ću stići na odredište i da li će brod nastaviti put za Veksvelt. Znao sam jedino to, da Veksvelt svoju robu šalje na Letu i da je Leta jedino mesto sa koga se oni koji robu dovoze mogu vratiti kući. Da li znate šta se događa na Leti?"

"O Leti se priča svašta."

"Da li znate?"

Starac se ljutnu, prvi put. Naviknut na poštovanje i poslušnost, bio je navikao i na to da on ispituje druge a ne da drugi ispituju njega. "Svi sve znaju o Leti."

Baks odmahnu glavom. "Ne znaju, Gospodaru."

Starac podiže ruke, pa ih spusti. "Svaka stvar ima svoju funkciju. Čovečanstvo će uvek..."

"Vi se, znači, slažete sa onim što se događa na Leti."

"Nije reč o slaganju ili neslaganju", reče Gospodar Arhiva. "Čovek jednostavno zna, shvata da je nekim segmentima vrste takav odušak potreban, shvata da Leta i ne pokušava da se predstavi drukčije, nego onako kakva jeste, čovek to prosto prihvati i razmišlja o drugim stvarima. Kako si otišao na Veksvelt?"

"Na Leti", nastavi Čarli Baks neumoljivo, "možete da radite šta hoćete, sa bilo kojim čovekom ili sa bilo kojom kombinacijom ljudi, pod uslovom da za to dobro platite."

"Ne sumnjam. A sad mi reci koji je bio sledeći pristan na tvom

putovanju?"

"Postoje ljudi", reče Čarli Baks zaprepašćujuće mirno, "koje privlače bolest, rane i povrede, patrljci amputiranih nogu... Na Leti se uslužuje i ta vrsta ljudi. Grozne, smežurane babe sa prljavom kožom, dečaci i male..."

"Smesta, prestani sa tom odvratnom..."

"Odmah. Jedna od nepisanih tradicija na Leti je: ono što jedan plaća da bi radio, drugi može da plati da bi gledao."

"Da li si završio?" Ovoga puta nije vikao Čarli Baks.

"Prihvatate Letu. Opraštate Leti."

"Nisam rekao da odobravam."

"Trgujete sa Letom."

"Naravno da trgovamo. Ali to ne znači da..."

"Trećeg dana mog boravka na Leti - ili, tačnije, treće noći", reče Baks ne obraćajući pažnju na ono što se posle poslednje reči pretvorilo u pljuckanje, "skrenuo sam iz jedne od glavnih ulica u mračan sokak. Znao sam da to baš nije mnogo pametno, ali se u tom trenutku između mene i sledećeg ugla odvijala neka gadna tuča, praćena žestokom pucnjavom. Ionako sam, uostalom, nameravao da skrenem u sledeću aveniju koju sam kroz sokak sasvim lepo mogao da vidim.

Ne bih umeo da vam opišem kako se dogodilo a ni da objasnim odakle su se oni, njih osmoro, stvorili u tom sokaku koji nije bio ni mnogo mračan, ni mnogo uzan, pogotovu što sam se minut pre toga svojim očima uverio da u njemu nema nikoga.

Zgrabili su me, podigli uvis i s visine ispustili pravo na leđa. Izručili su me kao vreću i uperili mi neku svetiljku u lice.

Jedna žena reče ja bih ga ucmekala. Jedan muškarac naredi da me podignu. Podigoše me, očistiše čak i od prašine. Žena koja mi je uperila svetiljku u oči stade da se izvinjava. Lepo se izvinjavala. Reče kako su čuli da je došao jedan od... Smem li da upotrebim tu reč, Gospodaru?"

"Misliš da je potrebno da..."

"Ne mislim, jer vama je ionako sve to poznato. Na svakom brodu, na svakoj farmi, u svakoj zgradi - svuda gde se ljudi okupljaju - postoji reč-tane kojom obavezno i neminovno započinje gužva. Žena je tu reč upotrebila tako nemarno kao da je rekla Teranin ili Letanin. I

dodala da se... jedan od njih nalazi u gradu i da će mu oni doći glave kad-tad. Ja rekoh 'Tako, dakle, jer znam da se ta fraza može izreći u svako doba, na svakom mestu i u vezi sa svim i svačim. Druga žena reče da sam silan, krupan momak i upita da li bih se prihvatio toga da sredim... tipa. Jedan muškarac se složi sa njom, a drugi zatraži moju glavu. Dok se prvi raspravljao s drugim, treća žena skide blatnjavu cipelu i udari njome i jednog i drugog posred lica. I reče im da zavežu, jer će se inače sledeći put poslužiti štiklom. Žena sa svetiljkom se zakikota i reče da je Helen sjajna-bajna. Divnim, negovanim jezikom dodade i to, da Helen sjajno-bajno vadi oči. Treća žena vrisnu 'Pseća govna' i zatraži svetlost. Pseća govna bila su sasvim suva. Jedan muškarac se ponudi da ih popiša. Žena reče ne, to su njena pseća govna, pa će ona to lično učiniti. I čučnu bez razmišljanja. Ponovo zatraži svetlost jer ne vidi, reče, kuda cilja. Uperiše svetiljku na nju: bila je to jedna od najlepših žena koje sam ikada video. Nešto vam smeta, Gospodaru?"

"Želeo bih da čujem kako si stupio u vezu sa Veksveltom", reče starac dahćući.

"Pa o tome i pričam", odgovori Čarli Baks. "Jedan muškarac se probi do nje i rukama počeo da meša govna. A onda se, kao nekim šestim čulom svetlost ugasi i oni jednostavno - nestadoše! Neka se ruka pojavi niotkuda i privuče me uza zid. Nikakav zvuk - čak ni dah. U tom u sokak uđe Veksveltovac. Nikada neću shvatiti kako su saznali da dolazi.

Ruka koja me je privukla uza zid pripadala je ženi sa svetiljkom, što sam shvatio u deliću sekunde. Nisam mogao da verujem da je ta ruka htela da bude tamo gde sam je zatekao, pa sam je uhvatio, ali me je žena odgurnula i ruku vratila na isto mesto. Osetio sam kako mi svetlost klizi niz noge. Tada je čovek krenuo ka nama. Bio je visok, držao se uspravno i nosio odelo svetle boje, što je po mom mišljenju bilo pre nepromišljeno nego smelo. Išao je lakim korakom, zagledao i levo i desno, u svaki kutak - a ipak nas nije primetio.

Da se sve to dešavalo kasnije, da se dešava sada, ovog trenutka, posle svega što sam saznao o Veksveltu - i o Leti - ne bih oklevao, znao bih šta treba da radim. Ali, u to vreme još ništa nisam znao. Možda me je naljutilo samo to - osmoro na jednoga." Zastao je, zamišljen. "A možda me je podstakla i kafa. Pokušavam, u stvari, da

kažem da sam u neznanju uradio ono što bih uradio i sada kada znam šta radim.

Izbio sam ženi svetiljku iz ruke i u dva skoka udaljio se od nje. Upalio sam lampu i uperio je u mesto sa kojeg sam odskočio. Dva razbojnika su se kao dva insekta uzverala uz fasadu zgrade, spremna da skoče na žrtvu. Lepotica je čučala na nožnim palčevima i na jednoj ruci, dok joj je druga ruka, puna govana, bila spremna na gađanje. Ona ispusti životinjski urlik, zamahnu rukom, ali promaši cilj. Ostali su stajali pribijeni uz zid i uz ogradu i žmirkali pod svetlosnim mlazom. Rekoh preko ramena: 'Pazi, prijatelju. Dolaziš im kao počasan gost, izgleda.'

Znate li šta je uradio? Nasmejao se. A ja rekoh: 'Mene neće brzo uhvatiti, a ti briši. 'Zašto?', upita on i prođe pored mene. 'Nema ih mnogo, samo osmoro', reče i krete na njih.

Spotakoh se, sagoh i podigoh pola cigle. U tom času me ono što je moralo biti njena druga polovina pogodi u grudnu kost. Nisam izdržao, kriknuo sam. Visoki čovek reče da ugasim svetiljku jer im ovako služim kao dobra meta. Ugasih je i na kraju uličice ugledah jednog od razbojnika; stajao je iza velike kante za đubre i zamahivao dugačkim nožem na visokog neznanca. Zavitlah ciglu i pogodih ga u teme. Visoki čovek samo malko okrete glavu, začuše se pad tela i kotrljanje noža. Prošao je pored njih kao pored muva, kao da je na njih zaboravio, a nije. Pružio je ruku, zgrabio jednog tipa za obe noge, svukao ga sa zida, učinio to isto sa drugim, a zatim obojicu sručio na vrh gomile ostalih.

Stajao je nekoliko trenutaka sa nadlanicama na bedrima; nije čak ni dahtao, samo je gledao u tu gomilu tela na pločniku sokaka iz koje su se orili krici i psovke. Prišao sam mu s leđa. Njih dvoje-troje stadoše na noge i pobegoše, hramljući. Jedna žena poče da vrišti - psovala je, pretpostavljam, ali se reči nisu mogle razaznati. Uperih joj svetiljku u lice i ona umuče.

'Da li je sve u redu?', upita me visoki čovek.

A ja mu odgovorih: 'Imam rupu u grudima, što je dobro jer je, ležeći u krevetu, mogu koristiti kao činiju za voće. On se nasmeja, okrete leđa neprijatelju i povede me putem kojim je došao. Reče da se zove Vorhidin i da dolazi sa Vekselta. Predstavim se i ja njemu i kažem kako baš tražim nekog Vekseltovcu, kad se na levoj strani otvori

crna rupa iz koje se začu šapat 'Brzo, brzo'. Vorhidin me potapša po leđima i blago me gurnu. 'Ulazi, Čarli Bakse sa Teratua.' Uđosmo, a ja se sapletoh o sopstvene noge i skotrljah se niz nekoliko stepenika ne znajući da ih ima, a onda ponovo padoh, ne znajući da ih više nema. Iza nas se zatvoriše teška vrata i prostoriju obasja nejasna žuta svetlost. U njoj je stajao čovečuljak maslinaste kože i sjajnih, zejtinjavih brčića. 'Za ime sveta, Vorhidine, rekao sam ti da ne dolaziš u grad, ubiće te.' Vorhidin reče samo: 'Ovo je Čarli Baks, prijatelj.' Mali čovek mu brižno priđe i poče da ga pipka po mišicama i rebrima, proveravajući da nije povređen.

Varhidin se nasmeja i blago ga odgurnu, siroti Treti! Večito strahuje za mene. Ne brini za mene, plačljivko, brini se za Čarlija. On je primio udarac koji je meni bio namenjen. Mali Treti zacvile na neki čudan način i, pre nego šta sam mogao da ga sprečim, otvori moju košulju, istrže mi svetiljku iz ruke i svetlosnim mlazom pređe preko ožiljka na grudima. 'Tvoja sledeća žena užiće u zalasku sunca', reče Vorhidin. Treti ode, vrati se za tren oka, išprica mi ranu nečim dobrim i hladnim, i bol iščeze.

'Šta si nam spremio?', upita Vorhidin, a Treti ponese svetiljku u drugu sobu. A u njoj, na kamari, manufakturna roba, alati i instrumenti. I gomila trideo-kaseta - muzika, novi pozorišni komadi i nekoliko romana. Sve ostalo bila je jedna vrsta robe. Varhidin podiže sa poda težak sanduk; obrtao ga je u rukama sve dok nije naišao na oznaku 'Molarni spektroskop'. 'Od svega ovoga ne treba nam gotovo ništa, ali volimo da vidimo šta se izrađuje i kakav je dizajn. Nekada je bolji a nekada gori od našeg. Volimo da vidimo i to je sve.' Pažljivo je vratio instrument u sanduk, zavukao ruku u džep, izvukao je i otvorio šaku: na dlanu je ležalo dvanaestak kamenčića od čijeg me sjaja zaboše oči. Posebnim sjajem blistao je jedan plavi kamičak. Vorhidin uhvati Tretija za ruku i izruči mu na dlan gomilu kamenčića. 'Da li je dovoljno za ovaj tovar?' Nisam mogao da se uzdržim - preleteo sam pogledom po sobi i grubo procenio da ni sto puta uvećane sve te stvari ne bi vredele koliko vredi mali plavi kamen. Treti je izbuljio oči. Nije mogao da govori. Vorhidin odmahnu glavom, nasmeja se i reče: 'Dobro, dobro, ponovo zavučite ruku u džep i izvadi još četiri-pet kamičaka. Treti će sad briznuti u plač, pomislili. Bio sam u pravu. Treti je briznuo u plač.'

Pošto smo prezalogajili, ispričao sam Vorhidinu kako sam se našao na Leti. On reče da je onda najbolje da pođem sa njim, a ja ga upitah kuda to, a on reče na Veksvelt. Prsnuh u smeh. Rekoh mu da sve vreme lupam glavu pokušavajući da smislim način na koji bih ga naterao da to kaže, a i on se nasmeja i reče da sam način pronašao, vešto pronašao bez sumnje i to dvaput. 'Prvo, dugujem ti za ono', reče mi, pokazujući glavom na zid sobe okrenut mračnom sokaku. 'A drugo, moram te povesti, jer ne bi preživeo još jednu noć na Leti.' Želeo sam da čujem zašto ne bih, jer sam se uverio da se ljudi na Leti neprekidno tuku ali da sat kasnije oni koji su se tukli piju iz istog krčaga. Onda mi Vorhidin reče da je to nešto sasvim drugo. Veksveltovcu pomože samo Veksveltovac. Ako, dakle, pomogneš Veksveltovcu, onda si i ti, na Leti bar, izjednačen sa njim. Kad sam to čuo, želeo sam da saznam šta Leta ima protiv Veksvelta, a on prestade da žvaće, ćutke se i dugo zagleda u mene kao da nije razumeo pitanje. Pa reče: 'Ti, izgleda baš ništa ne znaš o nama?' 'Ne mnogo', odgovorih. 'E, pa, reče on, sad imam treći razlog da te povedem sa sobom.'

Treti otvori dvostruka vrata na drugom kraju skladišta. Pred nama se ukaza zemaljsko teretno vozilo, iza koga su druga dvostruka vrata vodila na ulicu. Natovarismo sanduke na vozilo i uđosmo u njega. Vorhidin je bio za krmilom. Treti se pope na lestvice i stade da viri u nešto. 'Periskop', objasni mi Vorhidin. 'A spolja liči na motku za zastavu.' Treti nam mahnu. Niz obraze mu opet linuše suze. Okrete prekidač i vrata se širom otvoriše. Vozilo pisnu i izlete, a vrata odskočiše i zatvoriše se. Vorhidin je vozio, a ja sam posmatrao pijanice i pedere na ulicama i pitao se šta bi uradili kada bi nekim čudom zavirili unutra i ugledali nas dvojicu. Upitao sam Vorhidina: 'Čega se oni plaše?' A kako on, izgleda, nije razumeo pitanje, dodao sam: 'Kad se ljudi okome na nekoga, onda to najčešće znači da ga se na ovaj ili na onaj način plaše. Šta je to što bi im ti, po njihovom mišljenju, mogao oduzeti?'

Nasmejao se i rekao: 'Pristojnost.' I to je bilo sve što je rekao na putu do svemirske luke."

Veksveltovski brod se nalazio daleko od terminala, bestraga daleko, na kraju pločnika, pored nekog drveća. A pored njega je gorela vatra. Ali kad smo se približili, video sam da ona ne gori pored nego

ispod njega. Oko plovila je stajala gomila od pedesetak ljudi, a najviše je bilo žena, pijanih žena. Igrale su, posrtale i dodavale drva na vatru ispod svemirskog brada. On je stajao na svom repu kao one stare hemijske rakete iz vilinskih priča. Vorhidin progundā 'Idioti' i pomeri nešto na svom ručnom zglobu. Raketa počē da grmi i žene se razbežaše, vrišteći. Onda nastade velika eksplozija pare i drva se rasturiše na sve strane. Ljudi su bežali, padali, vrištali, a zemaljska vozila jurila ukrug i sudarala se. Pošto se na kraju sve umirilo, prišli smo brodu. Iz njegovoga gornjeg otvora spustiše se platforma i okvir. Vorhidin prikači teretno vozilo za šipove broda, uključi automatski uređaj i ponovo dodirnu nešto na ručnom zglobu. Celokupni tovar sa zadnjeg dela vozila ukrca se, zajedno sa nama, u svemirski brod, a naš zemaljski kamion se sam vrati kući.

"Jedini član Varhidinove posade", nastavi Čarli Baks vrlo pažljivo, "bio je mladi radio-vezista..."

Sa kosom nalik na blistava crna krila, sa parčićima neba u kosim očima, sa punim požudnim ustima... Ona je čvrsto zagrlila Vorhidina, čvrsto ga i dugo grlila smejući se, jer za radost 'živ si, čitav si' reči nisu bile potrebne. 'Ovo je Čarli, Tamba. Došao je sa planete Teratu i borio se za mene.' Onda je ona prišla Čarliju, i njega zagrlila, i njega poljubila; ta neverovatna, ta topla, čvrsta nežna usta osećao je čitav sat na svojim, iako je njen poljubac trajao samo delić sekunde. Čitav sat su te usne više pripadale njegovom zadivljenom, naglo probuđenom telu nego njoj... Brod se vinuo i krenuo prema suncu i nebeskom severu. Išao je istim pravcem dva dana. Leta ima dva meseca, a onaj manji je stena, asteroid. Vorhidin je prema njima usklađivao brzine i držao se rastojanja koje nije bilo veće od kilometra.

Te prve noći, okrenuo je ležište nasuprot pritisku mlaznika i nasuprot pritisku svoga srca i svoje probuđene muške snage. Nikada, nikada, nije video takvu ženu, devojkū koja je tek postala žena. Zračila je radošću i bila tako savršeno, tako potpuno, tako pravo svoja. Rekla je već posle pola sata: 'U brodu ti odeća samo smeta, zar ne? Ali, Vorhidin kaže da tebe pitam, jer svaki svet ima svoje običaje.'

'Ovde se živi po tvojim, a ne po mojim običajima', jedva je uspeo da izusti, a ona mu se zahvalila i jednim dodirrom blistavog dugmeta ispod vrata oslobodila telo. 'Tek kada je nag, čovek se oseća skriven,

pa mu i zatvorena vrata znače mnogo više zbog toga što su zatvorena iz pravog razloga a ne zato da ga neko ne bi video u donjem rublju', rekla je Tamba odlazeći. Svoju odeću odnela je u jednu od kabina - u Vorhidinovu kabinu. Potpuno ošamućen, Čarli je zatvorio oči. Bradavice na njenim grudima bile su iste kao i usta, pune i požudne. On se nije skinuo, a nagi Vekseltovcu su ćutke prešli preko toga. Noć je bila veoma duga. Čarli je osećao kako se deo bremena koje se tako iznenada srućilo na njega pretvara u bes, u bes koji pomaže. Matoro kopile sa srebrnim slepooćnicama, taj Vorhidin! Dovoljno je star da joj bude otac! Bes je, međutim, brzo splasnuo i on se osmehnuo. Setio se kako se osećao kada je prvi put otišao na skijanje. U skijaškom centru bilo je svakovrsnih ljudi: mladih, starih, bogatih, vićnih, nevićnih, kao i na svakome drugom mestu, ali je razlika ipak postojala. Skijaški centar je sam po sebi isključivao opuštenu lica i pognuta ramena besplućnih, sedećih, gojaznih razvratnika. Svet oko njega imao je bistar pogled, prava leđa i kožu negovanu mrazom i radošću. Niko se nije vukao, svi su bili hitri i ćili. A kada su sedeli, sedeli su radosno zavaljeni i ućivali u zaslućenom odmoru. To je bila i Vorhidinova aura - nju nisu stvarali ni pravo držanje ni zategnuta koća ni bistar pogled, iako je on sve to imao, nego ono što je nosio u sebi i što je zraćilo iz njega. Nešto što je bilo teško izraziti rećima, a što je prućalo ogromno zadovoljstvo. Drugog dana ujutro, Vorhidin mu je prišao u kontrolnoj sobi i upitao ga da li bi noćas ųeleo da spava sa Tambom. On je izgubio dah, kao da su ga kesom izdrobljenog leda snaćno udarili u pupak. Pocrveneo je i promućao: 'Ako ona, ako ona...', razmišljajući kao lud kako to da je pita. A nije trebalo, jer je Vorhidin dreknuo: 'On bi ųeleo, dušo.' Tamba je provirila u hodnik i nasmešila se Čarlju. 'Mnogo ti hvala', rekla je. Posle duće noći trebalo je da protekne i najdući dan u njegovom ųivotu, ali ga je ona, slatko, snaćno i bez ųurbe, saćzela u jedan sat. Lećzao je, kasnije, i gledao je sa tako velikim i dugotrajnim ćuđenjem da se nasmejala. Pokrila mu je lice svojom crnom kosom, pa poljupcima, a onda i celo telo gipkom, ćudesnom snagom; ovoga puta bila je strasna i divlja, sve dok se on uz krik nije vinuo do vrhunca ućivanja i radosti i istog trenutka utonuo u najpotpuniji i najdublji san. Posle dvadesetak minuta otvorio je oći i ponovo utonuo - u velićanstveno plavetnilo njenih oćiju koje su bile tako blizu

njegovim da su im se preplitale trepavice. A kasnije se, dole je u glavnoj kabini razgovarao sa njom držeći je za obe ruke, okrenuo i na dovratku ugledao Vorhidina. Prišao im je jednim jedinim dugačkim korakom i zagrlio ih. Niko nije rekao ni reč. Šta je moglo da se kaže? "Mnogo sam razgovarao sa Vorhidinom", reče Čarli Baks Gospodaru Arhiva. "I nikada nisam sreo čoveka tako sigurnog u sebe, u ono što želi, što voli, u šta veruje. Prvo što mi je rekao kad sam mu postavio pitanje trgovanja bilo je: 'Zašto bismo trgovali? U celom svome budnom životu nikad ni pomislio nisam da se u vezi sa trgovanjem može postaviti takvo pitanje, jer sam, kao i svi ostali, većito trgovala gde god sam mogao i trudio se da trgujem što više i što bolje. A on je pitao 'Zašto bismo trgovali?' Pomislio sam na drago kamenje koje je bacio na ono đubre i na čisti niobijum koji isporučuje u besćenje. Neko bi to nazvao neznanjem, a neko, opet, unosnim poslom iz koga bi izvukao sve što može i staklene perle menjao za slonovu kost. Poznato je, međutim, da su iz verskih ili etičkih razloga mnoge kulture trgovala baš na taj način, sa geslom - daj uvek više nego što dobijaš. A možda su Veksveltovci bili naprosto bogati. Možda je Veksvelt imao tako mnogo svega i svačega da mu od drugih i nije trebalo ništa osim manufakturne robe i ta samo zato da bi videli dizajn koji je, kako reče Vorhidin, nekad bolji a nekad gori od našega.

Vorhidin me je dugo gledao očima koje su podsećale na... neizreciva plava jezera Tambinih očiju, ali pazi, ne smeš da misliš na to dok razgovaraš sa ovim starcem... rentgenske zrake. I najzad rekao: 'Da, pretpostavljam, da smo bogati. Od drugih nam treba vrlo malo.'

A ja mu rekoh da bi, uprkos tome, za ono malo što prodaje mogao da dobije mnogo više. Nasmejao se i odmahnuo glavom. 'Ti moraš da platiš ono što kupuješ, inače ti ne valja posao. Kad dobro trguješ, kako ti to kažeš, imaš na kraju više nego što si imao na početku, što znači, da nisi platio. A to je neprirodno i suprotno ekologiji i entropiji.' I dodao: 'Ti to ne razumeš.' Nisam razumeo i ne razumem ni danas."

"Nastavi, Bakse."

"Oni imaju, tamo na Letinom mesecu, svoj sopstveni pristan i imaju svoga sopstvenog Vodiča koji orbituje ako Veksvelta. Sve vreme sam mislio da je njihova planeta blizu Lete, a nije."

"Sad ja ne razumem. Pristani i vodiči postoje zato da se njima služe svi i oni su svima pristupačni. A ti kažeš da ste putovali dva dana! Zašto se nije poslužio nekim od kosmodroma na Leti?"

"Ne znam, gospodine. Možda..."

"Dakle?"

"Pomislio sam na onu pijanu gomilu koja je zapalila vatru ispod njegovog broda."

"Ah, da. Možda je mesečev pristan ipak jedna mudra mera predostrožnosti. Znao sam, da taj narod nije popularan, a ti mi to sada i potvrđuješ. Dobro. Izveli ste, dakle, Pogonski skok."

"Izveli smo Pogonski skok." Čarli začuta, doživljavajući ponovo onaj čudesni trenutak otkrića kada su crni svemir posut talkovskom prašinom i mesečeva grudva nestali u magnovenju i kada se pred njim ukazao veliki svod purpurnog horizonta koji je bio okružen sjajnim krugom i kao mermer prošaran zelenim i zlatnim i srebrnim i plavim nitima, obasjan blistajem mora što se prostiralo iza isturenog ruba planete. "Sačekao nas je svemirski tegljač i bez teškoća nas spustio na Veksvelt. Njegov kosmodrom je sićušan u poređenju sa Letinom lukom: ima samo desetak dokova, a ispod njih su skladišta i prolazi za putnike i osoblje. Nije bilo ni pregleda, ni pitanja - nemaju, pretpostavljam, jako razvijen saobraćaj kroz svemir i zato ne obraćaju pažnju na formalnosti."

"Strance nemaju u svakom slučaju", reče starac zadovoljno.

"Iskricali smo se pravo na dok i krenuli pešice..."

Prva je izašla Tamba. Vreme je bilo sunčano, duvao je topao vetar, pa ako je i postojala neka razlika između gravitacije na Veksveltu i gravitacije na Teratuu, Čarlijeve noge nisu uspele da je otkriju. Ali je zato razlika u vazduhu bila ogromna. Nikada nije ni video ni osetio tako prozračan, tako opijajući, tako čist vazduh kao ovde na Veksveltu. Takav može da bude samo led-ledeni vazduh, a on ovde nije bio hladan nego topao. Tamba je stajala pored bešumne brzopokretne trake što je vodila 'nagore' i gledala u najčarobniji planinski venac koji je Čarli ikada video. Imao je sve što imaju planine iz slikovnica - sjajne glatke grebene, žbunovite šume, uzbudljive stenovite sive, mrke i oker litice i vrhove na kojima je, kao parče belog platna, ležao snežni pokrivač koji bi trebalo da otopi sunce. Iza brda prostirala se široka ravnica sa rekam na jednoj,

brežuljcima na drugoj strani, a iza nje je pucalo more, sa ogromnom zlatnom plažom koja se nežno privijala uz zeleni okean. Dok je Čarli prilazio zamišljenoj devojci, topli vetar mrsio je njenu kosu a kratka odora se, kao dim, spuštala sa njenih ramena a onda ih ponovo obavijala. Taj čarobni prizor zaustavio mu je načas i korak i dah i srce. A kada je stao pored nje i pogledao nadole, u ljude koji su se peli jednom i silazili drugom trakom, shvatio je da odevanje na ovoj planeti ima samo dve konvencije - udobnost i lepotu. Muškarci, žene, deca, svi su oni nosili ono što su sami odabrali, odoru ili traku, cipele sa drvenim đonom, vence, široke pojaseve ili kiltove, prsten, vrpcu preko čela ili ništa. Setio se one divne misli koju je pre Nove napisao mudrac po imenu Rudovski i promrmlijao: Skromnost nije tako jednostavna vrлина kao čestitost. Tamba se okrenula i osmehnula. Verovala je da je misao njegov. On joj je uzvratilo osmeh i ostavio je u tom uverenju. 'Nemaš ništa protiv da malo sačekamo? Krenućemo čim dođe moj otac. Stanovaćeš kod nas. Slažeš se?'

Da li ima nešto protiv? Da li pristaje da malo sačeka, zagrađen praštećim bojama ove planine, adađom ovog mora? Da li se slaže?

Da na to odgovori nije imao ni reči ni puta ni načina, digao je samo čvrsto stegnute pesnice uvis, što je mogao više, i kriknuo jako, što je mogao jače, sve dok krik nije prešao u smeh i suze.

Vorhidin, koji je u međuvremenu popunjao carinske deklaracije za donetu robu, prišao im je u trenutku kada se Čarli, suznih očiju, još smejaio i zbunjeno pogledao devojku; ona mu se osmehnula i obema rukama ga uhvatila pod ruku. 'Popio je, naglo, suviše Veksvelta', rekla je Vorhidinu. On je spustio veliku toplu šaku Čarliju na rame i smejaio se zajedno sa njim sve dok je smeh trajao. Čim se Čarliju povratio dah i čim su mu vodena sočiva nestala iz očiju, Tamba reče: 'Idemo sad tamo.'

'Kuda?'

Ona mu pažljivo pokaza prstom tri vitka tamna drveta nalik na jablane koja su se molećivo pomaljala iz vesele blistave svetlosti, zelene kao vrba. 'Kod ona tri drveta.'

'Ne vidim kuću.'

Vorhidin i Tamba se nasmejaše istovremeno, to im se baš dopalo. 'Hajdemo', reče ona.

'Rekla si da ćemo sačekati tvog oca...'

'Nemamo više šta da čekamo, hajde.'

Čarli Baks reče Gospodaru Arhiva: "Kuća je bila u neposrednoj blizini kosmodroma, a ipak se iz njega nije mogla videti. Velika kuća, a oko nje drveće; raslo je oko nje ali i kroz nju. Živeo sam u toj porodici i radio." Udari pesnicom pa teškoj knjižurini. "Tamo sam završio ovo. A oni su mi pružili svu pomoć koja mi je bila potrebna."

"Svu, zbilja!" Gospodara Arhiva je, činilo se, više interesovao taj podatak nego sve šta je do tada čuo. A možda je u pitanju bila neka druga vrsta interesovanja. "Oni su ti pomogli, dakle. Hoćeš li time da kažeš da su željni trgovanja?"

Kako je odgovor očigledno bio važan, Čarli reče veoma oprezno: "Sve što mogu da kažem je da se u ovom mom dosjeu nalazi i katalog veksveltovskih proizvoda, sa cenama franko stovarište prodavca. Uslovi su izuzetno povoljni a cene niže od konkurentskih. Iz bezbroj razloga. Prvo, njihova prirodna bogatstva su neizmerna i na domaku ruke. Drugo, veksveltovski način rudovanja i prerade su takvi da vam pamet staje. Tome čudu kraja nema. Veksvelt, na prvi pogled, liči na pastoralnu planetu, ali nije pastoralna planeta, nego velika prirodna riznica, organizovana, obrađena i isplanirana kao nijedna planeta u znanom univerzumu. Taj narod nikada nije ratovao i nikada nije morao da menja svoj prvobitni kulturni plan: sve radi i sve se odvija kako se samo poželeti može, sve se ostvaruje, Gospodaru. Ta prirodna riznica proizvela je duhom i telom zdrav narod, zdrave ljude koji svoj posao obavljaju prostodušno i sa... pa, možda je izraz malo čudan, ali u potpunosti odgovara pravom stanju stvari - sa radošću... Vidim da to ne želite da čujete."

Starac otvori oči i pogleda svog posetioca. Čim je iz Baksa potekla bujica reči, okrenuo je lice, zatvorio oči, napucao usne i pustio da mu ruke šetaju po slepoočnicama i ušima, kao da ulaže natčovečanski napor da te uši ne zaklopi dlanovima.

"Čujem samo to da se jedan svet koji se ogradio od cele vrste i potpuno izdvojio služi tobom zato da bi uspostavio vezu koju niko ne želi. A da li je oni žele? Vezu, naravno, neće uspostaviti, ali slute li oni šta bi se dogodilo sa njihovim svetom ako je" - starac zamahnu dosjeom - "sve što ovde piše istina? Kako misle da se bore protiv izrabljivača? Imaju li oni, tako posebni u svemu, i poseban način odbrane?"

"To stvarno ne znam."

"Ali ja znam!" Čarli Baks još nije video starca tako ljutitog. "Jedino što imaju je - odbrana! Zato što niko nikad neće hteti ni da im priđe, niko nikada! Čak ni onda, ako celu tu svoju planetu prekopaju i iz nje izvuku sve što ona ima, čak ni onda, ako sve to prečiste, pretope, samelju, prerade, dopreme ovamo o svom trošku i besplatno ustupe!"

"Čak ni onda ako mogu da izleče rak?"

"Gotovo svaki rak se leči."

"Ali oni leče sve vrste raka."

"Mi svakog dana otkrivamo nove metode..."

"A oni se svojim metodama uspešno služe. Vekovima. Kod njih rak više ne postoji!"

"Znaš li kako ga leče?"

"Ne znam. Ali bi svaki lekarski tim sa klinike saznao to za nedelju dana."

"Neizlečive vrste raka ne podležu kliničkoj analizi. Smatra se da je neizlečiv rak psihosomatska bolest."

"Znam. Ali bi jedan takav tim i to brzo otkrio."

Nastade dugačak, napet tajac. "Nisi bio potpuno iskren prema meni, mladiću."

"U pravu ste, gospodine."

Ponovo muk. "Ti, u stvari, nagoveštavaš da su oni zdravi duhom i telom i da su oslobođeni raka zahvaljujući vrsti kulture koju su izgradili!"

Ovoga puta Čarli Baks nije odgovorio, pustio je da starčeve reči ostanu u vazduhu i još jače odjeknu. Kada je Gospodar Arhiva ponovo progovorio šapatom, drhtao je od ljutine. "Gnusno! Gnusno!" Niz bradu mu je curila pljuvačka, ali on na to nije obratio pažnju. "Radije bih... umro... radije pustio da me... rak izjeda... radije bih izludeo... nego živeo u zdravlju stečenom na taj način!"

"Neko se možda neće složiti sa vama."

"Svi će se složiti sa mnom! Proveri! Pokušaj! Oni će te raskomadati! To su uradili sa Olmenom! To su uradili sa Balruom! Trošana smo mi ubili bio je prvi i tada još nismo znali da će masa obaviti posao umesto nas. Bilo je to pre hiljadu godina, shvataš? A masa će i sledećih hiljadu godina taj posao obavljati umesto nas! A ovo - ovo

đubre ovde pridružiće se ostalim zaključanim dosjeima, a jednoga dana će neka druga budala, suviše radoznala i nedovoljno pristojna, budala čiji je um istruleo od silne izopačenosti, sedeti ovde sa drugim Gospodarom Arhiva, i on će tu budalu isterati napolje kao što ću ja sada tebe isterati napolje, ne bi li konačno umukao i tako sebi spasao život ili nastavio da pričaš i bio raskomadani. Napolje! Napolje! Napolje!" Glas je prešao u pisak, pa u neku vrstu naricanja, pa u bolan šapat a onda je, na kraju, iščezao i taj šapat; stare oči su sevale, a brada se vlažila pljuvačkom.

Čarli Baks ustade polako, sasvim polako. Bio je bled od šoka, ali je mirno rekao: "Vorhidin je pokušavao da mi to kaže, a ja nisam hteo da mu verujem. Nisam mogao da verujem. Rekao sam mu: 'O pohlepi znam više od tebe, oni tim cenama neće odoleti. I rekao sam: 'O strahu znam više od tebe, oni neće odbiti konačno izlečenje raka.' A Vorhidin se smejao i pružao mi svu pomoć koja mi je bila potrebna.

Govorio sam mu da svako od nas, ili bar neko od nas, ima makar trunčicu zdravog razuma i da će taj zdrav razum ipak prevladati. Ali sam, još dok sam govorio, znao da grešim. Sada znam da sam grešio u svemu i da, čak i kada je reč o pohlepi, čak i kada je reč o strahu, nisam bio u pravu ja nego Vorhidin. On mi je rekao da Veksvelt ima najmoćniju i najjevtiniju odbranu koju su ljudi ikad izumeli - zdravlje, duhovno i telesno. I opet je bio u pravu."

Čarli Baks odjednom shvati da je starac, ukrstivši pogled sa njegovim, na neki način, u svojoj glavi, isključio sluh. Sedeo je visoko uzdignute sede glave i gušio se kao pas sa njuškom zarivenom u činiju punu prašine sve dok nije zaključio da ponovo može da drekne. Ali nije uspeo da drekne. Uspeo je samo da zaškripi i šapatom zaskiči: "Napolje! Napolje!"

Čarli Baks izađe napolje, a dosje ostavi na stolu. I dosje se, kao Veksvelt, branio nemešanjem sa drugima ili - rečeno jezikom hemije, svojom plemenitom kovinom.

Ali, Čarlijevo srce nije osvojila Tamba, osvojila ga je Ting.

Kad su stigli u divnu kuću, koja je bila tako blizu svega a ipak tako skrivena, tako izdvojena, upoznao je celu porodicu. Činjenica da su Brerho i Ting imale istu sjajnu riđu kosu koja je gotovo zračila toplotom, govorila je da su njih dve majka i ćerka. Sinovi Vorhid i

Stren, prvi još dete a drugi već dečak, imali su prava leđa i široka ramena na oca, a po čudesnom obliku kosih očiju mogli su da budu braća i Tambi i Ting.

U kući je bilo još dvoje dece: divna dvanaestogodišnja devojčica po imenu Flit, koja je pevala kad su ušli i zbog čije su pesme odložili upoznavanje, i čvrsti mali Handr, verovatno najsrećnije ljudsko biće koje će ikada videti. Čim je upoznao njihove roditelje, Čarli je zaključio da crnokosa Tamba više liči na majku te dece nego na plamenokosu Brerho.

U početku je samo delimično upamtio to mnoštvo imena i lica koja su se, i u sobi i u njegovoj glavi, menjala brzo kao kaleidoskopska slika i budila stidljivost u njemu. Ali u toj sobi je bilo više ljubavi, više pažnje i više nežnosti nego što su i njegova svest i njegovo srce ikad osetili. Prošlo je samo jedno posle podne i prošlo je samo jedno večer, a on je već bio član porodice, prihvaćen i očaran. A kako mu je Tamba dotakla srce i probudila čula, njegova uzburkana osećanja usmerila su se na tu vrelu, ustreptalu ženu. I Tamba je, činilo se, uživala u njemu jer se nije odvajala od njega. A kad su mališani, zevajući, otišli na spavanje, kad su na spavanje otišli i ostali i kada su njih dvoje ostali sami, molio je i preklinjao Tambu da mu dođe u postelju. A Tamba je bila ljubazna i nežna i puna ljubavi, ali i krajnje odlučna u svom odbijanju. "Ne mogu sada, mili moj, ne mogu. Otišla sam na Letu, vratila se i obećala."

"Obećala - kome?"

"Strenu."

"Ali... mislio sam... da..." Mislio je o tolikim stvarima da je na kraju sve pobrkao. A možda nije dobro ni razumeo ko je kome rod u toj porodici sa četvoro odraslih i šestoro dece; sutra će shvatiti ko je ko, jer ona svakako ne bi... oh! "Hoćeš da kažeš da si Strenu obećala, da nećeš spavati sa mnom?"

"Ne, ludi moj stari dragane. Noćas ću spavati sa Strenom. Molim te, dragi, smiri se. Ima vremena. Sutra. Sutra ujutro?" Nasmejala se, rukama ga uhvatila za obraze i zatresla celu glavu kao da hoće da mu skine bore sa namrštenog čela. "Sutra ujutro, vrlo rano?"

"Žao mi je, stvarno mi je žao što sam ovakav prve noći u vašoj kući. Oprosti, mnoge stvari još ne razumem", promrmljao je osećajući se bedno. A onda bol u njemu polete uvis kao raketa i on zaboravi na

odnos domaćina i gosta i na nove običaje i na sve ostalo. "Volim te", kriknu, "zar ne znaš da te volim?"

"Znam, naravno da znam. I ja tebe volim, mi ćemo se voleti dugo, dugo. Zar stvarno misliš da ne znam?" Njena je zbunjenost bila tako iskrena da je on, iako zaslepljen bolom, bio ganut. Ali je ipak, toliko blizu suza koliko odrastao čovek uopšte može da bude, rekao da ništa ne razume.

"Razumećeš, voljeni moj, razumećeš. Razgovaraćemo o tome sve dok ne shvatiš, bez obzira na to koliko će taj razgovor potrajati." I sa savršeno bezazlenom svirepošću dodala: "Od sutra, jer sad moram da idem. Čeka me Stren. Laku noć, ljubljeni." Poljubila ga je u teme, jer je on okrenuo glavu, i odlepršala na vrhovima prstiju svojih bosih nogu.

Nije mogao da se ljuti na Tambu, ona mu je dotakla srce. Mogao je samo da pozleđuje ranu; sve do ova poslednja dva dana nije ni znao da bol može biti toliko strašan. Zagnjurio je glavu u jastuke na dugačkom kauču u dnevnoj sobi, u kojoj je između unutrašnjih i spoljnih vrata vladala ista zbrka kao u njegovom srcu, i prepustio se patnji.

Posle izvesnog vremena, neko kleče pored njega i blago ga pomilova po vratu. On malo, samo malo okrete glavu da vidi ko je. Bila je Ting, čija je kosa svetlela i u polutami i čije je lice, koliko je bar on mogao da vidi, izražavalo duboku samilost. Ona reče: "Hoćeš li da ja ostanem umesto nje?" A on, sa potpunom iskrenošću povređenog muškarca, uzviknu: "Nju niko ne može da zameni!"

Njena tuga i iskrenost te tuge bile su dirljive. Tiho mu je rekla da je beskrajno tužna, dodirnula ga još jednom i iščezla. A on se u toku noći probudio tek toliko da pronađe sobu koju su mu dodelili i pobjegne u potpunu, crnu iscrpljenost.

Kada ga je probudila svetlost dana, pobjegao je u rad i dočepao se kataloga veksveltovskoga prirodnog blaga. Ukućani su pokušavali da uspostave vezu sa njim ali je on, osim kada je posao bio u pitanju, odbijao svaki takav pokušaj (jedini izuzetak bio je, razume se, neodoljivi Handr koji mu je ubrzo postao doživotni prijatelj). Uz njega je sve češće bivala Ting, i on je prihvatao njenu dragocenu pomoć, jer ipak nije bio toliko zlovoljan da odbije stilo ili knjigu koju bi mu u pravom trenutku stavila u ruke. Ting je sa njim provodila sate i sate,

bez reči, uvek budna i uvek čila, i on se na kraju opustio; tražio bi od nje ovu ili onu informaciju, raspitivao se o merama, težinama i načinu na koji Vaksveltovci izračunavaju vreme. Ono što nije znala, Ting je brzo saznavala i svaki je podatak bio tačan i savršeno jasan. Znala je mnogo, mnogo više nego što je on i pretpostavljao. I tako je došlo vreme kada je počeo da brblja kao papagaj makao i da sa radošću misli na svoj sledeći radni dan sa njom.

Sa Tambom nije razgovarao. Nije želeo da je povredi, a osećao je njenu žudnju za njim i to nije mogao da podnese. A ni ona, iz obzira prema njemu, nije pokušavala da mu se približi.

Neki izuzetno složen statistički problem naterao ga je da bez predaha radi dva dana i dve noći. Ting je sve vreme bila sa njim ne žaleći se, ali ju je u sitne sate treće noći san ipak savladao. Čarli ustade, protrlja i protegnu noge utrnule od prekomernog sedenja, skrete pogled sa statističkih podataka, prenese devojkicu na debelu krznenu prostirku i ispravi joj zgrčene noge. Znao je da je Ting čudesna u najblistavijem sjaju, ali mu je sada, osvetljena uskim snopom svetlosti što ga je bacala zakriljena lampa, izgledala još čudesnija. Senke su još jače isticale kožu belu kao alabaster, a usnule usne stapale su se sa bledilom lica; ličila je na kip, na beživotni kip. Imala je na sebi tesno pripijen, trougaoni ukrasni prsluk koji je pridržavao gole grudi i prozračnu suknju. Uznemiren pomišlju da je prsluk steže i da joj ometa disanje, on ga otkaçi i prebaci preko grudi. I dok je nežno masirao mesto na kome se prsluk bio usekao u kožu, prepustio se mislima koje su se jedva probijale kroz izmaglicu umora: profilit, Leta, brat, vanadijum, Voshidin, prenalgo sam, Ting me gleda. Ting ga je gledala, u mraku. On skrete pogled sa njenog lica, prelete očima preko njenog tela i zaustavi ih na svojoj ruci. Ting se potpuno umirila i utonula u san. Da li su njegove oči otvorene ili zatvorene? Naže se napred da vidi bilo šta i izgubi ravnotežu. Oboje zaspase sa usnama koje su se doticale ali koje se još nisu poljubile. Platon, koji je živeo pre Nove, priča o prvim ljudima, o dvopolnim četvoronošcima. Jedne strašne noći, u oluji koju su bile podigle sile zla, ti prvi ljudi rascepiše se na dva dela; i od toga dana, od te noći, svaki čovek traga za svojom drugom polovinom. Par koji sačinjavaju dva suprotna pola može da bude srećan, ali je ta sreća najčešće nepotpuna. Ali kada jedna polovna pronađe svoju drugu polovinu,

nikakva sila na svetu ne može sprečiti njihovo sjedinjenje i nikakva sila na svetu ne može ih, jednom sjedinjene, rastaviti. To se zbilo te noći, a počelo je da se zbiva u tako dubokom snu da se ni Ting ni Čarli nisu sećali početka. I jednom i drugom otvorio se put u nove oblasti u koje pre njih niko nikada nije zašao i taj odlazak bio je odlazak zauvek. Posle toga je došlo prihvatanje jer je Čarli Baks, da drugi ne bi sudili o njemu, prestao da sudi o drugima i počeo da otkriva život oko sebe. A život oko njega ništa nije skrivao. Deca su spavala tamo gde su želela. Njihova seksualna igra bila je isto toliko uzbudljiva i česta koliko i svaka druga vrsta igre - i isto toliko neskrivena. Ipak, u kući se o seksu govorilo manje nego bilo gde na svetu. Čarli je i dalje radio bez predaha, ali činjenice nije više krio od samoga sebe. Video je mnoge stvari koje ranije nije hteo da vidi i na svoje veliko iznenađenje otkrio da one ne predstavljaju kraj sveta.

Ali, proživeo je još jednom teške, vrlo teške časove. On i Ting su menjali sobe, ponekad je on spavao u njenoj, ponekad ona u njegovoj. Jednoga ranog jutra probudio se u postelji sam. Ustao je i otišao do njene sobe. Bilo je suviše kasno kada je shvatio šta taj blagi, pevajući zvuk znači i osetio kako ga obuzima ludački bes zbog toga što tu izuzetnu pesmu ne budi samo on. Našao se u njenoj spavaćoj sobi i iz nje izašao skoro slep, cepteći celim telom.

Sedeo je na vlažnoj zemlji, u udolini ispod vrbe, kada ga je pronašao Vorhidin. (Nikada nije saznao ni kako se obreo na tom mestu, ni kako ga je Vorhidin pronašao.) Zurio je pravo ispred sebe, zurio tako dugo da su mu očne jabučice bile suve, a agonija tako strašna da je već i uživao u njoj. Ruke je bio zario duboko u zemlju, sve do članaka; lomio je nokte, ali je nastavio da ih zariva.

Vorhidin nije izustio ni reč, samo je seo pored njega. Čekao je onoliko, koliko je smatrao da je potrebno a onda je mladića blago pozvao po imenu. Čarli se nije pokrenuo. Ali kada mu je Vorhidin stavio ruku na rame, desilo se nešto neverovatno. Čarli Baks se nije pokrenuo, pokrenule su se samo njegove glasne žice i njegova čeljust: na dodir ruke visokog Veksveltovca, Čarli Baks je povratio. Bilo je to takozvano 'povraćanje-koje-projektuje', povraćanje izazvano emocijama. Mokar i prljav od bedara do nogu, suvih očiju, zureći i dalje u prazno, Čarli je sedeo sasvim mirno, gotovo nepokretno. U istom položaju, sa rukom na Čarlijevom ramenu,

ostao je i Vorhidin, koji je shvatio šta se dogodilo i koji je to možda i očekivao. "Izgovori to!" reče iznenada, odsečno.

Čarli okrete glavu i pogleda ogromnog čoveka. Zakoluta očima i zatrepta, jednom, dvaput. Ispljunu kiselinu iz usta, a usne mu se zgrčiše i zadrhtaše. "Izgovori to", ponovi Vorhidin mirno ali odlučno, jer znao je da Čarli više ne može da zadrži reči, da ih je povratio samo zato da ih ne bi izgovorio. "Izgovori!"

"Ttt..." Čarli je ponovo morao da pljune. "Ti...", zakrešta, "Ti si... njen otac!" vrisnu i u deliću sekunde pretvori se u derviša, u vetrenjaču, u mlatilo, u zver koja zavija. Krvavo-blatnjave ruke se nisu stegle u pesnice, bes im je oduzimao snagu, a Vorhidin se zgrči i predade. Nije ni pokušao da se brani, jedino je s vremena na vreme veštima pokretima glave štitio oči. On će zaceliti rane nanete teškim udarcima, ali se Čarli Baks, ako te udarce ne nanese, možda nikada više neće izlečiti. Dugo je trajalo jer Čarli, negde duboko u sebi, nije osećao umor. A kada mu je ponestalo snage, slom je bio brz i potpun. Vorhidin se prvo spusti na kolena, pa se diže sa ogromnim naporom i, dok je sa njega kapala krv, naže se nad onesveštenog Teranina, uze ga u naručje i nežno unese u kuću.

Vorhidin mu je, polako i strpljivo, sve objasnio. A za to je trebalo mnogo vremena jer Čarli, u početku, ništa nije mogao da primi ni od koga, a zatim ništa nije mogao da primi od Vorhidina, koga je tek mnogo kasnije pristao da sluša i sa njim razgovara.

Suština stotinak razgovora bila je:

"Neki naš nepoznati predak napisao je 'Ne vređa te ono što ne znaš, vređa te ono što znaš da nije tako'", reče Vorhidin. "Odgovorićeš mi na neka pitanja. I nastavi da misliš." (Zaista smešno! Dok ljudi izvan Veksvelta neprekidno razmišljaju o incestu i ćute, ovi ovde govore mnogo i govore brzo, ali uopšte ne misle o njemu.) "Ja ću da pitam, a ti ćeš da odgovaraš. U kojim se biseksualnim vrstama - uključujući ptice, divlje zveri, ribe i insekte - naziru znaci incestnog tabua?"

"To stvarno ne znam. Ne sećam se da sam čitao o tome, a ko bi o tome i pisao? U mnogim, rekao bih, što je i prirodno."

"Grešiš. I to dvostruko. Prvo, incestni tabu je pronalazak homo sapiens-a, taj patent u celom celcijatou univerzumu ima samo ljudski rod. Drugo, to nije prirodno. Nikada nije bilo, nije ni danas i nikada neće biti."

"Zависи od načina izražavanja, zar ne? Ja bih to nazvao prirodnim. Izgleda prirodno, ne mora da se uči."

"Grešiš, mora da se uči. Mogu to da ti dokumentujem, ali ćemo biblioteku ostaviti za kasnije. Prihvati to zasad kao činjenicu - rasprave radi."

"Neka bude - rasprave radi."

"Hvala. Šta misliš, koliki procenat ljudi nosi u sebi seksualne želje prema braći i sestrama?"

"O kom uzrastu govoriš?"

"Uzrast nije bitan."

"Seksualna osećanja bude se tek u određenom uzrastu, zar ne?"

"Misliš? A koji je, pa tvom mišljenju, taj uzrast, otprilike?"

"Oh, zavisi od poje... ali ti reče 'otprilike'. Pa, recimo onda da se te želje bude negde oko osme, devete godine."

"Grešiš. Kad budeš imao svoju decu, uverićeš se da nije tako. Ja bih rekao da se bude već u drugom ili trećem mesecu života. A mogao bih se kladiti da postoje čak i pre rođenja."

"To već ne verujem!"

"Znam da ne veruješ", reče Vorhidin. "Ali je ipak tako. A šta je sa roditeljem suprotnog pola?"

"E, to već mora da sačeka doba svesnosti i sposobnosti uočavanja razlike među polovima."

"Paa... ovoga puta grešiš manje nego inače", reče Vorhidin ljubazno.

"Zaprepastio bi se kad bi znao kako se rano to dešava. Deca su kadra da razliku među polovima nanjuše i pre nego što je vide, a to znači već u prvim danima života."

"To nisam znao."

"Znam da nisi. A sad zaboravimo sve što si ovde video. Zamislimo da si se vratio na Letu. Pitam te, dakle: šta bi se desilo sa kulturom kada bi svaki čovek od rođenja imao slobodan pristup svima drugima?"

"Seksualni pristup?" Čarli se nasmejao, ali je smeh bio grčevit, nervozan. "Ja bih to nazvao seksualnim prestupom."

"Tako nešto ne postoji", reče visoki čovek mirno. "Zavisno od toga ko si i kome polu pripadaš, ti to možeš da radiš samo dok si kadar da to radiš. A možeš i da nastaviš sa tim sve dok ne shvatiš da se više ništa ne događa. Nekome je savršeno dovoljno da seksualno

olakšanje doživi dvaput mesečno i ređe, a nekome je opet ono sasvim normalno potrebno osam do devet puta dnevno."

"To baš ne bih mogao da smatram normalnim."

"A ja, vidiš, mogu. Možda je pojava neuobičajena, ali je stopostotno normalna za momka koji ima takvu potrebu, osim ako ona nije patološka. U svakom slučaju, time ne činiš nikakvo zlo. Ono što čini mnoga zla i to zla najgore vrste je - osećanje krivice i greha, jer se greh vrlo brzo pretvara u neku vrstu prirodnog apetita. Čitao sam dosjea dečaka koji su se ubili zbog toga što su imali noćne polucije ili zato što su masturbirali posle višenedelnog odricanja - odricanja koje ih već samo po sebi dovoljno muči a opseda onim što bi trebalo da bude isto toliko važno kao i pročišćavanje grla." (Voleo bih da ta vrsta priče strave i užasa živi samo u drevnim spisima, ali na žalost nije tako ona je i dan-danas prisutna na mnogim svetovima.)

"To osećanje krivice i greha lakše ćemo razumeti ako ga iz oblasti seksa prebacimo u neku drugu oblast. Pojedine religije nalažu vernicima da se pridržavaju specifične dijeta i da neke namirnice potpuno isključe iz upotrebe. Ako je snažna i dugotrajna, indoktrinacija će čoveka naterati da jede samo 'trice' a da strogo zabranjene 'kučine' izbaciti iz upotrebe. I on će se navići na suve bajate trice i gladovaće u kući punoj divnih svežih kučina. Čovek se može i razboleti, ti ga čak možeš i ubiti, ako si dovoljno vešt i ako ga ubediš da su trice koje je upravo pojeo u stvari prerusene kučine. Kao što ga stalnim ubeđivanjem možeš dovesti u psihozu u kojoj će razviti istinski ukus za kučine i početi da ih nabavlja u ogromnim količinama, da ih skriva i štrpka u potaji svaki put kad podlegne iskušenju.

Zamisli kako je tek snažno osećanje krivice kada nije reč o kršenju pravovernosti u oblasti 'trica i kučina' nego o snažnom pritisku koji se javlja tamo duboko dole u nekoj od ćelija. Ta zabrana je isto toliko sumanuta i opasna koliko i pokušaj da se u ime etičkih načela zabranjuje ili uskraćuje potreba za vitaminom B-kompleks ili kalijumom."

"E, stani malo, ti sad govoriš o životnim potrebama - o činiocima nužnim za opstanak."

"Pa o tome sve vreme i govorim, do đavola!" reče Vorhidin posluživši se Čarlijevom uzrečicom. I isceri se, podražavajući savršeno

kratkotrajan i blistav sev-kez Čarlija Baksa. "Vreme je da raspravimo i neke stvari koje te mogu povrediti više nego neznanje - stvari koje znaš da nisu takve." I nasmeja se. "Ovo je jedna vrsta igre, da znaš. Obišao sam mnoge svetove i oni se miljama i godinama razlikuju među sobom na hiljade načina; ali na ono o čemu ću sada govoriti, na razgovor zatvori-oči, zaključaj-mozak, naići ćeš u svakome svetu gde god da kreneš. Da li si spreman? Kaži mi: šta je to što ne valja u incestu? Povlačim pitanje, mene poznaješ. Ne odgovaraš, dakle, meni nego nekome nepoznatom tipu koji ušmrkava drogu ili pije u bifeu na kosmodromu." Vorhidin ispruži ruku i savi prste tako, da se gotovo moglo videti svetlucanje imaginarne čaše. I reče nerazgovetno, kao svaki pijanac, rastavlajući reči na slogove: "Kaši mi, sthran-če, šta to ne va lja u incestu, a?" Zatvori jedno oko a drugo izbeči u Čarlija.

Čarli prestade da misli. "U moralnom pogledu - ili?"

"U redu, preskočićemo to. Dobro i zlo zavise od bezbroj stvari, a one se opet bitno razlikuju od jednog do drugog sveta, od jednog do drugog mesta, ako i o tome imam neke svoje teorije. Sedimo, dakle, u bifeu i zaključujemo da je incest uistinu jedna strašna stvar. A šta je, uistinu, rđavo u incestu?"

"Bliski srodnici začinju defektne potomke. Rađaju idiote, mrtvu decu bez glava i tako dalje."

"Znao sam! Znao sam!" likovao je visoki Veksveltovac. "Divno! Od stenovitih dubina kulture kamenog doba, preko brokatnih civilizacija grand-opere, pa do kompjuterskih tehnokratija u kojima se ljudima ubacuju u glave elektrode a njihova misao zatvara u kutiju - čovek postavlja isto pitanje i dobija isti odgovor. To je, dakle, nešto što svako zna. Za to ti nije potreban dokaz, pa ga ti i ne tražiš."

"A kuda bi trebalo da odem da bih ga našao?"

"Na večeru, na primer - na kojoj ćeš jesti slaboumno prase ili maloumno tele. Svaki odgajivač stoke reći će ti sledeće: ako imaš dobru pasminu, a želiš da je sačuvaš i razvijaš, sparićeš oca sa ćerkom ili unukom i brata sa sestrom. I tako sve dok se željene karakteristike ne pokažu uzmičnim, kada se cela stvar i prekida. Dešava se i to da se one nikada ne pokažu uzmičnim. U svakom slučaju, ta pojava je veoma retka u prvoj generaciji. Ali šta sve to vredi kad ste vi, vi koji sedite u onom bifeu na kosmodromu, duboko

uvereni da je ona neminovna. Da li tvrdite i to, da je svaki slučaj mentalne zaostalosti posledica incestne veze? Uzdržite se, jer možete povrediti veoma dobre i nevine ljude. Ta se tragedija može desiti svakome i ja duboko sumnjam u to da je ona češća kod srodnika nego kad nesrodnika.

Ali ti još ne vidiš onu najzabavniju... ili možda najčudniju stranu te stvari za koju znaš da nije takva kakva se čini. Seks je vrlo popularna tema razgovora na svim svetovima. Ali, retko se dešava da se njegovi često pominjani vidovi odnose na rađanje i stvaranje potomaka. Na jedan razgovor o trudnoći bilo o rađanju deteta dolaze, rekao bih, hiljade razgovara o samome seksualnom činu. Ako, međutim, pomeneš incest, odgovor je uvek vezan za potomstvo. Uvek! Da bi, dakle, razmišljao i raspravljao o uživanju ili o ljubavnom odnosu dvoje krvnih srodnika, čovek očigledno mora da uloži izuzetan mentalni napor koji niko nije voljan ili nije kadar da uloži.

Meni lično, moram priznati, jedan takav napor nikada nije bio potreban. Ali - šta ne valja u incestu, sa trudnoćom ili bez nje?

Ostavio sam po strani probleme morala, jer je po moralnim shvatanjima incest užasavajuća misao, a užasavajuća je zbog toga, što je takva bila oduvek. U biološkom pogledu, incest nije pogrešan. Nimalo! Idem i dalje: doktor Felvelt - čuo si za njega?"

"Nisam, čini mi se."

"Doktor Felvelt je bio biolog, teoretičar, čije bi knjige bile zabranjene i na svetovima na kojima nikada ništa nije cenzurisano, pa čak i na svetovima gde su nauka, sloboda istraživanja i sloboda govora kameni temeljci celokupne građevine. Felvelt je, u svakom slučaju, bio čovek izuzetnog uma, uvek spreman da zađe u svaku oblast, bez obzira gde se ona nalazila, i da pri tom ne tvrdi da se nalazi tamo gde se ne nalazi. Dobro je mislio, dobro pisao, imao ogromna znanja i van svoje uže specijalnosti i pravo osećanja za natprirodno iako, nekim čudom, ništa nije znao o tome. Felvelt je seksualnu napetost među krvnim srođnicima označio kao faktor opstanka."

"Kako je došao do tog zaključka?"

"Idući mnogim odvojenim stazama koje su se na kraju slile u jednu, na istom mestu. Dobro je poznato (a ovoga puta i jeste tako) da postoje evolucionari pritisci koji teže ka promenama u vrsti. Malo se

(pre Felvelta) pisalo o stabilizacionim snagama, a jedna od njih je i razmnožavanje urodom, što znači da roditelji imaju iste pretke, shvataš?"

"Ne, ne shvatam, kad mi to kažeš s neba pa u rebra."

"Pa, uveri se sam, čoveče! Uzmi kao dobar primer životinju iz krda. Bik opasuje svoje krave, a kad se one otele i telad poraste, bik opasuje i te svoje mlade krave i tek u trećoj ili čak četvrtoj generaciji ustupa mesto mlađem biku. A za to vreme karakteristike krda postaju sve jače i sve čistije. Retko ćeš naići na krave sa različitim metabolizmom koje će težiti tome da napuste ispaše što ih koriste ostale. I nećeš naići na krave sa zadnjicama tako visokim da ON, kad dođe na udvaranje, mora da ponese šamlicu da bi na nju stao..." I dok se Čarli grohotom smejavao, Vorhidin nastavi: "Pasmina, dakle, postaje sve jača i sve čistija, procenat opstanka postaje sve veći, a sve je to posledica pritiska da se razmnožavanje vrši urodom."

"Shvatam, shvatam. To isto važi za lavove, za ribe, za krastave žabe ili za..."

"Za svaku životinju. O Prirodi se govorilo svašta - da je neumoljiva, da je surova, da je rušilačka i tako dalje. A ja, vidiš, mislim da je ona razuma. Dopuštam da do te razumnosti s vremena na vreme dolazi na neumoljiv, surov i rušilački način. Ali ona ume da pronađe pragmatično rešenje, rešenje koje dejstvuje sa uspehom. Ugraditi pritisak koji teži tome da standardizuje i ojača jednu fazu razvoja i pozvati u pomoć egzogen, infuziju sveže krvi, samo jedanput u nekoliko naraštaja - meni to izgleda vrlo razumno."

"Ako stvari posmatramo sa tog stanovišta, izgleda razumnije od onoga što mi radimo", reče Čarli. "Svaka generacija - novi egzogen; krv je stalno uskomešana, a svaki novi organizam pun pritisaka koji u toj sredini ne mogu da pronađu svoj put."

"Može se, dakle, tvrditi", nastavi Vorhidin, "da je incestni tabu kriv za nemir koji je ljudski rod izvukao iz pećina, ali je to po mom mišljenju suviše pojednostavljeno objašnjenje. Više bih voleo da su se ljudi kretali malo sporije, malo sigurnije, da se nisu nikada povlačili. Mislim da je ritualna egzagamija, koja je razmnožavanje urodom predočila kao zločin i 'venčanje sa sestrom pokojne žene' pretvorila u zakon protiv incesta, kriva za drugu vrstu nemira."

Vorhidin se naglo uozbilji. "Postoji teorija po kojoj bi izvesnim

normalnim navikama trebalo dozvoliti da idu svojim tokom. Uzmimo, na primer, refleks sisanja. Kažu da ljudi koji su kao bebe suviše rano odbijeni od sise celoga života muče sami sebe oralnim aktivnostima - žvaću slamke, puše opojne droge iz lula, piju najčešće direktno iz boca, nervozno grickaju usne i tako dalje. Imajući na umu tu analogiju, okrenimo se ponovo nemiru ljudskog roda kroz celu njegovu istoriju. Ko bi drugi, osim jata frustriranih ljudi, kojima nikad u životu nisu bili dozvoljeni svi načini ljubavi u porodici, mogao da izmisli pojam kao što je otadžbina, kojoj se i za koju se žrtvuju životi? Postoji snažna potreba da se otac voli, ali i snažna potreba da se on sruši. Zar čovečanstvo nije veličalo svoje voljene očeve, svoju Veliku braću, zar ih nije volelo, obožavalo i umiralo za njih, zar se nije bunilo protiv njih, ubijalo ih i zamenjivalo drugima? Moram priznati da su mnoge žrtve to u punoj meri i zasluživale, ali bi ipak bilo bolje da su ljudi to činili iz ličnih ubeđenja a ne zato, što su ih na to podsticala seksualna strujanja o kojima nisu mogli ni smeli da govore zato što su ih učili da se o tome ne govori.

Ista vrsta strujanja oseća se i u porodičnoj zajednici. Takozvano suparništvo među braćom i sestrama suviše je dobro poznato da bih ga ja opisivao, a učestalost njihove žestoke svađe je u većini kultura, kao i književnostima tih kultura, neka vrsta klišea. Uprkos tome, samo su se nekoliko psiholozi usudili da obelodane očigledno objašnjenje i potvrde da su ti sukobi uglavnom ljubavna osećanja, dobro posoljena užasom i krivicom. To je obrazac koji izaziva razdor među braćom i sestrama i to je problem koji, jednom postavljen, ukazuje na sopstveno rešenje... Da li si ikada čuo za Veksvorta? Nisi? Trebalo bi da pročitaš njegove knjige - mislim da bi on i tebe očarao. Veksvort je ekolog i na svoj način gorostas kao i Felvelt."

"Ekolog? To ima veze sa životom i čovekovom sredinom, zar ne?"

"Ekologija je prisno povezana sa životom i čovekovom sredinom; oni za nju imaju isto značenje i ona ih proučava kao dve sile koje utiču jedna na drugu i koje nadziru jedna drugu. Samo se po sebi razume da je glavni cilj i svrha svakog oblika života opstanak u optimalnim uslovima, ali je izraz 'opstanak u optimalnim uslovima' lišen smisla ako se u obzir ne uzima i sredina u kojoj on treba da se ostvari. A kako se sredina menja, i organizam mora da menja način života, sredstva za život, pa i svoj osnovni model. Ljudska bića su poznata

po tome što menjaju svoju sredinu, a mi smo kroz celu istoriju, gotovo uvek i gotovo svuda, prolazili kroz te promene, ne vodeći računa o ekološkim posledicama. I uvek je bila propast, prenaseljenost, nemogućnost da se proizvede hrana za sve i obezbedi krov za sve. A to znači pljačka nezamenjivih prirodnih bogatstava, znači zagađivanje voda. I znači izopačenje i osujećenje psihoseksualnih potreba u emocionalnoj sredini."

"Veksvelt su osnovali njih dvojica - Felvelt i Veksvort, po njima je naša planeta i dobila ime. Koliko je meni poznato, ovo je i jedina kultura sazdana na ekološkoj osnovi. Naši seksualni obrasci proističu iz ekološke osnove i predstavljaju samo delić naše strukture. A ipak nas zbog tog jednog vida našeg života svi ostali izbegavaju i nikad ne pominju."

Čarliju je trebalo mnogo vremena da se s tim idejama upozna a još više vremena da ih proveje i upije. Ali, živeo je okružen lepotom i ispunjenim željama, mladim i starim ljudima koji su bili sposobni da se usredsrede i na umetnost i na učenje i na stvaranje, koji su i jedni drugima i zemlji i vazduhu i vodi davali više nego što su od njih uzimali. Završio je svoj izveštaj samo zato što ga je bio započeo, a jedno vreme nije čak ni znao šta će sa njim da uradi.

Kada je jednoga dana rekao Vorhidinu da želi da ostane na Veksveltu, visoki čovek se nasmešio ali je odmahnuo glavom. "Znam da želiš, Čarli ali da li želiš?"

"Ne razumem šta hoćeš da kažeš." Pogledao je u tamno stablo veksveltovskog jablana; Ting je bila tamo, ličila je na cvet, na orhideju. Rekao je: "Pored toga što želim da budem Veksveltovac, ja sam vam i potreban."

"Mi te volimo, ali ne znam da li si nam potreban", reče Vorhidin prostodušno.

"Ako se vratim", reče Čarli Baks, "i Teratu stavi šapu na moj izveštaj, šta će se dogoditi sa Veksveltom, šta misliš?"

"Kaži mi ti."

"Prvo će Taratu doći da trguje sa vama, a onda će, jedan za drugim, doći i svi ostali svetovi. I vrlo brzo će početi da se tuku među sobom i da se, zajedno, bore protiv vas... Zato vam je potreban neko ko je upućen, ko sve to zna i može da se ponese sa tim od samoga početka. A počće i bez mog izveštaja; neko će, pre ili kasnije,

uraditi ono što sam ja uradio - uočiće pošiljku feldspara, zapaziće poluge čistog metala. Oni će vas uništiti."

"Oni nam se neće ni približiti."

"Grdno se varaš. Svetovi mogu da vas preziru, ali postoji sila jača od prezira - pohlepa."

"Ne u ovom slučaju, Čarli. I želeo bih da ovo što ću ti reći shvatiš, shvatiš svim svojim ćelijama, jer ako ne shvatiš nećeš moći da živiš ovde. Mi smo odbačeni, Čarli. Da si rođen na ovoj planeti, ne bi tome pridavao veliki značaj, ali nisi rođen ovde. Ako se udружиš sa nama, onda to mora biti totalno predavanje. A tako ozbiljnu odluku moći ćeš da doneseš tek kada u potpunosti shvatiš u kojoj ćeš meri biti isključen iz svega što je do sada bio tvoj svet."

"Zašto misliš da još nisam shvatio?"

"Moraćemo da se branimo, kažeš. I kažeš da će nas trgovci sa drugih svetova izrabljivati. A to znači da još nisi razumeo. Poslušaj me, Čarli. Vрати se na Teratu. Učini sve što možeš, pokušaj da uspostaviš trgovinsku vezu sa Veksveltom. Vidi kako reaguju. Na kraju ćeš znati - na kraju ćeš moći da odlučiš."

"Ne plaši te mogućnost da ja budem u pravu, ne plaši te pomisao da će Veksvelt zbog mene biti možda opljačkan i uništen?"

Varhadin odmahnu svojom velikom glavom, osmehnu se i reče: "Ne, ne plaši me, Čarli Bakse, ne plaši nimalo."

I tako se Čarli vratio na Teratu i (posle dugog odlaganja) bio primljen kod Gospodara Arhiva i saznao šta je saznao i izašao napolje i osvrnuo se i video svoj svet a preko njega i sve njemu slične svetove. Polako se uputio ka dobro skrivenom mestu na kome je bio ukotvljen veksveltovski svemirski brod i on mu se otvorio: Ting je bila tu i Tamba i Vorhidin. Čarli reče: "Vodite me kući."

U onih nekoliko poslednjih sekundi pre nego što su izveli Pogonski skok, dok je kroz luku poslednji put u životu gledao blistavo lice Teratua, Čarli reče: "Zašto? Zašto? Kako je moguće da ljudi nešto mrze toliko da će radije umreti u ludilu i u agoniji nego to nešto prihvatiti? Kako je to moguće, Vorhidine?"

"Ne znam", reče Veksveltovac.

(Prevela Gordana Velmar-Janković)

Džejsms Grem Balard: PREPOZNAVANJE

Te večeri, uoči Ivandana, jedan mali cirkus navratio je u varoš na Zapadnoj strani u kojoj sam provodio odmor. Tri dana ranije je na gradskom trgu, u samom centru, zauzeo svoje uobičajeno mesto blistavi putujući vašar, opremljen velikim točkom, vrteškama, karuselima, desetinama zabavnih šatri i strelanama, tako da je taj drugi cirkus morao da se ulogori na utrini iza stovarišta poredanih duž reke.

Kada sam pošao u šetnju kroz varoš, spuštao se suton; vašarski točak se obrtao iznad raznobojnih svetiljki, ljudi su se vozili na vrteškama i ruku-podruku švrljali po popločanim stazama oko trga. Daleko od buke i gungule, ulice duž reke bile su gotovo puste, pa sam uživao u svojoj šetnji pod senkama natkriljenih izloga. Veče uoči Ivandana bilo je za mene vreme za razmišljanje, za svetkovanje, za budno osmatranje promena i pokreta u prirodi. Čim sam prešao preko reke, čija je tamna voda vijugala kroz varoš kao zlatna zmija i nestajala u šumi što se prostirala sa jedne strane puta, osetio sam, nepogrešivo, da se šuma priprema i da u njenome veštičjem kolu čak i korenje brzo klizi kroz zemlju i proverava svoje žile.

Vraćao sam se iz šetnje i prelazio preko mosta iznad reke kada sam na samom ulazu u varoš ugledao mali putujući cirkus. Povorka, koja se mostu približavala sporednim putem, sastojala se od svega petoro-šestoro zasvođenih kola; u svakom vagonu nalazio se visoki kavez sa rešetkama i svaki vagon vukla su dva iznurena, izmučena konja. Na čelu povorke jahala je na sivom ždrepcu mlada žena bledog lica i golih mišica. Stao sam nasred mosta, naslonio se na ogradu i pogledom pratio povorku koja je stigla do nasipa. Mlada žena je malo oklevala i, cimajući teški kožni oglav i uzde, povremeno, preko ramena, pogledavala u kola koja su se, poredana jedna iza drugih, polako pela uz most. Uspon je bio blag, ali su se konji, povodeći se na klecavim nogama, jedva popeli na vrh, tako da mi se pružila prilika da natenane razgledam taj neobičan karavan i ne sluteći koliko ću kasnije njime biti obuzet.

Mlada žena projaha pored mene na svom umornom ždrepcu; bila je mlada, ili se bar meni tako činilo, jer, tada još nisam znao koliko to zavisi od njenog i mog raspoloženja. Tada još nisam znao ni to, da

ću je videti nekoliko puta i da će nekad izgledati kao dvanaestogodišnje dete neoblikovane brade i ukočenih očiju iznad koščatih obraza, a nekad kao sredovečna žena sede kose kroz koju se nazire šiljata lobanja.

U prvom trenutku, gledajući je sa mosta, procenio sam da ima oko dvadeset godina i da je po svoj prilici kći vlasnika bednog cirkusa. Ali, dok je kaskajući prolazila pored mene, držeći uzde jednom rukom, svetiljke sa dalekog vašarišta osvetliše namah njeno lice i otkriše kukast nos i tvrda usta koji nisu imali dvadeset godina. Ona nije bila lepa, ali je imala onu čudnu privlačnost koju sam često otkrivao kod žena što rade na vašarištima, čudnu privlačnost, i nedokučivu seksualnost i pored pohabane odeće koju su nosile i bedne sredine u kojoj su se kretale. Žena me, u prolazu pogleda i za trenutak zaustavi oči na nekoj nedodirnoj tački moga lica.

Za njom prođoše šestoro kola sa konjima koji su na krivini jedva vukli svoje teške kaveze. Između rešetaka ugledah načas ugaženu slamu i mali otvor u dnu kaveza ali ne i tragove životinja. Pretpostavljam sam da su neuhranjene i da zbog toga neprekidno spavaju. Kada je prošao i poslednji cirkuski vagon, videh i drugog, pored žene jedinog člana neobične trupe - kepeca u kožnoj jakni.

Pošao sam preko mosta polako za njima, pitajući se da nisu kojim slučajem zakasneli članovi velikog vašara koji je već radio punom parom. Međutim, po načinu na koji su, oklevajući, zastali u podnožju mosta i pa načinu na koji je mlada žena gledala levo-desno, a kepec sedeo zguren u senci kaveza, bilo mi je jasno da ti jadnici nemaju nikakve veze sa blistavim točkom i zabavom koja se odvija na gradskom trgu. Činilo se da su čak i konji, koji su nesigurno stajali pognutih glava da bi izbegli šarene svetiljke, bili svesni te izdvojenosti.

Posle kratkog zastoja, karavan krete dalje uskim putem koji je vodio uz samu obalu reke; kola su se ljuljala levo-desno, jer su drveni točkovi klizili po travnatoj ivici puta. Malo dalje prostiralo se parče pustoline, koje je stovarišta na keju odvajalo od stepenasto poređanih kućica ispod mosta. Jedna jedina ulična svetiljka na severnoj strani bacala je bledu svetlost na tu šljakom posutu čistinu, a suton, koji se sad već bio spustio na varaš, još je surovije izdvajao to sumorno parče zemlje koje ni kretanje reke više nije moglo da

oživi.

Povorka se uputi pravo ka mračnom, ograđenom prostoru. Mlada jahačica skrete konja s puta i preko šljake povede karavan do visokog zida prvog stovarišta. Tu se karavan zaustavi, kola se poređaše jedna iza drugih a konji se radosno povukoše u senke tame. Kepec skoči sa visokog sedišta i otkaska do mesta na kome je žena sjahala sa sivog ždrepcu.

Išao sam krupnim koracima putem uz obalu i prilazio im sa druge strane. Ta čudna mala trupa kopkala me je na izvestan način, premda je, ako se osvrnem unatrag, miran pogled koji je mlada žena bacila u prolazu na mene bio mnogo jači podstrek nego što mi se činilo u tom trenutku. U svakom slučaju, zbunjivao me je besmisao kojim je bilo obeleženo njihovo postojanje. Ništa ne deluje tako sumorno kao otrcan cirkus, a ovaj je cirkus bio toliko iscrpljen od puta, tako bezvoljan i obeshrabren, da njegovi vlasnici stvarno nisu imali nikakve izgleda na zaradu. Ko su bili ti ljudi, ta bledokosa žena i njen kepec? Da li su uistinu očekivali da će neko dolutati do tog turobnog parčeta čistine pored stovarišta i pokazati interesovanje za njihove zagonetne, nevidljive životinje? A možda to i nije cirkus, možda oni samo prevoze bolesna, ostarela stvorenja do neke klanice specijalizovane za cirkuske životinje, pa su, eto, zastali da predahnu, prenoće i sutra odu dalje.

Ali ne, tačne su bile moje prve pretpostavke: mlada žena i kepec su već uveliko razmeštali kola po nepogrešivom cirkuskom uzoru. Ona je konje vukla za uzde a on se motao oko nje, udarajući konje po nogama svojim kožnim šeširom. Pokorne životinje izvukoše vagone sa kavezima, a vlasnici za svega pet minuta rasporediše kaveze u nepravilan krug, ispregoše konje i povedoše ih na reku gde ovi odmah počеше da pasu tamnu travu.

U kavezima nastade neko komešanje i jedna od dve blede prilike ugura u njih još malo slame. Kepec ustrča uz stepenice karavana i upali svetiljku iznad peći koja se nazirala kroz otvorena vrata; vrati se sa metalnim vedrom i krete od kaveza do kaveza, dolivajući u svaki sud po malo vode i gurajući ga metlom ka otvoru u dnu kaveza.

Žena je išla za njim, isto toliko ravnodušna prema njemu kao što je on bio ravnodušan prema životinjama u kavezu. A kada je spustio na

tle prazno vedro, ona mu pridržava lestvice i on se pope na krov prvog vagona odakle siđe sa svežnjem tablica sa oznakama povezanim platnenom trakom. Pošto je razvezao svežanj, kepec odnese oznake do kaveza, ponovo se pope na lestvice i stade da učvršćuje tablice na gornje rešetke.

Pri bleđoj svetlosti ulične svetiljke mogao sam da razaznam samo izbledele šare koje je pre mnogo godina neko naslikao u tradicionalnom stilu velikih šatora vašarišta, cvetne mustre i ukrase sa gotovo nevidljivim natpisima. Bio sam na ivici čistine kada se mlada žena okrenula i opazila me. Kepec je učvršćivao poslednju oznaku, a ona je stajala pored lestvica, držeći se jednom rukom za prečagu, i gledala me ukočenim, nepokretnim očima. Izgledala je mnogo starija nego onda, kada se sa svojom menažerijom prvi put pojavila na ulazu u varoš. Sada joj je pri nejasnoj svetlosti kosa bila gotovo sasvim seda, a gole ruke bile su, kako se bar činilo, izborane i izrađene. Kad sam se približio i prošao pored prvog kaveza, okrenula se i otpratila me pogledom kao da svim silama pokušava da se zainteresuje za moj ulazak na scenu.

Na vrhu lestvica začu se šum užurbanih pokreta. Skliznuvši kepecu kroz prste, jedna tablica sa oznakom pade sa krova ženi pred noge. Kepec se zabacaka kratkim nogama i kratkim rukama, skoči sa merdevina, podiže se sam sa zemlje i, vrteći se kao čigra, jedva uspostavi ravnotežu. Strese prašinu sa šešira, stavi šešir ponovo na glavu i uspentra se uz lestvice.

Pridržavajući ih i dalje jednom rukom, žena privuče lestvice uz kavez, pokušavajući da prečage uskladi sa rešetkama.

Zakoraćih i priđoh joj, iz pukog sažaljenja, čini mi se.

"Mogu li da pomognem?" upitah. "Možda bih ja lakše dohvatio krov. Ako mi dodate oznaku..."

Kepec je oklevao, gledajući me svojim tužnim očima. Bio je spreman da prihvati moju pomoć, ali je i dalje stajao sa šeširom u ruci kao da ne može da mi se obrati, kao da ga u tome sprečava čitav niz okolnosti, neka životna podela koja je isto toliko određena i nepremostiva kao i podela u najokrutnijim kastama.

Žena mi, međutim, jednim pokretom ruke dade znak da priđem ali, čim sam lestvice prislonio uz rešetke, okrete glavu na drugu stranu: ukočeno je posmatrala konje koji su pasli na obali reke.

Popeh se uz lestvice i uzeh oznaku koju mi je pružio kepec. Prikačih je za gornju ivicu kaveza i osigurah dvema prepolovljenim opekama koje su, očigledno, tome i služile. Usput sam uspeo da pročitam legende ispisane na iskrivljenoj pločici. Tek što sam odgonetnuo reči 'čudo' i 'spektakularno' (oznake, očigledno, nisu imale nikakve veze sa životinjama u kavezima i bile su ukradene sa nekog vašara ili sa nekog smetlišta), a u kavezu ispod mene začu se neočekivani pokret. Nešto je rilo po slami i neko se maleno stvorenje blede kože povlačilo u svoju rupu.

To muvanje po slami - ne bih znao da kažem da li je životinja izletela iz straha, ili je možda pokušala da me upozori i otera - ostavilo je za sobom jak vonj koji mi je odnekud bio poznat. Širio se oko mene i kad sam sišao sa lestvica i bio nešto slabiji ali još napadan. Potražih očima otvor i životinju, ali je ona već navukla slamu i više se nije videla.

Žena i kepec klimnuše glavom kada se ja okretoh prema njima. U njihovom stavu nije bilo neprijateljstva, on je čak pokušavao da mi zahvali na usluzi kriveći usta u nemom grču, ali, činilo se da oni iz nekog razloga naprosto nisu kadri da uspostave vezu sa mnom. Žena je stajala leđima okrenuta uličnoj svetiljci a njeno je lice, čije je oštre crte ublažavala tama, sada izgledalo malo i još neoblikovano, poput lica nekog neočešljanog deteta.

"Eto, sve je spremno", rekoh polušaljivo i dodadoh, sa izvesnim naporom: "Izgleda vrlo lepo."

A kako su oni i dalje ćutali, bacih pogled na kavez. Dve-tri životinje sedele su u dnu svojih kućica i njihovi bledi obrisi jedva su se nazirali pri nejasnoj svetlosti. "Kada otvarate? Sutra?" upitah.

"Već smo otvoreni", reče kepec.

"Otvoreni, već?" Nisam znao da li se šali i zato sam rukom pokazao na kaveze, ali izjava je bez sumnje bila krajnje ozbiljna.

"Shvatam... već ste otvorili... večeras." Trudeći se da kažem bilo šta - jer oni su izgleda bili spremni da stoje tako i ćute u beskonačnost nastavih: "A kada odlazite?"

"Sutra", saopšti mi žena tihim glasom. "Moramo da krenemo već sutra ujutro."

I kao da se upravljaju prema tome, oboje počеше da čiste malu arenu, gomilajući na jednu stranu novinske i druge otpatke. U času

kada sam odlazio duboko zbunjen, pitajući se kakav smisao i kakav cilj ima ta bedna menažerija, oni su već bili završili posao i stojeći ispred kaveza očekivali prve posetioce. Zaustavio sam se na obali pored konja koji su i dalje pasli i koji su, onako mirni i slabi, delovali isto toliko nematerijalno kao kepec i njihova gospodarica. Koja ih je to čudna logika dovela u ovu varoš u kojoj je drugi, mnogo veseliji i mnogo veći vašar već bio u punom zamahu?

Setih se životinja i neobičnog vonja koji se širio iz kaveza; taj neodređeno neprijatan vonj podsećao me je na neki meni dobro poznat miris, bio sam ubeđen u to, kao što sam, iz nepoznatog razloga, bio ubeđen i u to da je on ključ za odgonetanje tajne toga čudnog cirkusa... Konji pored mene prijatno su mirisali na mekinje i na znoj. Činilo mi se da njihove snuždene glave, duboko pognute nad travom na samoj ivici vode, kriju u sjajnim očima neku tajnu od mene.

Vraćao sam se ka centru varoši i odahnuo pred blistavo osvetljenim velikim točkom koji se okretao iznad gradskih krovova. Vrteške, šatori, strelane i tunel ljubavi bili su deo poznatog sveta, a veštice i vampiri naslikani na kući užasa samo nagoveštaj poznate noćne more. Njima nasuprot, mlada žena da li mlada? - i njen kepec bili su putnici iz neke nepoznate zemlje, iz nekoga praznog carstva u kome je sve lišeno smisla. Ono što me je kod njih obespokojavalo, bilo je odsustvo razumljivog motiva.

Dok sam se u velikom šatoru probijao kroz gomilu sveta, palo mi je odjednom na pamet da se provozam na vašarskom točku. A dok sam sa grupom mladića i devojaka čekao na red, električne gondole letele su u večernje nebo tako visoko da su, činilo se, svu muziku i svu svetlost vašara crple iz toga neba posutog zvezdama.

Popeh se u svoju gondolu, u koju posle mene uđoše jedna mlada žena i njena ćerka, i posle nekoliko minuta vinusmo se u blistave visine, a vašarište ostade pod nama. Prva dva-tri minuta vožnje proveo sam dovikujući se sa mladom ženom i njenim detetom i pokazujući im poznata obeležja male varoši. Ali kada smo, sedeći u gondoli, zastali načas na vrhu točka da bi se dole ukrcali novi putnici, opazih most preko koga sam te večeri prešao. Prateći pogledom tok reke, ugledah jednu jedinu, usamljenu uličnu svetiljku koja je osvetljavala čistinu pored stovarišta gde su bledolika žena i njen

kepec otvorili svoj suparnički cirkus. A kada je naša gondola počela da se spušta, uočih između krovova nejasne obrise cirkuskih kola.

Kada je pola sata kasnije bučni vašar počeo da se zatvara, vratio sam se na reku. Grupice ljudi muvale su se, ruku-pod-ruku, po ulicama, ali kada su se na vidiku ukazala skladišta, obreo sam se na gotovo pustim popločanim stazama koje su vijugale između stepenasto poređanih kućica. Onda se pojavila ulična svetiljka i krug vagona oko nje.

Na moje veliko iznenađenje, menažerija je imala i nekoliko posetilaca. Stajao sam ispod ulične svetiljke i gledao kako dva para i jedan čovek šetkaju oko kaveza i kako uzaludno pokušavaju da identifikuju nevidljive životinje. Kačili su se o rešetke i piljili kroz njih, a kada je jedna od devojaka naglo odskočila i, tobože prepadnuta, pokušala da pobegne, razlegao se grohotan smeh. Muškarac iz njenog društva držao je u ruci nekoliko slamčica i gađao njima otvor u dnu kaveza, ali je životinja uporno odbijala da se pojavi. Prvi posetioци nastaviše da kruže oko kaveza i razroko pilje u bleđu svetlost.

Za sve to vreme, kepec i žena stajali su ćutke, svako na svojoj strani. Ona pored stepenica karavana, zureći ravnodušno u malobrojnu publiku kao da joj je potpuno svejedno da li u njenom cirkusu nekoga ima ili nema. Kepec, kome je kabasti šešir skrivao lice, preko puta nje. U ruci nije držao ni torbu a ni svežanj ulaznica, pa se po svemu činilo, iako to baš nije bilo razumno, da se ulaz u cirkus ne naplaćuje.

Ta ćudna atmosfera, a možda i neuspeli pokušaji da izmame životinje iz njihovih skrovišta, uznemirili su malobrojne posetioce cirkusa. Pošto je bezuspešno pokušao da pročita natpise, jedan od mladića zavukao je štap među rešetke na kavezu posle ćega su, svi odjednom, naglo izgubili svako interesovanje za menažeriju i napustili je, ne obraćajući pažnju na ženu i kepeca. Dok je prolazio pored mene, čovek sa štapom se izbekeljio i rukom mahnuo sebi ispred nosa kao da ćisti vazduh.

Saćekao sam da odu i tek onda prišao kavezima. Ućinilo mi se da me je kepec prepoznao ali se, naravno, nije ni pomerio nego me je samo gledao očima pomirenim sa sudbinom. Ona je sedela na stepenicama karavana i zurila u šljaku sa izrazom umornog,

lakomislenog deteta.

Bacih pogled na dva-tri kaveza. U njima nije bilo ni traga od životinja, ali je vonj koji je oterao posetioce bio mnogo jači. Kada mi je taj oštar, poznat miris zagolicao nozdrve, priđoh mladoj ženi.

"Došli su vam prvi posetioci."

"Svega nekoliko", odvrati ona tiho.

Taman zaustih da kažem kako brojniju publiku i ne može da očekuje kada se u kavezima životinje uopšte ne pojavljuju, ali me zaustavi njen prepodobni pogled. Otvor na haljini otkrivao je male detinje grudi, pa mi je izgledalo potpuno nemoguće da je ta bleđa mlada žena jedina odgovorna za taj, na propast osuđen poduhvat. U želji da je utešim, rekoh: "Već je kasno, a tu je i onaj drugi vašar..." Pa rukom pokazah kaveze: "Smeta i ovaj vonj. Vi ste na njega možda i navikli, ali on može da vam rastera publiku." Na silu sam se osmehnuo. "Izvinite, nisam hteo..."

"Razumem", reče ona trezveno. "Zbog toga i odlazimo tako brzo. " Klimnu glavom kepecu i dodade: "Čistimo ih svakog dana."

Taman sam hteo da upitam koje se životinje kriju u tim kavezima - činilo mi se da vonj podseća na vonj šimpanza u zoološkom vrtu - kada se sa obale začu neka graja. Na gornjoj stazi pojavi se grupa mornara sa nekoliko devojaka. Ugledavši menažeriju, oni je pozdraviše gromoglasnim klicanjem. Držeći se pod ruku i klateći se pijano čas na jednu a čas na drugu stranu, skretoše sa obale i preko šljake zaputiše se ka kavezima. Kepec im se ukloni s puta i sa šeširom u ruci nastavi da ih posmatra iz prikrajka.

Mornari se dogegaše do jednog kaveza i priljubiše lica uz rešetke: gurkali su se i zviždali, nastojeći da životinju izmame iz skrovišta, pa se onda baciše na sledeći kavez.

Jedan od njih viknu ženi koja je sedela na stepenicama karavana: "U čemu je stvar, jeste li vi otvoreni ili zatvoreni? Dripac neće da izađe iz rupe."

Svi prsnuše u smeh. Drugi mornar zazveckta ženskom torbicom, pa zavuče ruku u džep.

"Lovu na sunce, momci. Ko je kupio ulaznice?"

Ugleda kepeca i dobaci mu novčić. U sledećem trenutku, sruči se na kepečevu glavu kiša novčića. On zamahnu šeširom levo-desno i ne pokušavajući da ih pokupi.

Mornari priđuše trećem kavezu. I posle nekoliko bezuspešnih pokušaja da privuku tajanstvene životinje, zaljuljaše kola. Dobro raspoloženje brzo ih je napuštalo. Prošao sam pored kaveza u trenutku kada su se mornari uzverali uz rešetke.

U tom trenutku, u kavezu se naglo otvoriše neka vratanca, udariše o rešetke, ali zvuk odmah iščeze. Kasni posetioци ustuknuše kao da, tobože, očekuju skok prugastog tigra. Onda dva mornara ponovo priđuše kavezu i, bajagi oprezno, pružiše ruke da zatvore vrata. Jedan od njih zaviri u kavez, uskoči u njega a ne obazirući se na grdnju svoga druga, razmahnu nogom slamu ispred otvora.

"Ta krvava rupa je potpuno prazna!"

Njegov prostakluk izazva urnebesnu ciku; on tresnu vrata koja se zatvoriše i poče da se propinje u kavezu, frfljajući kroz rešetke kao pavijan. Pomislih, ne znam zašto, da greši što to radi i pogledah mladu ženu i kepeca. Oboje su bezizraznih lica posmatrali mornara u kavezu i ničim nisu pokazivali da mu od životinje pretila neka opasnost. Odmah je, naravno, u kavez uleteo i drugi mornar i kućicu dovukao do rešetaka, tako da sam i ja mogao da vidim da u njoj nema nikoga.

Shvatio sam, da i ne hoteći piljim u mladu ženu. Da li je, na kraju krajeva, svrha ove čudne menažerije baš u tome što ona nema životinja, ili ih bar nema u većini kaveza, što se u ovom cirkusu izlaže ništa, što prazni kavez predstavlja samo suštastva tamnovanja sa svim njegovim dvosmislenostima? Da nije ovo apstraktni zoološki vrt, neka vrsta bizarnog tumačenja smisla života? Ali kako ni kepec ni mlada žena nisu delovali toliko istančano, postojalo je po svoj prilici neko jednostavnije i manje nategnuto objašnjenje. Možda je u tim kavezima nekada i bilo životinja, ali su one vremenom uginule, a devojka i njen pratilac zaključili da će ljudi i pored toga nastaviti da dolaze u cirkus i nastaviti da pilje u prazne kaveze sa onom istom očaranošću sa kojom obilaze groblja i pilje u prazne grobove. I tako su, posle izvesnog vremena, prestali da naplaćuju ulaznice i prepustili se besciljnom lutanju iz varoši u varoš...

Nisam uspeo da sledim dalji tok misli jer se iza mojih leđa začuo oštar uzvik. Jedan mornar protrča pored mene i okrznu mi rame. Čim su otkrili da je kavez prazan, posetioци su izgubili svako osećanje

mere i krenuli u hajku na kepeca. Na taj prvi nagoveštaj nasilja, žena ustade sa stepenika i nestade u karavanu, ostavivši sirotog kepeca da se brani kako ume i zna. Jedan mornar ga saplete nogom i strgnu mu šešir sa glave; čovečuljak se prući u prašinu sa nogama u vazduhu.

Mornar ispred mene zgrabi šešir, spreman da ga zafrljači na krov vagona. Zakoračih i čvrsto ga uhvatih za ruku, ali mi se on otrže. Kepec se izgubi iz vida, a mornari se baciše na jedna cirkuska kola, prevrnuše ih i stadoše da ih guraju ka reci. Dva mladića podigoše svoje devojke i staviše ih konjima na leđa. Sivi ždrebac, koji je predvodio povorku preko mosta, naglo se ote i odjuri niz nasip. Potrčah u tom opštem metežu za njim i, u trenutku kada se konj neočekivano okrenuo i ustremio na mene, začuh uzvik upozorenja, tup zvuk kopita po vlažnoj utrini i jedan ženski krik. Osetih udarac u glavu i u rame i sruših se na tle.

Od tog trenutka do trenutka kada sam se probudio ležeći na klupi nasipa proteklo je sigurno bar dva sata. Varoš pod noćnim nebom bila je potpuno tiha, čuli su se samo plašljivi šumovi vodenog pacova koji se šunjao pored reke i daleki talasi koji su zapljuskivali most. Seo sam i obrisao rosu sa čela. Na mračnoj čistini stajali su cirkuski vagoni, a pored same vode ocrtavali su se nejasni obrisi nepomičnih konja.

Čim sam se malo pribrao, zaključio sam da su me mornari, kada me je konj oborio na tle, preneli na klupu i tu ostavili da dođem k sebi. Pipajući čas glavu a čas rame, osvrtao sam se na sve četiri strane tražeći pogledom kasne cirkuske posetioce, ali na nasipu nije bilo nikoga. Ustadoh i polako pođoh prema cirkusu, sa zračkom nade da će mi kepec pomoći da se vratim kući.

Na razdaljini od dvadeset jardi, videh kako se u jednom od kaveza nešto kreće i kako ispred rešetaka promiče neka bleđa prilika. Od kepeca i mlade žene nije bilo ni traga ni glasa, jedino su oborena kola bila vraćena na mesto.

Stajao sam u središtu kruga i piljio u kaveze, svestan toga da su se njihovi stanari konačno pomolili iz skrovišta. Šiljata siva tela nisu se mogla raspoznati u mraku, ali su meni bila isto tako dobro poznata kao i oštar vonj koji se širio iz kaveza.

Iza leđa začuh uzvik, jednu opscenu reč. Okretoh se da bih otkrio izvor iz kojeg potiče i sretoh se sa hladnim pogledom stanara kaveza. I dok sam ja zurio u njega, on podiže ruku i njome napravi jedan prostački pokret.

Začu se i drugi glas, a za njim se zaori čitav hor pogrđnih uzvika i protestnih zvižduka.

Razbistrio sam mozak uz ogroman napor i polako prišao kavezima. I dok sam ih obilazio sa svih strana, ispunila mi se želja koja me je tako dugo mučila: prepoznao sam njihove stanare. Osim kaveza na kraju kruga, koji je bio prazan, svi ostali kavezi bili su zauzeti. Sićušne prilike stajale su ispred rešetaka ne krijući se, a njihova bleđa lica sijala su na bleđoj svetlosti. Na kraju sam prepoznao i vonj koji se širio iz kaveza.

Podoh kući praćen njihovim podrugljivim glasovima, a mlada žena ustade sa kreveta i sa stepenica karavana mirno me otprati ukočenim pogledom.

(Prevela Gordana Velmar-Janković)

Frederik Pol: DAN POSLE ONOGA KADA SU DOŠLI MARSOVCI

U svaku sobu motela bila su ubačena, pored uobičajenog broja kreveta, još po dva ležaja a direktor, gospodin Mandala, pretvorio je i zadnji deo hola u mušku spavaonicu. Nije, međutim, bio zadovoljan i nagovarao je svoje tamnolute noćne portire da raspreme i očiste prostoriju za prtljag i u nju unesu pomoćne ležaje. "Dragi gospodine Mandala", reče mu glavni portir, pokušavajući da nadjača graju u salonu, "mi bismo to rado učinili za vas, samo da možemo. Ali, ne možemo: prvo, zato što nemamo gde da preselimo stare televizore koje po svaku cenu hoćete da sačuvate i, drugo, što nemamo više ni jedan jedini ležaj."

"Ti se, Erneste, raspravljaš sa mnom, a ja sam ti rekao da to više ne radiš", reče mu gospodin Mandala. Dobovao je prstima po pultu recepcije i ljutitim pogledom šetao po holu. A u njemu je bilo najmanje četrdeset gostiju: ćaskali su, igrali karte i dremuckali. Televizor sa utišanim tonom prenosio je, mrmljajući, izvod iz

izveštaja vasijske agencije NASA, a gospodin Mandala je na ekranu video i jednog od Marsovaca koji je zurio u kameru i lio ogromne želatinske suze.

"Prestani da piljiš", zapovedi gospodin Mandala, jer se na vreme okrenuo i svog portira uhvatio na delu. "Ne plaćam te zato da gledaš televiziju. Idi vidi šta možeš da pomogneš u kuhni."

"Bili smo u kuhni, gospodine Mandala. Njima naša pomoć nije potrebna."

"Kad ti ja kažem da ideš, onda idi, Erneste! I ti, Berzi." Pratio ih je pogledom kroz hodnik za poslugu i poželeo da se sa istom lakoćom otarasi i gostiju iz salona. Oni su zaposeli sva sedišta, pa i doručja fotelja, stajali oslonjeni o zidove i nagurali se u lože bara koji je, po propisu, zatvorio još pre dva sata. Ako je suditi po prijavama, sve su to bili predstavnici dnevnih listova, časopisa, radiotelevizijske mreže, agencija koje pretplatnicima šalju vesti telegrafskim putem i tako dalje, i čekali su jutro da bi otišli u Kejp Kenedi na konferenciju za štampu. Gospodin Mandala je poželeo da to jutro brzo osvane. Nimalo mu se nije dopadala ta gužva u njegovom salonu, a bio je i uveren u to da se mnogi od njih nisu ni prijavili kao gosti motela.

Na televizijskom ekranu pojavio se grubo montiran snimak povratka svemirskog broda Alkonik Devet sa Marsa, ali televiziju niko nije gledao. Ponavljali su isti snimak već treći put od ponoći i svi su ga bili videli bar jedanput; ali kada se pojavio kadar sa Marsovcem, koji je ličio na tužnog jazavičara i imao, umesto udova, duguljasta peraja morskog psa, jedan od pokeraša se promeškolji i uzviknu: "E, a sad novi marsovski vic! Zašto se Marsovac ne kupa u Atlantskom okeanu?"

"Ti se izjašnjavaš", reče onaj koji je delio karte.

"Zato što bi oko okeana ostavio mastan krug", reče izveštač i sklopi karte. Niko se nije nasmejao, čak ni gospodin Mandala, premda su marsovski vicevi uglavnom bili dobri. Svi su bili pomalo umorni od njih ili naprosto već umorni od njih.

Gospodin Mandala je propustio prvo uzbuđenje koje su izazvali Marsovci, a propustio ga je zato što je spavao. Kada mu se telefonom javio šef dnevne smene i probudio ga, gospodin Mandala je pomislio, prvo, da mu ovaj priča vic i, drugo, da je šef dnevne smene poludeo; koga je, uostalom, briga za to da li se neki svemirski

istraživački brod upućen na Mars vratio na zemlju sa nekom vrstom životinja? Koga je za to briga čak i onda ako te životinje i nisu životinje? Ali, kada je video koliko je prijava stiglo u motel preko teleprinteru, shvatio je da to neke ljude, ipak, interesuje. Gospodina Mandalu, međutim, takve gluposti nisu zanimale. Lepo je što su Marsovci došli, oni su mu napunili motel, i njegov motel i sve druge motele u prečniku od sto milja oko Kejp Kenedija, ali to je bilo sve što je gospodina Mandalu interesovalo u vezi sa Marsovcima.

Na televizijskom ekranu pojavila se crno-bela slika koju su zamenile Vesti En-Bi-Si-ja. Pokeraši su načas utihnuli.

U salonu je zavladała tišina čim je nevidljivi spiker počeo da čita vesti iz NASE: "Doktor Hjugo Bejki, veterinar iz Fort Vorta, Teksas, koji je stigao noćas i pregledao Marsovce smeštene u prijemni centar Vazduhoplovne baze Petrik, podneo je preliminarni izveštaj koji je upravo objavio predstavnik Sektora za nacionalnu aeronautiku i svemirska istraživanja, pukovnik Erik T. 'Srećko' Vingerter."

Jedan televizijski tehničar zaurla "Pojačaj ton!" Oko televizora nastade komešanje, zvuk se namah izgubi a onda grune, svom jačinom: "...Marsovci su kičmenjaci, toplokrvni i, očigledno, sisari. Površni pregled ukazuje na dosta nizak nivo metabolizma, iako doktor Bejki tvrdi da bi to mogla da bude i posledica dugog i teskobnog putovanja, jer su 137.000.000 kosmičkih milja prešli u komori za uzorke svemirskog broda Alkonik Devet. Ne postoje, ponavljamo, znaci zarazne bolesti, ali su preduzete sve preventivne mere sterilizacije i..."

"Đavola!" viknu neko, najverovatnije honorarni dopisnik Si-Bi-Es-a.

"Volter Kronkajt je razgovarao sa klinikom Mejo i..."

"Zaveži!" zarezahaše glasovi i na televiziji se ponovo začu:

"...čime se završava izveštaj doktora Hjuga Bejkija koji je upravo objavio pukovnik 'Srećko' Vingerter." Nastade stanka, a onda se spikerov umoran ali borben glas ponovo probi i nastavi sa rekapitulacijom prethodnih šest emisija. Nastavi se i poker, premda je najavljiivač opisivao konferenciju za štampu sa doktorom Semom Salivenom, predstavnikom Instituta za lingvistiku Univerziteta Indijane, koji je tvrdio da su zvuci što ih ispuštaju Marsovci zaceo neka vrsta jezika.

Sve same gluposti, pomisli gospodin Mandala, pospan i ošamućen.

Privuče stolicu, sedne i zadrema.

Probudio ga je bučan smeh i on ratoborno skoči. Lupne dlanom o stono zvono: "Gospodo! Moje dame! Molim vas!" vikne. "Sada je četiri sata ujutru, pustite ostale goste da bar malo odspavaju."

"Pravilno", reče tip iz Si-Bi-Es-a, dižući ruku nestrpljivo, "samo da vam ispričam još jedan vic. Šta je marsovski soliter? Ne znate?"

"Da čujemo", reče riđokosa iz časopisa Life.

"Dvadeset sedam spratova stanova u prizemlju!"

A riđokosa reče: "Dobar je, ali i ja znam jedan. Zašto Marsovka zatvorenih očiju vodi ljubav sa mužem? Zato što joj Bog zabranjuje da gleda kako njen muž uživa."

"Igramo li mi poker ili pričamo viceve?" promrmlja neki od igrača, ali ga ostali ućutkaše. "Ko je osvojio titulu Mis Mars?" ... "Niko!" ...

"Kako ćeš Marsovku odučiti od seksa?" ... "Oženićeš se njome!"

Gospodin Mandala se tom vicu glasno nasmejao, pa kada mu je jedan reporter prišao i zatražio kutiju šibica, dao mu je tu kutiju u dobrom raspoloženju. "Uh", uzdahnuo je čovek pripaljujući lulu, "ala je dugačka ova noć."

"Kako da nije", potvrdi ljubazno gospodin Mandala. Na televiziji je ista emisija išla po četvrti put. Gospodin Mandala zevnu i zagleda se rasejano u ekran; nije video bogzna šta, ali je bilo i sve što je u vezi sa Marsovcima trebalo videti. Ovi reporteri i snimatelj i tonski tehničari i novinari, mislio je zadovoljni gospodin Mandala, svi oni čekaju ovde, u njegovom motelu, da dođe 10 sati ujutru i da do Kejpa kroz palmetto močvare voze četrdeset milja - ni za šta. Ni za šta, naravno, jer će kad stignu tamo videti ovo što gledaju sada, u ovom času.

Jedan pokeraš pričao je neki dugačak, dozlaboga zapetljan vic o Marsovcima koji po Majami Biču šetaju u bundama. Gospodin Mandala je te kartaroše posmatrao sa negodovanjem. Kada bi makar neko od njih otišao u svoju sobu na spavanje, mogao bi da upita ostale da li su prijavljeni kao gosti motela. Premda, istini za volju, on nikoga više ne bi ni mogao da smesti, jer su sve sobe bile zauzete a broj gostiju dvostruko veći. Odbacio je, dakle, tu misao i nastavio da, rasejano, zuri u ekran, zamišljajući kako ljudi svuda na svetu pilje u tu istu sliku, čitaju o Marsovcima u svojim novinama i brinu za njih. A oni baš nisu izgledali kao neko o kome bi trebalo

brinuti: lenjo su puzili na svojim dugačkim slabim udovima nalik na izdužena peraja morskog psa i tupo buljili velikim kratkovidim očima.

"Glupa mala kopilad", reče jedan reporter pušaču na lulu. "Znaš šta sam čuo? Čuo sam da su ih astronauti izdvojili zbog smrada."

"Oni to na Marsu verovatno i ne primećuju", odgovori uviđavno pušač na lulu. "Tamo je vazduh redak."

"Ne primećuju? Pa oni taj smrad obožavaju!" Baci novčanicu od jednog dolara pred gospodina Mandalu. "Dajte mi, molim vas, sitniš za Koka-kola automat." Gospodin Mandala izbroja bez reči sitne pare. Nije mu ni palo na pamet da bi Marsovci mogli da smrde, ali to mu na pamet nije palo samo zato, što o njima nije mnogo ni razmišljao. Jer da jeste, morao bi doći do tog zaključka.

Gospodin Mandala izdvoji novčić za sebe i pođe za onom dvojicom ka automatu za Koka-kolu. Sliku na ekranu zamenili su vrlo rđavi snimci koje su doneli astronauti, snimci nekih zgrada nepravilnog oblika boje peska na peščanom tlu. Bio je to, kako je izveštavala NASA, najveći marsovski grad, a on je, sve u svemu, imao samo stotinak pljosnatih građevina bez prozora.

"Ja stvarno ne znam", reče konačno drugi izveštač, otpijajući Koka-kolu iz boce. "Šta misliš, da li su oni - inteligentni?"

"Teško je reći, sasvim tačno", odgovori pušač lule. Bio je Rojterov izveštač, a tako je i izgledao zahvaljujući crvenom, širokom engleskom licu. "Činjenica je da grade kuće", dodade i uperi prst u ekran.

"To rade i gorile."

"Bez sumnje, bez sumnje." Rojterov čovek se ozari: "Ej, stani malo. Setio sam se jednog vica. Bio jednom... čekaj da se prisetim, mi taj vic kod kuće uvek pričamo na irskom... evo, setio sam se. Daklem, ode ti svemirski brod na Mars, a njegova posada otkrije da je neka strašna zemaljska bolest istrebila celu marsovsku rasu i da je zarazu preživela samo jedna Marsovka, razumeš. Onda od te bolesti poumiru i članovi posade svemirske letelice. Svi nestanu, ostane samo ta jedna jedina Marsovka, shvataš. Ovi se naši ovde silno uzbude i posle dugačkih rasprava u Ujedinjenim Nacijama zaključče sporazum protiv genocida i Amerika izglasa dvesta miliona dolara za obnovu i, znaš, da bi sprečili izumiranje marsovske vrste odluče da taj jednoj jedinoj preživeloj Marsovki pronađu čoveka."

"Pričam ti priču!"

"Kad ti kažem. I tako oni, razumeš, pronađu Pedija O'Šonesija, koji je bio grdno švorc i kažu mu: 'Slušaj, Pedi, uđi u onaj kavez tamo, u njemu te čeka ženska, Marsovka. Jedino što treba da uradiš je da je oplodiš i da ona ostane trudna, razumeš?' A O'Šonesi im kaže: 'A šta ja dobijam za to?' Oni mu ponude, uh, nekoliko hiljada funti i Pedi, razume se, pristane. Otvori vrata na kavezu, ugleda žensku i brzo zatvori vrata. Rojterov čovek vrati praznu bocu Koka kole na policu, podražavajući Pedijev izraz gađenja. 'Tako mi svih svetaca' uzvikne O'Šonesi, 'ovako nešto zasigurno nisam očekivao...' 'Nekoliko hiljada funti, Pedi', požuruju ga oni. 'U redu', kaže on, 'ali pod jednim uslovom'. 'Kakav je to uslov?', pitaju oni. 'Morate mi obećati da će naša deca biti odgajana u hrišćanskom duhu.'"

"Taj sam vic već negde čuo", reče drugi izveštač. I krene prema polici da vrati praznu bocu Koka-kole, ali je zakači nogom i eto ti nevolje: prazne boce Koka-kole, iz četiri sanduka, padoše na pod, odskočiše, zazveketaše, razbiše se.

E, to je već bilo preko jago. Gospodin Mandala se zaceni, zagrcne, poče da muca, tresnu dlanom o zvono i zaurla: "Erneste! Berzi! Ali obojica!" A kada se iz kuhinje pojavio Ernest i proturio kroz vrata svoju tamnu, šljiva-plavu glavu sa izrazom lica koji sluti propast sveta, gospodin Mandala ciknu: "Oh, prokleti da ste! Sto puta sam vam rekao da sklonite te police odavde!" Stajao je tako iznad svoja dva portira, besan kao ris, dok su oni sakupljali srču i povremeno ga, iskosa, zabrinuto pogledavali - dve glave, od kojih je jedna ličila na tamnoplavu šljivu a druga na arapski pesak. Gospodin Mandala je bio svestan toga da ga svi gosti iz salona netremice gledaju i da ne odobravaju njegov postupak.

Izašao je, onda, u poznu noć da se malo ohladi, jer, bilo mu je žao a znao je da bi mogao učiniti i nešto zbog čega bi mu bilo još žalije.

Trava je bila vlažna. Sa daske za skakanje u bazen kapala je rosa. Motel nije bio tako tih kao što bi pred zoru trebalo da bude, ali nije bio ni suviše bučan. S vremena na vreme, odjeknuli bi iz salona daleki smeh i graja, ali je to sada na gospodina Mandalu delovalo umirujuće. Odmarao je dušu obilazeći sporedne prostorije, proveravajući mašine za pravljenje leda i automate za cigarete. Sve je bilo u najboljem redu.

Iznad glave mu, grmeći, preleti vojni mlaznjak iz Mek Koja. Zvezde su još blistale, ali je na istoku rudela zora. Gospodin Mandala zevnu, zagleda se u nebo pitajući se koja je od tih zvezda Mars, a onda se vrati na recepciju. Ubrzo je bio do guše u poslu: odgovarao je na duge, neprekidne, iscrpljujuće pozive gostiju iz motelskih soba, ispostavljaio račune i nije imao vremena da misli na Marsovce. Tek kada su gosti iz salona bučno ušli u svoje automobile i limobuse i kada je počela da pristiže dnevna smena, gospodin Mandala je otvorio dve hladne Koke i jednu poneo Ernestu u sobu za poslugu.

"Naporna noć", reče gospodin Mandala Ernestu a Ernest, prihvatajući i Koku i pokušaj izvinjenja, klimnu glavom i bocu iskapi do dna. Izadoše iz sobe i, naslonivši se na ogradu terase koja je gledala na bazen, otpratiše pogledom novinare i novinarku koji su kolima silazili niz drum ka autostradi, žureći na sastanak u 10. Mnogi od njih te noći nisu ni trenuli. Gospodin Mandala odmahnu glavom, nije odobravao toliko buke ni oko čega.

Ernest zapucketa prstima, isceri se i reče: "Znam jedan marsovski vic, gospodine Mandala. Kako oslovljavate Marsovca visokog sedam stopa koji kopljem juriša na vas?"

"Pa, Erneste, do đavola", odgovori gospodin Mandala, "oslovljavaš ga sa gospodine. Taj vic znaju svi." Zevne, protegne se i reče zamišljeno: "Nadajmo se da će uskoro biti i novih viceva. Slušam stalno jedne te iste, jedina je razlika u tome što se sad Jevreji i katolici - i svi ostali - zamenjuju Marsovcima."

"Aha, to sam i ja zapazio, gospodine Mandala", reče Ernest.

Gospodin Mandala se ispravi. "Savetujem ti da malo odspavaš", reče, "može se desiti da se oni večeras opet vrata ovamo. Nikako ne shvatam zašto to rade... Znaš li šta ja mislim, Erneste? Mislim da će se za šest meseci pričati vicevi i da se niko živi neće sećati da su ikada postojali neki Marsovci. Ne verujem da će njihov dolazak ovamo izmeniti bilo šta u bilo čijem životu."

"Teško mi pada da se ne složim sa vama, gospodine Mandala", reče Ernest blago, "ali ja, vidite, ne mislim tako. Nekome će oni nešto i značiti. Meni će, na primer, značiti mnogo, prokleta mnogo."

(Prevela Gordana Velmar-Janković)

Brajan Oldis: NOĆ U KOJOJ JE VREME ŠIKNULO I ISTEKLO

Zubni lekar je sa osmehom ispratio pacijentkinju do vrata i usput, prebirajući po tabli, poručio za nju kola. Spustila su se na terasu čim se pojavila.

Vozilo nije imalo automatske uređaje i bilo je dovoljno staromodno da izgleda šik. Fifi Fivertris uputi vozaču zasenjajući osmeh i uđe u kola.

"Vangradska vožnja", reče ona. "Selo Rouzvil, Put Z4."

"Živite na selu, a?" reče vozač jezdeći kroz lažno plavetnilo i kormilareći, kao ludak, jednom nogom.

"Lepo je živeti na selu", reče Fifi, braneći se. Oklevala je, a onda ipak odlučila da se pohvali. "I još lepše otkako u Rouzvilu postoji dovod vremena. Upravo nas priključuju za glavnu vremensku cev - radovi bi trebalo da budu završeni kad stignem kući."

Vozač sleže ramenima. "Skupo je živeti na selu, rekao bih."

"Tripud skuplje nego u gradu."

Vozač zazvižda od iznenađenja.

Htela je ona da mu kaže i više, da mu ispriča koliko je uzbuđena, koliko joj je žao što tata nije živ i što ne može sa njim da podeli radost zbog uvedenog vremovanja. Ali, bilo je teško reći bilo šta sa palcem u ustima; a palac je stavila u usta zato da bi, ogledajući se u ogledalu na ručnom zglobu, proverila šta je zubni lekar uradio sa zubom.

Dobro je obavio posao. Novi majušni zub bio je već čvrsto urastao u ružičastu gumu. Fifi zaključila da su joj usta ludo seksi, kako to kaže Trejsi. Doktor je stari zub izvadio vremenskim gasom. Tako jednostavno! Samo ga je ušpricao - i ona se vratila u prekjučerašnji dan, u onaj kratki prijatni trenutak predaha kada je pila kafu sa Pegi Hekenson i kada nije ni sanjala da će je zaboleti zub. Vremenski gas je bio bogovski izum. Zablislala je i na samu pomisao da će i njima, od danas, uvek biti pri ruci.

Vozilo-mehur se vinu iznad jedne od svemirskih luka i izlete iz velike kupole koja je pokrivala grad. Fifi načas oseti tugu što sve to napušta. Danas su gradovi tako prijatni da niko ne želi da živi izvan njih. Na selu je sve tripud skuplje iako, na sreću, vlada delimično

nadoknađuje taj skup život onima koji, kao Fivertrisovi, moraju da žive na selu.

Čim su, već posle nekoliko minuta, zajedrili nadole, ka zemlji, Fifi uperi prst u farmu mlečnih proizvoda i vozač se bezbedno spusti na terasu; ispruži šapu i drsko, otimački, zatraži gomilu para. Tek kada je primio novac u gotovu, zavalio se u sedište i jednom nagom otvorio vrata. Ovim majmunima od vozača ne smeš više ništa ni da pomeneš a kamoli da ispričaš!

Fifi je, međutim, drskog vozača zaboravila onog trenutka kada je krenula putem kroz kuću. Oh, bože, kakav dan! Majstori su puna dva meseca uvodili centralno vremovanje - dve nedelje duže nego što je bilo predviđeno - i u opštem haosu valjali, kotrljali i obrtali cevi i žice kroz sve sobe. Valjda je sad opet i konačno zavladao red i mir. Fifi je igrala od sreće dok je silazila niz stepenice i tražila muža.

Trejsi Fivertris je stajao u kuhni i razgovarao sa glavnim majstorom. A kada je upala njegova žena, okrenuo se, uhvatio je za ruku i uputio joj osmeh koji njoj lično nije bogzna kako laskao ali koji je rouzvilске cure obarao s nogu. Njegova privlačnost se, međutim, nije mogla meriti sa njenom lepotom, pogotovu ne sada kada je bila tako ludo uzbuđena.

"Da li je najzad sve u najboljem radnom redu?" upita ona bez daha.

"Sve, sem jedne zvrčke koja se pojavila u poslednjem trenutku", odgovori, ropćući i gundajući, gospodin Arčibald Smit.

"Eh, uvek postoji neka zvrčka u poslednjem trenutku! Prošle nedelje ih je bilo bar petnaest, gospodine Smite. Šta je sad?"

"Ništa što bi vama, ovde, moglo da smeta. Stvar je u tome što smo, kao što znate, vremenski gas cevima sprovodili iz glavnog rouzvilskog dovoda, pa sad malo muku mučimo da održimo vremenski pritisak. Priča se o nekoj gadnoj pukotini u glavnom dovodu koju nikako ne uspevaju da začepi.

Ali vas to ne treba da brine."

"Sve smo isprobali, sve proverili i sve, izgleda, radi kako se samo poželeći može", reče Trejsi svojoj ženi. "Dođi da ti pokažem."

Rukovaše se sa gospodinom Smitom, koji je pokazivao sve znake majstorskog oklevanja da napusti poprište svojih radova. Na kraju je ipak otišao sa obećanjem da će sutra ujutro pokupiti i poslednju torbu sa alatom. Fifi i Trejsi su ostali sami sa svojom novom

igračkom.

U sklopu ostalih kuhinjskih uređaja, kontrolna tabla za vreme uopšte nije štrčala. Bila je postavljena pored nuklearnog sata, jednog gotovo nevidljivog malog uređaja sa dvanaest sićušnih brojčanika i dvostruko većim brojem klinastih prekidača.

Trejsi je sav zadovoljan pokazivao ženi kako su podešeni vremenski pritisci: niži pritisak za hodnike i sporedne prostorije, viši pritisak za spavaću sobu a promenljivi pritisak za dnevnu sobu. Ona se privi uz njega i poče da prede kao maca.

"I ti si uzbuđen, mili, zar ne?"

"Uzbuđuju me računari, i ovi sadašnji i oni budući, triput veći, brrr!" Ali čim je ugledao njeno razočarano lice, dodade: "Naravno da se radujem, dušo. Ludo se radujem!" Trčkarali su po kući sa uključenim kontrolnim uređajem i u kuhinji pritisak podesili tako da se vrate u prepodnevne sate jednog od minulih dana.

Lebdeli su kroz vreme sve dok nisu došli u ono prepodnevno vreme između završenog doručka i još dalekog ručka kada je Fifi najviše volela da obavlja kuhinjske poslove. Izabrali su, dakle, ono jutro kada je atmosfera bila izuzetno prijatna i spokojna.

"Božanstveno! Čarobno! Ja sad mogu sve, mogu čak i da ti kuvam, sad!"

Poljubiše se i utrčaše u hodnik, cičeći: "Nauka je divna stvar!"

Pa stadoše kao gromom pogođeni. "Oh, ne!" vrisnu Fifi.

U hodniku je vladao savršen red: draperije su bile na svom mestu, krasile su dva prozora i imale uobičajeni metalni sjaj; nadzirale su količinu svetlosti koja je ulazila i zadržavala višak svetlosti za one sate kada ona počne da zalazi; svež očišćen, pokretni tepih nosio ih je bez zastoja a i zid je, kao uvek, bio topao i mek na dodir. Ali njih dvoje su se podesili na drugo vreme, na jedno rano popodne koje je proteklo pre mesec dana i koje je bilo isto toliko spokojno - s tom razlikom što su tada majstori radili ovde punom parom.

"Oni će nam uništiti tepih, mili! A ni zidne pločice neće sklopiti kako bi trebalo, znam da neće! Trejsi, oh, Trejsi, pogledaj - i draperije su isključili, mada je Smit obećao da neće!"

Trejsi je uhvati za rame. "Sve je u redu, dušo, kunem ti se!"

"Nije! Pogledaj, na sve strane prastare prljave cevi, na sve strane kablovi! Ovi tipovi su nam upropastili divnu tavanicu-koja-uisisava-

prašinu! Vidi samo kako ispušta prljavštinu na sve!"

"Ama, dušo, stvar je u vremenu a ne u hodniku!" Ali i njemu je bilo teško da poveruje u to što vidi - u savršeno uređen hodnik; i on se nervirao; isto onako kao i pre mesec dana kada je taj hodnik bio u rukama Smitija i njegovih nepojamnih majstora i izgledao užasno.

Stigoše na kraj prolaza i, bežeći u drugu vremensku zonu, uskočiše u spavaću sobu. Provirivši natrag u hodnik, Fifi reče suznim glasom: "Gospode, Trejsi, vidiš li ti šta radi vreme? Moraćemo u hodniku da promenimo pritisak, šta misliš?"

"Naravno! Podesićemo ga na godinu dana unatrag, na, recimo, jedno lepo letnje popodne, na trenutak kada urednim hodnikom idemo u spavaću sobu. Poželi i želja će ti se ispuniti - nije li to moto Glavne uprave za vreme? Ali, kako ti se dopada vreme u ovoj sobi?" Pošto je dugo zurila u spavaću sobu, Fifi zatrepta dugačkim trepavicama. "Mmm, vreme opuštanja, zar ne?"

"Sada je dva sata ujutro i rano proleće, dušo... U celoj zoni svi spavaju snom pravednika. Nećemo, vala, ni mi patiti od nesanice. U krevet!"

Ona priđe, nasloni mu glavu na grudi i podigne oči. "A možda bi jedanaest sati uveče bilo još zgodnije - krevetsko vreme?"

"Ti znaš, dušo, da za tu vrstu stvari više volim kauč. Hajdemo na kauč, da vidimo šta misliš o dnevnoj sobi."

Dnevna soba bila je za stepenište niža od spavaće, a između njih i prizemlja nalazile su se, jedna iznad druge, još samo garaža i prostorija za izradu mlečnih proizvoda. Bila je to velika i lepa soba sa velikim i lepim prozorima koji su preko lepog predela gledali u daleku kupolu grada, a u sred srede stajao je veliki lep kauč.

Sedoše na izazovnu sofou i, poneti maloprednjašnim asocijacijama, stadoše da se grle i maze. Posle izvesnog vremena, Trejsi pruži ruku i dohvati sa poda ručni prekidač uključen u zid.

"Mi svoje vreme možemo da kontrolišemo i odavde, ne dižući se sa kauča, draga moja Fifi. Kaži samo koje vreme hoćeš i mi ćemo se šibnuti u njega."

"Ako misliš na ono što ja mislim da ti misliš, onda je bolje da se ne vraćamo mnogo unazad, a svakako ne više od deset meseci, jer pre toga nismo bili venčani."

"Eh, eh, gospođo Fivertris, znači li to da postajete staromodni? Ta te

misao nije mučila pre venčanja."

"Mučila me je, i te kako! Doduše, više me je mučila posle, jer sam pre venčanja bila na sedmom nebu."

On je nežno pomilova po lepoj kosi. "Nešto sam razmišljao o tome da se vratimo... u one dane kada si imala dvanaest godina. Morala si biti ludo seksi u to vreme i baš bih, bogamu, voleo da te vidim kao devojčicu. Dakle?"

Ona je bila spremna da mu odgovori nekim konvencionalnim ženskim prekorom, ali je pobedila imaginacija. "Mogli bismo da se prebacimo u vreme kad smo bili deca."

"Vidi ti nje! Znaš da imam kompleks Lolite!"

"Treba biti oprezan, Trejse - jer se može desiti da u silnom uzbuđenju prošišamo dan rođenja i postanemo mehurići protoplazme ili nešto slično tome."

"Pročitala si brošure, dušo. Ako se zamajemo i pritisak dignemo toliko da nas vrati u vreme pre našeg rođenja, ulazimo jednostavno u svest najbližih predaka istog pola - ti u svest tvoje majke, a ja u svest moga oca ili, još dalje, ti u svest tvoje babe a ja u svest moga dede. Dalje od toga ne možemo otići jer nam to neće dozvoliti vremenski pritisak u rouzvilskom postrojenju."

Razgovor je jenjavao zato što su se oni bavili nekim zanimljivijim stvarima, a onda je Fifi sanjivo rekla: "Vreme je jedan božanstven izum. Znaš li ti da ćemo i onda kad budemo stari, sedi i nemoćni moći da se vratimo i da se zabavljamo onako kao što smo se zabavljali kad smo bili mladi. Podesićemo vreme baš na ovaj trenutak, hoćeš?"

"Mmm", reče on. "To je želja svakog čoveka na ovome svetu."

Toga dana su za večeru imali ogromnog sintetičkog jastoga. Uzbuđena činjenicom da im je uvedeno vremovanje, Fifi je, prebirajući po kuhinjskoj tabli, napravila neku greščicu - iako se klela da je greška nastala u programiranju recepta iz kuvara čije je podatke ubacila u kompjuter - i večera nije bila onakva kakva bi trebalo da bude. Ali podesili su se na vreme prvog, najboljeg i najsladeg jastoga koji su jeli pre dve godine, neposredno posle svog poznanstva. Ukus kojeg su se sećali popravio je ukus koji im se gadio u ovome trenutku.

Dok su oni večerali, pritisak se peo.

Nije se čuo nikakav zvuk. Spolja je sve bilo isto ali unutra, u glavi, nije: kovitlali su se kroz dane kao lišće na vetru iznad pustopoljine. Vremena obroka brzo su se smenjivala, a njima se u ustima gadio jastog dok su, jedno za drugim, žvakali ćurku, sir, divljač, gljive, štrudlu, sladoled i zobne pahuljice. Sedeli su za stolom, užasnuti, oduzeti, dok su se stotine probranih ukusa vijale po izraštajima njihovih jezika. Jedva dišući, Trejsi jednim skokom dođe do vrata i isključi protok vremena.

"Nešto se pokvarilo!" vikne. "Smit je opet nešto zabrljao. Pozvaću ga iz ovih stopa i ubiću ga, hladno!"

Ali kad se pojavilo na video-tanku, Smitovo lice bilo je, kao i uvek, bezizrazno.

"Nije moja krivica, gospodine Fivertrise. Maločas me je pozvao jedan od mojih majstora i rekao mi da je kvar nastao u rouzvilskom vremenskom postrojenju, i to baš na onom mestu gde je vaša cev priključena za glavni dovod vremena. Vremenski gas negde ističe. Rekao sam vam jutros da nešto tamo nije u redu. Idite u krevet, gospodine Fivertrise - to vam je moj savet. Idite u krevet, a sutra ujutro će verovatno sve biti u redu."

"Idite u krevet! Kako se usuđuje da nas šalje u krevet!" vikala je Fifi.

"Kakav nemoralan svet! Taj tip krije nešto od nas. Kladam se da je posredi njegova greška koju sad pokušava da prikrije glupom pričom o pukotini u vremenskom postrojenju."

"To je bar lako proveriti. Odvešćemo se tamo i videti u čemu je stvar."

Uđoše u lift, siđoše u prizemlje i uskočiše u svoja zemaljska kola. Velegrađani su se smejali tome malom plovilu-vozilu koje lebdi iznad zemlje, koje ima točkove i koje podseća na automobile iz davno minulih dana, ali ono je zbilja bilo neophodno onima koji žive na selu izvan gradskih kupola, na selu gde ne postoji gradski saobraćaj.

Vrata se otvoriše, oni se popeše i vozilo se istog časa otisnu i zalebde samo nekoliko stopa iznad zemlje. Rouzvil je ležao na jednom brežuljku, a vremensko postrojenje se nalazilo tačno na suprotnoj padini. Fivertrisovi ugledaše prve kuće, a onda se dogodi nešto čudno.

Iako je sve bilo mirno, zemaljsko vozilo se naglo, ludački zatrese, Fifi pade sa sedišta, i oni se već u sledećem trenutku zariše u grm.

"Ala je teško! Ali kad porastem, umeću i ja da vozim", reče Trejsi i jedva se iskobelja iz kola.

"Pomozi mi, Trejsi!"

"Ja sam veliki dečko, ne igram se s devojčicama!"

"Pomozi mi! Izgubila sam lutku!"

"Nisi ni imala lutku, u-ta-ta!"

Trejsi potrča preko polja, a Fifi pođe za njim, zapomažući iz sveg glasa. Bilo je strašno naporno upravljati nezgrapnim, teškim telom odrasle osobe koja ima svest deteta.

Muža je zatekla kako sedi nasred rouzvilskog drumca i bacaka se. On se iskliberi na nju i reče joj: "Tejs ide pa-pa, pa-pa!"

Ali posle nekoliko minuta bili su već kadri da nastave put pešice, iako je Fifi hodala sa velikim naporom, jer je njena majka bila sakata pred kraj života. A kada su ta dva deteta u obličju odraslih došantala do seoceta bez kupole, zatekla su stanovnike Rouzvila napolju, u pokretu, sa širokim spektrom obeležja svih doba starosti, od gukajućeg najranijeg detinjstva do šišteće senilnosti. Kvar u vremenskom postrojenju bio je očigledno vrlo ozbiljan.

Desetak minuta i nekoliko generacija kasnije, Fivertrisovi stigoše do kapije pred kojom je, ispod table sa natpisom GLAVNA UPRAVA ZA VREME, stajao Smit. Nisu ga prepoznali, imao je na licu gas-masku protiv vremena, svu uprskanu pljuvačkom zato što je ispljuvavala trenutke iz njegove prošlosti.

"Mislio sam da ćete se vas dvoje pojaviti!" uzviknu Smit. "Niste mi poverovali, je l' da? E, pa, lepo, uđite sa mnom unutra i uverite se svojim očima. Vreme je izbilo iz glavne bušotine, slavine nisu izdržale pritisak i raspale su se. Sve mi se čini da će evakuisati celo područje dok se kvar ne otkloni."

Dok ih je Smit vodio kroz kapije, Trejsi reče: "Iskreno se nadam da posredi nije ruska..."

"Kakva guska?"

"Ruska, kažem. Ruska sabotaza, rusko maslo. Pretpostavljam da je ovo postrojenje stroga tajna?"

Smit ga pogleda zabezeknuto. "Jeste li vi pri sebi, gospodine Fivertrise? Pa ruska nacija ima ista ovakva vremenska postrojenja. Bili ste, pobogu, prošle godine u Odesi, tamo ste proveli medeni mesec, zar ne?"

"Ja sam prošle godine bio u Koreji, hvala na pitanju."

"U Koreji?"

U tom času se, uz snažno zavijanje sirena, spusti u dvorište Uprave za vreme neka crna grdosija sa crvenim rotacionim svetlima. Bila su to gradska vatrogasna kola sa pilotom-robotom, iz kojih su jedva izašli neobično zbunjeni vatrogasci a među njima i momak koji je, pre nego što su mu natakli protivvremensku gas-masku, legao na tle i vrišteći tražio da mu presvuku upišane pantalonice. Tada su tek vatrogasci shvatili da pred njima ne plamti požar koji treba gasiti, nego da iz velike bušotine šiklja mlaz nevidljivog vremena i da je ono već prekrilo zgradu i celo selo, duvajući na sve četiri strane i raznoseći svojim dahom-iz-naftalina mnoge neznane i zaboravljene generacije.

"Hajde da uđemo i vidimo što se videti može", reče Smit. "Premda bi bilo pametnije da se vratimo kući i da nešto popijemo."

"Mladi ste i ljudi ako mislite ono što ja mislim da vi mislite", reče Fifi svojim nekadašnjim ali mnogo strožim glasom. "Danas se alkohol krijumčari i ugrožava zdravlje. Ali bez obzira na to, dužni smo da podržimo našeg Predsednika u njegovom hvale vrednom pokušaju da iskoreni alkoholizam. Slažeš se sa mnom, zar ne, Trejsi dragi?"

Ali Trejsi se bio prepustio nekim svojim sećanjima i tiho zviždukao La Palomu.

Posrćući za Smitom, stigoše pred zgradu gde ih zaustaviše dva policajca. U tom trenutku pojavi se i jedan debeljko u radnom odelu, sa gas-maskom na licu. Smit ga pozva i njih dvojica se pozdraviše kao braća. Ispostavilo se da i jesu braća, pa ih je Klejbol Smit uveo u postrojenje, držeći Fifi galantno ispod ruke - što je, da otkrijemo sad i njegovu ličnu tragediju, bio i najveći osvajački poduhvat u njegovom životu.

"Trebalo bi da se predstavimo ovom gospodinu, Trejsi", prošaputa Fifi svome mužu.

"Gluposti, draga. Sva pravila lepog ponašanja prestaju da važe ulaskom u hram velike industrije", odgovori Trejsi i pogladi imaginarne zaliske.

U vremenskom postrojenju vladao je pravi haos. Unutra je izbijala na videlo sva veličina propasti. Ljudi su izvlačili prve bušače iz jame u kojoj je eksplodiralo vreme i jedan od tih jadnika je za celu strahotu

proklinjao i psovao kralja Džordža Trećeg.

Vremenska industrija bila je još u povoju. Proteklo je samo desetak godina otkako su prvi podzemaljci, pretražujući duboka prostranstva, otkrili ispod Zemljine kore nalazište vremena. Sve je to još predstavljalo čudo, a istraživanja su bila tek u početnoj fazi.

Ali, umešao se veliki biznis i sa uobičajenom plemenitošću postarao se da svako, po paprenoj ceni, dobije svoj deo vremena. Vremenska industrija imala je veći kapital nego bilo koja druga industrija na svetu, pa je čak i u seocu kao što je Rouzvil vremensko postrojenje vredelo milione. A ono je, baš u ovom času, propadalo.

"Vrlo je opasno, brišite odavde što pre, ljudi moji", reče Klejbol. Vikao je kroz gas-masku. Buka je bila neopisiva, naročito otkako se i komentator vesti obratio naciji.

Na pitanje koje mu je urlajući postavio brat, Klejbol odgovori: "A ne, nije to obična pukotina u glavnom dovodu. Tu smo priču izmislili da smirimo masu. Naši hrabri momci, ovde dole, probili su novi sloj vremena i vreme sada ističe na sve strane. Ne možemo da začepimo rupu, pa to ti je! A ti momci dole vratili su se u doba normanskih osvajanja Engleske pre nego što smo mi ovde gore i shvatili šta se događa." Dramatično je pokazao rukom nadole, u crepove na kojima su stajali.

O čemu on to, do vraga, govori, pitala se Fifi. Otkako je otišla iz Plimauta, bila je prepuštena moru i vetrovima, i to ne samo u metaforičnom smislu. Kao da nije dovoljno strašno već i to što jednom Ocu-Došljaku *Pilgrims, Pilgrim Fathers - grupa došljaka-puritanaca, članova protestantske crkve u Engleskoj, koja je u Americi 1620. godine osnovala naseobinu Plimaut; prim. prev. izigrava Majku-Došljakinju*, iako taj Novi svet nije ona iščeprkala. Nije, dakle, ni mogla da shvati da su neiscrpni izvori moderne tehnologije napravili nepojamnu zbrku u vremenskom protoku na celoj planeti.

U stanju u kome se nalazila nije ni mogla da zna da se opsene što ističu iz vremenskog izvora već odavno šire po celom kontinentu. Gotovo svaki komunikacioni satelit je, šatlujući iznad sveta, prenosio više ili manje tačne izveštaje o propasti i događajima koji su je izazvali, a ošamućeni gledaoci su, vraćajući se u prošlost, propadali kroz generacije kao da propadaju kroz meke snežne nanose bez

dna.

Iz tih nanosa isticalo je vreme i cevima se isporučivalo u milione miliona domova na vascelom svetu. Stručnjaci su na osnovu sadašnje potrošnje, već bili izračunali da će svi vremenski nanosi i svi vremenski slojevi biti iscrpljeni za dvesta godina, ali su se drugi stručnjaci srećom latili posla i pokušali da pronađu sintetičku zamenu za vreme. Nedavno je mala grupa istraživača Time Pen Inc, of Ink, Penn, *Neprevodiva igra reči; prim. prev.* uspela da izdvoji molekul koji je za devet minuta bio sporiji od svih molekula poznatih nauci, pa se zato s pravom očekivalo da se izdvoje i mnogi drugi molekuli.

U tom se času, zanoseći se, spustiše jedna a za njima i druga ambulanta kola. Arčibald Smit je pokušao da skloni Trejsija sa puta. "Ruke k sebi, nevaljalče", reče Trejsi, izvlačeći iz korica imaginarni mač. Ali bolničari su već bili iskočili iz vozila, a policajci opkolili celo područje.

"Oni će izvući naše hrabre teronaute!" uzviknu Klejbol.

Teško da ga je neko čuo u toj graji i u tom metežu. Ljudi sa maskama bili su svuda i na svakom mestu, dok se maskirana vitka bolničarka mogla videti samo tu i tamo. Kada su na svečan način unete zalihe supe i kiseonika, svetlosni mlazovi cevi reflektora upereni su u četvrtasti otvor nadzemne jame. Ljudi u žutim kombinezonima počeli su da se spuštaju u jamu i da među sobom komuniciraju putem radio-veze na ručnom zglobu. Čim su nestali u dubinama, u zgradi je za trenutak zavladao muk strahopoštovanja i brzo se preneo na masu okupljenu pred zgradom.

Trenutak potraja nekoliko minuta, a onda buka ponovo pronađe svoj put i svoju talasnu dužinu. Izveštač nestade iz kadra, a u njemu se pojaviše smrknuta lica.

"Valja nam odmagliti, daha mi svetog Gospodnjeg", jedva prošaputa Fifi, držeći se drhtavom rukom za haljinu od seljačkog sukna. "Mene se ovde ne sviđa."

Oko otvora jame nastade komešanje. Obliveni znojem, iz nje se na konopcima izvukoše ljudi u žutim kombinezonima, a u kadru se pojavi i prvi teronaut u poznatoj crnoj uniformi. Zavalio je glavu, strgao masku sa lica i hrabro se borio da ne izgubi svest. Čak je, sa vedrim osmehom na bledim usnama, mahnuo i rukom u kamere. Iz gledališta se prolomi urnebesno klicanje.

Bio je to neustrašiv soj ljudi koji su uranjali u nepoznata, na geografskim kartama neobeležena, mora vemenskog gasa ispod Zemljine kore, koji su svoje živote stavljali na kocku da bi svetu poznatog doneli grumen novih saznanja iz sveta nepoznatog i još više proširili granice nauke - a koje niko, osim sredstava informisanja, nije ni opevao ni odlikovao.

Neumorni izveštač je uspeo da se probije do teronauta i da mu postavi pitanje; prineo je mikrofon bledim usnama, dok je izmučeno lice junaka dana lebdelo u kadru pred užasnutim očima hiljadu miliona gledalaca.

"Dole je pakao... Dinosaurusi i njihova mladunčad... Tu dole, duboko u gasu, pustoše krda dinosaurusa... Da smo zašli samo još nekoliko stotina stopa dublje, naišli bismo... pravo na... stvaranje sveta...", uspeo je nekako da procedi, gušeći se, pre nego što su ga uneli u bolnička kola.

Više se ništa nije čulo. Policajci su, sa novim pojačanjima, isterivali iz zgrade nepoželjna i neovlašćena lica. Ostali teronauti se još nisu bili izvukli na površinu, a ni od njihove zemaljske kapsule još nije bilo ni traga ni glasa. Čim je naoružani policijski kordon krenuo prema njima, Fifi i Trejsi pobegoše glavom bezobzirce. Nisu više mogli da izdrže, a nisu više mogli ni da shvate. Jurnuli su ka vratima, ne osvrćući se na povike maskirane braće Smit. A kad su izleteli u mrak, iznad njih se već dizao veliki nevidljivi oblak koji je isticao iz vremenskog izvora i donosio propast sveta...

Neko vreme su, boreći se za dah, ležali u najbližem grmu. S vremena na vreme bi neko od njih, on ili ona, zacvileo kao dete ili zastenjao kao starac.

Rudela je zora kad su se sabrali i, držeći se polja, pošli prema Rouzvilu.

Nisu bili sami. I žitelji sela bili su u pokretu; napuštali su svoje domove jer su im oni sada bili tuđi i nedostupni ograničenoj moći poimanja... Buljeći u sav taj svet ispod spuštenih obrva, Trejsi zastade, odlomi sa grma jednu granu i osloni se o taj čvornovati štap.

Čovek i njegova žena jedva su se vukli preko brežuljka, vraćajući se u divljinu kao što je to činio i ostatak čovečanstva, a njihove pognute i nezgrapne prilike ocrtavale su se naspram prvih iskrzanih barjaka

nebeske svetlosti.

"Fuj, gr, fr, bz, unjk, frk", mrmijala je žena.

A to je, grubo prevedeno sa Drevne ploče, značilo: "Zašto se, do đavola, ljudskom rodu to uvek dešava onda, kada je na proketo dobrom putu da ponovo postane civilizovan?"

(Prevela Gordana Velmar-Janković)

Norman Spinrad: ANĐELI KARCINOMA

Harison Vintergrin je imao devet godina kada je otkrio da je svet, posmatran sa strane, njegova školjka. Te godine bile su u igri sličice za popunjavanje bejzbol-albuma. Dečak sa najvećom zbirkom bejzbol-sličica bio je glavni. Hari Vintergrin je odlučio da bude glavni. Uštedeo je dolar i nasumce kupio sto sličica. Sreća ga je poslužila - jedna od njih bila je veoma retka Jogi Bera. U tri poteza, trampio je u susedstvu devedeset devet sličica za još tri Jogi Bera-sličice. Sveo je, dakle, imovinu na samo četiri sličice ali je sa njima toliko podigao cenu na tržištu da je samo jedna Jogi Bera vredela koliko osamdeset drugih. Pošto je stekao osnovna sredstva, postepeno je zavladao tržištem, sve više dizao cenu Mikija Mantla, Viliija Mejza i Pi Vi Riza i u oblasti bejzbol-sličica postao pravi pravcati Dž. P. Morgan.

Kroz školu je proleteo na vrlo jednostavan način: savladao je samo jedan predmet - veštinu polaganja ispita. U višim razredima bio je kadar da nadmudri svakog nastavnika svojim trikovima iza njegovih leđa i tako je sedam stipendija dobio smešnom lakoćom.

U koledžu je otkrio devojke. Umereno zgodan i umereno pristupačan, osvojio bi, da je samo hteo, mnoga devojačka srca. Ali, Harisonu Vintergrinu bilo je to suviše jednostavno. Brižljivo je negovao mucanje i po volji ga uključivao i isključivao. Devojke je neodoljivo privlačio naočit, lako, prilagodljiv i dovitljiv momak koji je, uz sve to, nosio u sebi i neku duboko skrivenu pozledu zbog koje je mucao. Mnoge su devojke pokušale da prozru Harijevu tajnu, ali je Hari prozreo njih.

Kad mu je u drugoj godini studija koledž dosadio, Hari je odlučio da postane Sramno Bogat. Punih mesec dana revnosno je izučavao 'seks' romane, u toku sledeća dva meseca napisao tri takva romana i

svaki odmah prodao za 1.000 dolara.

Za tako stečenu sumu od 3.000 dolara kupio je blistav, novi automobil sa pokretnim krovom. Odvezao se novim kolima do meksičke granice, prešao je i uputio se pravo u ozloglašenu pograničnu varoš. Odmah je stupio u vezu sa jednim čistačem cipela na rđavom glasu i od njega kupio funtu marihuane. Čistač cipela je to, naravno, odmah prijavio carinicima na granici, pa su oni Harija, kada je pokušao da pešice, preko mosta, pređe u Sjedinjene Države, pretresli do gole kože. Ništa nisu pronašli i Hari je prešao granicu. On iz Meksika ništa nije ni pokušao da prokrijumčari; marihuanu je bacio onog trenutka kada ju je kupio.

Uradio je nešto drugo: izigrao je zabranu kupovine američkih kola i za 15.000 dolara prodao u Meksiku svoj blistavi automobil, sa pokretnim krovom.

Sa 15.000 dolara otišao je u Las Vegas i sledećih šest nedelja proveo časteći ljude pićem i pozajmljujući pare propalim kockarima; ponašao se, sve u svemu, kao dobrodušni Božić-bata - zadobio je poverenje korisnih pijanaca i na njih utrošio 5.000 dolara.

Krajem šeste nedelje imao je u džepu tri poverljiva obaveštenja o najnovijim kretanjima na tržištu, pa je zahvaljujući tome u toku sledeća dva meseca preostalih 10.000 dolara pretvorio u 40.000.

Onda je iz vojnih viškova američke vlade kupio četiri stotine džipova, u četiri partije po sto komada, i za svaku partiju platio 10.000 dolara; džipove je odmah prodao jednoj nadaleko ozloglašenoj državi Srednje Amerike za 100.000 dolara.

Uzeo je tih 100.000 dolara i kupio sićušno ostrvo u Tihom okeanu, ostrvce tako bezvredno da se nijedna država nije čak ni potrudila da stavi šapu na njega. Proglasio je ostrvo nezavisnom državom, oslobođenom poreza, i zemljište od dvadeset jutara prodao dvadesetorici milionera koji su očajnički tražili utočište od dažbina. Za svaku od dvadeset parcela na ostrvu dobio je 100.000 dolara. Poslednje jutro zemlje u okeanu ustupio je tri nedelje pre nego što su Sjedinjene Američke Države uz pomoć Ujedinjenih Nacija podnele zahtev na ostrvo i prenele ga u nadležnost svoje Poreske Uprave.

Za mali deo sume od 2,000.000 dolara, Hari je na dvanaest sati iznajmio veliki računar. Računar je izveo shemu klađenja kojom se Hari uspešno poslužio i sumu od 2,000.000 povećao na 20,000.000

dolara.

Za 5,000.000 kupio je od nekog osiromašenog arapskog sultanata čudovišno parče beskorisne pustinje. Sa 2,000.000 finansirao je munjeviti prodor glasina o tome da je taj komad pustinje doslovno natopljen naftom. Sa još 3,000.000 osnovao je lažnu korporaciju, koja se predstavila kao moćna kompanija za poslove sa naftom i javno ponudila da njegovu pustinju otkupi za 75,000.000 dolara. Posle kraćeg, smelog cenkanja, Hari je jednoj velikoj američkoj kompaniji dozvolio da u ponudi nadmaši lažnu korporaciju i da hiljadu kvadratnih milja peska kupi za 100,000.000 dolara.

Harison Vintergrin je u dvadeset petoj godini bio, i po sopstvenim merilima, Sramno Bogat. Novac ga više nije interesovao.

Odlučio je da Čini Dobra Dela. Činio je Dobra Dela. Svrгнуo je sa vlasti sedam nezgodnih južnoameričkih režima i osnovao šest Socijaldemokratija i jedan Dobročudni Diktatorski Režim. Na Borneu je pleme glavolovaca preobratio u ružokrstaše. *Ružokrstaš, rozenkrojcevac, član jednog reda slobodnih zidara, tajnog Udruženja za proučavanje okultnog i vradžbina. Udruženje je u sedamnaestom veku osnovao Rozenkrojc (Rosenkreuz); prim. prev.* Sazidao je dvanaest udobnih domova za stare kurve i organizovao program kontrole rađanja po kome je sterilizovano dvanaest miliona plodnih Indijki. I u tim poduhvatima uspeo da zaradi još 100,000.000 dolara.

Harison Vintergrin je imao trideset godina kad se zasitio Dobročinstava. Odlučio je da Svoje Tragove Ostavi na Pesku Vremena. I Ostavio je Svoje Tragove na Pesku Vremena. Napisao je roman o kralju Faruku i sa njim postigao međunarodni uspeh. Izumeo je Vintergrinov filter, membranu kroz koju je slatka voda proticala bez zastoja, ali koja je zadržavala so. Osnovao je Vintergrinovu Fabriku za Desalinizaciju, u kojoj se morska voda u neograničenim količinama gotovo besplatno pretvarala u slatku. Naslikao je samo jedno platno za koje mu je odmah ponuđena suma od 200.000 dolara. Sliku je poklonio Muzeju savremene umetnosti. Razvio je virus koji uništava bakterije sifilisa. I virus se, kao sifilis, prenosio polnim činom. Bio je to blag afrodisijak. Bolest zvana sifilis iskorenjena je za osamnaest meseci. Kupio je, u Kaliforniji, jedno ostrvo, pet stotina stopa veliki greben koji je štrčao iz Pacifika. U njegovom kamenu isklesan kip Harisona Vintergrina bio je veliki pet

stotina stopa.

U trideset osmoj godini, Harison Vintergrin je zaključio da je na Pesku Vremena Ostavio dovoljno Svojih Tragova. Dosađivao se. I žudno pogledom tražio nove svetove za osvajanje.

To je, dakle, bio čovek kome je u četrdesetoj godini saopšteno da boluje od poodmaklog, široko rasprostranjenog, neizlečivog raka i da mu preostaje još samo godina dana života.

Prvi mesec poslednje godine svog života proveo je Vintergrin u traganju za lekom protiv raka u poslednjem stadijumu. Obilazio je laboratorije, medicinske škole, bolnice, klinike, Slavne Doktore, nadržekare, ljude koji su se na čudesan način oporavili od neizlečive bolesti, one koji leče verom i molitvama i Ljupke-Starice-u-Teniskim-Patikama. Niko nije znao lek protiv raka u poslednjem stadijumu. Bilo je onako, kako je i pretpostavljao, kako se čak potajno i nadao. Moraće da se izleči sam.

Sledeći mesec utrošio je na pripreme potrebne za jedan takav poduhvat. Usred arizonske pustinje sagradio je vilu sa klima-uređajem i ogradio je debelim zidom. Vila je imala kuhinju sa automatskim uređajima i dovoljno hrane za godinu dana. Imala je biološko-biohemijsku laboratoriju u vrednosti od 5,000.000 dolara. Imala je biblioteku sa mikrofilmovima u vrednosti od 3,000.000 dolara, i u njoj se nalazilo sve što je ikada napisano o raku. Imala je apoteku nad apotekama, opskrbljenu doslovno svim postojećim lekovima i opojnim drogama; bili su tu: otrovi, sredstva za umirenje bolova, halucinogene droge, dandricidi, antiseptici, antibiotici, viricidi, lekovi protiv glavobolje, heroin, kinin, kurare, zmijsko ulje, sve živo na ovome svetu. Apoteka je koštala 20,000.000 dolara.

Vila je imala radiotelefonsku liniju u jednom pravcu, veliku zalihu hemikalija, uključujući tu i one radioaktivne, primerke Korana, Biblije, Tore, Knjige mrtvih, knjige Nauka i zdravlje sa ključem za odgonetanje Svetog pisma, *Knjiga koju je napisala Amerikanka Meri Bejker Edi (Mary Baker Eddy), osnivačica verskog učenja - Hrišćanske nauke; prim. prev. Ji Džinga, sabrana dela Vilhelma Rajha i Oldousa Hakslija*. Imala je i ogroman, preskup računar. Kada je vila završena, Vintergrinova gotovinska sredstva bila su gotovo iscrpljena.

Harison Vintergrin je ušao u svoju tvrđavu čvrsto rešen da za

preostalih devet meseci postigne ono, što je medicinski svet smatrao nemogućim.

U toku prva dva meseca gutao je materijal iz biblioteke, spavao tri sata dnevno i redovno uzimao Benzodrin. Biblioteka mu je pružala podatke. Kada je svario podatke iz biblioteke, preselio se u apoteku. U toku sledećih mesec dana uzimao je aureomicin, bacitracin fluorid, heksilrezorcinol, kortizon, penicilin, heksahlorofin, ekstrakt jetre morskog psa i još 7.312 probranih čuda moderne medicinske nauke, ali je sve bilo uzalud. Počeo je da oseća bolove; odmah ih je umirio i nastavio da umiruje morfijumom. Zavisnost od morfijuma bila je beznačajna neprijatnost.

Isprobao je sve: hemikalije, radioaktivne materije, viricide, Hrišćansku nauku, *Hrišćanska nauka (Christian Science)*, *versko učenje, crkve i sistem lečenja, zasnovani na Svetom pismu i ideji da su bolest, greh i tako dalje, subjektivne pojave i da se mogu otkloniti duhovnim naporom, bez medicinske pomoći. Hrišćansku nauku osnovala je 1866. godine Amerikanka Meri Bejker Edi; prim. prev. jogu, klistir, patentirane lekove, biljne čajeve, vradžbine, molitve i dijete sa jogurtom. Na to mu je otišlo još mesec dana i za to vreme je kopneo, spavao sve manje i uzimao sve više Benzodrina i morfijuma. Ništa nije pomagalo. Preostajalo mu je još samo šest meseci.*

Bio je na ivici očajanja. Primenio je drugu taktiku. Seo je u najudobniju naslonjaču i četrdeset osam sati netremice zurio u svoj pupak.

Rezultati meditacije bili su strahoviti zamor očiju i dve značajne reči: 'spontana remisija'.

U toku dvomesečnog istraživanja, Vintergrin je naišao na niz slučajeva u kojima se rak u poslednjem stadijumu naglo povukao a bolesnik, od koga su već svi bili digli ruke, ozdravio. Niko, međutim, nije znao ni kako ni zašto. To se nije moglo predvideti i nije se moglo ostvariti veštačkim putem, ali se uprkos svemu događalo. Oni koji su pokušali da tu pojavu objasne, nazvali su je spontanom remisijom. Izraz 'remisija' značio je ozdravljenje, a izraz 'spontana' značio je da niko ne zna šta je prouzrokovalo ozdravljenje.

Ali to nije značilo da ono nema svoj uzrok. Vintergrin je živnuo, bio je čak i razdragan. Znao je da su se pojedini bolesnici sa rakom u

poslednjem stadijumu izlečili, da je rak u poslednjem stadijumu izlečiv. A to je značilo da bi ceo problem trebalo izvući iz oblasti nemogućeg i prebaciti ga u oblast sasvim neverovatnog.

Postići sasvim neverovatno bila je Vintergrinova specijalnost.

Svestan toga da mu preostaje još samo šest meseci života, Vintergrin se sa oduševljenjem bacio na posao. Iz svoje biblioteke posvećene raku izdvojio je sve slučajeve spontane remisije. I svaki takav slučaj ubacio u računar; nahranio ga je podacima o istoriji bolesti pacijenata i o primenjenom lečenju, kao i njihovim ličnim podacima: starosno doba, pol, veroispovest, rasa, boja kože, nacionalno poreklo, temperament, bračno stanje, neuroze, psihoze i omiljena vrsta piva. Računar Harisana Vintergrina imao je, dakle, kompletnu biografiju svih ljudi za koje se znalo da su preživeli rak u poslednjem stadijumu.

Vintergrin je svoj računar programirao tako, da mu isporuči nizove međusobnih veza između deset hiljada izdvojenih i različitih činilaca i spontane remisije. Ako se samo jedan činilac - starosno doba, imovno stanje, omiljena hrana - ako se bilo šta poveže sa spontanom remisijom, faktor spontanosti biće konačno isključen.

Vintergrin je za računar isporučio 100,000.000 dolara. Bio je to prokleta najbolji kompjuter na svetu. Postavljeni zadatak rešio je za dva minuta i 7,894 sekundi. I Vintergrinu odgovor dao u jednoj jedinoj jezgrovitoj reči:

"Negativan."

Spontana remisija nije, dakle, bila vezana ni za jedan jedini činilac iz spoljnog sveta. Bila je i dalje spontana - iz nepoznatog uzroka.

Neki slabiji čovek bio bi zgromljen. Neki konvencionalniji čovek bio bi preneražen. Harison Vintergrin bio je ushićen.

Pošlo mu je za rukom da jednim okrutnim udarcem eliminiše celokupni spoljni svet kao faktor spontane remisije. A to je značilo da su ljudsko telo i/ili ljudska psiha na neki tajanstveni način kadri da se sami izleče.

Vintergrin se bacio na posao: trebalo je istražiti i pobediti sopstveni unutrašnji svet. Otišao je u apoteku i pripremio čudesnu smešu. U najveću brizgalicu usuo je sledeće: novokain; morfijum; kurare; vltut, redak otrov iz Srednje Alije koji izaziva prolazno slepilo; olfaktorkain, sredstvo kojim odgajivači skunka u najvećoj tajnosti umrtvljuju čulo

mirisa svojih životinja, timpanolajn, drogu koja privremeno umrtvljuje slušne živce (najčešće ga koriste senatori iz opozicije što dugačkim govorima ometaju rad Senata); veliku dozu Benzadrina; LSD; psilocibin; meskalin; ekstrakt pejote; sedam eksperimentalnih i strogo zabranjenih halucinogenih droga; daždevnjakovo oko i pseći prst.

Vintergrin se izvali na najudobniji kauč, obrisa alkoholom venu u udubljenju leve podlaktice i ubrizga sebi volšebni napitak.

Njegovo srce proradi kao šmrk. Njegova se krv uskomeša i mešavinu alhemijskih i magijskih hemikalija raznese u sve delove tela. Novokain mu je uspavao sva čula. Morfijum otklonio osećanje bola. Vlut mu je pomračio vid. Olfaktorkain mu je presekao osećanje mirisa. Od timpanolajna je ogluveo, a od otrova kurare se oduzeo.

Vintergrin je bio sam u sopstvenom telu. Spoljni nadražaji nisu dopirali do njega. Lišen svih čula, osetio je neodoljivu potrebu da nestane u blagoslovenoj besvesnosti. I ne bi ostao pri svesti, uprkos svojoj bezmerno jakoj volji, da mu u pomoć nije pritekla jaka doza Benzadrina koji mu nije dozvolio da utone u san.

Bio je budan, svestan svega, sam samcijat u svetu sopstvenog tela, lišen svih spoljnih nadražaja.

Onda su ga, jedna za drugom, kao pesnice dobrog boksera teške kategorije, žestoko udarile i silovito pogodile halucinogene droge.

Vintergrinova čula bila su ugašena, ali su njegovi moždani prijemni centri bili veoma aktivni, a probrane halucinogene droge su sav svoj žestoki napad usmerile baš na njih. Video je sablasne boje, sablasne oblike, stvari bezimene i bezoblične. Čuo je avetinjske simfonije, strašnu, utvarnu, mahnitu buku. Milioni nepojamnih mirisa pomućivali su mu um. Hiljade lažnih bolova i pritisaka razdirali su mu telo, čerečile ga, otkidale parče po parče. Čulni centri Vintergrinovog mozga podsećali su na jak radio prijemnik podešen na praznu talasnu dužinu koja emituje samo besmislene vizuelne, slušne, mirisne i čulne smetnje.

Njegova opijena čula bila su i dalje neosetljiva, Benzadrin ga je i dalje držao u svesnom stanju. Činjenica da je četrdeset godina bio Harison Vintergrin, pomagala mu je da ostane hladnokrvan i razuman.

Jedno vreme, a ono se nije moglo odrediti, valjao se pod udarcima

pesnica, pokušavajući da napipa tu tako novu i tako čudnu ne-sredinu. A onda je postepeno, oklevajući u početku, pa sa sve većom sigurnošću, Vintergrin zavladao situacijom. Njegova svest gradila je lažne ali korisne analogije za akcije koje nisu bile akcije, stanje stvari koje nije bilo stanje stvari, čulne podatke koji nisu ličili na čulne podatke što ih prima ljudski mozak. I te analogije, koje je njegova podsvest u nekoj vrsti proračunatog ludila gradila sa bezdušnim ciljem da razumljivo učini opipljivim, pomagale su mu da se svojom ne-sredinom bavi kao da ona jeste sredina i mentalne promene prevodile u analogne akcije.

On ispruži analognu ruku i figurativni radio okrene ka unutrašnjoj strani, ka sebi, daleko od prazne talasne dužine spoljašnjeg sveta i podesi ga na još nekorišćene talase sopstvenog tela, na unutrašnji svet, koji je za njegovu svest bio jedini mogući prostor za bekstvo iz haosa.

Podešavao je, usklađivao, prodirao, borio se, osećao kako se njegova svest opire kao-atom-tankom međuprostoru koji deli dva sveta. Sudarao se sa njim, sa tom analognom membranom koja se postavljala između njegove svesti i njegovog unutrašnjeg sveta, sa membranom koja se zatezala, savijala, pupčila ka unutrašnjoj strani i koja je, bivajući sve tanja... na kraju pukla. Njegovo analogno telo našlo se na drugoj strani kao Alisa iza ogledala.

Harison Vintergrin se nalazio u sopstvenom telu.

Bio je to svet čudesa i gnusoba, svet veličanstven i smešan. Vintergrinova tačka gledišta, koju je njegova svest putem analogije predstavila kao telo unutar stvarnoga tela, nalazila se u širokoj mreži pulsirajućih arterija koja je ličila na čudovišan sistem autostrada. Analogija se kristalisala. To jeste bila autostrada i njom se vozio Harison Vintergrin. Gust saobraćaj ometale su stvari koje su ispadale iz naduvenih kesa: hormoni, otpaci, hranljive materije. Bela krvna zrnca jurila su pored njega, skrećući naglo čas na jednu čas na drugu stranu, kao svi sumanutu taksisti. Crvena krvna zrnca vozila su staloženo kao svi tupi palančani. Saobraćaj je bio zakrčen kao što je na gradskim raskrsnicama zakrčen u časovima najveće gužve. Vintergrin je vozio i tražio, tražio.

Skrenuo je ulevo, udario kraćim putem kroz tri uličice i onda, desnom stranom, počeo da se spušta ka limfnom čvoru. I tu ugledao - gomilu

belih ćelija nalik na gomilu vozila u lančanom sudaru; u susret mu je jurio pakosni motociklista.

Na crnom motociklu. U crnom kožnom odelu. Sa crnim, bezizrazno crnim licem, na kome su blistala dva kao krv crvena oka. Na prednjoj i zadnjoj strani crne kožne jakne blistao je skrletni natpis: 'Anđeli karcinoma'.

Uz divlji poklič, Vintergrin potera svoja analogna kola niz hipotetičnu autstradu i usmeri ih pravo u imaginarnog motociklistu - u ćeliju raka. Bum! Tras! Vintergrinova kola smrvila su motocikl i raznela vozača koji se pretvori u oblak prozirne crne prašine.

Vintergrin je krstario uzduž i popreko po autostradama svog krvotoka, punom brzinom jurio uz arterije, krivudao niz vene, provlačio se kroz uske kapilare, ganjajući u-crno-obučene-motocikliste, Anđele karcinoma, i drobeći ih točkovima svog automobila u prah...

Tako se našao u mračnoj vlažnoj šumi svojih pluća; jahao je na snežnobelom analognom konju i u ruci držao imaginarno koplje čiste svetlosti. Divlji crni zmajevi sa kao krv crvenim očima i palacavim crvenim jezicima mileli su iza velikog, kvrgavog drveća njegovog dušnika. Sveti Vintergrin obode konja, uperi koplje; nabadao je na njega čudovište za čudovištem sve dok svetu šumu-pluća nije oslobodio zmajeva...

Leteo je po nekoj ogromnoj vlažnoj pećini; iznad njega nejasna masa džinovskog organa, ispod njega bezgranična prostranstva sjajne, ljigave ravnice trbušne maramice.

Iza zaklona koje je pružalo njegovo ogromno kucajuće srce zagrmela je formacija lovačkih aviona sa skrletnim oznakama 'A. K.' i obrušila se na njega.

Vintergrin je usmerio svoju letelicu i poleteo u ljuti boj; vinuo se visoko i, leteći iznad razbojnika, počeo da ih uništava vatrom iz svojih mitraljeza, a oni su se, jedan za drugim, pa u gomilama, rušili u plamenu na trbušnu maramicu...

Crne i crvene stvari koje su ga napadale imale su hiljade vidova i hiljade obličja. Crna, boja zaborava - crveno, boja krvi. I svi ti zmajevi, motociklisti, avioni, brodovi, vojnici, tenkovi, tigrovi u krvnim sudovima i u plućima i u slezini i u grudnom košu i u bešici bili su - Anđeli karcinoma, svi.

I Vintergrin je svoje analogne bitke bio u istom broju inkarnacija - kao vozač, vitez, pilot, ronilac, vojnik, lovac, gonič - i sa divljom radošću bojna polja svoga tela prekrivao crnom prašinom palih Anđela karcinoma.

Borio se i borio, ubijao i ubijao sve dok se na kraju...

Sve dok se na kraju nije našao do kolena u moru probavnih sokova čiji su talasi zapljuskivali zidove vlažne pećine njegovog stomaka. A tu je, ka njemu, na nožicama očvrslim od hitina, mileo čudovišni crni morski rak sa krvavo-crvenim očima, golem, zdepast, preistorijski.

Coktav i truntav, morski rak je grabio kroz njegov stomak, a Vintergrin je zastao, svirepo se iscerio, visoko odskočio i obema nogama se spustio pravo na čvrsti crni leđni lub.

Rak se pod njegovom težinom raspukao kao tikva osušena na suncu, krta, usahla, šuplja. I raspao se u milione prašnjavih čestica.

Vintergrin je najzad bio sam, sam i pobedonosan; Anđeli karcinoma bili su, do poslednjeg, proterani, izgnani i zauvek poraženi.

Harison Vintergrin, sam u sopstvenom telu, pobedonosan i ponovo spreman na osvajanje novih svetova, čekao je sasvim spokojno da prođe dejstvo droga i čekao sasvim spokojno da se vrati u svet koji je oduvek bio njegova školjka.

Čekao je, čekao i čekao...

Ako navratite u najbolji sanatorijum na svetu, naći ćete u njemu Harisona Vintergrina koji je postao Sramno Bogat, Harisona Vintergrina koji je činio Dobra Dela, Harisona Vintergrina koji je Ostavio Svoje Tragove na Pesku Vremena. Harisona Vintergrina, katatoničnu biljku.

Harisona Vintergrina, koji je ušao u sopstveno telo da bi se borio sa Anđelima karcinoma i koji je tu bitku izvojevao.

I koji više ne može da izađe.

(Prevela Gordana Velmar-Janković)

Kurt Vonegat: VELIKO SVEMIRSKO TUCANJE

Godine 1977. mladima Sjedinjenih Američkih Država bilo je omogućeno da svoje roditelje tuže zbog načina na koji su ih vaspitavali. Mogli su, tako, da izvedu pred sud svoje roditelje i da ih

nateraju da plate novčane kazne, čak i da ih oteraju u zatvor zbog teških grešaka počinjenih nad njihovom, tada, bespomoćnom dečicom. Na taj način, pored zadovoljenja pravde, destimulisala se reprodukcija pošto je malo toga ostalo za ishranu. Abortusi su bili besplatni. Svaka žena koja je želela da abortira, mogla je da odabere mesto u širokom rasponu od svog kupatila, do operacionog stola.

Amerika je 1979. godine pokrenula program pod nazivom Veliko svemirsko tucanje, koji je predstavljao ozbiljan napor da se osigura produžetak ljudskog života negde u Svemiru, jer izvesno je bilo da na Zemlji ne može da se nastavi zadugo. Sve se pretvorilo u gomile đubreta, konzervi piva, olupanih automobila i praznih boca Kloroksa. Na Havajskim ostrvima, gde su ljudi godinama bacali đubre u grotla ugašenih vulkana, nekoliko vulkana je iznenada proradilo i izbljuvalo sve nazad. I tako dalje.

Bio je to, takođe, period velikih jezičkih sloboda. Čak je i Predsednik govorio sranje i jebi ga i tako to, a da se nikada nije osećao ni ugrožen ni uvređen. Sve je to bilo sasvim OK. Svemirsko tucanje je zvao svemirskim tucanjem kao i svi ostali. Bila je to raketa sa 800 funti zamrznute i osušene sperme u nosu rakete. Trebalo je da raketa bude lansirana put Galaksije Andromeda, udaljene dva miliona svetlosnih godina od Zemlje. Svemirski brod je nosio ime Artura C. Klarka, u čast čuvenog pionira istraživanja svemira.

Lansiranje je trebalo da se obavi u ponoć 4. jula. U deset sati te večeri Dvejn Hubler i njegova žena Grejs gledali su na TV odbrojavanje, u dnevnoj sobi svoje skromne kuće u Elk Harburu, Ohajo, na obali nečega što se ranije zvalo jezero Iri. Jezero Iri je bilo potpuno zagađeno. U njemu su živele vodene zmije ljudožderi, dugačke i do deset metara. Dvejn je radio u Centru za prevaspitavanje odraslih lica, tri kilometra dalje. Hobi mu je bio pravljenje kućica za ptice od praznih boca Kloreksa. Pravio ih je i kaćio svuda po svome dvorištu, iako u okolini više nije bilo ptica.

Dvejn i Grejs su zadivljeno gledali film koji je demonstrirao proces zamrzavanja i isušivanja sperme za veliki put. Mala posuda sa sadržajem dobivenim od dekana matematičkog fakulteta sa Univerziteta u Čikagu, naglo je zamrznuta. Potom je stavljena pod stakleno zvono iz koga je isisan vazduh. Vazduh je nestao,

ostavljajući fini beli prah. Praha je bilo sasvim, sasvim malo, što je Dvejn i prokomentarisao. Međutim, tu se nalazilo nekoliko stotina miliona obamrlih spermatozoida. Ta mala količina nastala je od otprilike dva kubna centimetra sperme. Dvejn je glasno procenio da praha ima taman toliko da se zapuše ušice igle. A 360 kilograma takvog praha uskoro će biti na putu ka Andromedi.

"Jebi se Andromeda", rekao je Dvejn, a da pri tom nije bio ni najmanje prost. Jednostavno, ponavljao je natpise sa plakata i nalepnica koji su se nalazili svuda po gradu. Na drugima je pisalo 'Andromedo, volimo te', ili 'Zemlja ima nešto vrelo za Andromedu' itd. Na vratima se začulo kucanje i gotovo istovremeno, oblasni šerif, stari kućni prijatelj uđe unutra. "Gde si, bre, pizdolizac?" upita Dvejn. "Govnarčino, tu sam", odgovori šerif. Nastaviše još neko vreme u tom stilu. Grejs se slatko kikotala, uživajući u njihovoj duhovitosti. Da je malo pažljivije uočavala stvari, ne bi se tako slatko kikotala. Naime, mogla je da uoči kako je šerif samo naoko veseo. Iznutra ga je pritiskala neka muka. Mogla je, takođe, da primeti da on u rukama ima neke zvanične papire. A nije.

"Sedi drtino matora", reče Dvejn, "i gledaj kako Andromeda prima iznenađenje svoga života."

"Koliko se ja razumem u stvari", odgovori šerif, "trebalo bi ovako da sedim narednih više od dva miliona godina. Moja stara bi se užasno zabrinula." Bio je mnogo pametniji od Dvejna. Uostalom, njegova se sperma nalazila na brodu 'Artur Č. Klark'. Dvejnova nije. Da bi nečija sperma bila prihvaćena, davalac je morao da ima IQ minimum 115. Naravno postojali su izuzeci: izuzetni sportisti, instrumentalisti, slikari... Dvejn, nije pripadao nijednoj od tih kategorija. Verovao je da i konstruktori kućica za ptice mogu biti predmet nečijeg interesovanja, što naravno nije bio slučaj. Direktor Njujorške Filharmonije, bio je pozvan da priloži čitavih četvrt litra svoje semene tečnosti, ako želi. Imao je šezdeset osam godina. Dvejnu je bilo tek četrdeset dve.

Sa ekrana neki stari astronaut je govorio kako bi voleo i on da krene tamo kuda ide njegova sperma. Ovako, ostaće kod kuće sa svojim uspomenuama i čašom Tanga. Tang je bilo zvanično piće astronauta. Smrznuta, dehidrirana oranžada.

"Možda nemaš dva miliona godina na raspolaganju", reče Dvejn, "ali

imaš bar pet minuta. Sedi."

"Razlog što sam ovde je", reče šerif dozvoljavajući da njegovo loše raspoloženje izađe na videlo, "nešto što obično obavljam stojeći."

Dvejn i Grejs su bili istinski zaintrigirani. Nisu imali predstavu o onome što sledi. A evo šta je sledilo. Šerif im je uručio sudski poziv, po jedan svakome od njih, i rekao: "Moja je dužnost da vas obavestim da vas je vaša ćerka, Vanda Džun tužila da ste uništili njenu psihu dok je bila mala."

Dvejn i Grejs su bili zapanjeni. Znali su da je Vanda Džun napunila dvadeset jednu godinu i stekla pravo da ih tuži, ali se tome nisu nadali. Vanda Džun se nalazila u Njujorku kada su je zvali i čestitali joj rođendan. Jedna od stvari koju joj je Grejs tom prilikom rekla bila je: "Pa medenjaku moj, sada možeš i da nas tužiš ako to zaista želiš." Grejs je bila ubeđena da su ona i Dvejn bili dobri roditelji, tako da se gotovo nasmejala kada je rekla: "Ako želiš možeš svoje matore roditelje da strpaš u zatvor."

Vanda Džun je bila jedinče, i to slučajno. Grejs je trebalo da rodi više beba odjednom, ali je sve ostale, izuzev Vande Džun abortirala.

"Šta kaže, gde smo pogrešili?" upita Grejs šerifa.

"Imate odvojene liste optužbi na svakom od vaših sudskih poziva", reče šerif. Nije mogao da gleda u oči svojim ojađenim starim prijateljima. Umesto u njihove oči, zagledao se u TV. Sa ekrana je neki naučnik objašnjavao zašto je baš Andromeda cilj misije. Postojalo je najmanje osamdeset sedam hronosinklastičkih infundibila, vremenskih izvitoperenja između Zemlje i galaksije Andromede. U slučaju da brod 'Artur Č. Klark' prođe kroz samo jednu od njih, brod i sav njegov sadržaj multiplicirali bi se trilion puta i pojavili bi se svuda u prostoru i vremenu.

"Ako, bilo gde u svemiru postoji plodno tle", objašnjavao je naučnik, "naše će ga seme otkriti i proklijaće."

Jedna od tužnih činjenica vezanih za projekt bila je ta, što je dokazano da se plodno tle nalazi đavolski daleko, ako uopšte i postoji. Priglupi ljudi poput Dvejna i Grejs, pa čak i oni prilično bistri kao šerif, uveravani su u gostoljubivost svemira u kome je Zemlja tek mali brabonjak, pogodan za lansiranje.

Zemlja je stvarno bila brabonjak, pa je čak glupim ljudima polako postajalo jasno da je možda jedina naseljena planeta koju čovek

može da otkrije.

Grejs je plakala zbog kćerkinih optužbi. Listu optužbi suze su umnožavale. "Bože, bože, bože", reče, "govori o stvarima koje sam potpuno zaboravila. Govori o nečemu što se desilo kada je imala četiri godine. Ona ništa nije zaboravila."

Dvejn je čitao svoju listu optužbi i zato nije pitao Grejs šta je to ona uradila kada je Vanda Džun imala četiri godine. A evo šta je bilo. Sirota mala Vanda Džun nacrtala je puno umiljatih crteža svuda po novim tapetima u dnevnoj sobi, da bi obradovala svoju mamu. Umesto toga, majka je planula i propisno istukla malu Vandu Džun. Od tog dana, tvrdila je Vanda Džun, više nije bila u stanju da gleda bilo koju vrstu umetničkog materijala, a da ne počne da drhti kao prut i da je ne probije hladan znoj. "To me je lišilo", naučio ju je njen advokat kako da formuliše svoj zahtev, "briljantne i unosne umetničke karijere."

U međuvremenu, Dvejn je saznao da je kriv jer je uništio mogućnosti svoje ćerke za, kako je to, opet advokat formulisao, "unosan brak iz koga bi proizašle udobnost i ljubav." Krivica je bila verovatno u tome, što je umeo da bude nadržan kada bi se posetilac pojavio. Često je, kada bi otvarao vrata, bio go do pasa, ali nikada bez svoga pištolja i redenika. Vanda Džun je navela i ime svoga ljubavnika koga je njen otac oterao: Džon L. Njukamb, koji je konačno oženio drugu. Sada je imao jako dobar posao. Bio je šef službe bezbednosti u jednom od arsenala u Južnoj Dakoti gde su uskladištavani virusi kolere i žlezdane kuge.

Šerif je imao još loših vesti za njih i znao je da će mu se uskoro pružiti prilika i da ih saopšti. Siroti Dvejn i Grejs moraće da se zapitaju: "Zašto nam to radi?" Odgovor na to pitanje biće nove loše vesti, kao npr. da je Vanda Džun uhapšena, kao šef bande obijača prodavnica. Jedini način da izbegne zatvor, bio je da dokaže da su za sve što je ona sada i što je uradila, krivi njeni roditelji.

U međuvremenu, na ekranu se pojavio Senator Flem Snoups iz Misisipija, predsednik senatskog Komiteta za Svemir. Presrećan zbog Velikog Svemirskog Tucanja, naglasio je da je to ono čemu je američki svemirski program oduvek težio. Bio je ponosan što je njegova stara dobra varoš Mejhju bila određena za najveći centar za zamrzavanje Svršavanja.

Uzgred, reč Svršavanje imala je zanimljivu istoriju. Bila je stara kao i 'jebati' ili 'sranje' itd., ali je bila izbacivana iz svih rečnika dugo nakon što su sve ostale ušle u rečnike a to zato što je većina ljudi želela da ta reč ostane neka vrsta magične formule, jedine preostale.

Kada su SAD objavile da će uraditi nešto stvarno očaravajuće, ispaliti spermu put Galaksije Andromeda, narod je korigovao svoju vladu. Kolektivno nesvesno oglasilo je da je vreme da poslednja magična reč izađe na videlo. Tvrdili su da ispaljivanje sperme na drugu galaksiju nije ništa. Svršavanje po njoj već jeste nešto. Tako je i vlada počela da upotrebljava taj izraz.

Čovek, koji je intervjuisao Senatora Snoupa, zamolio ga je da ustane kako bi se bolje videla njegova kecelja, što je senator i učinio. Kecelje su bile jako moderne i mnogi muškarci su ih nosili, naročito u obliku rakete u čast Velikog Svemirskog Tucanja. Obično su slova SAD bila izvezena na pojasu. Senator Snoup je na pojasu imao izvezene zvezde i pruge sa zastave Konfederacije.

To je bio povod da se pređe na razgovor o heraldici uopšte. Voditelj je podsetio senatora na njegovu kampanju da se ružni orao eliminiše kao nacionalni simbol. Senator je objasnio da ne želi da njegovu državu predstavlja životinja koja nema petlju u ovom dobu. Upitan koja bi to životinja trebalo da bude, senator je prevazišao i samoga sebe. Imenovao je dve: vodene zmije i gliste. U tom trenutku ni on, ni bilo ko drugi nije mogao znati da su Velika jezera postala gadna i štetna čak i za vodene zmije. Dok su ljudi u svojim kućama gledali Veliko Svemirsko Tucanje, zmijurine su izgamizale iz mulja na kopno. Neke od njih bile su dugačke i debele, gotovo kao brod 'Artur Č. Klark'.

Grejs Hubler podiže svoj uplakani pogled sa papira koji je čitala i upita šerifa upravo ono, čega se on užasavao: "Zašto je to uradila?" Šerif odgovori, a potom i sam zakuka protiv zle sudbine. "Ovo je najužasnija dužnost koju sam ikada obavio." Šerif je bio slomljen. "Saopštiti takve vesti bliskim prijateljima kao što ste vi i to u noći koja bi trebalo da bude najveselija noć u ljudskoj istoriji."

Izašao je jecajući i uleteo pravo u čeljust jedne od zmijurina. Istog trena ga je progutala, ali je pre toga ipak uspeo da ispusti krik. Dvejn i Grejs Hubler istrčaše napolje da vide o čemu je reč i zmijurina proguta i njih.

Igrom ironije njihov televizor je i dalje prenosio odbrojavanje iako više nije bilo nikoga ko bi to gledao, slušao ili mario.

"Devet!" reče glas. Potom, "Osam!" Potom, "Sedam!" I tako dalje.

(Preveo Mladen Popović)

Jurij Medvedev: OGLEDALO VREMENA

"To što mi vidimo u ogledalu ovde, tamo ćemo videti oči u oči."
(Staroindijska mudrost)

"O pleziosaurusima, koje će loviti elektronskim topovima. O mamutima, koje će istrebiti zabave radi. O nosorozima, slonovima, kitovima, nilskim konjima. O celokupnoj živoj prirodi. Znaš li koliko je bizona čupkalo travu na američkom kontinentu pre nego što su tamo došli Evropljani? A koliko ih je ostalo? Dela, koliko?"

"Kakve veze imaju sa ovim mamuti i pleziosaurusi? Na kraju krajeva, oni su sami po sebi izumrli."

Osporih:

"Još se ne zna kako su oni izumrli. Nije isključeno da su ih mirne duše poubijali nekakvi domišljati momci iz budućeg doba. U ime nauke. Ili tek onako, da se zabave. Shvati: svako takvo ubistvo je nemoralno u svojoj osnovi."

Oleg me je netremice gledao svojim zelenim očima. Dugo smo ćutali. Najzad on tiho reče:

"Vremeplov nisu pronašli i neće ga nikada pronaći. Zato što postoji jedna takva stvarčica kao što je uzročna veza pojava. Čvrst determinizam. To su, zaboga, shvatili još pitagorejci. Vaseljena im se činila kao živo razgranato drvo, na kome su svi listovi povezani nevidljivim zlatnim nitima. Dotakneš li jedan list - zazvoniće celo drvo."

"Bajka", rekoh ja. "Lepa izmišljotina. Dakle, doba, epohe, događaji, trenuci, mada i jesu spojeni u jedno stablo, strogo su odeljeni jedan od drugoga, kao lišće."

"Odeljeni i udaljeni."

"Pusti! Ali, zamisli da obeležimo sve lišće na drvetu koje raste, onako kako se ono pojavljuje. I šta onda? Pored No 23 leluja se na vetru

186. Pored 3 nalazi se 1003. Ili 911, 429, 84. Da li se može zamisliti da je odmah posle krstaških ratova otpočela epoha egipatskih faraona? Da je posle propasti Rimske imperije bila osnovana Organizacija Ujedinjenih Nacija? Ili da se Kolumbo dopisivao sa Aleksandrom Makedonskim? Gde je ovde tvoja principijelna veza? Potpuni nered, kaos, darmar."

"Badava sve uprošćavaš", reče Oleg.

"Ne", nastavih ja. "Kako ti objašnjavaš to što je u svakom listiću, u svakoj njegovoj ćeliji ugrađen Apsolutno tačan lik celog drveta, celokupna informacija o njemu? Zar se ne može zamisliti da svaki ovočasn timer nosi u sebi pralik minulih ili budućih epoha? I ako nekakav kukac, beslovesna tvar, može mirno gmižući da prelazi s lista na list, ni za časak se ne odvajajući od celog drveta, zašto mi, bića koja misle, nismo kadri da učinimo to isto na zlatnom drvetu vasioni?"

"To isto nismo kadri učiniti zato što onog lišća više nema, a drugo se još nije pojavilo", odgovori Oleg.

"A šta da činimo sa onim lišćem koje već postoji ili još postoji?"

Oleg je dugo razmišljao, brišući dlanom čelo i najzad reče:

"Ideja o minulim i budućim epohama koje su utemeljene u svakom trenutku dopada mi se. Dakle, u principu može se danas videti sutra ili juče. U određenim granicama. Pomoću nekakvog promućurnog aparata. Nekakvo sferno ogledalo vremena."

"Nalik na far automobila!" osmehnuh se ja. "Ogledalo vremena, makaze vremena, češalj vremena - čitava berbernica ispod zlatnog drveta!"

Tako se tada i završio naš razgovor o 'vremeplovu'. Kad smo završili školu sudbina nas je rastavila: mene je sveg progutao bajkalski poligon; Nikiforov je radio u Institutu svezvremenskih premeštanja. Povremeno smo se viđali: čas u Zvezdanoj akademiji, čas na kongresima, čas u Laboratoriji gravitacionih paradoksa. Rastajući se s njim, uvek bih ga upitao namerno službenim tonom:

"Pa, kolega, šta je sa ogledalom vremena?" i on je odgovarao svojim uobičajenim: "Šlifujem pomalo."

Da nije on odista pronašao ogledalo vremena?

Na ekranu se pojavila dugačka linija, prošarana zupcima - ja sam se približio Uralskom lancu. Otuda, na visini od dve stotine kilometara,

planinski lanac mi se činio kao praistorijska životinja koja je grčevito uhvatila krajeve Evrope i Azije. Neočekivano je odjeknuo visoki ton mehanizma, uključio se blok za momentalno kočenje. Posle dvadesetak sekundi brzina bioptera spala je na nulu. Šta se dogodilo? Letimično pogledah gravimetre: sve je bilo u granicama normale. "Napred!" komandovah u mislima. Krila bioptera zadrhtaše, prosipajući aluminijevsku svetlost meseca, pa ipak se on ne pomače s mesta. Kakvo je to šegačenje? Ponovih naredbu dva puta, tri puta. Bezuspešno! Biopter kao da je naišao na gravitacionu barijeru. Ali, problem je bio u tome što ovde nije bilo nikakve gravitacione barijere, a i nije je ni moglo biti. Ja krenuh unazad i po strmoj osamdesetkilometarskoj spirali pokušah da savladam nevidljivi zid. I ponovo tutnjava i brektanje mehanizma, biopter je u trenu zakočio. Ja otvorih blok Želja i podsticaja. Neverovatno: moj biopter je mogao ali nije hteo da preleti Uralski greben. Tako nešto mi se u praksi prvi put dogodilo. Činilo se da nekakva preteća neprirodna sila odvraća biomehaničko biće. Ako je baš nekome i trebalo objašnjavati da je čelična metla dijalektike za večita vremena prognala priviđenja neprirodnog iz hrama istine, meni to, svakako, nije bilo potrebno. Tim pre nisam mogao da shvatim tvrdoglavost mog bioptera. Najzad, drhteći od sažaljenja, bio sam primoran da ga nekoliko puta žacnen strujom supervisokog napona. Pa ipak, ni to nije delovalo. Preostajalo mi je poslednje, da letim prema Ledenom moru, da zaobiđem lanac planina.

Tako sam i uradio: obišao sam severne ogranke Uralskih planina i krenuo na jugozapad.

I evo - najzad! - u noćnoj pustinji mraka pojavila se zlatasta fatamorgana Moskve. Ispred mene su, kao raznobojne krupne ribe, lebdeli u vazduhu, za večita vremena oslobođeni od gravitacionih okova, dvorci, bazeni, stadioni, lebdeći vrtovi, aerogari. Kao čestice žive, rasipali su se beli, srebrnasti, svetloplavi, azurni plamičci - to su leteli graviplani po putevima uzdignutim iznad zemlje. Kovitlali su se vodoscoci svetlosti, vatrometa, iluminacija. I samo je bleđi Mesec nepomično lebdeo nad gradom.

"E baš si mi ti neka mustra, nema šta!" dubokim glasom trubio je Oleg, grleći me. "Hramenkov je još juče doleteo, znaš odakle - s

Neptuna! Braća Akiškini ostavili su sve u svojoj Mesečevoj stupici i dojurili kao bez glave. A ti iz Sibira ne možeš stići na vreme. Sramota, kolega!"

Ja beznadežno odmahnuh rukom na onu stranu gde je bio prizemljen biopter.

"Eno ga, ogledalo vremena, gledaj!" Oleg pokaza tamo gde se kroz redak brezov gaj nazirala poluloptasta platforma, ovenčana uređajem čudnog oblika koji je bio prekriven futrolom. Prošli smo šumarak i približili se platformi, koja je bila obasjana svetlošću. Na platformi je bilo dupke puno raznih ljudi: tu su se gurali gravitacionari, vremenari, hroničari iz Zvezdane akademije, iz Instituta za konfiguraciju prostranstva, nekoliko akademika koje sam poznao iz Instituta za staru istoriju - sve u svemu cvet nauke, svi oni od kojih su zavisili pobeda i poraz u večitoj borbi za Istinu, svi oni koji su i sami bili nerazdvojni deo tih pobeda i poraza.

Oleg me uhvati za ruku i povuče prema platformi.

"Brže, brže, vreme je da se počne", mrmljao je on. "Ti ćeš sada videti nešto od čega će ti zastati dah! Znaš li kuda se probija zrak? U osamnaesti vek! U to doba ovde je bilo selo Jeljcovka. Možeš li da zamisliš: videćeš naše žive pretke!"

"Možda ćeš ipak objasniti kako si napravio ogledalo vremena", upitah.

"Nema vremena! Kasnije ću ti ispričati", odgovori on, vukući me na eskalator.

Popeli smo se na platformu. Ona se izvila iznad zemlje dvadesetak metara. Dole se razastrla poljana velika kao fudbalsko igralište. S platforme su se slivale na jesenjoj suvoj travi naše neprirodno duge senke.

Oleg se pope uz lestvice u napravu preko koje je bila navučena futrola i nestade u njoj. Ubrzo se začu njegov glas koji su veoma pojačali zvučnici:

"Pažnja! Eksperimenat će početi kroz tri i po minuta i trajaće četvrt sata. U toku celog eksperimenta neophodno je sačuvati apsolutnu, naglašavam, apsolutnu tišinu. Objavljujem trominutnu pripremu! Ugasite sve reflektore! Zatvorite energopolje! Skinite futrolu sa ogledala!"

Kao senka džinovske ptice vinu se nad platformom futrola; zatim

iščeze u mraku. Mesec se kao grimizna barka njihao iznad kupola drveća. Vreme je proticalo beskrajno polako, kao pred eksploziju zvezde. Iz ogromnog parabolida probi se ljubičasti zrak i osvetli gotovo celu poljanu. Zrak je bio težak, fizički opipljiv. I činilo se: može se čovek popeti na njega i spokojno hodati, kao što u mladenačkim snovima hoda duž duge. Odmah zatim se zrak zgusnu još više, poče da tamni, da tamni, dok ga ne zapljusnu noć, ili se on, možda, sam pretvori u noć.

I tada...

I tada se materijalizovalo na poljani seoce...

Najpre se pojaviše seoske kuće pokrivenne slamom, zatim šupe, stogovi sena, krčma, vatrogasna kula. Ispod kule su bile kace u kojima se blistala voda. Tu i tamo u krovinjarama nejasno su svetlucali jezičci plamena - verovatno se dimilo granje.

Na rubu seoceta naziralo se nešto zagonetno, zdepasto: da li putnička kola, pokrivena asurom, ili šatra; ili bog te pita šta. Pored šatre tiskali su se bradati seljaci - u opancima, pocepanim gunjevima i ovčjim olinjalim šubarama. Jedan od njih odiže zastor šatre, provuče glavu unutra i povika unjkavo:

"Džarnider vatru, Jermolaju, džarnider vatru! Da drva ne žališ? Poradi taka posla nije greh spaliti desetinu šume."

Iz šatre suknuše iskre i gusti dim. Razleže se prasak.

"Koga čekamo?" otegnuto, pevajući zapita neko iz gomile. "Još malko pa će da bidne ponoć! O ionako smo okasneli. Ajde, Nićifore, počinji već jednom! Cele večeri hvatamo zjala. Ne možemo više, ne mož' da se trpi!" pobuni se gomila.

Nićifor (onaj isti koji je naređivao nevidljivom Jermolaju da ne žali drva) odgovori ovako:

"Zadžakali jedno te isto: 'Počinji, počinji!' Rečeno je: brez Kuzme, mog abada, ni za živu glavu neću puštiti napravu u rad. Svakog časa treba da dojaši Kuzma... Aha, eno ga, izgleda on glavom, juri."

I zaista: iz mraka se pojavi na konju svom u peni riđa momčina lepezaste brade. On u trenu skliznu sa sedla i nađe se u Nikiforovom zagrljaju.

"Vrbov si mi ti klin!" prekorno reče Nićifor. "Jepihodov je još onomadne stigo, i to odaklen čak iz Sizrana. Braća Čelumejevi su

batalili petljancije svoje vadeničarske i dojurili pravo s Volge navratnanos. A ti iz susednog sela okasnio, ne mož' na vreme da stigneš. Eh, sramota, brale!"

Kuzma beznadežno odmahnu rukom prema svom konju koji je štrpkao travu.

"Ma kljuse izneverilo, prokleta! Kad dokasah do Medveđe jaruge, a ono se zaintači - i ni makac. Besni, striže ušima, kao da su vukovi pred nama, ili se nečastiva sila skrila u jaruzi, il' štogod šiba. Vražja posla, ništa drugo. Šibao sam je korbačem, prokleštiju, i opancima muvo u slabine - ni da mrdne! Moro sam ići okolo osam vrsta i preko Kvivošapog jaza dospeti ovamo. Izvini, Nićifore!"

Nićifor izvadi iz džepa veliki sat na dugačkom gvozdenom lančiću, otvori poklopac, prinese sat očima.

"Hitaj, hitaj, vreme je!" zbunjeno reče on. "Sadek što ćeš da viš - ima da zineš! Znaš li kud ja zrak naprave smeram da pošljem? Tri stotine godina unapred! U to doba će na ovom mestu take seoske kuće, i ambari, i vodenice da podignu, prosto čudo! Ti samo mućni glavom: žive potomke na svoje oči, lično, da vidiš, takoreć!"

"Dela, reci, Nikiška, kaku si napravu izmislio?" upita Kuzma.

"Kasno je! Potem ću sve istolkovat", odgovori Nićifor, odvođeći Kuzmu prema šatri.

Oni nestadoše unutra. Ubrzo se iz šatre razleže Nićiforov glas:

"Ljudi! Naprava će još malce proraditi! A kad proradi da niko ne puši, ne trupka, ne blebeće naprazno! Jer mož' nehotice prepadnut potomke! Reč da se ne čuje, da niki ne zucne! Ti-ho! Počinjem. Jermolaj, podjari vatru! Skini asuru s ogledala!"

Kao senka džinovske ptice vinu se iznad Nićiforovog uređaja zastor i iščeze u mraku. Grimizna barka meseca njihala se iznad kupola drveća. Vreme je polako proticalo, kao pred eksploziju barutane. Iz ogromne bakarne zdele probi se crveni zrak i osvetli našu platformu. Zrak je bio težak, fizički opipljiv. Činilo se da se možeš popeti na nj i spokojno šetati kao što se u detinjim snovima hoda po dugi. Odmah za tim zrak se još jače zgusnu, poče da tamni, tamni, dok ga ne zapljusnu noć, a možda se i on sam pretvorio u noć.

I tada...

(Preveo Dušan Stojiljković)

Ben Bova: BESTEŽINSKO STANJE

Džae Teni je izgledao kao srednji centarhalf pitsburških Čeličnih. Sedeći u hladovitim senkama bara Astro hotela, onako tamnoput, zdepaste građe i namrgođenog lica nad zadimljenom cigarom, ni po čemu nije odavao utisak jedne od najređih ptičica: dobrog inženjera koji je u isti mah bio i dobar vojni oficir.

"Dobar dan, majore."

Teni se obrnuo na svojoj stolici i ugledao starog Sai Kaldera, doajena među novinskim reporterima koji su 'pokrivali' bazu.

"Zdravo. 'Oćeš piće?'"

"Na dužnosti sam", odgovori Kalder dostojanstveno. Ipak spustio je svoje nekad vitko telo na susednu stolicu.

"Dupli viski", doviknu Teni barmenu. "I ponovo napuni moju čašu."

"Oficir i džentlmen", promrmlja Kalder. Glas mu beše zagroban, što se slagalo sa njegovim licem.

Pošto im je barmen doturio piće, Teni reče: "'Teo bi da znaš ko je dobio naimenovanje."

"Rekao sam vam da sam na dužnosti."

Teni se iscerio. "Jezik za zube do sutra. Tada će Mardok izdati zvanično saopštenje na svojoj konferenciji za štampu."

"Ako biste me poštedeli te muke da moram da slušam dobrog pukovnika kako dva sata gnjavi da bi na kraju izustio jedno ime, spreman sam da platim sledeću turu, da vam glancam cipele mesec dana i udesim da povremeno izgubim pot na pokeru u vašu korist."

"Đavola ćeš dobiti!"

Kalder sleže ramenima. Teni poteže dobar cug iz svoje čaše. Kalder ga je pratio.

"Ajde dobro. Ionako ćeš saznati. Ali ne razmeći se tim do Mardokovog saopštenja. Posredi je Kinsmen."

Kalder je pažljivo spustio čašu na šank. "Čester A. Kinsmen, ponos i dika Vazdušnih snaga? Teško je poverovati u to."

"Mardok ga je odabrao."

"Znam da je ova misija strogo za javnost", reče Kalder, "ali Kinsmen? Tri dana u orbiti sa najzgodnijom ženskom iz magazina Lajf? Da li Mardok želi publicitet ili kupleraj?"

"Hajde. Čet nije tako loš..."

"Oh, ne? Po pričama koje sam čuo o onih nekoliko nedelja koje ste proboravili gore u NASA Ames centru, Kinsmen je podigao prašinu od Berkleja do Nord Biča."

Teni je uzvratio: "Mlad je i dobro izgleda. A devojke nisu imale baš mnogo prilika da se pozabave jednim astronautom. U poređenju sa mojim klincima, ekipa NASE je gomila starih dripaca. Čet je ponajbolji u toj rulji, bez svake šale."

Kalder nije delovao ubeđeno.

"Slušaj. Kada smo imali obuku u Edvardsu, znaš li šta je Kinsmen uradio? Načinio je dupli avion, savršenu repliku Spad lovca. Svojim rukama. On je ispravan građanin."

"Da, a onda je šest nedelja izigravao Crvenog barona. Zar se nije uvalio u nevolju zbog ometanja jednog komercijalnog aviona?"

Tenijev odgovor beše presečen provalom čavrljanja i smeha. Pola tuceta vitkih, mladih muškaraca u bluzama Vazdušnih snaga - svi do jednog kapetani - silazili su niz zastrte stepenike u bar.

"Evo ih", reče Teni. "Možeš i sam da porazgovaraš sa Četom o tome."

Kinsmen se nije razlikovao od ostalih astronauta Vazdušnih snaga. Bio je visok nešto preko 185 santimetara, mladalački vižljast sa tamnom kosom podšišanom kratko na vojnički način, sivo-plavim očima i dugačkim koščatim licem. Baš u tom času široko se osmehivao dok je zajedno sa ostalih pet astronauta zaposedao stolice u jednom uglu bara i naručivao usamljenom barmenu.

Kalder uze svoje piće i uputi se ka njegovom stolu. Major Teni krenu za njim.

"Polako", reče jedan od kapetana. "Evo ide štampa."

"Krajnji oprez."

"Zašto tako momci", Kalder se trudio da svojim hrapavim glasom pokaže kako je uvređen, "Zar mi ne verujete?"

Teni je gurnuo jednu stolicu prema novinaru a sam je uzeo drugu. Sedajući na nju, obratio se kapetanima: "Sve je u redu. Rekao sam mu."

"Koliko vas plaća, šefe?"

"To je moja i njegova stvar."

Pošto je barmen doneo poslužavnik sa pićima, Kalder reče: "Ovu turu, džentlmeni, plaća sedma sila. Hoću da iscedim neke podatke iz

vas."

"To bi moglo da košta mnogo tura."

Kalder se obrati Kinsmenu. "Čestitke, mladiću. Mora da pukovnik Mardok ima visoko mišljenje o tebi."

Kinsmen prsnu u smeh. "Mardok? Trebalo je da mu vidite lice kada mi je rekao da ću to biti ja."

"Izgledao je kao da se nasisao limuna."

Teni je objasnio o čemu je reč: "Izbor čoveka za ovaj let uglavnom je obavio kompjuter. Mardok je želeo da postupi do kraja pravedno, te je uneo u kompjuter karakteristike svih kandidata, a ovaj mu je izbacio Kinsmenovo ime. Da se nije toliko busao u grudi zbog svoje nepristrasnosti, mogao je da interveniše na karticama i pokuša još jednom. Ali ja sam se zadesio tamo baš kada je mašina završavala posao te nije imao kud."

Kalder se iscerio. "U redu, onda kompjuter ima visoko mišljenje o tebi, Čet. Pretpostavljam da je i to neka vrsta počasti."

"Pre će biti izvesna prednost. Posmatrao sam tu žensku iz Lajfa tokom čitave njene obuke. Zrela je."

"Izgledaće još i bolje u orbiti."

"Još kada svuču odelo za zaštitu od pritiska... i tako dalje."

"Hej, pa znate da niko još nije izveo onu stvar u orbiti."

"Daa... slobodan pad, bestežinsko stanje."

Kinsmen je delovao zamišljeno. "To samo pridodaje novu dimenziju problemu, zar ne?"

"Trodimenzionalni problem." Teni izvadi patrljak cigare iz usta i grohotom se nasmeja.

Kalder je polako ustao sa stolice i ućutkao ostale. Gledajući blagonaklono na Kinsmena, rekao je:

"Dečko moj - davno 1915. u Londonu, postao sam član Majl Haj kluba. Na visini od tačno 5280 stopa dok sam kružio oko katedrale Sent Pol, uspešno sam povalio jednu armijsku bolničarku u otvorenoj kabinici... uprkos kovitlacima magle, teskobi komandnog prostora i gadnim udarima vetra."

"Od tada se vrlo malo uznapredovalo na tom planu. Ronioci su tvrdili da su proširili granice ali su zapravo nazadovali. I poslednji delfin može to da izvede u vodi."

"Ali tebe očekuje nešto novo: bestežinsko stanje. Lebdenje u

slobodnom padu, hvatanje repa u tri dimenzije. To sputava maštu!"
"Kinsmene, predajem ti baklju. Tebi, budućem rodonačelniku Zero Gee kluba!"

Svi su kao jedan ustali i svečano nazdravili kapetanu Kinsmenu.
Kada su ponovo seli, major Teni je ispalio bombu. "Momci, potcenili ste Mardokovu pamet. Ne mislite, valjda, da će pustiti Četa samog gore sa onom ribom, a?"

Kinsmenovo lice se snuždilo, a ostalih ozarilo.

"Biće to misija sa tri člana posade!"

"Dva muškarca i ona ženska."

Teni ih je ukorio: "Nemojte sada da bulaznite. Mardok želi staratelja, a ne pomoćnog siledžiju."

Kinsmen je prvi shvatio. Pogurivši se u stolici i zagnjurivši bradu u grudi, promrmljao je: "Kurvin sin... šalje Džil sa nama."

Kolektivni vrisak.

"Mardok se predomislio pre jedan sat", reče Teni. "Bio si iznenađenje za njega, te mu je sinula ideja o starateljki. Osim toga, pripremio ti je par ozbiljnih zadataka kako bi te valjano zaposlio. Kao na primer spajanje energetske kapsule."

"Džil Mejers", oglasi, se jedan od kapetana sa osećanjem gađenja.

"Ona je kvalifikovana i rukovodila je obukom te cure iz Lajfa. Kladam se da zna više o misiji od bilo koga ovde."

"Ne sumnjamo."

"U stvari", reče Teni zlorado. "Mislim da je ona stariji kapetan od vas, satelitskih džokeja."

Kinsmen je imao samo jedan komentar: "Sranje."

Tutnjava od koje su se tresle kosti i vibracije lansiranja odjednom zamreše. Sedeći u svojoj contour stolici i nadzirući silesiju brojki i mernih instrumenata na nekoliko centimetara od njegovih očiju, Kinsmen je mogao da oseti kako pritisak i napetost jenjavaju. No nisu se vratili na normalu, već na nultu tačku. Nije više bio pritisnut na svoje sedište već ga je jedva doticao, bezmalo lebdeći nad njim, pričvršćen jedino kaiševima.

Ovo beše četvrti put kako je osetio bestežinsko stanje. Svejedno se opet razgaljeno osmehnuo unutar kabastog šlema.

Mahinalno je dotakao kontrolni panel na ručnom naslonu stolice. Manevarski raketni motor načas se upalio i masivna veličanstvena

kugla Zemlje skliznu u vidokrug kroz vrata ispred Kinsmena. Lebdela je onako ogromna i prozirna, uglavnom plava ali tesno obmotana najčistijom sjaktavom belom bojom oblaka, prelepa, miroljubiva, blistava.

Kinsmen je bio u stanju da je posmatra dovek, ali je u slušalicama začuo zvuke pokreta. Dve devojke sedele su jedna do druge iza njega. Kabina za posadu imala je izgled podmorničke prostorije: tri sedišta bejahu ušuškana između gomile instrumenata i opreme.

Džil Mejers, koja je u astronautski program došla iz medicinskog odeljenja Svemirske službe, zvanično je bila drugi pilot i biomedicinski oficir. I starateljka, podseti se Kinsmen. Fotograf, Linda Simes bila je naprosto putnica.

Kinsmenove slušalice zakrčaše i krenu veza sa kontrolom na Zemlji. "AF-9, ovde zemaljska kontrola. Potvrđujemo da se nalazite u orbiti. Trajektorija normalna. Svi sistemi funkcionišu."

"Primio", reče Kinsmen u mikrofon u svom šlemu.

Glas koji je već počeo da se gubi, naglo se prebaci na običan konverzacijski govor. "Izgleda da si na pravom putu, Čet. Dobićemo orbitalne parametre od kompjutera i dostavićemo ti ih u vreme kada budeš prolazio Uspenje. Verovatno nećeš morati mnogo da manevrišeš da bi izveo rendez-vous sa laboratorijom."

"Dobro. Ovde na palubi sve izgleda u redu."

"U redu. Zemaljska kontrola se isključuje." A onda potiše: "I... puno sreće, Rodonačelniče kluba."

Kinsmen se blago osmehnu na ovo poslednje. Podigao je plastični kalpak šlema, olabavio kaiševe i okrenuo se u sedištu. "U redu je, devojke, možete da skinete šlemove ako želite."

Džil Mejers je prva smakla kalpak šlema i počela da otkopčava kaiš na vratu.

"Najpre ja", reče ona, "a onda mogu da pomognem Lindi da učini isto."

"Jesi li sigurna da ti nije potrebna pomoć", reče Kinsmen predusretljivo.

Džil skide šlem. "Provela sam više vremena u orbiti nego ti. Biće bolje da posvetiš pažnju tim instrumentima."

Dakle tako će to izgledati, pomisli Kinsmen.

Džilino lice bilo je okruglo, čisto i sjajno poput novog penija. Zatupast

nos, široka usta i kratka kosa neodređene smeđe boje. Kinsmen je znao da se ispod zaštitnog odela krije telo koje bi čovek uz najveću blagonaklonost mogao da opiše kao obično.

Linda Simes beše sasvim druga priča. Ona je, u međuvremenu, digla kalpak i sada ga je netremice posmatrala svojim krupnim plavim očima koje su sjedinjavale ženstvenu radoznalost i nagoveštaje bespomoćnosti. Bila je visoka gotovo koliko i Kinsmen, sa gustom kosom boje meda i telom koje je već zapamtio do poslednje obline.

Rekla je svojim slatkim, visokim glasom : "Mislim da će mi pozliti."

"Oh za..."

Džil se nagnula prema prostoru između dva sedišta. "Ja ću se pobrinuti za nju. Ti se drži kontrolnih uređaja." Otvorila je jednu belu plastičnu torbu i pritisnula ju je na Lindino lice.

Stresavši se pri pomisli šta se moglo dogoditi u bestežinskom stanju, Kinsmen se okrenuo prema kontrolnoj ploči. Spustio je kalpak i uključio kompresor vazduha u svom odelu, nastojeći da ne obraća pažnju na skaredne zvuke Lindine borbe.

"Za ime boga", viknuo je, "isključi njen radio. Hoćeš li da celo vreme slušam te muke?"

"AF-9, ovde Ascension."

Trudeći se da odagna pomisli na ono što se događalo iza njegovih leđa, Kinsmen je nervozno okrenuo prekidač na svom komunikacionom panelu. "Da čujem, Ascension."

Tokom narednog sata, Kinsmen je zahvaljivao bogovima što je imao pune ruke posla. Uskladio je orbitu njihovog tročlanog broda sa orbitom laboratorije Vazdušnih snaga, koja se tu nalazila već godinu dana i u kojoj je povremeno boravila posada od dva ili tri člana.

Laboratorija je bila cilindričnog oblika. Njena silueta se isticala naspram sjajne beline Zemlje obavijene oblacima. Kada je primakao letelicu, Kinsmen je ugledao antene, vazdušne komore i druge čudne delove opreme koji su bili nagomilani na njoj. Liči više na bodljikavo prase. Jezdeći iza nje, nepovezana na bilo koji način, videla se masivna kupa nove energetske kapsule.

Kinsmen je načinio jedan krug oko laboratorije koristeći odmerene potiske svojih manevarskih raketnih motora. Dotakao je dugme signala komande na šta se upalio radarski far rendez-vous-a

laboratorije najavljen sijalicom na njegovom kontrolnom panelu.

"Svi sistemi u redu", obrati se on zemaljskoj kontroli. "Sve izgleda u redu."

"Razumemo, devetko. Možeš da pristaneš."

To je već bilo malo škakljivije. Budi zahvalan ako Džil ume da čita kompjuter...

"Razdaljina, osamdeset osam metara", Džilin čvrst glas odjekivao je u njegovim slušalicama. "Ugao prilaženja..."

Kinsmen se instinktivno okrenuo, ali mu je šlem zatvarao vidno polje.

"Hej, kako je tvoj pacijent?"

"Belo. Dala sam joj sedativ. Isključena je."

"U redu", reče Kinsmen. "Pristanimo."

Mic po mic, primakao je letelicu pristanišnoj ogrlici na jednom kraju laboratorije, zakačio je i video da su svetla na panelu potvrdila da je pristajanje bezbedno obavljeno.

"Biće bolje da raskopčaš uspavanu lepoticu", rekao je Džil pritiskajući dugmad koja su ispružila savitljivi pristupni tunel kroz otvor iznad njihovih glava prema glavnom otvoru laboratorije. Svetla boje ćilibara na ploči promeniše se u zelena kada su se priključni tunela spojili sa otvorom laboratorije.

Džil reče: "Trebalo bi da ja proverim tunel."

"Ostani tu gde si. To je moj posao." Zaptivši kalpak, Kinsmen se odvezao i bez ikakvog napora podigao sa sedišta udarivši blago šlemom o otvor iznad njihovih glava.

"Jeste li obe valjano pričvršćene?"

"Jesmo."

"Drži oko na meraču vazduha." Odškrinuo je otvor nekoliko milimetara.

"Pritisak je u redu. Nema crvenog svetla."

Klimajući glavom Kinsmen je širom otvorio ulaz. Lako se provukao kroz njega i ušao u tunel širine ramena, potiskujući svoje telo kroz njegov zavojiti oblik uz pomoć par zahvata prstiju o rebrasti zid.

Polako i lagano, podsetio je sebe. Bez velikih pokreta, bez iznenadnih kretnji.

Kada je stigao do otvora laboratorije, lagano se obrnuo oko sebe kao kad se plivač lenjo valjuška i u svetlosti lampe šlema pretražio svaki centimetar zaptivača otvora. Zadovoljan što je spoj besprekoran,

otvorio je ulaz laboratorije i potisnuo se unutra. Pažljivo je dodirnuo pod svojim blago lepljivim čizmama i stao uspravno. Ruke su težile da lebde ali su samo doticale police sa opremom sa obe strane uskog središnjeg prolaza. Kinsmen je upalio unutrašnja svetla laboratorije, proverio zalihe vazduha, merače pritiska i temperature, a zatim se provukao natrag kroz otvor i ponovo se potisnuo kroz tunel.

Ušao je naglavačke u letelicu tako da je morao da se lagano obrne oko pilotskog sedišta da bi se vratio u 'normalan' položaj.

"Laboratorija je u redu", konačno je rekao.

"Kako ćemo sada, do đavola, da je proturimo kroz tunel?"

Džil je već otkopčala kaiš koji je pričvršćivao Lindina ramena. "Ti vuci, a ja ću da guram."

"Moraće da se pregiba na uglovima."

Tako je i bilo.

Laboratorija je po obliku i veličini podsećala na unutrašnjost omanjeg transportnog aviona. Na jednoj strani, gotovo čitavom dužinom nalazili su se police sa opremom, kontrolna oprema i kompjuter koji je jedva čujno šumeo iza lakog plastičnog panela. Preko uzanog središnjeg prolaza bila su mesta za posadu: kontrolni pult, biološki i astrofizičarski stolovi. Na drugom kraju, iza jedne diskretne zavese nalazilo se uzglavlje i jedan jedini viseći krevet.

Kinsmen je seo za kontrolni pult, sada već u svom radnom kombinezonu, zakačivši nogu za jedini potporni stub mrežaste stolice da bi sprečio lebdenje. Izvršio je zvaničnu proveru svih životnih sistema laboratorije: vazduha, vode, toplote, električne energije. Na glavnoj kontrolnoj ploči bile su upaljene sve same zelene lampice. Komunikacioni uređaj. Zeleno. Radarski ekran sa njegove leve strane pokazivao je jedan veliki bliski predmet energetske kapsulu.

Podigao je pogled kada je Džil prošla kroz zavesu iz spavaonice. I dalje je imala na sebi zaštitno odelo, skinula je jedino šlem.

"Kako je ona?"

Džil odgovori sa izrazom umora na licu: "U redu je. Još spava. Mislim da će biti kako treba kada se probudi."

"Biće bolje za nju. Ne želim ovde da se bakćem s uvelim cvečkama. Prekinuću misiju."

"Pruži joj priliku, Čet. Naprosto se presekla kada je doživela udar slobodnog pada. Sva obuka sveta ne može da te pripremi za tih nekoliko prvih minuta."

Kinsmen se prisećao svog prvog orbitalnog leta. Divota. Padaš. Kao u skijanju ili padobranstvu. Samo lepše.

Džil pipavo krenu prema njemu, čvrsto se hvatajući za stolice ispred radnih pultova i držača usađenih u police sa opremom.

Kinsmen ustade i potisnu se prema njoj. "Daj da ti pomognem da svučješ odelo."

"Mogu sama."

"Umukni."

Nakon nekoliko minuta Džil se oslobodila kabastog odela i sada je sedela u jednoj od mrežastih stolica u svom jednodelnom radnom kombinezonu. Lako se gegajući zbog zavojite tavanice, Kinsmen je skliznuo u kuhinjicu laboratorije. Bila je široka kao pola telefonske kabine, ali ne toliko duboka niti visoka.

"Kafu, čaj ili mleko?"

Džil mu se osmehnula. "Sok od pomorandže."

Posegao je rukom za torbom sa koncentratima. "Ti si devojka koju je teško zadovoljiti."

"Ne, nisam. Sa mnom je lako. Kao sa svakim drugim kolegom."

Osećajući izvesnu zbunjenost, Kinsmen joj dodade kontejner sa sokom, od pomorandže.

Tokom sledećih par sati detaljno su proverili laboratorijsku opremu. Kinsmen je ponovo sklapao kameru visoke osetljivosti pošto ju je prethodno očistio, tako da su sada njeni delovi lebdeli usred vazduha oko njega, sasvim zanetog poslom. Džil je za to vreme negovala jedan filadendron razbarušenog izgleda koji je bio prokrijumčaren ovamo i sada je hrlio sa biološkog pulta prema svetlosnim panelima tavanice. Linda je iz spavaćeg odeljka povukla zavesu i nesigurno koraknula u glavnu prostoriju.

Džil ju je prva opazila. "Zdravo, kako se osećaš?"

Kinsmen podiže pogled. Na sebi je imala tesno pripijen kombinezon. Poskočio je iz svoje mrežaste stolice prema njoj razbacujući delove kamere na sve strane.

"Jesi li dobro?" upitao ju je.

Smešeci se bezazleno, ona reče: "Mislim da jesam. Prilično sam

zbunjena..." Glas joj je bio visok i mazan.

"Oh, to je u redu", reče Kinsmen predusretljivo. "To se, zapravo, svakom događa. I meni je pripala muka kada sam se prvi put našao u orbiti."

"To je", reče Džil, izbegavajući jedno sočivo koje se lagano obrtalo, odbivši se blago od tavanice, "čista mala laž, koja ima za cilj da se osetiš kao kod kuće."

Kinsmen se jedva suzdržao da se ne namrgodi. Zbog čega bi Džil želela da me omete?

Džil reče: "Čet, bolje ti je da sakupiš ove delove kamere pre no što se tako ne raštrkaju da uopšte nećeš moći da ih pronađeš."

Hteo je da joj odbrusi, ali se predomislio i naprosto odgovorio. "U redu."

Kada je završio posao sa kamerom, odmerio je Lindu od glave do pete. Lice joj je povratilo pređašnju boju. Onako bistrooka delovala je mirno, nimalo uplašeno ili uzrujano. Možda će posle svega biti u redu. Džil joj je pripremila šolju čaja koju je sada srkutala iz cevi na plastičnom poklopcu.

Kinsmen je otišao do kontrolnog pulta i proverio listu sa dnevnim redom misije.

"Hej, Džil, teče vreme predviđeno za tvoj počinak."

"Odista nisam naročito pospana", reče ona.

"Možda. Ali imala si zamoran dan, devojčice. A sutrašnji je još naporniji. Nego, iskoristi sada svoja četiri sata, a posle ću ja svoja. Moraš da budeš krepka kada dođe do sparivanja."

"Sparivanja?" upita Linda iz svog sedišta na drugom kraju prolaza, dobrih pet koraka od Kinsmena. A onda se setila: "Oh... misliš na povezivanje kapsule sa laboratorijom."

Potiskujući pola tuceta mogućih šala na ovu temu, Kinsmen klimnu glavom. "Izvanbrodska aktivnost."

Džil se nevoljno izvukla iz svog mrežastog sedišta. "U redu, odpavaću malko. Umorna sam ali se čini da ovde gore nikada nisam stvarno pospana."

Pitam se koliko joj je toga Mardok rekao. Ona se doista ponaša kao starateljka.

Džil se ušunjala u spavaći odeljak i skroz navukla zavesu. Posle nekoliko trenutaka ćutanja, Kinsmen se okrete prema Lindi.

"Konačno sami."

Uzvratila mu je osmeh.

"Uh, slučajno si sela na mesto gde treba da postavim kameru." Gurnuo je montirano telo aparata tako da je ono lako zaplovilo prema njoj.

Ustala je polagano, obazrivo i stala iza stolice, držeći se obema rukama za naslon kao da se plašila da ne padne. Kinsmen je skliznuo u mrežastu stolicu i jednom rukom okončao usporeni let kamere. Pričvršćujući je za odgovarajuću pregradu upitao je:

"Zaista se osećaš dobro?"

"Da, na časnu reč."

"Misliš li da ćeš sutra biti spremna za EVA?"

"Nadam se... želela bih da izađem napolje sa tobom."

Ja bih radije bio unutra s tobom. Kinsmen se šeretski osmehnuo, nastavivši posao.

Sat kasnije sedeli su bok uz bok ispred jednog od osmatračkih prozora i gledali ovalnu gromadu Zemlje, plavu i belu divotu Pacifika urešenog oblacima. Kinsmen je upravo poslao izveštaj zemaljskoj kontroli na Havajima. Plan leta misije počivao je na maloj tabli između njih dvoje. Nastojao je da ga prouči, upoređujući vreme koje je Džil trebalo da prespava, sa dugim razdobljima između zemaljskih stanica kada nije postojala nikakva mogućnost da bude uznemiravan.

"Je li ono kopno?" upita Linda, pokazujući na debelu traku oblaka koji su prekrivali horizont.

Podigavši pogled sa male table, Kinsmen reče:

"Južnoamerička obala. Čile."

"Tamo se nalazi još jedna kontrolna stanica."

"NASA stanica. Ona nije deo naše mreže. Mi koristimo samo stanice Vazdušnih snaga."

"Zbog čega je to tako?"

Osetio je kako mu se lice mršti. "Mardok se igra vojnika. Ovo bi trebalo da bude strogo vojna misija. Ne u smislu da treba da izvedemo bilo šta ratnički. Ali, dužnost nam je da letimo kao da nigde oko nas ne postoji nijedna civilna stanica koja bi nam pritekla u pomoć. Uobičajena koještarija."

Nasmejala se. "Ne slažeš se sa pukovnikom?"

"U poslednje vreme učinio je samo jednu stvar sa kojom sam se u potpunosti složio."

"A šta je to?"

"Poslao te je ovamo."

Osmeh se zadržao na njenom licu ali je odvratila pogled od njega.

"Sada zvučiš kao vojnik."

"A ne kao oficir i džentlmen?"

Ponovo ga je pogledala pravo u oči. "Hajde da promenimo predmet razgovora."

Kinsmen je slegao ramenima. "Svakako. U redu. Ovde si da bi napravila priču. Mardok želi da Vazdušne snage dobiju onoliko publiciteta koliko dobija NASA. A Pentagon hoće da pokaže svetu da ne držimo nikakva oružja u orbiti. Mi smo vojska, dabome, ali fina vojska."

"A ti?" upita Linda ovog puta ozbiljno. "Šta ti želiš? Kako jedan kapetan vazdušnih snaga postaje svemirski kadet?"

"Sve se događa na isti način - nađeš se na određenom mestu u određenom trenutku. Saopštili su mi da ću biti astronaut. Sve je to bio deo mog posla... do prvog orbitalnog leta. Sada je to način života."

"Stvarno? Kako to?"

Odgovorio joj je smešeći se: "Sačekaj dok ne izađemo napolje. Biće ti jasno."

Džil se pojavila u glavnoj kabini tačno po planu, i sada je, bio red na Kinsmena da ode da spava.

Retko je kad kuburio sa snom na Zemlji, a nikada u orbiti. Dok je kaiševima vezivao na ruke i noge manžetne za krvni pritisak, razmišljao je o Lindinoj reakciji kada se bude našla napolju. Lekari su zahtevali da se ove manžetne koriste jer su, navodno, pospešivale rad kardiovaskularnog sistema za vreme sna.

Prokleta glupa, dosadna stvar, gundao je Kinsmen u sebi. Način da se proslavi neki lekarčić ukotvljen na Zemlji.

Napokon je povukao rajsferšlus, zatvarajući se u fini viseći krevet, nalik na čauru i sklopio oči. Mogao je da oseti kako se manžetne blago naduvavaju. Njegova poslednja svesna misao beše zatomljena ozbiljnom bojazni da će se Linda prepasti od EVA.

Kada se probudio i Linda otišla na počinak, porazgovarao je o tome

sa Džil.

"Mislim da će s njom biti sve u redu, Čet. Nemoj joj uzimati za zlo onih nekoliko prvih minuta."

"Ne znam. Ovde gore postoje samo dve vrste ljudi: ili voliš to ili si uplašen do... ludila. I nema obmane. Ako se izbezumi napolju..."

"Neće", reče Džil čvrstim glasom. "U svakom slučaju, bićeš tamo da joj pritekneš upomoć. Rekla sam joj da nema izlaska sve dok ti ne završiš posao na sparivanju. Ona, u stvari, želi da te fotografiše na radu, ali će se, verujem, zadovoljiti i sa nekoliko poziranja."

Kinsmen klimnu glavom. No, briga je ostala. Pitam se da li se ona Kalderova vojna bolničarka plašila letenja?

Navlačio je čizme zaklinčivši slobodnu nogu za jednu policu sa opremom da bi sprečio lebdenje, kada se Linda vratila sa počinka.

"Jesi li spremna za šetnju po kraju?" upitao ju je.

Osmehnula se i potvrdno klimnula bez i najmanjeg kolebanja. "Jedva čekam. Mogu li da napravim nekoliko snimaka dok oblačiš to odelo?"
Možda će stvarno biti sve u redu.

Napokon je zaptio zaštitno odelo. Linda i Džil su posmatrale dok je Kinsmen uplovjavao u otvor vazdušne komore. Ona je bila smeštena u podu na kraju kabine gde je pristao njihov svemirski brod. Uz Džilinu pomoć lagano se spustio u vazdušnu komoru i zatvorio otvor. Sama komora bila je veličine mrtvačkog kovčega. Kinsmen je morao da se presavije do pola da bi se okrenuo u njoj. Proverio je odelo, a potom ispumpao vazduh iz komore. Tek tada bio je spreman da otvori spoljašnji izlaz.

On se nalazio ispod njegovih nogu, ali kada se klizeći otvorio, Kinsmenova bestežinska orijentacija se poremetila poput optičke iluzije i on odjednom oseti da dubi na glavi i gleda naviše.

"Izlazim napolje", reče on u mikrofon svog šlema.

"U redu", uzvratila Džilin glas.

Oprezno se provukao kroz raskriljen izlaz, držeći se jednom rukom u rukavici za njegovu ivicu. Kada se celim telom našao napolju, bio je sličan plivaču koji se pridržava za prečagu u trenucima pre prvog uranjanja u duboku vodu. Napolju. Lagano njišući telo okrenuo se i zaustavio naspram neizmerne lepote Zemlje, zaslepljujući sjajne čak i kroz njegov zatamnjeni vizir. Iza njenog zavojitog ruba širila se tmina beskonačnosti, sa blistavim zvezdama koje su ga promatrale

netremice u svojoj uzvišenosti.

Sada je bio sam. Njegov vlastiti prisan, samosadržavajući univerzum, nezavisan od svega i svakoga. Mogao je da preseče životodavnu pupčanu vrpcu koja ga je povezivala sa laboratorijom i odlebditi zauvek. I da bude mrtav kroz dva minuta. Ej, ali u tom grmu leži zec.

Umesto toga, otkacio je sićušan gasni pištolj sa svog pojasa i potisnuo se prema energetske kapsuli. Ona je glatko jezdila iza laboratorije, ta zdepasta zarubljena kupa, kraća ali deblja od laboratorije, s tim, što joj je jedna strana bila blistavo osvetljena suncem, dok se ostatak kupao u mekšoj svetlosti, odraženoj od dnevne strane Zemlje.

Kinsmenov zadatak sastojao se u ispitivanju energetske kapsule, proveriti opreme a potom u njenom sparivanju sa električnim sistemom laboratorije. Nije bilo potrebno fizički spojiti dva tela, već samo povezati njihove energetske linije. Sve što je bilo nužno za izvođenje ovog posla - oruđa, strujni vodovi, kontrolni instrumenti - bilo je ugrađeno u energetske kapsule, spremno da ga čovek upotrebi.

Na Zemlji bi to bilo lako izvodljivo. U bestežinskom stanju, složeno. I najmanja kretnja bilo kog dela vašeg tela izazivala je poletanje. Morali ste da se borite protiv usađenih navika kretanja iz dosadašnjeg života; morali ste neprestano da dejstvujete da biste ostali na željenom mestu. Ništa nije bilo lakše, no iznuriti se u bestežinskom stanju.

Kinsmen je sve ovo prihvatao bez mnogo svesnog napora. Radio je polako i metodično, koristeći što je manje moguće kretnji, dopuštajući da pomalo otplovi na jednu stranu sve dok manje-više prirodni pokreti tela ne bi stupili u dejstvo i vratili ga u suprotnom pravcu. Jahati talase lako i polako. U njegovom radu prepoznavao se ritam, prirodan sneni ritam bestežinskog stanja.

Slušalice su mu bile neme, a ni on ništa nije zborio. Sve što je čuo beše predenje vazdušnih naduvavača odela i svog postojanog disanja. Sve što je video bio je njegov posao.

Konačno se uputio ka laboratoriji tegleći par debelih kablova. Pronašao je konektore koji su bili pripremljeni za njih na bočnom zidu laboratorije i umetnuo kablovske utikače. Proglašavam da ste ti

laboratoriju i ti izvoru energije venčani. Ispitao je kontrolna svetla uzduž konektora. Sva su bila zelena. Da bog da da proizvedeš mnogo kilovata.

Lelujajući od rukohvata do rukohvata celom dužinom laboratorije, konačno se uputio ka vazdušnoj komori.

"U redu je. Završeno je. Kako je Linda?"

"Kao napeta puška."

"Pošalji je napolje."

Izašla je polako; iz loptaste vazdušne komore najpre su se pomolile nesigurne drhtave noge. Kinsmena je to podsetilo na jedan film o porađanju kita.

"Dobrodošla u pravi svet", reče on kada joj se glava ukazala u otvoru komore.

Okrenula se da mu odgovori kada je začuo njeno disanje shvatio je da mu se sada silno dopada.

"To je... to je..."

"Zapanjujuće", predložio joj je. "A pogledaj sebe - bez ruku."

Lebdela je slobodno u zaštitnom odelu opterećenom opremom za kameru sa pupčanom vrpcom koja se labavo pružala iza nje. Kinsmen nije mogao da vidi njeno lice kroz zatamnjeni vizir, ali je mogao da prepozna ushićenje u njenom glasu, pa čak i u njenom disanju.

"Nikada nisam videla nešto tako potpuno neodoljivo..."

A onda se odjednom sva posvetila poslu, posegnuvši za kamerom, škljocajući mitraljeskom brzinom u pravcu Zemlje, zvezda i udaljenog Meseca. Učinila je nekoliko naglih pokreta i stala da se tumba.

Kinsmen joj je prišao i stabilizovao je, uhvativši je za ramena.

"Hej, polako. Neće ti pobeći. Imaš vremena koliko hoćeš."

"Htela bih da napravim nekoliko snimaka tebe i laboratorije. Možeš li da odeš do kapsule i odglumiš kako radiš na njoj?"

Kinsmen je pozirao za nju, odgovarao na njena pitanja, spasao kameru kada joj se izmigoljila iz ruku i odletela izvan njenog domašaja.

"Procenjivanje razdaljine ovde napolju škakljiva je stvarčica", reče on, dodajući joj kameru.

Džil ih je dva puta pozivala i naređivala da se vrate unutra. "Čet, već si prekardašio petnaest minuta!"

"Ima puno praznog prostora u dnevnom redu; možemo malo više da ostanemo napolju."

"Iznurićeš je."

"Odista se odlično osećam", reče Linda lirskim glasom.

"Koliko još imaš filma?" upitao ju je Kinsmen.

Bacila je pogled na kameru. "Još šest snimaka."

"U redu, Džil, unutra smo kada ispuca film."

"Naći ćete se u tami kroz pet minuta!"

Okrećući se ka Lindi koja je lebdela naglavce dok je oblacima opervažena Zemlja počivala iza nje, on reče: "Sačuvaj film za zalazak sunca, a onda ispucaj sve na brzinu."

"Zalazak sunca? Na šta da se usredsredim?"

"Znaćeš kada se dogodi. Samo posmatraj."

To se ubrzo zbilo ali Linda je bila spremna. Kada je laboratorija skliznula svojom orbitom prema Zemljinoj tamnoj strani, Sunce je zamaklo za horizont odražavajući nekoliko trenutaka najčistije crvene, narandžaste i najposle srceparajuće plave boje svetlosti. Kinsmen je ćutke posmatrao, osluškujući kako se Lindino disanje sve više ubrzava dok je baratala kamerom.

Kada su se konačno našli u tami, Kinsmen je upalio svetiljku na šlemu. Linda je lebdela kao paralizovana sa kamerom u ruci.

"To je... nemoguće opisati." Glas joj je zvučao prazno i suvo. "Da nisam videla ovo... da to nisam snimila, mislim da ne bih bila u stanju da ubedim sebe da sve nisam sanjala."

Džilin glas se razlegao slušalicama: "Čet, marš unutra! Ovo što ti radiš je protiv svih pravila bezbednosti. Kako se usuđuješ da ostaješ napolju po mraku."

Prešao je pogledom po laboratoriji. Svetla su bila vidljiva duž njene mase, a ulazi osvetljeni iznutra. Da nije bilo toga, teško da bi je razaznao, bez obzira na to što se nalazila na svega nekoliko metara udaljenosti.

"U redu, u redu. Uključi svetlo vazdušne komore kako bismo mogli da vidimo otvor."

Puno je vremena proteklo pošto su svukli svoja zaštitna odela i navalili na sendviče i slatkiše, a Linda je i dalje pripovedala o onim prizorima napolju.

"Jesi li ikada bila napolju?" Linda je zapitala Džil.

Nalakćena na biološki sto, pokraj mišje kolonije, Džil odsećno klimnu glavom. "Dvaput."

"Zar nije veličanstveno? Nadam se da će slike biti dobre. Pojedini položaji kamere..."

"Sve će biti u redu", reče Džil. "A čak i ako ne budu, raspolažemo zalihama fotografija koje možeš da upotrebiš."

"Ali, na njima neće biti snimaka Četovog rada na energetske kapsuli."

Džil sleže ramenima. "Mislila sam da nameravaš da napraviš još niz snimaka ovde? Ako želiš fotografije pravih svemirskih veterana treba da slikaš ove miševe. Oni su ovde gore već mesecima: dobro žive i podižu porodicu. Pri tom ne dižu nikakvu halabuku oko toga."

"Pa, neki od nas rade uzbudljive stvari", reče Kinsmen, "a neki među nama su skloni miševima."

Džil ga ošinu pogledom.

Osmotrivši ručni časovnik, Kinsmen reče: "Devojke, vreme je za moj počinak. Imao sam naporan dan: bio sam mehaničar, turistički vodič i momak za naslovnu stranu Lajfa. Rad, rad i samo rad."

S osmehom je skliznuo pokraj Linde, zadržavši ga dok se mimoilazio sa Džil. Ona ga je i dalje streljala pogledom.

Kada se ponovo probudio i vratio u glavnu kabinu, Džil je ugodno ćaskala sa Lindom, stojeći pored mikroskopa i police sa primercima biološkog stola.

Linda ga je prva zapazila. "Oh, zdravo. Džil mi je pokazivala spore koje proučava. Pored toga, fotografisala sam miševe. Možda će oni izaći na naslovnoj starani umesto tebe."

Kinsmen se kiselo osmehnuo. "Trovala ti je mozak protiv mene." No u sebi se pitao: Šta joj je Džil, do đavola, pričala o meni?

Džil je obletela kontrolni pult, dohvatila malu tablu sa programom misije i blago je hitnula prema Kinsmenu.

"Zemaljska kontrola poručuje da energetska kapsula funkcioniše kako valja", reče ona. "Dobro si obavio posao."

"Hvala." Uhvatio je tablu. "Ko je na redu za spavanje?"

"Ja", odgovori Džil.

"U redu. Da li se nešto posebno zakuvalo?"

"Ne. Sve ide po planu. Dostavljanje sledećih podataka zakazano je kroz dvadeset minuta. Stanica Kodiak."

Kismen klimnu. "Spavaj čvrsto."

Kada je Džil konačno povukla zavesu, Kinsmen je odneo tablu sa planom misije do kontrolnog pulta i tamo seo. Linda je stajala pokraj biološkog stola, na oko tri koraka odatle.

Brzim pogledom je proverio ploču sa instrumentima, a zatim se okrenuo prema Lindi. "Pa, da li sada znaš šta sam hteo da kažem kada sam rekao da je to način života?"

"Mislim da znam. To je tako različito..."

"To je prava stvar. Potpuna sloboda. Hrabri novi svet. Posle deset minuta EVA sve ostalo je pasta za zube."

"Nema sumnje, bilo je uzbudljivo."

"Više od toga. To je pravi život. Biti na tlu je tegoba. Posle ovoga, čak je i letenje avionom dosadno. Ovde je uživanje... ovde u orbiti i na Mesecu. Bliže nebesima no što je iko do sada uspeo."

"Stvarno to ozbiljno misliš?"

"Prokleta ozbiljno. Već dugo razmišljam da zatražim od Mardoka da me prebaci u NASU. Misije vazdušnih snaga ne uključuju Mesec, a ja bih hteo da se prošetam po novom svetu, da vidim prizore."

Uputila mu je osmeh: "Bojim se da nisam toliko zagrižena."

"Pa, porazmisli malo o tome. Ovde gore, slobodna si. Stvarno slobodna prvi put u svom životu. Svi zakoni, pravila i predrasude koje su ti usađivali čitav život... sve je to ostalo dole. Ovde je nov početak. Možeš da budeš ono što jesi i da radiš šta ti je volja... i niko ti ništa ne može reći."

"Sve dok ti neko obezbeđuje vazduh, hranu i vodu i..."

"To je, dakako, fizički vid stanja. Mi živimo u mikrokozmu, zahvaljujući vazduhoplovnoj industriji i AFSC. Ali nismo ni na kakvim koncima. Starešine ne mogu da nas nagnaju da sledimo njihova pravila. Sami ispisujemo pravilnike... po prvi put od 1776. ispisujemo nova pravila."

Linda je sada izgledala zamišljeno. Kinsmen nije znao da li je bila pod utiskom njegove priče ili je predosetila na šta ju je navodio. Okrenuo se prema kontrolnom pultu i još jednom proverio plan leta misije.

Brižljivo je razmotrio sve raspoložive mogućnosti i sveo ih na dve. Obe sutra, iznad Indijskog okeana. Četrdeset pet minuta između zemaljskih stanica, a Džil oba puta u dubokom snu.

"AF-9, ovde Kodiak."

Posegnuo je za prekidačem radija. "Kodiak, ovde AF-9. Da, čujem."

"Glasno i jasno primamo vaš automatski prenos podataka."

"Razumem, Kodiak. Ovde je sve normalno; plan misije nepromenjen."

"U redu, devetka. Nemamo ništa novo za tebe. Oh, čekaj... Čet, ovde je Lju Regneson koji kaže da se kladi da ćeš odbraniti čast Vazdušnih snaga. Drži ih u nadi."

Trudeći se da ni za mig ne izmeni izraz lica, Kinsmen odgovori:

"Razumem Kodiak. Plan misije nepromenjen."

"Srećno!"

Lindin zamišljen izraz se produbio. "O čemu je bila reč?"

Pogledao je pravo u te hladne plave oči i odgovorio: "Đavo bi ga znao. Regneson je jedan iz astronautskog tima; dodeljen je Kodiaku za poslednjih nekoliko nedelja. Mora da mu je pripala muka od silne sreće. Mislio sam da je najbolje da mu povlađujem."

"Oh, razumem." No nije izgledala uverena.

"Jesi li proverila filmove u procesoru?"

Zavrtevši glavom, Linda reče: "Ne, ne želim da ih izlažem riziku u automatskoj opremi. Razviću ih sama kada se vratimo."

"To je prokleta dobra oprema", reče Kinsmen.

"Nemam poverenja."

Slegnuo je ramenima i prešao preko toga.

"Čet?"

"Šta je?"

"Ona energetska kapsula... čemu služi? Pukovnik Mardok je ustuknuo kada sam ga pitala za nju."

"To niko ne bi trebalo da zna dok Vašington ne objavi... po svoj prilici kada se mi vratimo. Ne mogu da ti kažem zvaničan podatak", osmehnuo se, "ali uobičajeni pouzdani izvori veruju da je posredi pogon za radarski uređaj koji će biti lansiran u orbitu sledećeg meseca. Taj radar će biti deo našeg ABP alarmnog sistema."

"Za Anti-balističke projekte?"

Kinsmen je potvrdio klimanjem glave. "Iz orbite si u stanju da uočiš lansiranje projektila na većim razdaljinama, što Sjedinjenim Američkim Državama obezbeđuje duže vreme za pripremu odbrane."

"Taj tvoj novi hrabri svet je, dakle, uključen u rat."

"Na neki način", snuždio se Kinsmen. "Radari naravno nikog neće ubiti. Oni mogu da spasu živote."

"Ljudi su gubili život..."

"Ne u orbiti. Na povratku. U udesima na tlu i u vazduhu. Ovde niko nije poginuo. Niti je iko vodio ljubav."

Kinsmenu se učinilo da se osmehnula preko volje. "Da li je bilo prilika za to?"

"Pa, Rusi su slali žene kosmonaute. Džil je bila prva Amerikanka u orbiti. Ti si druga."

Par trenutaka je razmišljala o tome. "Ovo baš i ne liči na apartman za nevestu u Valdorfu... u stvari videla sam bolje motelske sobe duž Džersi Trnpajka."

"Pioniri moraju da krče puteve."

"Ja sam fotograf, Čet, a ne pionir."

Kinsmen je povio ramena i bespomoćno raširio ruke - pokret od koga je blago poskočio na sedištu. "Udarac tri, izbačen sam."

"Više sreće sledeći put."

"Hvala." Obratio je ponovo pažnju na plan leta misije. Sledeći pokušaj sledi za tačno šesnaest sati, ribice.

Kada se Džil pomolila iz spavaćeg odeljka, došao je red na Lindu. Kinsmen je sedeo za kontrolnim pultom sišući kontejner sa mlakom kafom. Sva svetla na ploči bejahu zelena. Džil je uzimala primerak krvi jednog od belih miševa.

"Kako guraju?"

Odgovorila je ne dižući pogled. "Dobro. Sjajno su se prilagodili bestežinskom stanju. Nivo kalcijuma je došao na normalu, mišićni tonus je dobar..."

"Onda ima nade za nas dvonožne tipove?"

Džil je vratila miša u njegovu koloniju i spustila poklopac. On je otrčao, pridružujući se svojoj grupi u providnom plastičnom lavirintu tunela.

"Ne mogu da vidim bilo koji fizički razlog zbog koga ljudi ne bi mogli da žive u orbiti na neodređeno vreme", odgovorila je.

Kinsmen je zapazio tanan ali izvestan naglasak na reči 'fizički'.

"Misliš li da bi moglo doći do emocionalnih problema tokom dugog leta?"

"Čet, mogu da primetim emocionalne probleme i na trodnevnoj misiji." Džil je ubrizgavala uzorak u zapušenu test tubu.

"Šta si time htela da kažeš?"

"Hajde, de", reče ona s izrazom lica koji je bio mešavina razočarenja i nenaklonosti. "Očito je šta pokušavaš da uradiš. Mašeš repom kao štene kad god je ona na vidiku."

"Nisi se baš naspavala, je l' tako?"

"Nisam prisluškivala ako si na to pomislio. Naprosto sam posmatrala tebe kako posmatraš nju. A i neke poruke sa Zemlje... kao da celo osoblje Vazdušnih snaga učestvuje u tome? Koliko je love uloženo u opkladu?"

"Nisam umešan u bilo kakvu opkladu. Naprosto sam..."

"Naprosto preuzimaš rizik da upropastiš ovu misiju i možda ugroziš živote nas troje, samo da bi dokazao da si ti Tarzan, a ona Džejn."

"Do đavola, Džil, sada govoriš kao Mardok."

Kiseo izraz njenog lica se produbio. "U redu. Ti si odrastao dečak. Ako želiš da izigravaš Tarzana dok si na dužnosti, to je tvoj problem. Neću ti stajati na putu. Uzeću pilulu za spavanje i ostati u vreći."

"Hoćeš li?"

"Baš tako. Možeš da imaš svoju plavu Barbiku i neka ti je sa srećom. Ali reći ću ti ovo... ona je varalica. Dovoljno sam dugo razgovarala s njom da mogu to da tvrdim. Ti pokušavaš da iskoristiš nju ali nisi svestan da i ona koristi nas. Ispitivala me je o energetske kapsuli dok si ti spavao. Ona je ovde iz vlastitih razloga, Čet, i ako očijuka s tobom, to uopšte nije zbog romanse i avanture."

Svemoćni bože. Džil je ljubomorna!

Kada se Linda vratila iz odeljka za odmor u glavnoj kabini vladala je napeta tišina. Svako je radio svoj posao. Džil se majala oko kolonije algi na polici iznad biološkog stola; Kinsmen je metodično vadio film iz osmatračkih kamera i ponovo ih punio pripremajući ih za povratak na Zemlju; Linda je profesionalno škljocala u njihovom pravcu.

Javila se zemaljska kontrola da upita kako se stvari razvijaju. I Džil i Linda uputiše oštre poglede Kinsmenu. On je jednostavno odgovorio:

"Sledite plan misije. Svi sistemi u redu."

Zajedno su obedovali makarone istisnute iz tube i dalje uglavnom čutali, a onda je došao red na Kinsmena da ode na spavanje. Ali, ne

pre no što je proverio plan leta misije. Posle mene na redu je Džil što znači da ćemo imati četiri sata nasamo, uključujući razdoblje iznad Indijskog okeana.

Kada se Džil povukla, Kinsmen je smesta pozvao Lindu do kontrolnog pulta pod izgovorom da joj pokaže radarsku sliku jednog ruskog satelita.

"Sada se približavamo." Zbili su se rame o rame pokraj pulta da bi promatrali narandžasto sjajni radarski ekran. Stajali su dovoljno blizu da je Kinsmen mogao da onjuši miris jednog izuzetno ženstvenog parfema. "Svega hiljadu kilometara razdaljine."

"Zbog čega im ne uputiš svetlosni signal?"

"Tamo nema ljudske posade."

"Oh."

"Sve ovo pomalo podseća na Prvi svetski rat", glasno je razmišljao Kinsmen protežući se. "Ovde je mnogo važnije naprosto se naći nego kojoj naciji pripadaš."

"Da li i Rusi imaju takav stav?"

Kinsmen klimnu. "Verujem da je tako."

Stajala je ispred njega toliko blizu da su se gotovo dodirivali.

"Znaš", reče Kinsmen, "kada sam te prvi put video pomislio sam da si foto model... a ne fotograf."

Odmakavši se malo od njega, odgovorila je: "Počela sam kao model...", glas joj je zamro.

"Ne prekidaj. Šta si htela da kažeš?"

Kinsmen je shvatio da se nešto kod nje promenilo. I dalje se ponašala prijateljski, ali je sada postala oprezna, zabrinuta i... tužna? Rekla je sležući ramenima: "Posao modela je ćorsokak. Konačno sam dokonala da ima više budućnosti s druge strane kamere."

"Imaš suviše pameti za jednog modela."

"Ne laskaj mi."

"Zašto bih ti, tako mi Zemlje, laskao."

"Nismo na Zemlji."

"Tuš."

Otplovila je prema kuhinjici. Kinsmen ju je sledio.

"Koliko si dugo s druge strane kamere?" upitao ju je.

Rekla je okrenuvši se prema njemu: "Ja sam ta koja treba da čuje tvoju životnu priču, a ne vice versa."

"U redu... priupitaj me nešto."

"Koliko ljudi zna da bi trebalo da me povališ ovde gore?"

Kinsmen je osetio kako mu se lice preobražava u osmeh - posve mahinalan gest. Šta je ovo do đavola, pomislio je. Glasno joj je odgovorio. "Ne znam. To je počelo kao mala šala nekolicine momaka... očito da se glas raširio."

"A koliko novaca si stavio na dobitak, odnosno gubitak?" Nije se osmehivala.

"Novaca?" Kinsmen beše iskreno iznenađen. "Novac nema nikakve veze s tim."

"Oh, ne?"

"Ne bar što se mene tiče", odlučno je poricao.

Učinilo mu se da je napetost njenog tela donekle popustila. "Pa onda zbog čega... hoću da kažem... šta je posredi?"

Kinsmen se ponovo osmehnuo i spustio se na najbližu stolicu. "A zašto da ne? Ti si prokleta zgodna, nijedno od nas nema nikakvih zadržki, niko to nije pokušao u bestežinskom stanju... Do đavola, zašto da ne?"

"Ali zbog čega bi trebalo da se upustim u to?"

"To je veliko pitanje. To je ono što čitavu ovu situaciju čini avanturističkom."

Pogledala ga je zamišljeno, naginjući svoje visoko telo preko kuhinjske ploče. "Tek tako. Avantura. Ništa više od toga?"

"Zavisi", odgovori Kinsmen. "Teško je reći unapred."

"Živiš u veoma jednostavnom svetu, Čet."

"Nastojim. Ti ne?"

Zavrtela je glavom. "Ne, moj svet je veoma složen."

"Ali uključuje seks."

Sada se i ona osmehnula, ali tu ne beše zadovoljstva. "Da li?"

"Hoćeš da kažeš nikad?" Kinsmenov glas je odavao nevericu, čak i njemu samom.

Nije odgovorila.

"Baš nikad? Ne mogu da verujem, da..."

"Ne", reče ona, "ne baš nikad. Ali nikad zarad... zarad jedne avanture. Za sigurnost na poslu, da. Za dobijanje dobrog radnog mesta; za podučavanje kako se koristi kamera, ponajpre. Ali nikad zbog zabave... barem, ne na duže vreme, ukoliko je namenjeno

zabavi."

Kinsmen se zagledao - u te ledene, plave oči i primetio da su potpuno suve, usmerene pravo u njega. Imao je neki čudan osećaj. Ispružio je ruku prema njoj, no ona nije ni trepnula.

"To je... to je prokleta samotni način života", reče on.

"Da, tako je." Glas joj je i dalje bio kao čelična oštrica noža, bez i najmanjeg traga samosažaljenja u njemu.

Naslonila je glavu na kuhinjske ploče a oči joj odlutaše negde daleko, u prošlost. "Imala sam bebu. On je nije želeo. Morala sam da je dam na usvajanje. Ili to ili da abortiram. Sada taj dečak ima oko pet godina... ne znam gde se nalazi." Uspravila se i uputila pogled Kinsmenu. "No, zaključila sam da je seks ili za pravljenje beba ili karijere; ne za zabavu."

Kinsmen je naprosto stajao tu gde se zatekao, osećajući se kao da je upravo primio nizak udarac. Jedini zvuk u kabini beše šum električne mašinerije, šapat vazdušnih ventilatora.

Linda se prva prenula, osmehnuvši se: "Kada bi mogao da vidiš svoje lice... Tarzan, čovek-majmun pokušava da shvati nuklearni reaktor."

"Jedina nevolja sa bestežinskim stanjem", promumlao je, "u tome je što ne možeš da se obesiš."

Kinsmenu se učinilo da je Džil osetila da nešto nije u redu. Od trenutka kada se izvukla iz vreće, njuškala je unaokolo, šaljući ljubopitljive poglede.

Konačno, kada se Linda povukla na svoj poslednji počinak pre povratka, Džil ga upita:

"Kako se vas dvoje slažete?"

"Dobro."

"Zaista?"

"Zaista. Nameravamo da otvorimo Plejboj klub ovde. Hoćeš li da budeš zečica?"

Namrštila se. "Imaš ti dovoljno takvih."

Više od jednog sata radili su svoje zasebne poslove u potpunoj tišini. Kinsmen se usredsredio na rekalkibraciju radarskog kartografa kada mu je Džil dodala kontejner sa toplom kafom.

Okrenuo se u stolici. Stajala je pored, ne mnogo viša od njega, koji je bio u sedećem položaju.

"Hvala."

Lice joj je delovalo vrlo ozbiljno. "Nešto te brine, Čet. Šta ti je učinila?"

"Ništa."

"Zaista?"

"Za ime boga, ne počinji opet! Ništa, apsolutno ništa se nije dogodilo. Možda je to ono što me brine."

Zavrtevši glavom, rekla je: "Ne. Zabrinut si zbog nečega, ali ne zbog sebe."

"Ne budi tako prokleta dramatična, Džil."

Položila je ruku na njegovo rame. "Čet... znam da je sve ovo za tebe igra, ali ta vrsta igre može da povredi neke ljude i... pa... ništa u životu nije tako dobro kao što očekujemo da bude."

Podižući pogled prema njenim napetim smeđim očima, Kinsmen je osetio kako mu razdraženost čili. "U redu, devojčice. Hvala ti za filozofiju. Ja sam ipak odrastao dečak i znam o čemu je reč..."

"Samo misliš da znaš."

Sležući ramenima odgovorio je: "U redu, mislim da znam. Možda ništa nije dobro kao što bi trebalo da bude, ali čovek je nevin dok se ne dokaže da je kriv i sve što je novo dobro je kao zlato sve dok ne otkriješ da je potamnelo. To je moja sadašnja filozofija!"

"U redu, udaraču", osmehnula se Džil žalostivo. "Budi čovek-majmun. Probij sam led. Naprosto ne želim da vidim da te je povredila."

"Neću biti povređen."

Džil reče: "Nadaš se. U redu, ako ima nešto što ja mogu da učinim..."

"Daaa, ima nešto."

"Šta?"

"Kada ponovo kreneš na počinak, sredi da Linda vidi kako uzimaš pilulu za spavanje. Hoćeš li to da mi učiniš?"

Džilino lice postade bezizražajno. "Svakako", odgovorila je ravnim glasom. "Sve za drugara, oficira."

Nekoliko sati docnije izvela je svoju veliku predstavu javnog ispijanja pilule pod izgovorom da želi dobro da se odmori pre povratka. Kinsmenu se učinilo da je Džil to hotimično izvela odviše nametljivo.

"Da li uvek uzimate pilule za spavanje pre poslednjeg kruga?" upitala

je Linda kada se Džil povukla u spavaonicu.

"Moraš da budeš potpuno spreman i odmoran", odgovorio je Kinsmen, "za povratak. To je najosetljiviji deo čitave operacije."

"Oh, shvatam."

"Ipak nema nikakvog razloga za brigu", dodao je Kinsmen.

Otišao je do kontrolnog pulta i posvetio se zadacima koje je nalagao program misije. Linda je ovlaš sedela u obližnjoj stolici nadohvat ruke.

Kinsmen je po planu nakratko porazgovarao sa stanicom Kodiak i načinio zabeležku u dnevniku laboratorije.

Još tri zemaljske stanice i naći ćemo se iznad Indijskog okeana uz sve vreme ovog sveta.

No, nije dizao pogled sa kontrolnog pulta; proverio je sve sisteme laboratorije: prsti su mu skakali po kontrolnim dugmetima, oči su bile usredsređene na crvena, žuta i zelena svetla koja su mu kazivala kako mehanička i električna mašinerija laboratorije funkcioniše.

"Čet?"

"Da."

"Jesi li... ljut na mene?"

I dalje ne gledajući u nju rekao je: "Ne, zauzet sam. Zašto bih bio ljut na tebe?"

"Pa, možda ne baš ljut, ali..."

"Zbunjen?"

"Zbunjen, uvređen, nešto tako."

Istipkao je ulaz na tastaturi kompjutera bočno od njega a zatim se okrenuo licem u lice prema njoj.

"Linda, odista nisam imao dovoljno vremena da shvatim šta osećam. Ti si složena devojka; možda suviše složena za mene. Život se poigrao sa nama."

Usne su joj se malko opustile u razočaranju.

"S druge strane", dodao je, "mi WAPS treba da se držimo zajedno. Nije nas puno ostalo."

Ove reči su izazvale diskretan osmeh. "Ja nisam WAPS. Moje pravo ime je Šizmanski... promenila sam ga kada sam postala model."

"Oh. Još jedna komplikacija."

Taman se spremala da mu odgovori kada je zakrčao mikrofon radija.

"AF-9, ovde Čejen. Čejen zove AF-9."

Kinsmen se povio nad kontrolnim pultom i okrenuo prekidač predajnika. "AF-9 poručuje Čejenu. Čujem vas nešto slabije ali razgovetno."

"Razumemo, devetko. Primamo tvoju telemetriju. Odavde svi sistemi izgledaju u redu."

"Ručna kontrola sistema takođe je u redu", reče Kinsmen. "Program misije se odvija prema očekivanju; bez ikakvih odstupanja. Svi zadaci su 90 odsto izvršeni."

"Razumemo. Zemaljska kontrola predlaže da počneš da pripremaš svoj svemirski brod za prelazak u sledeću orbitu. Povratak je zakazan kroz deset časova."

"Dobro. Biće izvršeno."

"U redu, Čet. Odavde sve izgleda kako treba. Imaš li još šta da javiš svom starom ocu rodonačelniku."

"Gledaj svoja posla." Isključio je predajnik.

Linda mu se osmehivala.

"Šta je tako smešno?"

"Ti. Postaješ veoma osetljiv u pogledu svega ovog."

"To će još dugo ostati veoma osetljiva stvar. Oni me godinama neće ostavljati na miru zbog ovoga."

"Možeš uvek da ih slažeš."

"U vezi sa tobom? Ne, mislim da to ne bih mogao da učinim. Druga bi stvar bila da je reč o nekoj anonimnoj devojci. Ali svi te oni znaju, šta i gde radiš..."

"Baš si ti neki velikodušan oficir. Pretpostavljam da bi takva vrsta glasina doprla do Njujorka."

Kinsmen se nasmešio. "Još bi mogla da se nađeš na naslovnoj strani Nešenl Inkvajera."

Ovo ju je nasmejalo. "Kladim se da bi izvukli iz naftalina neke od mojih snimaka u bikiniju."

"Budi obazriva", reče Kinsmen podižući ruku u znak upozorenja. "Ne respiruj mi više maštu. Nimalo mi nije lako da u ovom trenutku budem velikodušan."

Ostali su razdvojeni, ćuteći. Kinsmen je sedeo za kontrolnim pultom; a Linda je odlebdela do kuhinje gde je sada gotovo dodirivala zavesu koja je odvajala spavaonicu.

Nazvao je zemaljska kontrola. Kinsmen je podneo štur izveštaj.

Kada je ponovo pogledao Lindu, video je da sedi ispred osmatračkog prozora preko puta kuhinje. Opazio je da joj je lice sada odavalo uznemirenost, njene oči... nije bio siguran šta je počivalo u njenim očima. Izgledale su drugačije: ne više ledeno hladne, niti proračunate; iz njih je zračila svest, zabrinutost, bezmalo strah.

Kinsmen je i dalje ćutao. Proveravao je i iznova proveravao kontrolnu tablu, u potpunosti osiguravao da svaki ventil i tranzistor laboratorije savršeno dejstvuje. Bacio je pogled na ručni časovnik: Još pet minuta pre poziva Uspenja. Još jednom je proverio sva svetla.

Uspenje se javilo tačno na vreme. Osećajući unutrašnju napetost, Kinsmen je podneo uobičajen izveštaj na hotimično miran i mehanički način. Uspenje se odjavilo.

Posle dugog poslednjeg pogleda na kontrolne uređaje; Kinsmen se izvukao iz sedišta i zaplovio duž prolaza prema Lindi ovlaš dodirujući rukohvate.

"Bila si strašno tiha", reče on, stojeći iznad nje.

"Razmišljala sam o onome što si malopre rekao."

Šta je to bilo u njenim očima? Predviđanje? Strah? "To... to je proketo samotan život, Čet."

Uzeo joj je ruku, podigao je blago iz stolice i poljubio je.

"Ali..."

"Sve je u redu", prošaputao je. "Niko nas neće gnjaviti. Niko neće znati."

Zavrtela je glavom. "Nije to tako lako, Čet. Nije to tako prosto."

"Zašto nije? Ovde smo zajedno... šta je to tako složeno?"

"Ali... zar tebe ništa ne brine? Lebdiš unaokolo u snu. Okružen si ratnim mašinama, svakog minuta živiš u opasnosti. Ako neka pumpa otkaže, ako neki meteor pogodi..."

"Misliš li da je dole bezbednije?"

"Ali život je složen, Čet. A ljubav... pa, ona je nešto više od zabave."

"Dabome da jeste. Ali ona podrazumeva i zadovoljstvo. Šta je loše u tome da iskoristiš priliku ukoliko ti se pruži? Šta je tako proketo složeno ili važno? Mi se nalazimo iznad svih briga i tegoba Zemlje. Možda je to samo za nekoliko sati, ali to je ovde i sada, to smo mi. Oni nas ne mogu dotaći, ne mogu nas naterati da učinimo bilo šta ili

nas sprečiti da uradimo ono što želimo. Potpuno smo samostalni. Shvataš li? Potpuno samostalni."

Klimnula je glavom; oči su joj bile raširene s izrazom uplašene životinje. Ali njene ruke ga obujmiše i njih dvoje zajedno zaploviše prema kontrolnom pultu. Kinsmen je pogasio sva tavanična svetla tako da je sve što su videli bio sjaj kontrolne table i titranje kompjutera koji je mrmljao nešto za svoju dušu.

Sada su bili u svom vlastitom svetu, svom privatnom kosmosu lebdeći slobodno i meko u tami. Dodirujući se, stremeći, sparujući se, ispitujući nova mora i kontinente, istražili su svoj svet.

Džil je ostala u visećem krevetu sve dok Linda nije tiho ušla u spavaonicu da vidi da li se probudila. Kinsmen je sedeo za kontrolnim pultom preživljavajući minulo iskustvo. Nije bio umoran već nekako čudno prazan.

Ostatak leta bio je čisto rutinska stvar. Džil i Kinsmen su radili svoje poslove, razgovarajući između sebe samo kada je to bilo nužno. Linda je malko dremnula, a potom se vratila da napravi još par poslednjih snimaka. Konačno su se odšunjali u svemirski brod, odvojili ga od laboratorije i započeli dugačak zavojit let natrag ka Zemlji.

Kinsmen je pogledao poslednji put veličanstvenu loptu planete, onako dostojanstvene i neuporedive među zvezdama, pre no što je pritisnuo dugme koje je navuklo toplotni štiti preko njegovog prozora. Odmah zatim osetili su silan energetski talas od potiska uključenih motora, uronili u atmosferu, znajući da ih čvrstim zagrljajem okružuje strahotno zagrejan vazduh koji je njihov sićušan brod pretvarao u ognjenu zvezdu padalicu. Pritisnut uz sedište usled ubrzanja Kinsmen je prepustio automatskim komandama da izvrše operaciju povratka, kroz vrelinu i skokovitu uzburkanost, sve do visina na kojima je njihov perajasti svemirski brod mogao da leti kao avion na raketni pogon.

Preuzeo je komandu i usmerio letelicu ka bazi Patrik, Vazdušnih snaga, natrag u svet ljudi, godišnjih doba, gradova, hijerarhija i službenih pravila. Sve je izveo ćutke, sam; nije mu bila potrebna Džilina niti bilo čija pomoć. Upravljač je letelicom iz svog tesnog zaštitnog odela opremljenog dugmadima, pogledajući sa

neodobravanjem signale na komandnoj ploči kroz kalpak svog šlema.

Mahinalno je pozvao zemaljsku kontrolu i dobio dozvolu da ukloni toplotni štit. Pilotski prozor mu je otkrio masu gustih oblaka koji su se sa mora širili preko plaže i dobrano zalazili iznad kopna. Sada su njegove slušalice bile ispunjene glasovima drugih ljudi: uslovi vetra, provere visine, proračuni brzine. Znao je, iako nije mogao da ih vidi da dva mlazna aviona prate brod snimajući ceo tok povratka. Da bi se obezbedili dokazi ukoliko se srušim.

Zaronili su u oblake naletevši na kovitlavi talas sive izmaglice koja je prekrila pilotski prozor. Kinsmenove oči preletale su preko radarskog ekrana smeštenog s njegove desne strane. Brod je načas uzdrhtao; a onda je probio oblake i on ugleda dugačku crnu traku poletno-sletne staze kako se pomalja ispred njih. Blago je povukao komande radeći instinktivno rukama i nogama, suknuo iznad neke kržljave vegetacije i sjurio letelicu na pistu. Drljače za ateriranje jednom su dodirnule tle, od čega su za trenutak poskočili, a onda se ponovo spojili sa podlogom uz škripav zvuk trenja. Suljali su se više od milje pre no što su se zaustavili.

Ispravio se u sedištu i osetio da mu je telo u goloj vodi.

"Valjano prizemljenje", reče Džil.

"Hvala.." Isključio je sisteme letelice, mahinalno pokrećući ruke što je bila posledica dugog treninga. Potom je podigao kalpak, posegao rukom iznad glave i otvorio ulaz.

"Kraj putovanja", rekao je umorno. "Svi napolje."

Provukao se kroz otvor, doživljavajući vlastitu telesnu težinu kao balast, a zatim pomogao Lindi i konačno Džil da se izvuku iz letelice. Doskočili su na crnu površinu piste. Dva kombija, jedna ambulantna kola i dva vatrogasna vozila krenuli su prema njima iz svog parkirališta na kraju piste, udaljenog pola milje.

Kinsmen je polako skinuo šlem. Vrućina i vlažnost Floride sada su mu zasmetali. Džil je koračala par koraka dalje od njega u pravcu kolone vozila.

Pristupio je Lindi. Skinula je šlem i nosila je torbu prepunu filmova.

"Razmišljao sam,", reče joj. "Ona priča o samotnom životu... Znaš, nisi ti jedina u takvom položaju. A ne mora tako da bude. Mogu da dođem u Njujork kad god..."

"Ko to sada stvari uzima ozbiljno?" Lice joj je ponovo bilo mirno i hladno uprkos nepodnošljivoj vrućini.

"Ali mislio sam..."

"Slušaj, Čet. Oboje smo imali pune pogotke. Sada ti možeš da ispričaš svojim prijateljima o tome, a ja ću svojim. Oboje smo izvukli puno koristi iz ovoga. To će pomoći našim karijerama."

"Nikada nisam imao nameru da... Nisam..."

No ona se već okrenula od njega odmičući prema ljudima koji su im jurili u susret iz pravca kamiona. Jedan od njih u civilnom odelu držao je kameru u rukama. Kleknuo je i napravio snimak Linde kako podiže film i široko se osmehuje.

Kinsmen je stajao kao ukopan, posmatrajući scenu otvorenih usta.

Džil mu je prišla. "Pa? Jesi li dobio ono što si želeo?"

"Ne", rekao je usporeno. "Pretpostavljam da nisam."

Pružila mu je ruku. "Nikada ne dobijamo, je l' tako?"

(Preveo Vuk Perišić)

Robert Silverberg: MUVE

Evo Kesideja:
nepomičnog na stolu

Nije mnogo ostalo od njega. Moždana duplja; nekoliko nervnih žila; jedan ud. Iznenadna implozija pobrinula se za ostalo. I to je, ipak, bilo dovoljno. Zlatnima nije bilo potrebno mnogo da bi sredili stvar. Pronašli su ga u olupini lebdećeg broda koji je zašao u njihovu zonu iza Japetusa. Bio je živ. Dao se opraviti. Ostali sa broda bejahu u beznadežnom stanju.

Opraviti ga? Dabome. Zar je neophodno da neko bude ljudsko biće da bi bio humanitaran? Opraviti, nego šta. Na svaki način. I izmeniti. Zlatni behu kreativni.

Ono što je ostalo od Kesideja počivalo je u suvom tanku na nekom stolu unutar zlatne sfere sile. Ovde nije bilo mene godišnjih doba; samo sjaj zidova, nepromenjiva toplota. Ni dana ni noći, ni juče ni danas. Obličja su pristupala i kružila oko njega. Obnavljala su ga, korak po korak, dok je on ležao u besvesnoj mirnoći. Mozak je ostao

netaknut ali nije djelovao. Usledilo je ponovno oblikovanje ovog čoveka: tetive i ligamenti, kosti i krv, srce i zglobovi. Iz produženih masa tkiva izbijali su sićušni pupoljci koji su prerastali u grudvice mesa. Izgraditi čoveka iz njegove olupine lepljenjem ćelije na ćeliju - ne beše veliki podvig za Zlatne. Oni su raspolagali svojim veštinama. No, valjalo je mnogo toga još naučiti, a Kesidej je mogao u tome da im pomogne.

Iz dana u dan, Kesidej je rastao ka svojoj celovitosti. Nisu hteli da ga probude. Ležao je uljuljkan u toploti, nepokretan, nesvestan, plutajući na talasu plime. Njegovo novo tkivo bilo je ružičasto i glatko kao u odojčeta. Kožna zadebljanja pojavila su se nešto kasnije. Kesidej je poslužio kao sopstveni šematski plan. Zlatni su ga replicirali iz komada njegovog tela, ponovo ga sazdali iz vlastitih polinukleusnih lanaca, dešifrovali proteine i vaskrsli ga iz njegovog osnovnog obrasca. Lak posao za njih. Zašto da ne? Bilo koja grudvica protoplazme mogla je to da učini - samostalno. Zlatni koji nisu bili protoplazma, mogli su to da učine sa drugima.

Načinili su neke izmene u obrascu. Naravno. Bejahu majstori. A i želeli su mnogo toga da saznaju.

Da vidimo ko je Kesidej:
dosje.

ROĐEN 1. avgusta 2316.

MESTO, Niak, Njujork

RODITELJI različiti

EKONOMSKO STANJE nisko

STEPEN OBRAZOVANJA srednji

ZANIMANJE tehničar za pogonska goriva

BRAČNO STANJE tri zakonite veze u trajanju od: osam meseci, šesnaest meseci, dva meseca

VISINA dva metra

TEZINA 96 kilograma

BOJA KOSE žuta

OČI plave

KRVNA GRUPA A+

NIVO INTELIGENCIJE visok

SEKSUALNE SKLONOSTI normalne

Osmotrimo sada njih
dok ga menjaju.

Pred njima je ležao dovršen čovek, kao vrela kovina, spreman za ponovno rođenje. Kucnuo je čas za konačno podešavanje. Pristupili su sivoj masi mozga unutar njegove ružičaste ovojnice, ušli u njega i započeli putovanje kroz uvale i rukavce svesti, zastajući načas u ponekom malom zatonu, spuštajući sidro u podnožju kakvog grebena glatkih strana. Operisali su, ali su to činili besprekorno. Nije tu bilo nikakvih podsluzokožnih operacija, svetlucavih sečiva koja bi rezala hrskavicu i kost, nikakvih cvrčećih lasera na delu, nezgrapnog čekićanja po nežnom moždanom omotaču. Hladan čelik nije zasecao sinapse. Zlatni behu tananiji; podesili su strujno kolo koje je predstavljao Kesidej, povećali napon, isključili buku i sve to izveli veoma nežno.

Kada su završili s njim, postao je znatno osetljiviji. Stekao je nekoliko novih poriva. Podarili su mu određene sposobnosti.

Konačno su ga probudili.

"Živ si, Kesidej", reče jedan treperav glas. "Tvoj brod bio je uništen. Tvoji drugovi su mrtvi. Jedino si ti preživeo."

"Koja je ovo bolnica?"

"Nije na Zemlji. Uskoro ćeš se vratiti tamo. Ustani, Kesidej. Pokreni desnu ruku. Levu. Savi kolena. Napuni pluća. Otvori i zatvori oči nekoliko puta. Kako ti je ime, Kesidej?"

"Richard Henri Kesidej."

"Koliko si star?"

"Četrdeset i jednu godinu."

"Pogledaj ovaj odraz. Koga vidiš?"

"Sebe."

"Imaš li još kakvih pitanja?"

"Šta ste mi učinili?"

"Opravili smo te, Kesidej. Bio si gotovo potpuno uništen."

"Jeste li me na bilo koji način izmenili?"

"Učinili smo te osetljivijim u odnosu na osećanja tvoje sabraće ljudi."

"Oh", reče Kesidej.

Sledimo Kesideja dok putuje:
ponovo na Zemlji.

Stigao je na dan koji je bio programiran za sneg. Slab sneg, koji se brzo topio - više estetski užitak nego istinska manifestacija vremena. Prijatno je bilo osetiti rodno tle pod nogama. Zlatni su vešto udesili njegov povratak, smestivši ga ponovo na onu olupinu i potisnuvši ga dovoljno jako da stigne na domašaj ljudske kontrole. Monitori su ga otkrili i ubrzo se našao među ljudima. Kako to da ste neozleđeni preživeli katastrofu, kosmonaute Kesidej ? Vrlo prosto, gospodine. Kada se to dogodilo bio sam izvan broda. Zbilo se to u trenu i svi su izginuli. Jedino sam ja izbegao smrt i tako dobio priliku da vam ovo saopštim.

Prosledili su ga na Mars, izvršili detaljnu proveru, zadržali ga kraće vreme u dekontaminacionoj komori na Luni i konačno ga poslali na Zemlju. Kročio je u vejavicu: krupan muškarac teškog koraka i sa žuljevima na svim pravim mestima. Imao je nekolicinu prijatelja, nijednog rođaka, dovoljno gotovine da izdrži za neko vreme i par bivših žena koje je mogao da potraži. Po važećim propisima sledovala mu je godina dana odsustva uz punu platu kao naknadu za pretrpljenu nesreću. Nameravao je da to odsustvo prihvati.

Još nije počeo da koristi svoju novu osetljivost. Zlatni su isplanirali da njegove sposobnosti stupe u dejstvo tek kada dospe na matičnu planetu. Sada je prispeo i kucnuo je čas da počne da ih koristi, a ona beskrajno radoznala stvorenja koja su živela tamo daleko na Japetusu strpljivo su čekala da Kesidej pronađe one, koje su ga nekad volele.

Otpočeo je svoju potragu u urbanom okrugu Čikaga jer se tu nalazila svemirska baza, odmah izvan Rokforda. Klizeći trotoar brzo ga je doveo do travertinskog tornja opervaženog blistavim umecima abonosa i metala ljubičaste boje i tamo, u lokalnoj televektorskoj centrali, Kesidej je potražio podatke o sadašnjem boravištu svojih bivših supruga. Činio je to strpljivo: mesnata masa umilnog lica i blagih očiju pritiskala je prava dugmeta i tiho čekala da se negde u dubinama zemlje spoje svilaste veze. Kesidej nikad nije bio silovit čovek. Bio je miran. Umeo je da čeka.

Mašina mu je saopštila da je Beril Frejzer Kesidej Melon živila u urbanom okrugu Bostona. Mašina mu je rekla da je Lorin Holštajn Kesidej živila u urbanom okrugu Njujorka. Mašina mu je poručila i da je Mirabel Ganrik Kesidej Milnam Rid živila u urbanom okrugu San Franciska.

Ova imena razbudila su njegova sećanja; toplinu tela, miris kose, dodir ruke, zvuk glasa. Prisetio se strasnih šapata, usklika zadovoljstva, ljubavnih dahtanja.

Vraćen u život, Kesidej je želeo da vidi svoje bivše žene.

Nalazimo sada jednu:

bezbednu i zdravu

Oči Beril Frejzer Kesidej Melon bile su mlečne u zenicama, zelenkaste tamo gde je trebalo da budu bele. Za poslednjih deset godina izgubila je na težini. Njeno lice podsećalo je na pergament nategnut preko kostiju: jedno izlokano lice sa jagodicama koje su iznutra pritiskale raspetu kožu preteći da će u svakom trenutku da je probiju. Kesidej je s njom proveo u braku šesnaest meseci kada mu je bilo dvadeset i četiri godine. Razveli su se pošto je ona zahtevala da se sterilise. On nije posebno želeo decu ali ga je svejedno njena namera duboko uvredila. Sada je počivala u umirujućoj ljuljašci od penastog tkanja pokušavajući da mu se osmehne ne razmičući usne. "Rekli su da si poginuo", obratila mu se.

"Izvukao sam se. Kako si, Beril?"

"Vidiš i sam. Lečim se."

"Lečiš se?"

"Bila sam trilinoman. Zar ne primećuješ? Moje oči, moje lice? Istopilo me je. Ali, bilo je umirujuće. Kao kad prekineš vezu sa dušom. Jedna nevolja u svemu tome je što bi me još godina dana takvog mira dotukla. Sada se lečim. Preparirali su me prošlog meseca. Vaspostavljaju mi sistem uz pomoć proteza. Sada sam puna plastike. No, živeću."

"Jesi li se preudala?" upita Kesidej.

"Odavno me je napustio. Pet godina sam živila sama. Samo ja i trilin. Ali sada sam izvan toga."

Beril je žmirkala s naporom. "Izgledaš tako opušteno, Dik. Uvek si, doduše takav bio. Tako spokojan, tako siguran u sebe. Ti se nikada ne bi upecao na trilin. Drži mi ruku, hoćeš li?"

Dotakao je njenu uvelu kandžu. Osetio je kako od nje struji toplina, potreba za ljubavlju. Golemi tutnjavi talasi zapljusnuše njegovu svest, nisko frekventni damari čežnje koji su se filtrirali kroz njega i strahotno pojačani hitali ka udaljenim posmatračima.

"Nekad si me voleo", reče Beril. "Oboje smo tada bili šašavi. Voli me opet. Pomozi mi da ponovo stanem na noge. Potrebna mi je tvoja snaga."

"Naravno da ću ti pomoći", reče Kesidej.

Izašao je iz stana i kupio tri kocke trilina. Vrativši se, aktivirao je jednu i utisnuo je u Berilinu šaku. Zeleno-mlečne oči zamutiše se od užasa.

"Ne", zacvile ona.

Bol koji je pokuljao iz njene skrhane duše beše izuzetan po svojoj jačini. Kesidej je prihvatio čitavu tu bujicu. Potom je stisnula pesnice i još jednom utonula u spokoj.

Pratimo sledeću:

sa prijateljem

Signalni uređaj se oglasio: "Tu je gospodin Kesidej."

"Neka uđe", odgovori Mirabel Ganrik Kesidej Milnam Rid.

Ulazni sfinkter se rastvorio i Kesidej je stupio u divotu oniksa i mermera. Snopovi palisandera boje kestena uobličavali su uglačani drveni okvir u kome je ležala Mirabel i odmah beše očito da je uživala u osećanju dodira punačkog tela sa tvrdim drvetom.

Slapovi kose kristalne boje stropoštavali su joj se na ramena. Prezivala se Kesidej tokom osam meseci 2346. godine; tada je to bila vitka stidljiva devojka, a sada jedva da je mogao da sagleda nekadašnje obrise u ovoj raskalašnoj humci.

"Dobro si se udala", primetio je.

"Treća sreća", reče Mirabel. "Sedi. Piće? Hoćeš li da podesim ambijent?"

"U redu je." Ostao je da stoji. "Uvek si žudela za velikom gospodskom kućom, Mirabel. Bila si moja najintelektualnija žena, ali si čeznula za udobnošću. Sada ti je udobno."

"Veoma."

"Jesi li srećna?"

"Udobno mi je", reče Mirabel. "Više ne čitam puno ali mi je udobno." Kesidejev pogled zaustavio se na nečemu što je izgledalo kao cebe

presavijeno u njenom krilu purpurne boje sa zlatastim nitima, meko, zaludno, prionulo. Imalo je više očiju. Mirabelina raširena šaka počivala je na tome.

"Sa Ganimeda?" upita on. "Mezimac?"

"Da. Kupio mi ga je muž prošle godine. Mnogo mi znači."

"Svakom mnogo znači. Pretpostavljam da je veoma skupo."

"Ali i milo", reče Mirabel. "Gotovo kao ljudsko biće. Potpuno odano. Znam da ćeš pomisliti da sam budalasta, ali to je u poslednje vreme najvažnija stvar u mom životu. Više mi znači čak i od muža. Volim ga, shvataš li? Navikla sam da me drugi vole ali nema mnogo stvari koje sam ja sposobna da volim."

"Mogu li da ga pogledam izbliza", reče Kesidej blago.

"Samo pažljivo."

"Svakako." Prihvatio je to ganimedsko stvorenje. Krzno mu je bilo izuzetno, najmekše koje je ikada imao prilike da dotakne. Nešto što je odavalo zebnju zatitralo je u debeljušnom telu ove životinjice. Kesidej je osetio kako slična zabrinutost dopire od Mirabel dok mu je dodavala mezimca. Potapšao je tu kreaturu. Stalo je da prede zahvalno. Trake duginih boja svetlucale su dok se presavijalo u njegovim šakama.

Ona reče: "Čime se sada baviš, Dik? Da li još radiš na svemirskoj liniji?"

Prenebregnuo je njeno pitanje. "Kaži mi onaj Šekspirov stih, Mirabel. Onaj o muvama. Muve i okrutni dečaci."

Bore iznikoše oko njenih bledih obrva. "To je iz Lira", reče ona. "Čekaj, a da. 'Kao muve okrutnim dečacima, mi bogovima smo. Ubijaju nas svoje zabave radi.'"

"To je taj", reče Kesidej. Njegove krupne šake hitro se sklupčашe oko ganimedskog stvora nalik na cebe. Boja mu se namah promenila u mutnosivu, a trskasta vlakna odskočiše sa pokidane kože. Kesidej ga ispusti na pod. Plima užasa, bola i osećanja gubitka koja je potekla iz Mirabel umalo ga nije ošamutila ali ju je, ipak, prihvatio i prosledio dalje.

"Muve", uzviknu on. "Okrutni dečaci. Moja zabava, Mirabel. Sada sam dobro, zar to nisi znala?"

Glas mu beše spokojan i veseo. "Zbogom. Hvala ti."

Očekuje ga još jedna poseta:
nabrekla od novog života.

Lorin Holštajn Kesidej, trideset i jednu godinu stara, tamnokosa, krupnooka, u sedmom mesecu trudnoće, beše jedina od njegovih žena koja se nije ponovo udavala. Njena soba u Njujorku bila je mala i asketska. Kesidej, čija je ona žena bila svega dva meseca, i to pre pet godina, pamtio ju je kao bucmastu devojkicu, a sada je bila još bucmastija. Nije, međutim, mogao da kaže koliko je dodatnog mesa nabacila kao posledicu trudnoće.

"Hoćeš li se sada udati?" upita on.

Zavrtela je glavom osmehujući se. "Imam novca i cenim svoju nezavisnost. Neću sebi da dopustim da se još jedanput uvalim u nevolju koju smo nas dvoje preživeli. Ni sa kim."

"A beba? Hoćeš li je roditi?"

Klimnula je žustro glavom. "Namučila sam se da je dobijem! Misliš li da je to lako? Dve godine osemenjivanja! To me je stajalo čitavog bogatstva! Svuda unaokolo mašine udenute u mene - sve sami pobuđivači oplodavanja - oh, ne, imaš pogrešnu predstavu. Ovo nije neželjena beba. Ovo je beba za koju sam se pošteno preznojila."

"To je zanimljivo", reče Kesidej. "Do sada sam posetio Mirabel i Beril i svaka od njih, takođe, ima svoju bebu. Svojevrsku. Mirabel je posedovala malo stvorenje sa Ganimeda. Beril je bila zavisna od trilina i veoma ponosna što ga se otarasila. A ti imaš bebu koju su položili u tebe, bez ikakve pomoći muškarca. Sve tri težite nečemu. Zanimljivo."

"Je li ti dobro, Dik?"

"Odlično."

"Glas ti je jednoličan. Naprosto kotrljaš gomile reči. Deluje pomalo zastrašujuće."

"Mmm. Da. Znaš li šta sam uradio za Beril? Kupio sam joj nekoliko kockica trilina. A Mirabelinog mezimca sam zavrnuo - pa dobro de, ne njegovu šiju. Učinio sam to vrlo mirno. Nikad nisam bio žestok čovek."

"Mislim da si skrenuo, Dik."

"Osećam da se plašiš. Misliš da ću učiniti nešto nažao tvojoj bebi. Strah nije vredan pažnje, Lorin. Ali tuga - da, nju vredi analizirati. Usamljenost. Želim to da proučim. Želim da im pomognem da to

prouče. Mislim da upravo to žele da saznaju. Ne beži od mene, Lorin. Ne želim da te povredim, ne na taj način."

Bila je majušna i ne mnogo snažna, nezgrapna u svojoj trudnoći. Kesidej ju je nežno uhvatio za zglavke i privukao. Već je mogao da oseti kako nova osećanja dopiru od nje, samosažaljenje u pozadini straha, a još joj ništa ne beše učinio.

Kako se pobacuje fetus dva meseca pre porođaja?

Brz udarac u trbuh mogao je to da sredi. Suviše okrutno, suviše okrutno. Pa ipak Kesidej nije došao opremljen sredstvima kojima se izaziva abortus: priručnom pilulom gare, izazivačem spazma brzog dejstva. Stoga joj zadade oštar udarac kolenom, osuđujući svoju okrutnost. Lorin se presamiti. Udario ju je i drugi put. Za sve to vreme ostao je potpuno smiren jer bi bilo rđavo uživati u nasilju. Činilo se da je poželjan i treći udarac. Tek tada ju je ostavio na miru. Bila je još uvek svesna ali se previjala od bola. Kesidej je pojačao svoju prijemčivost za ono što je dolazilo od nje. Shvatio je da dete još nije mrtvo u njenoj utrobi. Možda uopšte i neće umreti. Ali će svakako biti ubogaljeno na neki način. Iznudio je od Lorin svest da će po svoj prilici doneti na svet jednog bogalja. Fetus će morati da bude uništen. Moraće još jednom da krene iz početka. Sve je to bilo prilično tužno.

"Zašto?" mrmljala je, "...zašto?"

Među posmatračima:
ekvivalent užasnutosti

Stvari se, ko zna zbog čega, nisu razvijale onako kako su to Zlatni predviđali. Ispostavilo se da čak i oni mogu da pogreše u proračunu i to su prihvatili kao dragocen uvid. Pa ipak, nešto se moralo uraditi u vezi sa Kesidejem.

Podarili su mu izvesne moći. Mogao je da otkriva i da im prenosi osećanja drugih ljudi. To im je bilo od koristi jer im je pružalo podatke na osnovu kojih su mogli da konstruišu razumevanje ljudskih bića. Ali, darujući mu kontrolni centar za emocije drugih, bili su neminovno prinuđeni da ponište njegov vlastiti. A to je izvitoperavalo podatke.

Sada je bio razoran na svoj neveseli način. To se moralo ispraviti. Jer sada je preduboko sudelovao u prirodi samih Zlatnih. Oni su

imali pravo da se poigravaju Kesidijem jer im je on dugovao život. Ali on nije imao prava i da se poigrava drugima.

Uspostavili su vezu s njim i dali mu uputstva.

"Ne", rekao je Kesidej. "Sada nemam više ništa sa vama. Nema potrebe da se vraćam."

"Nužna su dodatna podešavanja."

"Ne slažem se."

"Nećeš zadugo."

I dalje se ne slažući, Kesidej se ukrcao na brod za Mars, nesposoban da odoli njihovoj naredbi. Na Marsu je iznajmio brod koji je redovno putovao za Saturn i primorao ga da skrene ka Japetusu. Zlatni su ga dograbili kada im se našao praktično na dohvat ruke.

"Šta ćete mi učiniti", upitao je Kesidej.

"Obrnućemo tok. Nećeš više biti osetljiv u odnosu na druge. Saobraćaćeš sa nama na temelju vlastitih osećanja. Vaspostavićemo tvoju svest, Kesidej."

Usprotivio se. Nije vredelo.

Unutar bleštave sfere zlatne svetlosti izvršili su naumljena podešavanja njegovog bića. Prodrli su u njega i izmenili ga, usmerivši mu percepciju unutra tako da je mogao da se hrani na sopstvenom jadu, poput strvinara, od svoje utrobe. To je trebalo da im pruži pregršt vrednih podataka. Kesidej se bunio sve dok nije izgubio moć protivljenja a kada mu se svest vratila bilo je kasno za ma kakav protest.

"Ne", promrmljao je. U žutom odsjaju video je lica Beril, Mirabel i Lorin. "Niste smeli ovo da mi učinite. Mučite me... kao što biste movu..."

Nije bilo nikakvog odgovora. Poslali su ga natrag na Zemlju. Vratili su ga travertinskim tornjevima, hućecim klizećim pločnicima, kući zadovoljstva u 485. ulici, ostrvima svetlosti koja se razbuktavala ka nebu, među jedanaest milijardi ljudi.

Oslobodili su ga i pustili ga među njih, da pati i izveštava o svojim patnjama. Doći će trenutak kada će ga potpuno osloboditi, ali za sada još ne.

Evo Kesideja:

raspetog na svom krstu.

(Preveo Vuk Perišić)

Gregori Benford: A MORE KAO OGLEDALA

Voren se pitao koliko već dugo plutaju. Trideset sedam dana - kazivali su redovni zarezni u ivici drveta. Roza je zajedno s njim proverila svaki od njih. U podne svakog dana izvodili su ritualno zasecanje njegovim istrošenim džepnim nožićem, brižljivo pamteći svaku svežu zasekotinu u trenutku njenog stvaranja kako je ne bi zabunom zamenili za neke druge i pomislili da je načinjena dan ranije.

"Šta to gledaš?" upita Roza žmirkajući iz niskog zaklona.

"Brojim ih", reče Voren.

"Trideset sedam", uzvratila Roza, a on je po zvuku njenog glasa osetio da i sama ne veruje u to. Red, lepota broja, struktura - ničega od toga ovde nije bilo. Kako i da ne pogreše tokom svih ovih dana?

Mora da su minula barem dva meseca. Nije li u razdobljima delirijuma sanjao kako testerše gredu primoravajući dane da protiču, kako je seče sve dok mu koleno nije utonulo u nešto slatko, a on se onesvestio? Nije mogao da se seti?

"Spavaj", rekao je. "Ubrzo ću ti se pridružiti. Učinilo mi se da sam nešto čuo."

Sela je osluškujući tupo zapljuskivanje talasa o dno splava. Čulo se samo mrmorenje mora i povremeno zveckanje metala kada bi se redovi limenki pomerili na palubi. Koji časak docnije ponovo je legla i zaklopila svoje tamne oči, izbegavajući okomite žute svetlosne zrake tropskog popodneva.

Voren je bacio pogled na gredu privezanu za splav. Trideset sedam dana od kada je Manamiks potonuo. Trideset sedam intervala zaslepljujuće svetlosti, gladovanja, užasa, žeđi.

Voda se namreškala i nešto potmulo udari u splav. Roza ustade. Voren joj je rukom dao znak da ne diže buku i stao da čeka. Isprepletane daske i klade splava zaškripaše i počеше da se taru jedne o druge, a potom odjeknu još jedan udarac.

Mahinalno su se postavili na svoje položaje. Ona je čučnula na jedan panj pored ivice, svukla svoju belu bluzu i potopila je u vodu. Voren

je uzeo svoj štap, prodenuo gumenu traku kroz otvor na njegovom kraju i uz pomoć pračke nategao dugačku strelu grube izrade na vrh. Strela je zapravo bila tri centimetra debela daščica sa Manamiksovog čamca za spasavanje, blago zašiljena i sa dugačkim gvozdenim ekserom na vrhu.

Stisnuo je očne kapke izbegavajući odsjaj svetlosti i zagledao se u šuplje uvale talasa, nastojeći da proceni nagib palube. Ponovo se začuše udarci. Voren je sada bio gotovo siguran da je posredi Gmaz, a ne neka od velikih riba. Bilo je nečeg osobitog u zvuku koji je poticao od ispitivačkih udaraca njihove glave o dno splava dok su tragali za slabom tačkom...

Odjednom je jedno novo mreškanje vode privuklo njegovu pažnju. Roza je ritmički provlačila bluzu kroz vodu, a on je mimo njenih koščatih grudi mogao da vidi kako se more uzburkava blago izdiže zahvaćeno novim strujanjem koje je razbijalo površinu.

Beše to njihova taktička greška, ona, koju su stalno činili. Instinkt im je kazivao da najpre sagledaju i odmere metu. Gmaz je sada klizio nazad u plave senke ispod splava, praćakajući se i obilazeći ih pre konačnog odlaska. Voren se sav napregao nanišanivši strelu.

Izgleda da ga je Roza ugledala trenutak ranije. Hitrim trzajem izvukla je tkaninu, a Gmaz je u poslednjem grozničavom naletu pokušao da je dohvati.

"Heeej!" kriknula je Roza. Njegova njuška probila je površinu. Dugačka, tanka usta kao da su se cerila, a biserno bele oči behu usredsređene na beskonačnost.

Voren hitnu strelu i mahinalno prateći njen let, zagreba napred na sve četiri. Pogodila je Gmaza ispod škruga; ekser se duboko zario u prevoje sluzave zelene kože.

Roza je šćepala strelin konopac. "Polako!" reče on, spuštajući ramena u vodu. "Ne povlači ga."

Strela je mogla da ošamuti Gmaza, ali to beše sva vajda od nje. U svakom trenutku mogao je da prekine konopac. Voren se dobrano naže preko ivice splava i ispruži telo. Najpre jednom, a zatim i drugom rukom zgrabio je trbušno peraje. Gmaz se grčevito bacakao. Voren se izvi dok mu je drvo zasecalo kuk i prebaci telo tog stvora delimično na splav.

Roza prihvati peraje i povuče Gmaza naviše, prevrćući ga na stranu,

koristeći pri tom nogu da bi ga iščupala iz vode. Neman stade da savija leđa u luk, grčeći se u želji da prikupi snagu ne bi li se prebacila preko ivice. Oči su joj se iskolačile, a tanke škrge čujno strugale šireći se i skupljajući se.

"Brzo!" povika Roza. Voren je isukao nož i sada je njim vitlao iznad Gmaza tražeći najbolji ugao za napad. Stvorenje mu je klizeći izmicalo prema vodi. U trenutku kada se okrenulo, nož se sjurio naniže, zarivši se u meko tkivo na boku i štepujući duž kičme. Voren stade da ga bode po celom telu, osećajući kako se Gmaz grči u agoniji bola. Konačno se protegnuo, i uz laki drhtaj skončao.

Roza je ritmično stenjala, držeći mu peraje. Voren odstupi korak i jedva održavajući ravnotežu podgurnu je.

"Idi u zaklon", reče on.

Uputila mu je prazan pogled, oklevajući za trenutak, a potom se sjurila pod šperploču koja je činila krov zaklona. Ispratio ju je pogledom blage odvratnosti.

Bilo je isto kao i prilikom poslednja tri slučaja kada su ubili Gmaza, no ovog puta je delovala nekako još udaljenije i nedostupnije. Činilo se kao da su je Gmazovi vratili u neki raniji stupanj života, nalik na detinjstvo. Mogla je jedino da podnosi ubijanje ako je ono predstavljalo deo obreda, razrađen program akcije koji joj je, ukoliko je bio savršeno proveden, omogućavao da potpuno odstrani stvarnost događanja.

Tečnost je počela da se luči iz Gmaza još dok se praćakao na palubi. Voren je, proklinjući sebe zbog sporosti, dograbio limenke. Oslonio je Gmaza na jedan trupac, na mestu gde su se daske razmontiranog čamca za spasavanje spajale s njim i tvorile rupu. Pritisnuo je limenke na telo tamo gde je najviše tekućine isticalo i podupro truplo zbog ljuljanja splava.

Zelena koža bila je sluzava kao u foke. Leđna i trbušna peraja ulegnula su se odmah nakon smrti, ali su inače omogućavala da Gmaz krmani kroz vodu neverovatnom hitrinom. Gotovo u svim detaljima ličio je na običnu ribu. Možda je samo bio nešto veći, dugačak bezmalo metar i trideset.

Odavala ga je glava. Nije se sužavala i iskošavala prema napred, već se završavala izbočinom sa prostranom moždanom dupljom. Imala je teško koštano čelo kao kod delfina, a na licu je počivao onaj

neobičan isposnički izraz koji se sreće kod krupnijih riba. No, tanka usta, velike oči i štrčeće ralje behu tuđinske. Zemlja nikada nije razvila ovu osobenu kombinaciju.

"Pogledaj!" uzviknu Roza. Voren stade da zuri u brda i doline pokretne vode, sledeći njen kažiprst. Na nekoliko metara od splava plutao je nekakav sivi cilindar.

Iz Gmazovih limfnih žlezda cedile su se poslednje kapi i Voren je znao da je, ako žele da izvuku još tečnosti, potrebno da se oboje late posla, seckajući i pileći mišićno tkivo, gnječeći telo. Nije, međutim, vredelo trošiti snagu da bi se Roza nagnala na saradnju.

Osigurao je limenke i prevalio Gmaza preko ivice splava. Vodeni prah mu zasu lice. Pažnju je sada usredsredio na cilindar i taj posao obavio je rutinski kao da mu je to hiljaditi put, premda je posredi bio verovatno dvadeseti. Gotovo po jedan svakog dana, pomisli.

"Uvuci ga", naredio je, vrativši se na sredinu splava. Roza je tupo piljila u njega iz zaklona.

Frknuo je u očajanju. Možda je trebalo da je šamarima vrati u svesno stanje kao što je jedanput već učinio. No, cilindar se, nošen strujom, polako udaljavao.

Spretno je prišao drvenom balvanu i počeo da ga odvezuje. Prsti su mu bili naduveni od stalnog dodira sa vodom, te su mu konopi od drvene kore klizili iz ruku.

Koji časak kasnije, Voren ga je oslobodio i sada je četvoronoške hodao ka rubu splava koji je bio najbliži cilindru. Automatski je zapažao da na površini nema nikakvog mreškanja niti su bilo kakva zelena obličja promicala u dubinama.

Izgledalo je bezbedno kao i toliko puta pre. Ako su Skidači postavljali zamku za njega, onda beše sigurno da im se nije žurilo da ga ulove. Zaustavio se na trideset centimetara od ivice i upro nogama između dasaka. Siva cev tromo se ljuljuškala u dolji talasa, sve više se odmičući.

Voren je duboko udahnuo vazduh, refleksno skvrčio nožne prste da bi održao ravnotežu i oslonio se na kosinu palube, raširivši ruke sve dok mišići nisu počeli da mu puckaju. Balvan je bio kratak najmanje jedan metar. Nije mogao da dohvati cev.

Zanjihao se unazad, opuštajući se, a onda je još jedanput pokušao. I dalje beše kratak. Razdaljina se u međuvremenu uvećala za pola

metra.

Voren zaklopi oči štiteći se od prodornog popodnevnog sjaja, osećajući kako mu snaga napušta nožne mišiće. Nije sebi smeo da dopusti da klone.

Ako digne ruke od sebe, makar jedanput, biće usisan u iste beskrajne špilje u kojima je tumarala Roza. Ne, morao je da izdrži. Voren se okrenuo i uputio ka zaklonu. Tek sada je shvatio koliko jako je želeo tu cev, koliko mu je nedostajala.

Možda će baš ovu biti u stanju da razume. Druga poruka je bila istinski napredak u odnosu na prvu. Na njoj su se čak našle tri prave engleske reči. Stoga, ova treća...

"Ah! Ah!" promumla Roza gurdajući ga. Nešto je grozničavo pokazivala hvatajući rukama vazduh.

Voren trže polukružno glavu tražeći pogledom cev. Jedan tamno plavi oblik iskrсну iz vode pored njega. Bio je nešto veći od Gmaza i klizio je lako povrhu zelenkaste pene talasa.

Pre no što je Voren uspeo da se pomakne ili čak prepozna Skidača, ovaj zaroni u vodu pokraj cevi i nestade ispod površine. Tren potom, ponovo je izronio u eksploziji rasprskavanja vodenog praha, dograbio cev i hitnuo je u vazduh blagim trzajem glave.

Voren dotrča do balvana ali Skidač se već okrenuo i zapanjujuće naglo odjurio velikom brzinom. Iščezao je u padini jednog talasa poput kakvog zelenog mramora, zarivši se u nju. U trenu je nestao u beskrajno promenljivoj topografiji južnog Pacifika.

Roza ispusti nemušti krik. Ne obraćajući pažnju na nju, Voren dopuza do ivice splava. Cev se nalazila na samo par metara udaljenosti i on je lako upeca, beležeći krajičkom svesti da se žena šćućurila u zaklonu i nešto mumlala sama sebi.

Odneo je klizav organski cilindar do sredine splava. Pažljivo je rukovao njim, pokušavajući da uoči da li se po nečemu razlikuje od prethodnih.

Lako se raspolutio po sredini uz mali vlažni prasak. U unutrašnjosti se nalazio uvek isti svijeni list. Raširio ga je na palubi.

CONSQUE KOPF AMN SOLID DA OLEN SMALL YOUTH
SCHLECT UNS. DERINGER CHANGE DA. UNS B WSW. SAGEN
ARBEIT BEI MOUTH. CIRCLE STEIN NONGO.

Voren je dugo zurio u svitak nalik na pergament. Činjenica da je Skidač ovoliko blizu prišao splavu - predstavljala je neverovatno hrabar čin.

Mora da su počeli da očajavaju. Što god da su očekivali od njega, beše jasno da im je vreme isticalo.

Znao je da je ovo bila poslednja poruka. Tresući glavom, bezmalo zaplakavši zbog osujećenosti, zaključio je da mu ova nije ništa razumljivija od prve.

Kada se probudio u vodi, Manamiks je već tonuo. Dugački prsti tropskih munja kovrdžali su se ispod crnih oblaka tako, da je mogao da vidi kako voda nahrupljuje u desni bok broda.

Postojano se naginjao poput džinovske suvozemne životinje uhvaćene u beskrajnu mrežu gmazovske pređe. Dugački zeleni strukovi lizali su uz bokove i preko palube. Bejahu to žilave i elastične pantljičke organskih lančanih molekula, ispredene iz trbušnih kesa hiljada Gmazova koji su se sada skupljali naokolo u lučnom rasporedu.

Biolozi su smatrali da su se ove trake izvesno koristile u postupku parenja, ali zbog čega su morale biti toliko dugačke, to niko nije umeo da kaže. One su zajedno sa rupama koje su na boku probili samoubilački Gmazovi u grupama od tri ili četiri, mogle da potope svako lakše plovilo.

Manamiks je plovio u veoma opasnim vodama. Voren je znao da avioni nikada neće prispeti ovamo, pet stotina milja daleko od zapadne obale Južne Amerike, po žestokoj urnebesnoj oluji. Nikada neće stići, baš kao što je kapetan rekao, da bi prosuli kanistre otrova koji bi zaustavio Gmazove. Manamiksu je danima pre toga ponestalo hemikalija i sada se brod valjao na talasima, dok su svetla na palubi gasnula a ljudi vrištali.

Ta slika mu se urezala u pamćenje. Manamiks je bio kao zaleđen kada je utonuo u svoj crni grob sa pokojim narandžastim signalnim svetlom koje je još žmirkalo. Munja je zaparala nebo odrazivši se u hiljadama slomljenih ogledala mora. Smrad soli, razdiruća studen i kiša kao iz kabla zaslepljivali su ga. A onda je začuo udarac praznog čamca za spasavanje o obližnju plutajuću kutiju i pokrenuo se,

počevši da se bori protiv struje.

Ostatak je bio bezličan, kao da se sve događalo nekom drugom. Uspentrao se u čamac i stao da vesla u suprotnom pravcu od Manamiksa i Gmazova. Uočio je Rozu u mutnoj svetlosti i uspeo da je ubaci u čamac. Ona je bila novinarka sa kojom se prethodno upoznao na Manamiksu.

Pisala je o Gmazovima za jednu novinsku agenciju i nameravala je da oplovi obalu Južne Amerike u nadi da će joj se posrećiti da vidi makar jednog Gmaza. Tuđini su gotovo najurili ljude sa okeana u poslednjih godinu dana i Manamiks je bio jedan od retkih putničkih brodova koji je plovio Pacifikom. Pokušala je da sazna nešto više o tome od Vorena pijuckajući s njim u baru ali on je bio samo običan inženjer i o prizemljenju Gmazova znao je koliko i ona.

Plutali su celu noć. Ležali su na dnu čamca nastojeći da ne prave nikakvu buku jer, ako bi ih Gmazovi otkrili i pomislili da u čamcu ima ljudi, njihova koštana čela provalila bi bok dok trepneš.

Ispostavilo se, međutim, da je čamac za spasavanje počeo da tone i bez pomoći tuđina. Mora da je bio oštećen kada se spuštao u vodu sa Manamiksa. Curenje koje je Voren otkrio tokom noći, preraslo je postojanu bujicu do trenutka kada je vrela zora osvanula iznad njih.

U prvoj svetlosti uspeli su da razaznaju ostale otpatke sa Manamiksa koji su plutali u blizini. Bilo je tu i izvaljenog drveća koje je na more nanela ista ona oluja što je zahvatila Manamiks baš kada je izvršen napad.

Voren je rizikovao život i spustio se u more da ih prikupi. Znao je da su Gmazovi divlji i bezumni. Pročitao je jedan članak u kome je rečeno da su oni bili naprosto najraniji oblik, a Skidači uznapredovala manjina. Gmazovi očito nisu bili u stanju da sagrađe letelice i spuste se u Zemljinu atmosferu pre pet godina i zaseju okeane.

No, rani ili ne, da su ga našli u vodi smesta bi ga ubili.

Tri dana su mukotrпно veslali, prikupljali, sekli, gradili i vezivali. Rasturili su čamac za spasavanje i upotreбили ga za pravljenje palube na panjevima i daskama koje su uspeli da pronađu. Jedan kalem žice poslužio im je za vezivanje. Jedna aluminijumska prečaga iskorišćena je za izradu odgovarajućih eksera.

Roza se u početku dobro držala. Ni u jednom trenutku nisu videli

nekog drugog preživelog sa Manamiksa. Elementarna navigacija kazivala je Vorenu da su plovili pravo prema zapadu; ukoliko bi istrajali, postojala je mogućnost da ih spasilačke ekipe na kraju pronađu.

Jedne noći, osećajući čudnu oslobođenost od svoje prošlosti, obljubio je Rozu sa takvom žestinom i samopouzdanjem da je i sam bio iznenađen. Bio je uveren da će preživeti.

Deo prehrambenih rezervi čamca za spasavanje upotrebio je kao mamac i ulovio nekoliko riba. Posle više pokušaja načinio je luk i strelu koji su bili dovoljno precizni da pogode ribe na površini ali su mamac i udica ipak bili brži.

A onda je voda počela da ponestaje. Roza je čuvala njihove zalihe u zaklonu od šperploče i sedmog dana Voren je otkrio da je voda gotovo na izmaku. Pila je daleko više no što je bio njen deo.

"Morala sam", rekla je uzmičući od njega. "Ne mogu ovo da podnesem. Tako sam žedna. A i sunce strašno peče. Naprosto sam..."

Udario joj je nekoliko reskih žestokih šamara. No, u tome nije bilo nikakve zadovoljštine. Potrošila im je vodu i nje više nije bilo. Proveo je čitav sat u dubokoj potištenosti dok je Roza čučala podalje od njega na suprotnom kraju splava, a onda je ponovo počeo da razmišlja.

Dok je razmatrao novonastali problem, nekakva čudna oslobođenost pomolila se na površini njegove svesti. U hladnim, mirnim procesima svog intelekta pronašao je svojevrstan predah.

Sedeo je zguren na ravnoj dasci koja se postojano ljuljala na talasima, ali unutra, tamo gde je on živeo, svet se nije sastojao samo od mrmorenja i juriša talasa, izmožđujuće i ranjavajuće oštrice sunca i vetra. Unutra su se nalazile knjige i dijagrami.

Štaviše, bilo je delova i komada onoga što je on znao, a sada i prilike da ih sastavi u celinu.

Hemija. Voren je montirao aparat za destilaciju koristeći dve limenke. Isekao je mali prorez u gumenom zapušaču flaše za vodu i spustio ju je u more privezanu za dugačak pecaroški najlon.

Zamućeno sećanje mu je kazivalo - ili je to on samo zamišljao - da je voda u dubini hladnija. Ako izvuče punu zapečaćenu limenku sa dubine veće od sedam metara i postavi je unutar jedne druge

limenke na sunce, možda će početi da isparava kao kofa sa šampanjcem. U tom slučaju isparena voda kondenzovaće se na stranama prve limenke u vidu tečnosti oslobođene od soli.

Pokušavao je iznova i iznova. Nikad mu nije pošlo za rukom. No pokušavao je, razmišljao je, nije se dao. I to je bilo dovoljno.

Minulo je devet dana otkako su ostali bez vode. Roza je zapomagala i dovikivala mu kojekakva gadna imena. U besu se ugrizla za rame ali se činilo da to nije ni primetila. Narednog dana more je bilo nešto uzburkanije no obično. Voda se prelivala na palubu tako da je bilo nemoguće spavati ili makar predahnuti. U kasno popodne Voren je otkrio majušne želatinske morske konjice veličine novčića koji su jahali na morskoj peni što je zasipala splav. Netremice ih je promatrao nastojeći da se priseti svojih znanja iz biologije.

Znao je da će ako počnu da piju nešto sa visokim sadržajem slanoće, kraj doći ošamućujućom brzinom. No, morao je da rizikuje.

Voren je ćuškama i rečima nagovorio ženu da mu pomogne da sakupe pregršt morskih konjica. Položio je probe radi nekolicinu na jezik i pričekao dok se nisu rastopili. Bili su slani i po ukusu slični ribi, ali se činilo da su manje slani od morske vode. Hladna vlažnost od šake životinjica oboma je donela olakšanje tako, da su grozničavo nastavili da ih sakupljaju sve dok se nije smrklo.

Jedanaesti dan beše nepodnošljiv.

Voren je sedeo sklopljenih očiju, pažljivo se probijajući kroz jasne logičke hodnike svoje svesti. Iskušenje da popije morsku vodu, vrilo je u njemu, uskiptelo, prelivajući u čist i uredan odeljak u kome je nastojao da živi.

Morao je da nastavi da jezdi logičkim lancem ako je želeo da ostane razborit. Ukoliko bi popio morske vode, uneo bi u organizam i određenu količinu rastvorene soli. No, njegovom telu bilo je potrebno veoma malo soli i ono je moralo da se oslobađa bilo koje mere soli koja bi prelazila tu graničnu količinu. Posao izlučivanja ekstra soli obavljali su bubrezi koji su uklanjali iz krvi sve štetne proizvode u obliku mokraće.

Za to je bubrezima bila neophodna voda. Makar pola litre dnevno.

Spevao je od ovoga jednostavnu pesmicu i stao da je poje u beskraj. Talasi su plesali i valjali se ispod njega. Njihove sasušene namirnice, mrtve i teške, počivale su u njegovom želucu. Usredsredio se na

pesmicu.

Popiti, pola litra morske vode dnevno. To je obezbeđivalo oko deset kubnih inči vode oslobođene soli.

Ali, bubrezima je bilo potrebna više od deset kubnih inči da bi sproveli proces izdvajanja soli iz pola litre.

Bubrezi su reagovali. Uzimali su vodu iz telesnog tkiva.

Telo se sušilo. Jezik je postajao crn.

Gađenje. Groznica. Smrt.

Mnogo kasnije, Voren je utvrdio da je na ovaj način sedeo najveći deo dana, deklamujući sam sebi logiku, glačajući je do nekoliko ključnih reči, dovodeći je do savršenstva.

Prenuo ga je udarac o dno splava. Roza se promeškollila. Voren je odjednom, intuitivno shvatio o čemu je reč. Jedan Gmaz ih je pronašao.

Pokrenuo se tiho, usredsređeno. Iskrsnuo je nov problem koji je valjalo rešiti.

Dobovanje se nastavilo, krećući se celom dužinom splava. Udarci bejahu drugačiji od vragolastih čukanja koja su proizvodili delfini.

Gmaz je izbio na površinu na nekih pet metara od splava i jedanput se prevrnuo buljeći u njih svojim iskolačenim očima. Roza je raširila ruke užasnuta, a Gmaz koji je taman hteo još jednom da zaroni, zastao je i načinio krug oko splava privučen njenim jezovitim zapomaganjem.

Voren je hladnokrvno izbacio strelu. Izvukao je ranjenog tuđina, udarajući po njemu batinom dok se nije sasvim umirio, a zatim ga je iskasapio posmatrajući kako retka bledožuta tečnost curi iz njegovih tkiva u limenke - sve je to učinio potpuno sam, radeći u potpunoj koncentraciji, a da pri tom ni u jednom trenutku nije obratio pažnju na Rozu. Nije čuo čak ni kada se cvileći teturavo približila dok je prinosiso limenku usnama.

Za trenutak je procenjivao hladan, pomalo oštar ukus tečnosti. A onda mu ona iznenada izbi limenku iz ruku koja zaklopara pa daskama prosipajući dragocen sok po palubi.

Udarac njegove pesnice svalio ju je na kolena.

"Zašto? Šta..."

"Pogrešno", procedi ona. "Odvratno, rđavo." Zavrtela je glavom, žmirkajući. "Oni nisu... nisu normalni. Ne mogu se jesti..."

"Hoćeš da piješ, zar ne?"

"Ne... da, ali ne to. Možda malko. Ja..."

Hladno ju je pogledao i ona se udalji. Gmaz je lučio svoje dragocene sokove koji su se slivali na daske i Voren pohita da podmetne limenke pod izvore. Ispio je prvu limenku, a potom još jednu. Roza je sedela na drugom kraju splava i stenjala.

Treću je postavio na sredokraću između njih dvoje i posle nekoliko časaka Roza je prišla i polako srknula. Ukus beše blag, ne naročito slan, upadljivo sličan ukusu ustajalog piva.

Posle ovog događaja došli su do neke vrste prećutnog sporazuma. Rozin zadatak bio je da namami Gmaza ukoliko bi se ovaj približio splavu, ali ona nije htela - nije mogla - da ga kasapi i cedi vodene džepove smeštene u podnožju peraja, oko očiju, kao ni krv. To je Voren morao sam da radi.

Dok se Roza pospano njihala na sredini njihovog četvorougaoanog ostrva, mumlajući i pevajući nešto za svoj groš, zamičući sve dublje u vlastita utočišta od sunca i soli, Voren je delao i razmišljao.

Proučavao je Gmazovo telo, zapažajući mekane, jedre tačke koje su bile ranjive za strelu, prateći njegov cirkulatorni sistem i tanani sklop mišića koji ga je pokretao. Sada su gotovo svakog dana mogli da čuju preteće udarce Gmaza ispod splava i uvek bi on na kraju izranio i bio ubijen.

Izgledalo je da ne poseduju ništa od onih grabljivičkih instikata opreza i žestine koje su ispoljavali Gmazovi u blizini obale. Možda su usamljeni Gmazovi u ovom području bili izvidnici za škole Gmazova koji su preplavili okeane, i nisu bili obučeni - ili uzgajani - za napad.

Voren je eksperimentisao, delao, pokušavao nove stvari. Razrezao je svoju odeću i skrojio male kese u kojima je čuvao bogatije delove Gmazovog leša, a docnije ih žvakao sve dok i poslednja kapljica slankaste mlake tekućine ne bi bila iscrpena. Gotovo da se razboleo od toga ali je posle nekoliko dana, kada su rezerve vode u njegovom telu dostigle normalu, stao da cedi meso u tkanini, čime je dobio gotovo istu količinu.

Dvadeset prvog dana Roza je opazila onu kapsulu. Njen krik prenuo je Vorena iz polusna dok je ležao u zaklonu.

Prvog Skidača su opazili dok je jurio podalje od splava. Skidači su predstavljali zagonetku za biologe koji su proučavali tuđine. Njih nije

bilo mnogo i dejstvovali su nezavisno od Gmazova. Ubijeno je samo par primeraka u prvim mesecima kada su se tuđinci eksplozivno razmnožavali širom okeana - od tada, vretenasta plava obličja držala su se dobro izvan domašaja običnih oružja.

No, ni oni nisu kontrolisali Gmazove. Prema svedočenju brojnih brodova Gmazovi su napadali Skidače. Inteligentno su manevrisali i umešno se borili, ali im je nedostajala prednja koštana masa Gmazova i nisu ispoljavali njihovu slepu divljačnost.

Voren je upecao sivu cev i sada ju je prevrtao u rukama. Glatka površina organske supstance nalik na plastiku očito je bila mašinski ustrojena - ili da li je bilo baš tako? Da li se mogla uzgojiti, ovako savršena i simetrična? Tuđinski svemirski brodovi koji su posejali jaja u Zemljine okeane izvesno su bili proizvodi jedne industrijske kulture. Ali na koji način su Skidači i Gmazovi mogli da ih načine bez manuelnih svojstava?

Tanki klizavi svitak beše nerazumljiv.

SECHTON XXMENAPU DE AN SW BY W ABLE. SAGON MXXIL
VESSE L ANSAGEN MANNIA WIR UNS??FTH ASDMNO5B ERTY
EARTHN PROFUILEN. CO KALLEN KNOPTFT.

Voren je proučavao tekst i u svesti beskonačno isprobavao razne kombinacije slova. Nije bilo nikakve šifre, budući da su neke reči očigledno bile iz engleskog jezika a pojedine bliske nemačkom:

VESSE L mora da je bio VESSEL. A ANSAGEN - recimo, announce? Voren je požalio što ne raspolaže većim znanjem od onog koje je stekao na kursevima u koledžu.

Poruka je bila data u jasnom, urednom slogu kao u novinskoj štampi i na neki način beše utisnuta na svitak bez ikakvih tragova na poleđini. Izvesno nekakav fotografski postupak.

Ovo mu je pružilo priliku da usredsredi svest za vreme dugih omamljujućih dana čekanja, nastojanja da prenebregne svrab soli u svojoj sve kosmatijoj bradi i svuda po koži, prislušivanja jedva čujnog šaputanja talasa i beskrajnog izvijanja pojanja kome se predavala Roza.

Uplašeno bi kriknula kadgod bi se neki Gmaz ukazao u daljini, no Voren je nagađao da je ona na nekoj ravni svesti, znala da su

srazmerno bezbedni sve dok splav privlači Gmazove. Možda su ih gmazovski izviđači zapažali, ali očigledno da nisu mogli dobro da zapamte položaj splava da bi doveli čitav napadački odred tuđinaca. A Gmazovi su u poslednje vreme počeli češće da se pojavljuju. Ponekad dva, pa i tri dnevno.

Druga poruka obezbedila mu je gorivo za plamteću racionalnost koja ga je sveg obuzela. Ponovo ju je jedno dugačko plavo telo, u pravom magnovenju pokreta, primaklo splavu upravo pošto su ubili Gmaza, kao da su ih nagrađivali za to.

GEFAHRLICH GROSS SOLID MNXXL % 8 ANAXLE.
UNS.NORMEN 286 W! SCATTER PORTLINE LILAPA XEROT.

Voren je zažalio što nema pisaći pribor, ako ni zbog čega drugog, ono radi beleženja beskrajne permutacije tumačenja poruka. GEFAHRLICH opasnost, opasno? GROSS: velik, golem. UNS ponovo nemački izraz za US.

Pokušao je da grebanjem unese oznake na svijene listove, ali njihova površina nije prihvatila nikakvu intervenciju. Kada bi postojao neki način opštenja sa njima, postavljanja pitanja, možda bi mogao da dobije predstavu o tome šta su Skidači želeli. Da pregovaraju? Šta bi mogao biti znak miroljubive namere?

U pozadini svoje svesti Voren je počeo da postavlja teorije u cilju tumačenja poruka. S vremena na vreme, ustuknuo bi zbog njihove tuđinske prirode ali to behu nagoni koji su se dali lakše kontrolisati.

Shvatio je, a da to sebi nije ni priznao, da je njegova udubljenost u planiranje, podrobnosti i hladne lepote logike, jednako utešno skretanje pažnje kao i Rozino primitivno pojanje. Poruke su, dakle, bile potrebne njegovoj mentalnoj ravnoteži.

No, on je znao da je sve besmisleno ukoliko ne uspe da pronikne u te zbunjujuće redove ispisane sa tako strogom urednošću na tananim listovima koje je držao.

Tokom dugih sati koji kao da su se vukli, on je čučao, piljeći umornim, zakrvavljenim očima u treću poruku. Vreme, bilo mu je potrebno vreme.

"Hej! Vo-Voren!" nazva ga Roza. Pogledao je u pravcu koji je pokazivala.

Na horizontu se ukazivala jedna tačka. Poigravala je u vidnom polju povrh hrapavih talasa, kretala se gore-dole usled sporadičnih trzaja, ali bila je tamo.

"Kopno", izusti Voren dišući duboko.

Roza razrogači oči, a sa iznurenih usana prasnu joj oštar smeh sličan kokodakanju. "Kopno! Kopno!" povika, poskakujući na žuljevitim nogama u čudnim trzajima.

Voren je žmirkao nastojeći da razbistri pogled. Procenjivao je struju i odmeravao ugao koji je ona tačka gradila sa njihovim kursem. Mogli su dospeti do nje do mraka a možda i ranije. Dohvatio je svoju batinu i stao da izbija podupirače zaklona od šperploče. Kleknuo je na sredinu splava, izmerio dlanom i prstima i počeo da konstruiše niz oslonaca za jarbol.

Posao nije dugo potrajao. Usađivanje labavo postavljenog obruča u palubu odnelo je sve Vorenove preostale nokte, ali je zato veliku ploču iverice lako pritegao uz vertikalni jarbol koji je prethodno pobo u obruč. Žice koje su prolazile kroz rupe u ploči držale su je uz jarbol, a izlazne trake s krajeva omogućavale su mu da joj menja pravac s mesta na zadnjem delu splava. To je obezbeđivalo kakvo-takvo jedrenje.

Izvukao je improvizovano kormilo sklepano pre više nedelja i postavio ga u ležište, koje je s mukom izdubio na zadnjem delu splava. Bilo je slabašno i nezgrapno, ali je uz pomoć njega mogao da izazove blage bočne pokrete splava i krmani u pravcu ostrva ispred sebe.

To mora da je bilo neko ostrvo. Njihove šanse da ikad nabasaju na još jedno bile su zanemarljive. Prilika da ponovo stupe nogom na čvrsto tle...

Voren je rukom zaklanjao oči od preostalog popodnevnog sjaja. Čvrsto tle. Neće više biti neprekidnog naginjanja palube koje je izazivala mučninu. SOLID (čvrsta)
SOLID.

Da li su Skidači možda mislili na ostrvo? GEFÄHRLICH GROSS SOLID. Opasno veliko ostrvo. SCATTER. Napustiti? To scatter je značilo odskočiti od nečeg. Napustiti ostrvo?

Voren se osmehnu sam sebi. Postojao je ključ za to. Neka lepota, neki red koji će ga izbaviti sa ovog smrdljivog splava.

Povukao je polako žice i nagnuo šperploču pod ugao u odnosu na lahor. Kormilo zaškripa dok ga je podešavao i postavljao na mesto koristeći drveni klin.

Ostrvo se približavalo i on je već mogao da vidi nisko grebenje koje se protezalo njegovim središnjim delom. Nije izgledalo naročito visoko. Izveo je mentalni proračun i zaključio da će stići brže no što je očekivao. Vetar se, takođe, pojačavao.

Roza je tumarala splavom pevušeći u pola glasa i proždirući hranu iz preostalih limenki. Varen je osetio kako ga prožimaju trnci besa. Jela je preko mere i sporazuma.

Od kako je ugledala kopno ponašala se, ipak, smireno. Prošla je mimo njega i podigla pogled, divlje se cereći. "U redu je?" Varen je klimnuo.

U redu. Dokopaće se ostrva. No, on nije bio zadovoljan, još ne. Krmaneći privodio ih je otoku duž južne obale, želeći da baci pogled na nju pre no što pristanu.

Južna? Šta beše tamo...

WSW. Zapad jug zapad. UNS B WSW.

WE BE WSW?

Na WSW delu ostrva? Mi - Skidači.

Primetio je da Roza čuči na pramcu splava, porinuvši ga blago u zelenoplavo more koje je jurilo prema njima i bacalo tanke pramenove šišteće pare preko dasaka. Znala je da nije dobro što splav plovi na ovakav način. To ih je usporavalo.

No, ništa joj nije rekao. Bilo mu je potrebno vreme. Sve što je imao ovde behu Skidači koji su pokušavali da mu saopšte nešto.

Oni su bili drugačiji. Oni nisu imali kljunaste koštane izraštaje, nisu napadali. Tela su im bila gumastija i imala su veću moždanu duplju.

Jedna nejasna misao proletela je Varenovom svešču, jedno polu-određeno nagađanje. Nije li sve ovo bila neka vrsta rata u kome su Gmazovi, izmakavši kontroli napadali i izolovali kontinente, dok su Skidači nastojali da ih u tome spreče? Nešto poput rasnog sukoba između političkih frakcija?

Ostrvo je sve više raslo i Varenovo oko zaustavi se na jednoj mutnoj senci. Ležala je nisko u vodi oko ostrva, ta mrka linija koja je podizala bele nalete talasića što su se razbijali o nju i hvatali svetlost.

Greben. Neće biti lako da se dospe do ostrva. Moraće da primakne splav i zaokruži oko njega nastojeći da pronađe prolaz u lagunu. Ili to, ili da se razbije o greben koji je opkoljavao ostrvo.

CIRCLE STEIN NONGO. STEIN je bila - stena! DONT GO INTO THE CIRCLE.

Voren okrenu rudu kormila u suprotnom pravcu. Sve je bilo tu, kao na dlanu. Skidači su mu se obraćali, vodeći ga. Roza groknu i okrete se prema njemu. Opazila je promenu pravca kretanja splava. Nije mario za to već povuče žice kako bi još bolje izložio šperploču vetru. Sve je bilo tu! KMALL YOUTH SCHLECT UNS. Skidači su pogrešno napisali SCHLECHT nemački izraz za RĐAVO. SMALL YOUTH BAD US. Jesu li Gmazovi bila niža faza razvoja? Tek ispiljeni iz jaja, primitivni, u neobuzdanom naletu sa matičnog sveta u druge sredine?

THE SWARMERS ARE BAD FOR US - US Skidače. Ili je i Voren bio uključen. Mora da je bio.

"Va? Kopno! Idemo tamo!"

Namreškao je kožu oko očiju, uštavljenju od soli, i usredotočio se na njeno lice, ali mu je ono izgledalo različito, strano. Nije poznavao ovu ženu. Ništa nije predstavljala za njega.

Zakoračila je bliže i on je udari. Ona zacvile i pade na palubu zureći u njega zbunjeno.

Nije obraćao pažnju na nju, osećajući ushićenje i spokoj. Uočio je male promene u vetru i usmerio splav prema tamnoj masi napred. Sada se greben mogao jasno videti. I...

Nešto se pomeralo na plaži.

Čak i sa ove udaljenosti mogao je da ih razazna. Dugačka zelena tela ležala su na pesku, lagano se pokrećući prema kopnu. Puzali su uz bolan napor, vukući se mukotrpno, no nekoliko ih je već bilo doseglo zeleni rub vegetacije.

Gmazovi. Gmaz koji je učio da ispuza iz mora, vežbajući to na jednom pustom ostrvu u Pacifiku. Gmazovi koji su ulazili u sledeću fazu svog razvoja.

Ostrvo se odjednom našlo tako reći nadohvat ruke i Roza je malaksalo udarala po njegovim grudima vrišteći. On je stajao ukočen, pokušavajući da razmišlja, da shvati.

"Ludo? Ludo? Umrećemo ovde."

"Šta?" reče on odsutno. Splav je skretao ali se nalazio nadomak grebena.

"Ti se bojiš! Bojiš se stena." Zinula je u njega razrogačenih očiju.

"Nijedan čovek ne bi..."

"Umukni." Jurili su prema ostrvu, a struja ih je poduhvatala.

"Ne... ne, neću. Daj mi." Divlje se obazrela. "Plivaću."

Zagrebala je preko palube, hvatajući se za daske.

Za tili čas je pronašla jednu širu dasku i pokušala da je iščupa.

Voren je duboko disao osećajući kako mu se mir širi po grudima.

Učiniće još jednu, poslednju stvar za nju, a potom ostati sam.

Prišao je uspaničenoj ženi, odmerio ispravan ugao i istrkao dasku iz palube uz škripu eksera. Ona je dograbi.

Sada su jurili pored grebena i Voren je mogao jasno da raspozna oblička na obali. Imala su zdepasta debela peraja na bokovima koja su se lagano odupirala o pesak. Puzali su kao kornjače.

Ne, kopno nije bilo odgovor. Na kopnu su sada bili Gmazovi. Konačno su ga osvojili baš kao što su osvojili i okeane. Sa čovekom koji je bio vezan za kopno beše završeno. Ne, odgovor...

Voren se okrenuo i pogledao ka moru. Ivica sveta podsećala je na nepravilnu crtu u tmuni. Neizmerni kružni nebeski svod posut tu i tamo oblacima. Čist, slobodan. WSW.

Roza se prebaci preko ivice uz pljusak vode.

Nazirao se jedan uzan prolaz kroz greben na nekih pedeset metara udaljenosti i ona krenu prema njemu, plutajući delom na dasci.

Voren je mahinalno osmotrio vodu, no nije opazio nikakve zelene oblike koji bi je sledili. Ukoliko ovde Gmazovi nisu veliki možda je neće primetiti sve dok ne stigne na plažu.

Jednim okom je odmeravao njenu verovatnu putanju, procenjujući, izračunavajući. Bila je dobra ponovo se predati izračunavanju. Trebalo bi da Roza dosegne obalu kroz nekoliko minuta.

Bilo je veoma teško pratiti je pogledom jer se sada mrak brzo spuštao. More se pod vetrom razbijalo u uljaste šljokice koje su odražavale mutno narandžastu svetlost sunčevog zalaska na oblacima. Okean ogledala.

Zurio je dole u vodu. Ogledala. Šta je video tamo?

"Nijedan čovek...", rekla je. Možda i nije čovek. Možda je sada nešto više. Skidači bi mu to mogli reći.

Osetio je trzaj konopca u ruci i načinio blagu ispravku kursa u krivudanju splava.

Pojačavao je brzinu. Kada mu je pozadi iz tame do ušiju dopro slabašan krik nije se ni osvrnuo.

(Preveo Vuk Perišić)

Džozefin Sekston: ELUIZA I DOKTORI SA PLANETE PERGAMON

Eluiza je sedela u čekaonici dispanzera Centralnog pozorišta, odevena u kratku belu haljinu. Već dugo je čekala i priželjkivala da joj neko pride i odvede je odavde; pročitala je sve oglase na zidu, i nijedan joj nije probudio znatiželju - svi su se odnosili na lekove sa neobičnim propratnim pojavama.

Jedan bolničar uđe u prostoriju. Imao je skarletnu masku koja mu je prekrivala čitavo lice osim jednog oka. Eluiza je znala da je to označavalo infektivni rak kože. Nije, međutim, vrisnula od straha ili odvratnosti. Pre mnogo godina, često se igrala sa decom koja su болоvala od te bolesti i još tada je izgledalo da je imuna na nju.

"Doktori će vas sada primiti", reče bolničar, na šta Eluiza ustade i pođe za njim.

Išli su niz hodnik pokraj tajanstvenih vrata i stepeništa sve dok nisu stigli do debelog navučenog zastora, iznad koga je sijalo malo crvena svetlo. Gurnuo ju je kroz zavesu. Za trenutak je neodlučno stajala. "Pobeći!" u magnovenju joj je prošlo kroz glavu. Ipak, zaključila je da bekstvo nije moguće ne samo zbog toga što je ona danas bila izuzetno značajna ličnost, već i zato što bi to bilo gotovo nepoželjno: radoznalost ju je nagnala da ostane tu gde se zatekla, pripravna za predstojeće iskušenje, pa ma šta to bilo. Čula je najavljivanje svog imena i osetila kako je izvode na binu Centralnog pozorišta, a potom i pričvršćuju uz pomoć polja sile za ispitivački tron. Dvorana pozorišta beše ispunjena do poslednjeg mesta: Savet doktora koji je brojao oko stotinu ljudi, sve samih eksperata.

Izvadila je ogledalo iz svoje torbice i osmotrila sjajnu plavu kosu, blistave tamne oči i zlatastu, svilastu kožu. Zatim je okrenula ogledalce prema publici i osetila zadovoljstvo začuvši brojne uzvike

bola izazvane odbleskom svetlosti. Najposle, bilo bi zaista čudno kada neka od njih ne bi patio od zapaljenja dužice.

Bolničar se okrenuo prema Eluizi i, nadjačavši romorenje glasova, upitao je da li ima šta da izjavi pre no što ispitivanje otpočne.

"Želim da oslobodite moju majku iz zatvorske bolnice. Ona je postupala rukovodeći se najvišim načelima i najboljim pobudama, a treba imati u vidu činjenicu da je bila umišljena šizofreničarka."

Izgovarajući ove reči Eluiza je doživljavala sebe kao veoma savesnu kćerku ali u isti mah i kao prilično budalastu osobu. Majka joj je bila suviše luda da bi znala gde se ona nalazila a potonji događaji potpuno su je potisnuli izvan domašaja svesti drugih ljudi. Jedini odgovor koji je izazvao njen uzaludan zahtev beše podsmešljivi žamor, jer je njena majka odista počinila neoprostiv zločin, dopuštajući da njeno jedino dete ostane zdravo do uzrasta od dvadeset godina. To je bilo stvarno nečuveno: vrhunski čin protiv društva.

Glasovi su povišenim tonom raspravljali o Eluizininim radiografskim izveštajima, krvnim nalazima, metaboličkim procesima! Svako je bio duboko uveren da su patolozi kompletirali listu rezultata testova sa podacima koji su se odnosili na pacijentov hemoglobin, sedimentaciju crvenih krvnih zrnaca, gustinu krvi, C.S.P, ispljuvak, urin, izmet, sadržaje žučnog mehura. Neko je histerično uzviknuo da pacijentkinja ima fantastičnu bubrežnu funkciju, a jedan drugi glasno je primetio da nikada nije naišao na tako savršen primerak koštane moždine. Treći je ustrajavao u tvrdnji da će rezultati njegovih ispitivanja konačno otkriti prisustvo okultne krvi u izmetu ali su njegove kolege sumnjičavo vrtele glavom na to. Zatražena je tišina, a potom je najavljeno zvanično ispitivanje. Eluiza se nadala da ono neće biti do te mere neprijatno kao neki prethodni testovi, a onda se prisetila poslednje suvisle stvari koju je čula od svoje majke pre no što su je odveli.

"Ne dozvoli im da te pokore. Ne boj se." I tako je Eluiza naprosto sedela i čekala, potpuno opuštena. Pažljivo je proučavala izgled pozorišta: veliki otvoreni prozori sa pogledom na dvorište, a unutra redovi i redovi doktora zgurenih u tapaciranim sedištima. Iza nje nalazila se kulisa, a odmah ispred stepenik koji je razdvajao govornicu od auditorija. U tavanicu behu usađene veoma jake

sijalice. Nije bilo nikakve televizijske opreme: ovaj tajni sastanak beše zamišljen in camera premda je do sada čitav Pergamon zasigurno brujao o njenom zloglasnom slučaju. Još jednom je bacila pogled kroz prozore preko ravnog tla izvan dvorišta. Nije bilo nikakvih drugih zgrada na vidiku, ali su se dale zapaziti udaljene grupe ljudi koji su nalikovali krdu stoke na ispaši.

Odněkud sa strane iskrsnula je matrona. Namah je zavlādala duboka tišina i ona prozbori. Kakav delotvoran glas - siv glas; glas koji je bio mi, a ne ja.

"Ko će prvi da ispituje pacijentkinju?"

Podižući ruku, jedan čovek ustade iz publike.

"Molim vas, matrona, ja bih."

"Vrlo dobro. Počnite, a zatim produžite prema utvrđenom redosledu."

Matrona je napustila pozornicu i Eluiza usmeri pogled na svog prvog doktora.

Ličio je na raspuklu čauru maka. Imao je tanušno kosmato telo, blede zelenkasti vrat i venčić svetlocrvene kose; njihao se koračajući prema njoj kroz buljuk svojih kolega, hipnotičan i tanan. Nije znala niti je marila za to koja je razorna bolest ili hronični žlezdani poremećaj imao za posledicu ovakav izgled: nije je uopšte zanimao niti je izazivao bilo kakav strah kod nje.

"Posedujem nalaz lumbalne punkcije", reče on usiljeno se smeškajući dok joj je pristupao. To joj je probudilo secanje: manometar, žučna sonda, špric. Neprijatno. Ali to beše prošlost; šta sada?

"Prekrstite kolena."

Eluiza prekrsti kolena, a on otvori veliku torbu u kojoj je bio smešten jedan poslužavnik sa instrumentima. Uzeo je gumeni čekić i kucnuo ju je blago odmah ispod čašice kolena. Eluizina noga trže naviše i pogodi doktora ispod brade što je izazvalo talase smeha i pokoji mlak aplauz u publici. Doktor je odmahnuo glavom, ne ispoljivši nikakvu drugu reakciju na udarac. Usredsredio je pažnju na sadržaj svoje torbe, proveravajući i nešto računajući. Imao je tamo jednu slikarsku četku od kamilje dlake broj šest, tri test tube misterioznog sadržaja, tri male plastične omotnice, jednu oštru čiodu i zvučnu viljušku. Zazvonio je zvučnom viljuškom, podigao pogled prema Eluizi i stidljivo je upitao da li je ovaj ton pokrenuo nešto u njoj.

"Meni zvuči dobro", reče ona.

"Dobro, dobro", promrmlijao je profesionalno i bez ikakvog upozorenja bocnuo je svojom oštrom čiodom u list noge. Eluiza je vrisnula, a doktor se glasno nasmejao, baš kao i njegove kolege iz publike.

"Jedan za sve", povika neko.

Otvorio je prvu test tubu, navlažio prst i umočio ga u prah koji je ona sadržavala.

"Probajte ovo."

Ona ga poslušala.

"To je so."

"A ovo?"

"Šećer."

"Potpuno tačno." Vratio je treću tubu u torbu. Zatim je otvorio jednu od zapečaćenih omotnica i prineo ju je njenom prelepom nosiću.

"Miriše na cveće", udahnula je.

"A ovo?"

"Pokvarenost."

"Više nego tačno." Stresao se, hitro je odmaknuvši.

Zatim je ispružio svoju tanku, bledunjavu ruku i pipavo zadigao rub njene bele haljine. Uzeo je četkicu od kamilje dlake broj šest i dodirnuo joj butinu na mestu gde je spljošteno ležala na stolici.

"Kako ovo osećate?"

"Moglo bi se reći da je to tanan dodir krilca novorođenog moljca ili bi se moglo reći da mi pipate guzu."

"Tačno."

Pogledala ga je pažljivije i učini joj se kao da su mu oči od plastike, deo jedne čvrste mase koja se produžavala u dubinu glave. Teško ih je bilo zamisliti kao loptice u dupljama poput drugih očiju. A ipak je imao čulo vida.

"Zaklopite oči", zatražio je.

"Raširite bočno ruke."

Eluiza je učinila ono što je od nje tražio ali se napregnula iz predostrožnosti protiv golicanja ispod ramena.

"Brzo spojite kažiprste." Eluiza poslušala.

Doktor ustade odlažući svoje igračke. Okrenuo se prema publici.

"Ima nerve kao od čelika, a sva čula joj besprekorno funkcionišu!"

Njegov podatak nikog nije iznenadio. Matrona je žurno stupila na binu:

"Budite ljubazni i napustite pozornicu", zagrmela je na njega. Odšunjao se, pokunjen i razočaran.

"Sledeći doktor, molim."

Uz tajac koji je pritisnuo gledaoce moglo se čuti nekakvo šištanje i škljocanje zlatne bočice sa pilulama, dok je naredni doktor-ispitivač uzimao svoju dozu digitalisa ne bi li izbegao akutni srčani udar. Lice mu je bilo purpurne boje. Mahao je slušalicama a njegovi mesnati prsti su uz velike teškoće pokušavali da uhvate gumenu cev. Prislonio je stetoskop na njene grudi koje su se blago uzdizale i spuštale, kucnuo joj grudnu kost i odmakao se, vrteći glavom. Nije dobio nikakav aplauz niti je izazvao naročitu reakciju publike. Matrona je pozvala sledećeg doktora. Dok je čekala da bolničar pregleda kolica sa instrumentima, Eluiza je zurila kroz prozore. Primitila je da se ona mala grupa ljudi primakla.

"Tamponi, klešta za forceps, materični zvuk, Kuskoov vaginalni spekulum, akušerski krem." Eluiza se trgla sa osećanjem odvratnosti budući da je sav taj metal delovao hladno i neprijateljski. Jasno je da su njene vratne masti otkrivale sve što je bilo neophodno u vezi sa njenim reproduktivnim organima. Ali, dabome, ova prilika beše neka vrsta obreda, javno prikazivanje njenog zavidljujućeg zdravlja. Opustila se i posmatrala kako joj prilazi doktor, specijalista ginekolog. Zdepast tip bikovskog vrata. Smandrljao se niz plastične ružičaste stepenice i uspentrao se brekćući na stepenik koji ga je doveo na pozornicu. Neprestano je češao ruke, stišćući zube i stežući bradu braneći se od svraba kože. Bele pahulje pokožice a potom i kože istačkane krvlju otpadale su sa njega, lebdeći izdajnički u blistavoj svetlosti. Promrmljao je da ga makar astma štedi dok ga psorijaza proždire. Namazao je podlaktice kremom iz male tube i prešao pogledom preko svojih instrumenata i pacijentkinje. Eluiza je posmatrala njegove zapaljene i glibave ruke, spominjući se da uzrok ovakvih nevolja nije bila zaraza. Doktor je baratao polugom na boku njene stolice sve dok se ona nije preobrazila u kauč na kome je Eluiza ležala. Uzeo je čist savijen čaršav sa donje pregrade kolica i prebacio ga preko Eluize, a zatim ga presavio tako, da je prekrrio sve osim donjeg dela njenog tela od pupka naniže.

"Podignite kolena. Rastavite ih."

Eluiza je ispod čaršava zagledala svoje nokte, ispustivši mali uzdah nestrpljenja i dosade i blago se zgrčivši kada je hladni metalni speculum skliznuo u njenu vaginu. Ležala je neosetljiva na bol, dok su joj se u svesti rađale razne misli, podstaknute isključenjem vizuelnog događanja bilo kakve vrste. Ovo nije bio nikakav život: ležati ispod sterilnog čaršava i dopuštati da beživotni instrument vršlja unutar tebe! Mora da su postojali drugi, bolji načini bivstvovanja!

Doktor je svojom teškom rukom pritisnuo Eluizin stomak i pogledao kroz spekulum sa znatiželjom primerenom više nekom studentu medicine koji prvi put vidi grlić materice. Ništa se neobično nije ukazalo njegovim očima osim vlažnosti i životnog, vatrenog zdravlja tog glatkog mišića. Okrenuo je sićušni točak koji joj je otvorio matericu. Sve što je tamo video behu zidovi koji su čekali, savršeno mesto rođenja jednog novog života. Napustio je to mesto; bilo je prekasno za njega, tu nije imao šta da traži, nije imao šta da leči. Spakovao je svoje stvari i prepustio mišićavoj sestri da otkrije Eluizu i vrati stolicu u pređašnji položaj. Videla je kroz prozor da je ona grupa ljudi napolju sada bila već kod velikih vrata i baš u tom trenutku neko je zalupao na njih. Doktori koji su već znali dijagnozu svog pacijenta ljutito zažamoriše jer su želeli da brzo okončaju zvanično ispitivanje i premeste se na terene za golf. Kada se jednom odluči šta treba uraditi sa nezakonito zdravom devojkom, život je mogao da se nastavi svojim utabanim stazama. Neko je otišao da otvori vrata, neko je povikao da je ovo ispitivanje in camera, a neko treći je rekao: "Oh, šta do đavola."

Doktori su bučno zagrali videvši ono što se ukazalo kada su se vrata širom otvorila. Opet kongenitalci! I od svih stvari koje su im mogle pasti na pamet oni su rešili da umarširaju u Pozorište. Oh, bože!

Brbljajući i mrmljajući stajala je tu delegacija kongenitalaca, sa godišnjim zahtevom za pažnju i pomoć. Njišući se i brecajući se, pogurkujući se i poštapajući se stajali su tu bespomoćno i zapomagali. Balaveći i trzajući se, ječeći i štucajući, cereći se i vukući se, još jednom su došli da pronađu predmet žrtvovanja Dobroj Sreći, svojoj jedinoj nadi u životu. Čuli su za Eluizu i hteli da

je se dočepaju. Samo je žrtvovanje tog savršenog tela moglo da učini makar nešto za njih - bejahu ubeđeni.

Eluiza je osluškivala prepirku koja se odvijala na vratima i počinjala da shvata kakva joj sudbina možda predstoji. Vratila se svojoj novoj ideji, čineći sve vreme napore da je ne obuzme strah. Nije tačno znala šta su spremni da joj urade čak i kad bi je se dočepali; stoga je rešila da se ne muči s tim pitanjem. No, između njenih obrva pojavile su se graške znoja koje su sijale kao staklene perle u noći. Onaj specijalista za nervni sistem sa glavom kao raspukla čaura maka, opazio ih je i začudio se. Mislio je da je čvršća, iako je znojenje u ovakvim okolnostima bilo daleko od nenormalnog!

Kongenitalce na vratima predvodio je čovek sa glavom velikom bezmalo koliko i njegov grudni koš i kožom lica koja je imala izgled teških opekotina. Jedna žena mu je prišla. Njen način kretanja sastojao se od poskoka u stranu združenih sa uzdizanjem ruku i grlenim kricima. Odmah do nje stupao je jedan slep čovek vukući za sobom dete na kolicima. Dete je neprestano urlikalo zbog čireva na stomaku prouzrokovanih neprekidnim curenjem mokraćne i izmeta, i treperećim patrljkom kičmenog stuba koji je virio iz tela. Jedna devojka s nesraslim nescima i zečjom usnom nosila je malo dete čija se kičma produžavala spajajući se sa telom na unutrašnjem delu kolena, da bi se sve skupa završavalo golim ružičastim repom svijenim poput kuke. Iza njenih leđa ležala je jedna žena bacajući se i peneći u napadu teške epilepsije, a pokraj nje je klečao jedan mršav mladić cijanotičnog tena i praznih očiju koji je držao u naručju nekog ćelavog patuljka neodređenog uzrasta i pola. Gluvi, nemi, slepi, delimično paralizovani, deformisani i mentalno zaostali svih vrsta u obilju. Jedan čovek koji je izgledao kao limun nabijen na čačkalice, sa strašno mršavim udovima i glomaznim trupom stajao je tamo i zurio u Eluizu. Njegove tupe oči tužno su žudele za stvarima koje nije shvatao.

Jedan doktor zvaničnog izgleda počeo je da postavlja pitanja delegaciji ali ga je matrona koja je u međuvremenu prišla, gurnula iza sebe i započela zvaničan razgovor.

"Zbog čega ste došli?" upitala je prekornim tonom.

"Hoćemo da nam date plodove medicinskih dostignuća i obezbedite uslove i novac za život, s obzirom na to da nismo dobili nikakav

odgovor na naše prošlogodišnje pitanje."

Reči su bile izgovorene gotovo u istom tonu kao da su naučene napamet bez razumevanja ili nade.

"Kakvo je bilo vaše prošlogodišnje pitanje?" upita matrona nestrpljivo.

"Zbog čega ste nas ostavili u životu?"

"Oh, to! Rekli smo vam ranije. Naša je dužnost da održavamo život."

"Ali naši životi su beskorisno more bola i trpljenja. Nismo ni od koristi ni za ukras."

"Pa, na Pergamonu svako je bolestan. To je zakon. Ne budite toliko samosažaljivi."

"Ali mi ne možemo da zarađujemo za svoje življenje. Mi smo zanemarena grupa."

Povici 'Žrtvovanje' počeli su da se šire iz redova kongenitalaca, premda mnogi od njih nisu imali ni toliko pameti da shvate šta to znači. Znali su jedino da imaju zahteve, te su stoga zahtevali. Prava, prava!

Eluiza je stala da stvara jedan plan u pozadini svojih ideja. Što je duže posmatrala ove kongenitalce to je manje želela da im dopadne šaka, bez obzira na to da li su nameravali da je ubiju, učine kraljicom ili i jedno i drugo u isti mah. Eluiza beše usamljena; oduvek je bila usamljena, čak je i njena majka povremeno bivala suviše bolesna da bi s njom mogla normalno da opšti; Eluiza je želela da ode odavde i živi na mestu gde je bilo drugih, savršeno zdravih bića.

Razmišljala je o dalekoj prošlosti iz istorije Pergamona, o vremenu kada su svi bili savršeno zdravi zahvaljujući godišnjim dozama eliksira Ananiasa Mek Kalistera. Ananias Mek Kalister, sam đavo. Njegov eliksir predstavljao je prekretnicu u načinu života Pergamona, jer se planeta do vrha ispunila dugovekim narodom, tako da su ljudi bezmalo stajali rame uz rame, hraneći se veštačkim proteinom koji je uzrokovao odvratne gasove sa kojim su njihova zdrava creva uspešno izlazila na kraj u toj meri da je spoljašnja atmosfera konačno postala gusta masa lebdećeg otpadnog gasa koji je burno eksplodirao kad god bi usijani meteori projurili kroz njega; planeta je bila obavijena masivnim kružnim trakama nalik na vilinske prstenove odakle je oganj bombardovao tle; to često zmajevsko iskašljavanje pretvaralo je ljude u potašu i vodonik.

Nova kultura izrasla na temelju retkih preživelih bila je sklona bolesti; zdravlje je vodilo smrti, očito.

Majka je Eluizi pripovedala o drugim planetama gde su ljudi uspevali da žive zdravo i obezbeđuju pravu hranu za sebe, održavajući čist vazduh. Nisu se sukobljavali ni izrabljivali jedni druge. Eluiza uzdahnu i zatvori oči.

"Ja sam atavizam boljih vremena od ovog", pomislila je.

Od kongenitalaca beše zatraženo da sačekaju napolju dok se ispitivanje ne završi i donese zvanična odluka. Doktori su počeli da većaju, šušajući izveštajima u tri kopije, razmenjujući dokone poglede, svesni da svaka prognoza glasi: 'SAVRŠENOG ZDRAVLJA'. Bolničari su uneli osvežavajuće napitke. Kokteli i viski u visokim ravnim čašama bez postolja behu posluženi unaokolo. Atmosfera se unekoliko razgalila i stadoše da se raspredaju priče o golfu. No jedan doktor se pobunio da mu nije pružena prilika; zahtevao je pravo da lično pregleda pacijentkinju, te se matrona na kraju smilovala i dopustila mu da dođe na pozornicu.

"Potreban mi je tehničar za rasvetu", reče doktor, specijalist za uho, grlo i nos.

Eluiza je bila nezadovoljna što su je prekinuli u meditaciji. Da bi dovršila svoj plan bilo je neophodno da je puste na miru. No od gundanja nikakve vajde, najbolje je bilo da sarađuje. Doktor je vukao za sobom kolica kao da nosi vreću za golf. Stao je da petlja s njima, pokušavajući da otkopča spone, ali ga je očito sputavala nesvakidašnja ukočenost kičme. Eluiza je pogađala da je verovatno nosio hirurški korset koji mu je podupirao iskliznuti pršljen ili kakvu zdrobljenu kost jer svaki put kada bi pokušao da se sagne bolno bi se trgnuo uvlačeći vazduh kroz kvarne zube.

"Bolničaru!" dreknuo je i ubrzo je na binu kročio bolničar odeven kao za operaciju, maskiran, ogrnut i aseksualan. Doktor i bolničar položili su sve instrumente na pod između sebe, dok je publika pijuckala i čavrljala. Eluiza je posmatrala jednog doktora koji je bio toliko savijen od artritisa da je uvek kada je želeo da se osveži viskijem morao da legne na pod; nije bilo moguće uneti tečnost u njegova usta u sedećem položaju. Jedan od njegovih kolega ukorio ga je što pije alkohol ali je artritični doktor odgovorio da je to, ma koliko pogoršavalo njegovu bolest, predstavljalo dobar analgetik. Izneo je,

takođe, podatak da nikad nije pušio duvan zbog toga što je kancerogen; drugi doktori su mu iz duvanske magle uzvratili da nije kancerogen. I tako su oni pravili svoje grube šale sve dok doktor na pozornici nije zatražio da se svetlo priguši. Publici se to nije svidelo ali bolničari navukoše zastore na prozore, a svetla pozorišta se utuliše. Eluiza je videla reč 'Izlaz' označenu nad malim vratima pri dnu auditorija, vratima koje do tada uopšte nije zapazila.

"Do đavola", reče doktor nesposoban da bilo šta vidi. "Pojačajte svetla." Svetla zasjaše jače te doktor i bolničar ubaciše novu bateriju u njegovu lampu na čelu.

"Svetla", povika ponovo i u kupi svetlosti koja je izvirala iz njegove lampe pogleda pobliže Eluizu.

"Otvorite usta."

Otvorila je usta osetivši u sledećem trenu da su joj razjapljena uz pomoć Doajenovog držača vilica.

"Kažite A!"

"Aaaaaagggghhhhh!"

Plijuvačka je pocurela niz Eluizinu bradu na šta bolničar priskoči i pažljivo je obrisala komadićem gaze. Doktor je piljio i nešto petljao u Eluizinom ždreću, a potom je, koristeći nosni spekulum izveo detaljnu prednju rinoskopiju.

"Imate slinu u dnu nosa", objavio je.

"Aaaagggghhh!"

Stao je da poje tihu liturgiju koju je bolničar stenografisao na parčetu belog ispravljenog platna i pamuka koji su mu ili koji su joj stajali na raspolaganju.

"Nema rinitisa, nema sinuzitisa, nema epistaksisa, nema polipa, nema faringitisa, nema tonsilitisa, nema adenoidalne hipertrofije." Zastao je za tren sa rukom na čelu. Zatim je jednom rukom dohvatio nova klešta za krajnike a drugom Gotštajnovu adenoidsku kiretu i bacio ih na pod: potom se naglo okrenuo, jedva primetno naklonio publici i napustio pozornicu. Bolničar je sklopio i izvadio steznicu iz Eluizinih usta, dodao joj smotuljak hirurške gaze, zgumao sve one instrumente i ubacio ih u torbu na točkovima. Dok je polazio sa bine, bolničar, bio to on ili ona, okrenuo se i ispod maske podrugljivo dobacio.

"Ovakvi divni instrumenti bili bi beskorisni muzejski eksponati kada

bismo svi bili kao ti." Šapat je bio gorak a glas nabijen negativnim emocijama. Eluiza je istrljala obraz tamo gde ju je clamp zasekao, izduvala nos u hiruršku gazu mrzeći njenu hrapavost i pročistila grlo. Sada je mogla da nastavi sa razvijanjem svoje unutrašnje ideje. Vreme je isticalo.

Opustila je svaki mišić, zaklopila oči, usta i uši. Stala je nemo da izgovara svoju novopronađenu formulu.

"Želim da budem slobodna. Želim da odem tamo gde su svi kao ja."

Ponavljala je to polako i ritmično, tu mantru punu značenja nenarušenu zvucima koji su prodirali do nje kroz vlastiti zid tišine.

"Psihosomatska smirenost na veoma visokom nivou", i još smeha.

"Pa, događale su se i čudnije stvari."

"Možda bi se njihova sreća odista poboljšala ako bismo im je dali..."

Jedna ćelija u Eluizinoj glavi odjekivala je pomislama na to šta bi se moglo desiti ako bi je zaista predali.

Bila bi rastrgnuta i pojedena.

Spaljena živa.

Izložena divljim psima.

Ostavljena da skapa od gladi na planini-zatvoru.

Proizvedena u kraljicu.

Sparivana.

Ove misli su je dobrano uznemirile i tada se prisetila onog što joj je majka rekla:

"Ne dozvoli im da te pokore. Ne boj se."

Ali njena majka nije upoznala ovakve situacije; nije to bilo isto; ovo je bilo beznadežno, neodložno, užasno. Da, njen plan mora da uspe, nekako.

Usredsredila se na svoju ideju upoznavajući se prisno sa svim onim što se u tom času događalo u njenom telu. Bilo je veoma bučno, od grmljenja, jurnjave, škripe i bubnjanja, tako da je jedva čula novo lupanje na vrata i glasno izražavanje nestrpljenja od strane doktora. Stigla je delegacija izgladnelih, vapijućih za novcem i hranom. Eluiza je imala prilike da ranije vidi Izgladnele. Dva krupna oka, ponekad sočiva za ispravljanje kratkovidosti, ogromni stomaci sa pupčanom hernijom od unutrašnjeg pritiska gasova, noge i ruke u obliku štapova, razjedena koža, crno-mrljasta i sivo-pahuljičasta gnojenja. Izgladnelih je bilo mnogo: živeli su u oblastima erodiranog zemljišta

češući se i ječeći dan i noć. Doktori i normalno bolesni dosta često su im davali milostinju, ali su ponekad delegacije dolazile po još.

Eluiza je odagnala sažaljenje, čuvši doktore kako ispisuju čekove i naloge za hranu. Kada bi Ananias Mek Kalister bio živ da vidi ovu scenu...

U dvorištu.

Kongenitalci i Izgladneli su se pomešali, razmenjujući patnje, pokazujući jedni drugima svoju izvitoperenu i neuhranjenu decu. Svaki otac se otimao da zasluži najveću simpatiju dokazujući koliko malo može da učini da bi pomogao svojoj porodici. Jedan zid je poslužio da o njega lupaju glavama, a oni koji nisu mogli da pronađu mesto opredelili su se za pod. Oni pak, koji nisu bili u stanju da se sagnu, čupali su kosu; cviljenje, ječanje, mlataranje rukama po vazduhu i udaranje u grudi počelo je haotično da bi ubrzo prešlo u ritam. Osećanje je bujalo. Kakav je to život bio i pored svih čekova milostinje? To pitanje je iskrslilo u smrdljivom vazduhu dvorišta, uzdižući se i padajući, prožimajući, jačajući. Da se napolju nalazila bilo koja druga grupa ljudi, doktore bi zabrinulo njeno raspoloženje. Ali zar je trebalo da brinu zbog malaksalih pretnji ljudi čiji su se talenti iscrpljivali u izradi korpi i štopanja, pravljenju filcanih sličica i čitanju Braila? Ko je među njima umeo da izlije čelik za mač ili okrene burence na revolveru? Koji je od njih mogao da podigne mač ili da nanišani pravo?

Bezbedni, doktori su ispijali svoj viski, površno raspravljali da li bi Eluizu trebalo predati na žrtvu ili ne, iznosili lične teorije o tome šta bi joj se inače moglo dogoditi.

Eluiza nije čula ništa od onoga što su govorili. Činilo se kao da je zaspala.

Učaurena, sposobna da kaže Ja.

Sunčevi zraci osvetljavali su scenu u dvorištu, čineći da izgleda kao da je Prolećni festival u punom jeku. Jedan doktor je izrekao predviđanje da nikakvo dobro ne može proizaći iz događanja tog dana, a jedan drugi čovek ptičijeg lika reče:

"Ne gubite hladnokrvnost."

Zatvorena u špilji vlastitog neporočnog tela, Eluiza je počela da

istražuje zidove. U hodniku hrbata njihale su se biljke; treplje su se ispružale i povlačile, kačeći se za kratku belu haljinu, pokušavajući da je obore. Lupkale su je po kolenima.

"Natrag! Okreni se nazad! Strano telo!" vrištale su na nju, no ona je jezdila dalje na krilima svoje novopronađene volje, a kada se pod na kraju podigao ona je ipak skliznula kroz glib ka jednom odeljku u hodniku. Dobro bi joj došla leva viljuška, zaključila je. Dalje i dalje. Prokrčila je put do manjih prolaza, a onda se zaustavila i počela da pretura po svojoj torbici. Oh, te ručne torbice. Kakvu su samo muku one predstavljale. Nikad se u njima ništa nije moglo pronaći. Hartija, bočice, turpijice, ogledalca, pisamca, šminka i komplet za manikiranje. Odabrala je turpiju za nokte i pudrijeru. Zatim je poput mnogih drugih boraca za slobodu pre nje, započela svoju kampanju ispisivanjem po zidovima. Uzevši turpijicu za nokte izgrebala je sledeće reči:

"ŽELIM DA BUDEM SLOBODNA. ŽELIM DA ODEM TAMO GDE SU I DRUGI KAO JA."

Sluz se uskomešala oko njenih nogu; krv je potekla niz zidove. Otvorila je pudrijeru i raspirila sadržaj po vazduhu koji je zastrujao prvo na jednu stranu a potom natrag. Zidovi su se sklapani nad njom, začuo se juriš odjeka vetra i jedna moćna eksplozija.

Pošto su završili sa viskijem, doktori su doneli privremenu odluku o pacijentkinji. Jedan je predao nekakve papire matroni koja se pripremala da je objavi.

Eluizu je iznenada obuzeo grozomoran, ječeći, veliki kašalj. Trijumfalni luk pljuvačke i krvi pokuljao je između njenih razmaknutih usana, praćen oblakom finog praha. Ponovo se zakašljala hvatajući se za gušu, a kapljice krvi orosiše joj bradu. Znoj je potekao sa blede kože kao da je bila u groznici.

Zavladao je kratak i dubok muk pre no što se auditorij prolomio od tandrkanja, vrištanja, lomljenja čaša i struganja nogu. Jedna kolotomska torba sručila se na ružičasti plastični pod gde su je izgazile i rasturile glibave noge. Velika vrata se otvoriše i unutra pokulja gomila. Izgladnelih i Kongenitalaca. Ugledavši krv na kratkoj beloj haljini potpuno su pomahnitali. I jedni i drugi razjarujući se sve više, stali su da lome, grebu, tuku, mlate, ne štedeći kožu i kosti.

Štake su se pokazale kao veoma podesne za razmrskavanje lobanja. Kurje oči ispod tabana lomile su noge i kukove. Nožne udlage su drobile kalcificirane zube, a aparati za pojačavanje sluha uspešno i nesumnjivo sonorno su prigušivali glasove onih, koji će uskoro umreti od ciroze jetre.

Eluizu odjednom obuze panika. Činilo se da joj prizor njene samoizazvane bolesti nije obezbeđivao pristup u normalno društvo, kako se nadala. Zar je moguće da je toliko pogrešila u proceni? Nagon za kašljem beše stravično jak, no ona, ipak, prikupi svu svoju snagu i povika: "Hoće li neko da isključi polje sile na ovoj proklesoj stolici!"

Onaj nervni specijalista sa glavom u obliku čaure maka njišući se priđe i okrenu sudbonosni prekidač. Ona ustade pripravna za bekstvo ali on je stajao cereći se, groteskno lep i očito razljućen.

"Izdali ste sebe!" zaječa ozlojeđeno otkrivajući zube donje vilice.

"Ne znam šta hoćete da kažete! Zar ne vidite da sam u smrtnoj opasnosti."

"Ali čujte..."

Nije htela ništa da čuje. Videla je samo njegovo lice sa izrazom ozbiljne pretnje koje se suviše primaklo; silovito ga je pogodila stopalom u predelu prepona tako da je pao kao pokošen.

Potrčala je bez daha povraćajući po bini i uskoro se obrela u malom skladištu na kraju hodnika. Prekasno je shvatila da je trebalo da se uputi ka vratima 'Izlaza' u stražnjem delu pozorišta. Police su bile prenatrpane redovima lekova i hemikalija, cilindara i vate; nasumice je prebirala po njima, ne znajući tačno šta traži. Valjalo je učiniti neko veliko delo: svojevrsno metenje, čišćenje, konačni čin.

Potassium cyanide capsules.

Oh! Kakva divna plava tegla, kako lep ukras od lobanje i ukrštenih kostiju. Uzela je veliku teglu u naručje kao da je njena beba i napustila skladište da bi se ubrzo našla na stepeništu koje je tražila; onom što je vodilo do najviše galerije. Odatle je imala sjajan pregled kako bine, tako i auditorija. Haos, gužva, smrad i sve ostalo dole behu joj bezmerno odvratni.

Istresla je male staklene mehurove koji su se rasprsnuli tresnuvši u pod dvorane, ispustila teglu, a zatim potrčala kao bez duše pritiskajući tkaninom haljine nos i usta sve dok nije pronašla put

napolje, na čist, svež vazduh. Zalupila je vrata za sobom. Poslednji zvuci koje je čula s tog mesta bili su krici masovnog umiranja i kletvi na njen račun: da je gora i od Ananiasa Mek Kalistera.

"Sujeverje. Pokvarenost. Zaverenici!" uzvratila je hrapavo trčeći što je brže mogla. Kako je veče bilo drugačije od jutra. Dan je počeo mirno a zlatasto veče se spuštalo trijumfalno i skarletno.

Pretrčala je goletno šljunkovito tle i prispela na otvorena polja gde je legla da se odmori. Celo telo joj je bridelo od bola i mučnine; prožimala su je osećanja pogrešnog funkcionisanja organa koja su joj bila potpuno nova i utoliko teže podnošljiva. Osluškivala je vlastite smetene misli o tome kako je možda odviše valjano obavila posao i suviše duboko odaslala poruku. Pitala se šta treba sledeće da učini i kuda da pođe. Razmišljanje o tome da spase majku i sakrije se negde s njom beše nesuvislo. Njena majka će ionako ubrzo umreti, a uz to, ona nije nimalo žudela za slobodom. Neko joj se približio i spustio se na travu pokraj nje, što ju je prepalo i izazvalo još veće grčeve i kašalj. Bio je to nervni specijalist sa glavom u obliku čaure maka.

"Ali vi ste bili u..."

"Ne, nisam. Podigao sam se posle vašeg napada i smesta napustio pozorište. Pomislio sam da vam može pasti na pamet da učinite nešto grozno. Predvideo sam to."

Bila je previše iscrpljena da bi bežala, te je umesto toga ponovo legla na travu plačući i zapomažući, pravdajući se žalobno.

Ostao je gluv za ono što je govorila i rekao:

"Shvatate, dakako, da vam se ništa loše ne bi dogodilo da ste ostali mirni i strpljivi."

"Ne, ne, oni bi me ubili..."

"Nipošto. Odlučili smo da vas proizvedemo u svojevrsnog živog fetiša za njih, pod uslovom da vam ne učine ništa nažao. Na taj način oni bi bili zadovoljeni, a vi biste bili opravdani. Zaključili smo da nije krivica do vas što ste tako prokleta zdravi, već do vaše majke."

Rosa je popala vlažeći i hladeći sve unaokolo.

"Šta sada da radim? Tako sam usamljena. Nema mesta pod suncem za mene."

"Pretpostavljam da se osećate kao poseban slučaj", reče glava slična čauri maka, opipavajući podozrivo prstima svoja vlažna leđa.

"Ali, ja jesam drugačija..."

Ćutke se okrenuo, jasno joj dajući do znanja da nema nikakvog opravdanja za ono što je pokazala da je spremna da učini; samoizdajstvo i masovno ubistvo.

"Ali oni su bili tako odvratni", promrmljala je, znajući već da je sve što kaže nebitno.

Prespavala je tu noć na hladnoj zemlji uznemiravana kašljanjem i snovima kojih nije mogla da se seti kada je u zoru otvorila oči. Telo joj je bilo prožeto osećajem koji je govorio da je zaradila zapaljenje pluća. Pritisnula je vrelo čelo na studenu travu, a potom je dugo posmatrala kako se čaura maka otvara pod zracima izlazećeg sunca.

"Želela sam samo da budem slobodna. Nikada nisam htela bilo kome da naudim."

Njene reči bejahu razvejane vazduhom Pergamona.

(Preveo Vuk Perišić)

Sadržaj

Harlan Ellison: NEKO SE ŠUNJA U GRADU NA RUBU SVETA

Teodor Sterdžen: KADA BI SVI MUŠKARCI BILI BRAĆA, DA LI BI
NEKOME OD NJIH DAO SESTRU ZA ŽENU?

Džejms Grem Balard: PREPOZNAVANJE

Frederik Pol: DAN POSLE ONOGA KADA SU DOŠLI MARSOVCI

Brajan Oldis: NOĆ U KOJOJ JE VREME ŠIKNULO I ISTEKLO

Norman Spinrad: ANĐELI KARCINOMA

Kurt Vonegat: VELIKO SVEMIRSKO TUCANJE

Jurij Medvedev: OGLEDALO VREMENA

Ben Bova: BESTEŽINSKO STANJE

Robert Silverberg: MUVE

Gregori Benford: A MORE KAO OGLEDALA

Džozefin Sekston: ELUIZA I DOKTORI SA PLANETE PERGAMON